

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА**

ІНСТИТУТ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

НАУКОВЕ ТОВАРИСТВО СТУДЕНТІВ ТА АСПІРАНТІВ

МАТЕРІАЛИ

*Міжнародної науково-практичної конференції студентів,
аспірантів і молодих вчених*

«Актуальні проблеми міжнародних відносин»

Присвячується 75-річчю Інституту міжнародних відносин

24 жовтня 2019

Київ – 2019

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ

Голова оргкомітету:

Копійка В.В., директор Інституту міжнародних відносин КНУ імені Тараса Шевченка, доктор політичних наук, професор.

Заступник голови оргкомітету:

Чижик О.С., голова Наукового товариства студентів та аспірантів Інституту міжнародних відносин, студент 4 курсу спеціальності «міжнародне право».

Члени оргкомітету:

Нанавов А.С., заступник директора з науково-педагогічної роботи, кандидат економічних наук, доцент кафедри світового господарства та міжнародних економічних відносин.

Штогрин К., співголова Наукового товариства студентів та аспірантів Інституту міжнародних відносин, студент магістратури спеціальності міжнародні економічні відносини;

Білас І.Г., завідувач кафедри порівняльного і європейського права, доктор юридичних наук, професор;

Дайнеко В.В., завідувач кафедри іноземних мов, кандидат філологічних наук, професор;

Даниленко С.І., завідувач кафедри міжнародних медіакомунікацій та комунікативних технологій, доктор політичних наук, доцент;

Дорошко М.С., завідувач кафедри країнознавства, доктор історичних наук, професор;

Мицик В.В., завідувач кафедри міжнародного права, доктор юридичних наук, професор;

Калакура В.Я., завідувач кафедри міжнародного приватного права, кандидат юридичних наук, доцент;

Манжола В.А., завідувач кафедри міжнародних відносин та зовнішньої політики, доктор історичних наук, професор; 3

Матвієнко В.М., завідувач кафедри міжнародних організацій та дипломатичної служби, доктор історичних наук, професор;

Расшивалов Д.П., завідувач кафедри міжнародного бізнесу, кандидат економічних наук, доцент;

Рижков М.М., завідувач кафедри міжнародної інформації, доктор політичних наук, професор;

Рогач О.І., завідувач кафедри міжнародних фінансів, доктор економічних наук, професор;

Шнирков О.І., завідувач кафедри світового господарства та міжнародних економічних відносин, доктор економічних наук, професор.

Бойко В., заступник голови Наукового товариства студентів та аспірантів Інституту міжнародних відносин, студентка 3 курсу спеціальності «міжнародне право»;

Алєко К., голова Секретаріату Наукового товариства студентів та аспірантів Інституту міжнародних відносин, студентка 2 курсу спеціальності “міжнародні відносини”;

Примак Я., голова відділу SMM Наукового товариства студентів та аспірантів Інституту міжнародних відносин;

Городенко М., голова Редколегії Наукового товариства студентів та аспірантів Інституту міжнародних відносин;

Кунда М., голова відділу івентів Наукового товариства студентів та аспірантів Інституту міжнародних відносин;

Катрага К., членкиня Секретаріату Наукового товариства студентів та аспірантів Інституту міжнародних відносин;

Кириленко М., членкиня Секретаріату Наукового товариства студентів та аспірантів Інституту міжнародних відносин;

Краснікова Е., членкиня Секретаріату Наукового товариства студентів та аспірантів Інституту міжнародних відносин;

Рудницька А., членкиня відділу SMM Наукового товариства студентів та аспірантів Інституту міжнародних відносин; 4

Гоц Б., членкиня відділу SMM Наукового товариства студентів та аспірантів Інституту міжнародних відносин;

Василенко Я., членкиня відділу SMM Наукового товариства студентів та аспірантів Інституту міжнародних відносин.

МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ ТА ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА

Зам'ятін А. *

ГЕОПОЛІТИЧНЕ ТА ГЕОСТРАТЕГІЧНЕ ЗНАЧЕННЯ ДЕРЖАВ ПІВДЕННОГО КАВКАЗУ В КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОЕКТУ «ОДИН ПОЯС, ОДИН ШЛЯХ»

Китай, економічно випереджаючи своїх сусідів по Східній півкулі, прагне потіснити США та інших конкурентів в АТР, Європі, на пострадянському просторі тощо. Основний інструмент забезпечення лідерської позиції – реалізація масштабних інфраструктурних проектів на кшталт «Економічного Поясу нового Шовкового шляху» – зараз більш відомого як «Один пояс, один шлях» [1].

Цей амбіційний проект полягає в створенні трансконтинентального торговельно-економічного простору шляхом максимально можливого логістичного та відповідного нормативно-правового забезпечення руху вантажів і пасажирів із Китаю до Європи суходільними та морськими коридорами. На нинішньому етапі планується охоплення проектом територій країн Центральної Азії, Південного Кавказу, а також, імовірно, України, Білорусі та Молдови [2].

Серед південно-кавказьких держав до проекту активно залучені Грузія та Азербайджан. **Вірменія**, через складну безпекову ситуацію, відсутність виходу до моря та слаборозвинену логістичну систему зараз із нього, (не дивлячись на явну зацікавленість) випадає. Водночас, офіційний Пекін не виключає можливість своєї участі в інфраструктурних проектах всередині країни [3].

Сьогодні в регіоні, завдяки зоні вільної торгівлі, яка з 2017 року існує між Китаєм та **Грузією**, саме остання є безумовним бенефіціаром будь-яких китайських проектів у регіоні. Крім того, китайська сторона допомагає Грузії

* Аспірант 2 року навчання спеціальності «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» Інститут міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка
Науковий керівник – д. політ. наук, професор Ігнат'єв Павло Миколайович

модернізувати авіаційну інфраструктуру та підвищити стандарти безпеки авіаційних перевезень [4], – а досвід безподаткового експорту грузинської продукції до Китаю може бути зразком і для України.

Азербайджан є не тільки одним з основних учасників «Одного поясу, одного шляху» (входячи до 63 країн, які офіційно такими вважаються), – він також є ініціатором кількох суміжних інфраструктурних міжнародного значення, таких-от як "Баку-Тбілісі-Джейхан", "Баку-Тбілісі-Карс", а також енергетичних проектів «TAP» і «TANAP» [5]. У межах двох останніх вже створено міжнародну групу співробітництва, де бере участь кілька членів ЄС, зокрема Греція та Італія.

Слід зазначити, що **Україна**, маючи відповідну договірно-правову базу та високий рівень стратегічного партнерства з КНР, не використовує навіть уже існуючі можливості співпраці з найбільшим світовим експортером [6]. І в разі успішної реалізації амбітного китайського плану (який частково оминає Росію і передбачає прямий вихід Китаю до Європи через Центральну Азію і Південний Кавказ), Україна не може упустити шанс зайняти принципово нове геополітичне місце «першої європейської країни на Шовковому шляху».

Висновки. Анонсована у 2013 році ініціатива «Один пояс і один шлях», за якої об'єдналися проекти «Економічного поясу Шовкового шляху» та «Морського шовкового шляху XXI сторіччя», була включена до списку пріоритетних завдань китайського уряду, передбачаючи формування нової моделі міжнародного співробітництва Китаю з іншими країнами Євразії. Уже сьогодні можна стверджувати, що події та рішення, які супроводжують реалізацію проекту «на полях», визначатимуть у тому числі й розвиток воєнно-політичної обстановки в регіоні. А в випадку розумного та об'єктивного підходу до проекту всі південно-кавказькі учасники "Одного поясу, одного шляху" опиняться у вирашному становищі.

Список використаних джерел:

[1] Кондратенко О. Геополітичний вимір зовнішньої політики Російської Федерації / Олег Кондратенко. – Київ: Київський університет, 2017. – 607 с.

[2] Ленський П.С. Центральноазійський вектор політики КНР у галузі регіональної безпеки в постбіполярний період: П.С.Ленський; НАНУ, ІСЕМВ. — К., 2009. — С. 92.

[3] Китай готов учавствовать в проекте "Север-Юг", а Армению интересує инициатива "Один Пояс, Один Путь" [Електронний ресурс] // АМИ "НОВОСТИ-АРМЕНИЯ". – 2019. – Режим доступу до ресурсу: <https://newsarmenia.am/news/politics/kitay-gotov-uchastvovat-v-proekte-sever-yug-a-armeniyu-interesuet-initsiativa-odin-poyas-odin-put/>.

[4] Лебідь О. Зовнішня політика КНР: курс на «справжнє» світове лідерство / Олександр Лебідь. // НЕЗАЛЕЖНИЙ АНАЛІТИЧНИЙ ЦЕНТР ГЕОПОЛІТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ "Борисфен-Інтел". – 2016. – №9.

[5] Худієв А. Економічний коридор Китай – Європа в межах проекту "Один пояс, один шлях" проходить через Казахстан. Цим можуть скористатися Азербайджан і Україна [Електронний ресурс] / Азер Худієв // ГордонUA. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: <https://gordonua.com/ukr/blogs/azer-hudiev/-ekonomichnij-koridor-kitaj-jevropa-v-ramkah-proektu-odin-pojas-odin-shljah-prohodit-cherez-kazahstan-tsim-mozhut-skoristatisja-azerbajdzhan-i-ukrajina-984917.html>.

[6] Ли Чжоу. У Китая и Украины нет никаких препятствий для сотрудничества / Чжоу Ли // Киевский телеграф. — 2009. — №27 (477). — С. 28.

Рубан А.*

ПРОЦЕДУРА ІМПІЧМЕНТУ У СПОЛУЧЕНИХ ШТАТАХ АМЕРИКИ: АНАЛІЗ РОЗВИТКУ ПРОЦЕСУ ІМПІЧМЕНТУ ПРОТИ 45-ГО ПРЕЗИДЕНТА США ДОНАЛЬДА ТРАМПА

Засновники США наділили Конгрес повноваженнями усувати с займаних посад президента, віцепрезидента та всіх цивільних службовців США, якщо

* студентка I курсу магістратури за спеціальністю міжнародні комунікації Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка
Науковий керівник: завідувач кафедри міжнародної інформації, д. політ. наук, професор Рижков М. М.

тих буде звинувачено в, наприклад, «державній зраді, хабарництві чи інших злочинах та протиправних діях». Утім, чіткого формулювання того, наскільки тяжкими мають бути скоєні протиправні дії для початку процедури імпічменту немає.[1] Загалом, процедура імпічменту та її завершення залежить не стільки від юридичного тлумачення, скільки від розкладу сил в самому Конгресі. Як уточнював у 1788 році один із батьків-засновників США Александр Гамільтон, приводом для імпічменту може стати "використання або зловживання суспільною довірою", якщо це було зроблено в політичних цілях.

Процедура імпічменту, яку розпочали 24 вересня цього року проти президента Сполучених Штатів Америки, стосується доповідної записки спеціального інформатора щодо телефонної розмови Дональда Трампа із президентом України Володимиром Зеленським [4]. Якщо буде доведено факт наявності таких протиправних дій, саме це і стане поштовхом усунення його з посади. Зокрема, Трампа підозрюють у тому, що передумовою виділення Україні військової допомоги з боку США він назвав надання Києвом компромату на сина головного конкурента Трампа від демократів на майбутніх президентських виборах Джо Байдена.

Крім того, нинішньому американському лідеру закидають використання своєї посади з метою незаконного збагачення та перешкоджання слідчим у так званій "російській справі", де розслідувалися контакти колишніх співробітників передвиборного штабу Трампа з російськими посадовцями та підприємцями. Утім, для того, щоб домогтися повного імпічменту президента в США потрібно подолати багато перепон. Важливим фактом є те, що в історії США ще ніколи не було прецедентів відсторонення президента через процедуру імпічменту. Раніше лише тричі американський парламент ініціював початок процесу імпічменту проти чинного президента. Цими президентами стали Річард Ніксон, Ендрю Джонсон та Білл Клінтон.

Процедура імпічменту Річарда Ніксона у 1974 році не була до кінця завершеною. Він добровільно подав у відставку ще до того, як резолюції імпічменту були винесені на розгляд Палати. Цей випадок став єдиною в історії

США відставкою президента. Ніксон пішов з посади через Вотергейтський скандал – лідер США нібито мав доступ до документів і прослуховував штаб свого конкурента на президентських виборах від демократичної партії Джорджа Макговерна [3]. Отже, про початок процедури імпічменту оголошувалося лише двічі. У 1868 році Конгрес намагався відсторонити від влади президента Ендрю Джонсона. Йому висували звинувачення у порушенні законів "Про перебування на державній службі", "Про командування армією" і приниження Конгресу. Цьому передував конфлікт та спроби незаконно звільнити військового міністра США Едвіна Стантона. У 1998-му імпічмент був оголошений Біллу Клінтону. Тодішнього президента США підозрювали у лжесвідченнях та перешкоджанні слідству після скандалу з його позашлюбними стосунками з практиканткою Білого Дому Монікою Левінскі. І Джонсона, і Клінтона визнали винними у Палаті представників, однак Сенат заблокував обидві ініціативи імпічменту. Таким чином, жодного президента США за весь час не було усунено з посади в порядку імпічменту.

В сучасній ситуації, навіть якщо демократи сформулюють відповідну резолюцію проти Трампа і передадуть її до Палати представників США – далі справа перейде до Сенату. Наразі більшість у Сенаті належить республіканцям. Це робить імпічмент Дональда Трампа малоімовірним. Республіканці не будуть голосувати проти свого лідера, навіть якщо він не має одностайної підтримки всередині партії. Це можна пояснити тим, що можливе голосування за імпічмент з боку республіканців означає розкол партії і де-факто позбавляє їх шансів на успішну власну кампанію у 2020 році під час виборів до Конгресу, які відбудуватимуться одночасно з президентськими.

Список використаних джерел

1. The Constitution of the United States, Article 1, Section 3. "The Senate shall have the sole Power to try all Impeachments. When sitting for that Purpose, they shall be on Oath or Affirmation. When the President of the United States is tried, the Chief Justice shall preside: And no Person shall be convicted without the Concurrence of two thirds of the Members present";

2. John R. Labovitz, "Presidential Impeachment", p.132. (New Haven: Yale University Press 1978);
3. Kilpatrick, Carroll (August 9, 1974). "Nixon Resigns". The Washington Post.
4. <https://edition.cnn.com/2019/10/23/politics/donald-trump-impeachment-ukraine-testimony/index.html>

Проданюк Т.Б*

ПАРЛАМЕНТСЬКІ ВИБОРИ В КАНАДІ: ЧИ ЧЕКАТИ УКРАЇНІ ЗМІН У ДВОСТОРОННІХ ВІДНОСИНАХ

Актуальність. 21 жовтня 2019 року в Канаді відбулися чергові вибори до парламенту Канади. Саме на цих виборах, було визначено владну партію меншості та її очільника, який переобрався на пост прем'єр-міністра країни (найвищої керівної посади) вдруге – Джастіна Трюдо.

Канада завжди була одним із вірних українських партнерів, ще з часу коли вона першою визнала незалежність України в 1991 році, тому очікувати зміни у рівні партнерських зносин із Канадою **не варто навіть зважаючи на результат виборів.** Джастін Трюдо, лідер Ліберальної партії, свою позицію висловлював чітко й не одноразово: відстоює позицію проти повернення Росії до G8, регулярне посилення санкцій проти РФ та допомога Україні із військовим обладнанням, визнання псевдо-утворень ДНР та ЛНР як терористичні організації, підписання договору про ЗВТ із Україною в 2016 році.

Сучасні тенденції «всеросійського прощення»: повернення РФ до ПАРЄ; розмови про повернення до формату G8 (Великої вісімки, звідки РФ була виключена в 2014 році); риторика Емануелля Макрона та Дональда Трампа, щодо важливості участі РФ у міжнародних організаціях та об'єднаннях – все це формує для України єдиний принцип непередбачуваності подій на міжнародній арені. Попри все це канадські лідери навряд чи змінять свою анти-

* Студент 2 курсу спеціальності "Міжнародні відносини"
Інституту міжнародних відносин КНУ ім. Т. Шевченка
Науковий керівник: Денисенко К.Ю

російську політику. Зараз спробуємо пояснити чому: **по-перше, це українська діаспора.** Майже півтора мільйона канадців мають українське коріння, яким м'яко кажучи «не симпатизує» політика Володимира Путіна. Окрім української діаспори, більшість східної-європейської діаспори також висловлюють своє «невдоволення» до лідера РФ, а це вже майже 4 млн людей (що становить 10% населення Канади). **По-друге, це економічні зв'язки, а точніше їх відсутність.** Канада не здійснює зовнішню торгівлю із РФ взагалі. Відсутність економічних зв'язків це добре, але більше того Канада та РФ – конкуренти в енергетичній сфері. Після початку ведення протекціоністської політики Трампа в США та часткової відмови від імпортованої нафти з Канади, міністр зовнішньої торгівлі Джим Карр почав пошук нових ринків. **По-третє, це арктичні землі Канади.** Навіть сам Ендрю Шир, голова Консервативної партії, зазначає в своїй передвиборчій програмі [1], що агресія РФ та військовий авантюризм Путіна на сході України рано чи пізно може проявитися на північних водах Канади. Тому, допомога Україні в протистоянні вже апріорі входить до національних інтересів будь-якого канадського уряду.

Висновки. Врешті, аналізуючи всю інформацію, можна переконливо сказати, що змін у двосторонніх відносин Україна-Канада не слід чекати змін. Питання України є частиною національних інтересів Канади, спричиненим трьома факторами: економікою, національною безпекою та українською діаспорою. Отож, не зважаючи на вибори, рівень відносин з нашим одним із найбільших партнерів залишиться стабільним.

Список використаних джерел

1. My Vision for Canada [Електронний ресурс] // Andrew Sheer. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: <https://myvisionforcanada.ca/foreignpolicy/>
2. How Does the New USMCA Deal Affect the Energy Sector? [Електронний ресурс] // ENERGY ADVISOR – 2019. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.thedialogue.org/analysis/how-does-the-new-usmca-deal-affect-the-energy-sector/>.

3. Foreign Policy Priorities for the Next Government [Електронний ресурс] // THE GLOBAL EXCHANGE PODCAST. – 2019. – Режим доступу до ресурсу:

https://www.cgai.ca/foreign_policy_priorities_for_the_next_government

4. What happened to Canada's goal of restoring our role on the world stage?[Електронний ресурс] // THE GLOBE AND MAIL. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.theglobeandmail.com/opinion/article-what-happened-to-canadas-goal-of-restoring-our-role-on-the-world/>

Алеко К.В.*

Проблеми та перспективи «Великої Сімки»

«Велика Сімка» (G7) – об'єднання країн із найпотужнішою економікою, щорічні саміти якого скликаються з метою вирішення глобальних економічних, суспільних, політичних та екологічних проблем. Лідери країн зустрічаються у форматі G7 з 2014 року: після порушення РФ територіальної цілісності та суверенітету України.

У 2019 році головними викликами для «Великої Сімки» є захист прав людини й ліберальної демократії, завершення торгових воєн, кліматичні проблеми, розповсюдження ядерної зброї та агресія Росії проти України. Саме цим проблемам (та деяким іншим) було присвячено 45-ий саміт «Великої сімки», що відбувався у місті Біарріц у Франції 24-26 серпня 2019.

Зрозуміло, що об'єднання, спрямоване вирішувати ці глобальні проблеми, не може не зустріти протесту. Чи не кожного року напередодні або під час саміту збираються тисячі протестувальників. Головним чином, це антиглобалісти, борці за екологію та ті, хто не згоден із політикою саміту щодо окремих питань чи виступає проти значних витрат на саміт (цього року це більше 200 млн євро). Ці протести є здебільшого мирними, тим не менш іноді вимагають залучення поліції.

* Студентка 2 курсу Міжнародні відносини
Інститут Міжнародних відносин університету імені Тараса Шевченка
Науковий керівник - Денисенко К.Ю. кандидат політичних наук, асистент

Основні проблеми «Великої сімки»:

1. Питання приєднання Росії та повернення формату «Великої вісімки»

Дональд Трамп наполягає на приєднанні Росії до об'єднання, аргументуючи це тим, що «краще вона буде зсередини, ніж ззовні», до того ж багато питань саміту мають безпосереднє відношення до Росії (КНДР, Іран, Сирія). Усі країни виступають проти цієї ідеї, окрім Японії – вона зайняла нейтральну позицію. Країни «Великої Сімки» наполягають на тому, що об'єднання – спільнота ліберальних демократії та якщо Росія не відповідає цій вимозі, вона не має права приєднатися до «Великої Сімки». Натомість, Дональд Туск, президент Європейської Ради, однозначно проти приєднання Росії – навпаки, він запропонував ідею запросити президента України, у якості гостя, на наступний саміт. Еммануель Макрон заявив про те, що найближчим часом відбудеться зустріч з українськими та російськими лідерами, у «нормандському форматі» для остаточного вирішення цього питання. Однак зустріч досі відкладається.

2. Ядерне питання Ірану

Одним із завдань «Великої Сімки» залишається вирішення проблеми ядерної зброї Ірану. У травні минулого року Дональд Трамп розірвав угоду з Іраном щодо ядерної зброї та розпочав політику санкцій. Зрозуміло, що Іран, у свою чергу, поновив розвиток ядерної програми. За словами Трампа, кінцева мета – підписання угоди, відповідно до якої в Ірану не володітиме балістичними ракетами та ядерною зброєю, однак, досягнення цієї мети ще не здається можливим, тож, наразі стоїть питання про компроміс.

3. Торгові війни

1) США та Китай. Країни «Великої сімки погодились на тому, що вона створює напругу у світі. Президент США із впевненістю заявив про своє бажання та плани укласти торговельну угоду з Китаєм.

2) США та Франція. Причина – прийняття Францією закону стосовно додаткового оподаткування світових ІТ-гігантів, що діють у країні. Головним чином це значитиме великі втрати Америки (за рахунок таких компаній як Гугл, Фейсбук, Амазон і тд.). Очікуваним кроком від США є значне підвищення

податків на вина Франції. Дональд Туск, у свою чергу переводить це міждержавне протистояння на значно вищий рівень – говорить про підвищення мит на товари з США всією Європою. Тож наразі попередження торгової війни – важливе завдання «Великої Сімки», яке гостро потребує вирішення.

4. Амазонські ліси

Із визнанням того, що «Амазонія – легені планети», «Велика Сімка» спрямована допомагати країнам, де горять Амазонські ліси з боротьбою з пожежами, а пізніше – працювати над відновленням лісів. «Велика Сімка» домовилась про створення фонду розміром у 20 млн. дол. на боротьбу з пожежами. Важливим є те, що країни «Великої Сімки» спрямовані допомагати постраждалим країнам із повним визнанням їх суверенітету та координуючи всі дії з урядами цих країн. Той факт, що Жаїр Болсонару, президент Бразилії виступає проти допомоги з боку інших країн, розпалює ще один конфлікт: Європейський Союз погрожує, у цьому разі, заморозити угоду про вільну торгівлю.

Цей перелік основних проблем не є вичерпним, але саме ним наразі «Велика Сімка» приділяє найбільше уваги. Серед інших питань, які обговорюються країнами «Великої Сімки» та гостро потребують активних дій є: ситуація в Лівії, насильство в Гонконзі, захист інтелектуальної власності, зміна клімату та інші.

На сьогодні «Велика Сімка» є важливим об'єднанням, перед яким стоїть ряд викликів та завдань. Тим не менш, об'єднання не може ефективно функціонувати та реагувати на глобальні виклики без внутрішньої єдності та солідарності, яких наразі не вистачає.

Джерела:

1. «G7 France Biarritz 2019» <https://www.elysee.fr/en/g7>
2. «The Guardian» // новини про саміт «Великої Сімки», а саме – питання приєднання Росії до об'єднання // <https://www.theguardian.com/international>
3. «Politico» // новини про саміт «Великої Сімки», а саме – питання порятунку лісів Амазонії // <https://www.politico.com/>

4. «Європейська правда» // новини про саміт «Великої Сімки», а саме – ті, що стосуються України // <https://www.eurointegration.com.ua/tags/g7/>
5. «Internet society» // G7 // [https:// www.internet-society .org / search/?q= G7](https://www.internet-society.org/search/?q=G7)

Vozovych A.I.*

Reconfiguration of Europe after Brexit

The result of the UK's referendum concerning EU membership appeared as a thunderclap not only to London, but also to Brussels. Actually, the outcome hit the EU, its institutions, States Members grievously for plenty of reasons, ranging from EU's diminishing in size to creating the new political agenda for Europe. EU actors are certain to have recognized that the political consequences of the UK's withdrawal would be reflected across their internal policies.

Besides, the referendum results differed significantly across the UK, hinting that any new relationship London might end up with Brussels could alter the constitutional organization of the United Kingdom [1].

It is extremely important to point out that Brexit is one of several challenging crises the EU must cope with. Taking into consideration successive EU crisis regarding to eurozone, migration, augmentation of mistrust in US-EU relations as well as internal strife, Brexit should be regarded as part of a broader package of uncertainties determining the direction of the EU's progress. Furthermore, a no-deal Brexit will cost EU countries €40 billion annually. Germany and France, both export-oriented countries, would experience the significant income loss: respectively €10 and €8 billion per year, whilst Brexit would cost Italians around €4 billion. Aforementioned crisis might be considered as contextual factors that open windows of possibilities and generate sources of motivation for actors who look for the opportunity to take advantage of the instability and uncertainty that crisis provokes. They perform this by facilitating their own agendas that do not obligatorily cope

* *The third-year student with major in international relations; Taras Shevchenko National University of Kyiv, the Institute of International Relations
Supervisor: Khylyk O.L., Ph. D. (Political Studies), Associate Professor of the International Relations and Foreign Policy Department

explicitly with European integration, but secure repercussions for the EU. Such repercussions envisage not final outcome, but push processes of change: they either fragment EU or make it more cohesive. Bearing that in mind, two broad trajectories may be distilled: the centrifugal one (fragmentation and weakening of the EU) and the centripetal trajectory (strengthening greater EU cooperation and enhancing the integration processes) [2].

The role of the UK in the EU: an influential Member State or not?

Since joining in 1973 to what was then European Communities, the UK became one of the most influential member that contributed a lot in the framework of European integration. It was carried out in two ways: by constraining EU initiatives and by supporting and fostering them.

The UK frequently sought the opportunity to veto or restrict EU initiatives. For instance, such behavior can be noticed in the negotiations in the Maastricht Treaty, which predetermined the creation of the EU with its new policy of the Economic and Monetary Union and its Social Chapter. The UK managed to restrict integration in these areas and eventually negotiated special arrangements for itself in both cases [3].

In its supportive role the UK promoted different initiatives, ranging from the introduction of regional and cohesion policy in the 1970s to the relaunch of the Single Market in the 1980s, and even though it eventually never became a full member for EMU and Justice and Home Affairs Council. Furthermore, it was an advocate of “widening” over “deepening”, emphasizing that expanding the EU is more relevant than supporting of deeper integration in the areas, in which the EU was already involved [4].

Taking into consideration the important role of the UK in the EU and its great impact, it would be pertinent to deduce the extent of implications of UK withdrawal for European integration.

The centrifugal trajectory denotes that EU has never been more fragmented than it is today. The political cleavage opened up during the eurozone crisis and based upon an economic split between creditors states (Germany) and debtor states

(Greece). A similar phenomenon was witnessed at the height of the migrant crisis, where the absence of effective burden-sharing exacerbated already fragile relations between West and East or South and North. The governments of numerous States Members embarked on disengaging from European integration. It is paradoxical that the UK was frequently on the outside of these issues. While a Franco-German vanguard was inclined to foster deepening the integration (fiscal policy, police cooperation, immigration and border control), the UK provided opposition and scepticism advocating greater caution. Anti-immigration, anti-globalization and anti-elite political positions are hardly exclusive to the UK. No evidence of short-term contagion effects in the framework of holding referendums in other States Members for the time being, but such effects might thus emerge in the months and years ahead, despite the fact that EU tries to make dissolution as expensive fit the UK as possible [2].

The centripetal trajectory specifies the EU might be better equipped to move into crisis resolution mode without the UK due to its constraining role. Brexit can help to rebuild solidarity among the EU Members. It is quite difficult to find anything more unifying than having to show a common front. The EU exposed this unity early on (Bratislava European Council Meeting in September 2016). France and Germany announced they were considering enhancing collaboration on security matters. With the UK's departure, the EU loses half of its Franco-British defense axis, which has been the heart of the CSDP (Common Security and Defence Policy). In order not to weaken EU defense policy something needs to be proposed to fill the gap left by the UK [2].

Conclusions

Brexit is one of the ongoing challenges Europe faces up with. Clarifying the agenda, which will be more appropriate in the near future, is not an easy task. However, keeping in mind that the EU and national leaders prefer to promote European integration, Brexit may become the point of bifurcation, at which centripetal option will turn out to become the only winning strategy, bringing the

remaining EU Member States closer together within setting out their new political agenda.

Literature and reference list

1. John P. Gillingham. A speculation on the future of Europe. – UCL Press, 2018, 10 p.
2. Michelle Cini and Amy Verdun. The implications of Brexit for the future of Europe. – UCL Press, 2018, 9 p.
3. Christopher Hill. Turning back the clock. The illusion of a global political role for Britain. – UCL Press, 2018, 10 p.
4. Uta Staiger and Benjamin Martill. Rethinking the futures of Europe. Brexit and Beyond. – UCL Press, 2018, 7 p.

Гармаш А. А.*

Криза регіональної безпеки в Східній Азії

Теоретично, стабільність геополітичного простору можна прирівняти до балансу сил між акторами, що дозволяє їм за необхідності змінювати структуру взаємовідносин, не вдаючись до військових дій [1]. Тобто завданням балансу сил є створення такого середовища, в якому держави не матимуть стимулу для більш агресивної та войовничої поведінки для захисту від можливих неочікуваних змін.

Кожна система безпеки у міжнародних відносинах має певні параметри, що обумовлюють її стійкість. У контексті Східної Азії такими параметрами є, по-перше, унеможливлення «ядерної гонки» та існування гарантій сталості регіональних союзів; по-друге, силова рівновага між основними акторами, зокрема між США та Китаєм; по-третє, панування порядку, заснованого на принципах співпраці та спільної безпеки [2] .

Ядерний фактор безпосередньо впливає на рівень довіри між державами. Розробка або наявність ядерної зброї в однієї з держав можуть спричинити

* Студентки 3 курсу спеціальності «міжнародні відносини» Інституту міжнародних відносин КНУ ім. Тараса Шевченка Науковий керівник; к.п.н., доц. Хилько О.Л.

нестабільність усієї системи безпеки. Процес мілітаризації робить взаємовідносини більш непередбачуваними, оскільки справжня мотивація держави, яка проводить озброєння, є неоднозначною для інших. Як наслідок, вони вдаються до нарощування власних силових потенціалів. У контексті Східної Азії початок потенційної ядерної гонки передусім пов'язаний із невдалими спробами досягнути консенсусу з КНДР у питанні денуклеаризації.

Іншим деструктивним чинником для стабільності регіональної безпеки є трансформація Китаю в наддержаву, яка викликає невпевненість щодо мирної природи його посилення. Економічна та політична експансія КНР є потенційною загрозою суверенітету її сусідів. Окрім цього, Китай є чи не єдиною державою, що може здійснювати вплив на позицію КНДР в силу його торговельних, військових та партійних зв'язків з північнокорейським режимом. Однак, попри популярні очікування, денуклеаризація Корейського півострова не входить у сферу інтересів Китайської Народної Республіки. Передусім, через посилення ролі Сполучених Штатів, що стане прямим наслідком 'примирення' Північної Кореї. І хоча її історичний зв'язок із КНР не можна поставити під сумнів, вірогідність того, що Пхеньян відмовиться від ідеології чучхе, що забороняє будь-яке зовнішнє втручання, та піде на зближення — прирівнюється нулю. Можливо, найбільшою проблемою північнокорейського питання є те, що КНДР готова балансувати на межі війни в обмін на мінімальні поступки в переговорах [3].

Попри серйозне посилення Китаю, Сполучені Штати залишаються лідером у регіоні за силовими параметрами, але їх готовність використовувати політично-економічний вплив і військові ресурси для стабілізації відносин між їх західними сусідами викликає сумнів. Реакція США на регулярні тестування ракет, що проводить КНДР, має достатньо стриманий характер. Пояснення цьому лежить на поверхні: по-перше, сирійське питання та близькосхідний регіон в цілому наразі є більш пріоритетними напрямками для американської політики; по-друге, подібно до не модифікованих російських «Іскандерів», протестовані Пхеньяном ракети мають малу або середню дальність (200 – 600

км), а отже можуть досягнути лише Південної Кореї чи Японії. Ці східноазійські держави все частіше роблять заяви про можливу розробку власної ядерної зброї. І якщо для Японії ця ідея досі залишається складною для реалізації, то Південна Корея вже почала розробку балістичних ракет підводних човнів.

Ситуація з Японією не позбавлена неоднозначності. Післявоєнний ‘комплекс мілітаризації’ багато в чому гальмує її розвиток. Йдеться про поєднання страху бути сприйнятою як держава з імперськими амбіціями та страху бути постійно послабленою, вразливою та залежною від союзників при відсутності власного належного військового потенціалу [3].

Достатній рівень забезпеченості атомними ресурсами викликає стурбованість у сусідів Японії щодо їх використання. Як наслідок, прослідковується класичний приклад ‘дилеми безпеки’. Держави Східної Азії приймають агресивні моделі поведінки, тим самим провокуючи інших поводитися аналогічно.

Республіка Корея, як вже згадувалося, знаходиться в подібній ситуації: попри стійкі союзницькі відносини з Вашингтоном, Сеул не обмежується американською ядерною парасолькою, під якою він знаходиться. Справа в тому, що залежність Південної Кореї від Штатів у питанні безпеки в найближчому майбутньому стане несумісною із її економічною залежністю від Китаю. Так, за даними 2017 року Китай займає передову позицію серед торговельних партнерів Південної Кореї, вдвічі перевищуючи фінансові показники імпортно-експортних відносин зі США [4]. З огляду на це, Сеул повинен буде заплатити високу ціну, обираючи між двома наддержавами [5].

Відповідно, можна стверджувати, що східноазійський геополітичний простір наразі знаходиться в кризовому стані, адже жоден із зазначених автором вище параметрів стійкості не є релевантним. Ядерна програма КНДР становить загрозу для Японії та Південної Кореї вже більше десяти років. А втім небезпека розвитку кризи набула актуальності лише останнім часом, передусім через зміщення інтересів традиційних полюсів сили, а саме Китаю

та США, не на користь східноазійських держав. Реконфігурація сил спричинила послаблення традиційних безпекових союзів та збільшення гетерогенності регіону. Однак, через неспроможність і в деякій мірі небажання Пекіну використовувати свій важіль впливу на Пхеньян, Південна Корея та Японія не поступаються союзними відносинами зі США на користь Китаю. Навіть урахувавши їхню дедалі зростаючу економічну прив'язаність, Сеул і Токіо ставлять гарантії безпеки, нехай і не такі міцні, як це було за Адміністрації Буша, вище за економічну вигоду.

Список використаних джерел

1. The Balance of Power: Stability in International Systems Emerson M. S. Niu, Peter C. Ordeshook and Gregory F. Rose Cambridge: Cambridge University Press, 1989, pp. vii, 359 Електронний ресурс. Режим доступу: [\[https://doi.org/10.1017/S0008423900013846\]](https://doi.org/10.1017/S0008423900013846)
2. Brad Roberts, "East Asia's Nuclear Future: A Long-Term View of Threat Reduction", INSTITUTE FOR DEFENSE ANALYSES DEFENSE THREAT REDUCTION AGENCY, August 2001 Електронний ресурс. Режим доступу: [\[http://www.wslfweb.org/docs/dtraasco/east_asia_nuke_future.pdf\]](http://www.wslfweb.org/docs/dtraasco/east_asia_nuke_future.pdf)
3. Satoshi Morimoto, "EAST ASIAN REGIONAL SECURITY", nuclear policy 2nd workshop, March 02 2001 Електронний ресурс. Режим доступу: [\[https://nautilus.org/projects/nuclear-policy-2nd-workshop/east-asian-regional-security/\]](https://nautilus.org/projects/nuclear-policy-2nd-workshop/east-asian-regional-security/)
4. United Nations Conference on Trade and Development, GENERAL PROFILE: KOREA, REPUBLIC OF [\[https://unctadstat.unctad.org/CountryProfile/GeneralProfile/en-GB/410/index.html\]](https://unctadstat.unctad.org/CountryProfile/GeneralProfile/en-GB/410/index.html)
5. Jaebum Kim, "The North Korean Factor in East Asian Regional Security", J Glob Policy Gov (2013) 2: 181.Електронний ресурс. Режим доступу: [\[https://link.springer.com/article/10.1007/s40320-013-0033-4\]](https://link.springer.com/article/10.1007/s40320-013-0033-4)

Міжнародно-політичні наслідки територіальної суперечки між Словенією та Хорватією за затоку Піран (Савудрія)

Балканський півострів протягом історії був і залишається осердям релігійних конфліктів, політичних криз та територіальних спорів, які особливо загострилися з розпадом Соціалістичної Федеративної республіки Югославія. Одним з прикладів такого територіального конфлікту є суперечка між Словенією та Хорватією за води Піранської затоки, принциповість володіння якою для Словенії визначає її можливість виходу до міжнародних вод через вузький хорватський коридор.

Територіальні суперечки між Люблянєю і Загребом виникли одразу після виходу з СФРЮ та проголошення незалежності в 1991 році, зокрема Словенія в Меморандумі 1993 року одразу заявила претензії на всю площу затоки Піран, тоді як Хорватія пропонувала керуватися Конвенцією ООН з морського права 1982 р. у вирішенні цієї суперечки (що позбавляло Словенію виходу до міжнародних вод) [1]. 2001 року лідерами урядів обох держав була підписана Угода Дрновжека-Ракана про Транскордонну комерційну діяльність та співпрацю, яка була вигідною Словенії, адже задовольняла її вимоги, хоча і з певним відхиленням від норм міжнародного права, і була ратифікована словенським парламентом, тоді як Хорватія від ратифікації відмовилася [2].

Євроінтеграційний вимір зовнішньої політики обох держав достатньо швидко перетворив двосторонню територіальну суперечку з обмеженим числом залучених до вирішення сторін в питання європейського масштабу, адже слідом за вступом Словенії 2004 року до ЄС вона отримала ефективні важелі тиску на Хорватію в питанні Піранської затоки, маючи можливість у будь-який момент заблокувати її вступ до ЄС. Вимогою Словенії став розгляд питання у Постійній Палаті Третейського Суду в Гаазі, на що Хорватія дала

* Студентка 2 курсу відділення «Міжнародні відносини» Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка
Науковий керівник: Хилько О.Л., к.п.н., доцент кафедри міжнародних відносин та зовнішньої політики

згоду в 2009 році, підписавши угоду з Словенією при посередництві ЄС. Розгляд стартував в травні 2011 року [3].

Станом на 1 січня 2013 року, відколи Хорватія також вступила до ЄС, робота Суду над вирішенням спору все ще тривала, однак Загреб почав шукати приводи для уникнення необхідності виконання рішення Гаазького трибуналу, який з великою долею ймовірності мав винести рішення на користь Словенії. 2015 року низка хорватських ЗМІ опублікувала стенограми розмов словенського представника в Гаазі та словенського судді, в яких йшлося про надання останньою додаткових доказів після звершення цієї частини розслідування, що дало Хорватії привід рішенням парламенту відкликати свого суддю та представника в ППТС, тим самим самоусунувшись від процесу прийняття і подальшого виконання рішення [4].

Згідно з рішенням Постійної Палати Третейського суду в Гаазі 29 червня 2017 року, кордон між державами проходить по річці Драгоня до місця впадіння в канал св. Одоріка, далі йдучи по прямій лінії, таким чином, до Словенії повинні відійти три четверті площі Піранської затоки, а також вона повинна безперешкодно отримати через коридор хорватських територіальних вод шириною у 2,5 та довжиною у 12 морських миль доступ до міжнародних вод. Коридор залишається під хорватською юрисдикцією, і таким чином Словенія не отримує право на використання континентального шельфу та виключної економічної зони. Тим не менше, для Любляни це рішення стало історичним, тоді як Загреб цілком проігнорував його виконання, внаслідок чого напруження в двосторонніх відносинах набуло критичного характеру [5].

16 березня 2018 року Словенія надіслала офіційного листа до Єврокомісії з проханням втрутитися в перебіг територіальної суперечки [6], а 8 липня 2019 року Суд Європейського союзу зібрався на засідання щодо законності розгляду цим органом питання про невиконання Хорватією рішення Постійної Палати Третейського Суду в Гаазі [7].

Позиція Хорватії щодо виконання рішення Гаазького трибуналу в цьому питанні може визначити (не) підтримку рішення про її вступ до Шенгенської

зони на засіданні Єврокомісії 22 жовтня 2019 року [8]. З точки зору безпеки кордонів Словенія мала би підтримати Хорватію, адже тоді тиск мігрантів на її кордони суттєво впаде (міграційна криза 2015 року), проте може втратити останній важіль тиску на Хорватію стосовно Піранської затоки.

Держави-сусіди Хорватії, а саме Сербія, Чорногорія та Боснія і Герцоговина – також мають низку територіальних претензій до Загребу, і знову ж таки дані суперечки не лишаються двосторонніми, а набувають нового звучання в контексті прагнення вищеназваних держав до євроінтеграції. Зважаючи на посередницьку роль ЄС у вирішенні Піранського питання, який до певної міри виявився неспроможним примирити держави-члени, ставить під сумнів переваги самого союзу, а також, в контексті вищезгаданого конфлікту в умовах, коли обидві сторони спору є членами ЄС, позиція кандидатів на вступ щодо Піранського питання визначатиме голосування Словенії і Хорватії за їх приєднання, причому варіантів позицій не так багато.

Серед держав-лідерів ЄС пряму підтримку Словенії висловила Німеччина, яка наполягає на виконанні рішення ППТС. США розглядають поданий конфлікт як двосторонній, закликаючи Єврокомісію триматися в стороні від суперечки, а також Хорватію і Словенію до конструктивного діалогу. Тим не менше, такі заяви вже розцінені Загребом як підтримка його інтересів у суперечці.

Європейська комісія нині намагається триматися нейтралітету в словенсько-хорватській суперечці, а також робить низку кроків назустріч Хорватії – про що зокрема заявляє Андрій Пленкович, глава уряду, особливо в питанні щодо виконання критеріїв щодо вступу до Шенгенської зони [9]. Суд Європейського союзу, що нині досі вирішує питання доцільності своєї компетенції у цій справі, більшістю суддів може відхилити позов Словенії аргументувавши це відсутністю у спорі елементів або факторів, що виникають безпосередньо з членських зобов'язань держав.

Отже, питання затоки Піран залишається деструктивним для двосторонніх відносин Хорватії та Словенії. Тим не менше, воно також має

низку міжнародно-політичних наслідків, які визначають стабільність регіональної безпеки та тенденції євроінтеграційних процесів на Балканах.

Список використаних джерел

1. Когда и Гаага не указ. Хорватия решила проигнорировать постановление международного арбитража по территориальному спору со Словенией.
Режим доступу: <https://zn.ua/international/kogda-i-gaaga-ne-ukaz-253732.html>
2. Matej Avbelj, Jernej Letnar Černic, “The Corundrum of the Piran Bay”
Режим доступу: https://www.law.upenn.edu/journals/jil/jilp/articles/5-1_Cernic_Jernej_Letnar.pdf
3. EU calls talks of with Croatia
Режим доступу: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/europe/8014840.stm>
4. Словенія відкликала посла через шпигунський скандал
Режим доступу: <https://www.ukrinform.ru/rubric-world/2677497-slovenia-otozvala-posla-iz-horvatii-izza-spionskogo-skandala.html>
5. The Permanent Court of Arbitration. Cases. Arbitration Between the Republic of Croatia and the Republic of Slovenia
Режим доступу: <https://pca-cpa.org/en/cases/3/>
6. Slovenia asks the EU to interfere in sea dispute with Croatia
Режим доступу: <https://balkaninsight.com/2018/03/16/slovenia-asks-the-eu-to-interfere-in-sea-dispute-with-croatia-03-16-2018/>
7. Slovenia and Croatia attend the European Court of Justice for border arbitration hearing
Режим доступу: <https://www.total-slovenia-news.com/politics/4090-slovenia-croatia-attend-ecj-for-border-arbitration-hearing>
8. President Not Worried by Delay on Decision on Croatia’s Schengen Accession
Режим доступу: <https://www.total-croatia-news.com/politics/38968-schengen>
9. The European Commission remains neutral on Croatia-Slovenia border arbitration dispute. Режим доступу: <https://balkaninsight.com/2018/06/18/ek-remains-neutral-on-croatia-slovenia-border-arbitration-dispute-06-18-2018/>

SECURITY PARADOX IN THE BLACK SEA: NATO AND RUSSIA

Security dilemma and misinterpretation have always been the principal causes of arising tension between states. The idea is that in search for more security for itself one state decreases the security of others, as each interprets its own measures as defensive and measures of others as potentially threatening [1]. The case of Russia and NATO in the Black Sea is an example of two powers willing to achieve more security for themselves (even though they might understand security in a broader sense, going beyond territorial integrity and alleviation of threats in their neighborhood), while stating that they pursue a solely defensive policy line. Even if so, the key question is whether the defensive approach of the both can lead to escalation and hostilities in the long run.

Several attempts have been made to describe the aforementioned phenomenon, of which the most prominent is the “security paradox” notion coined by Booth and Wheeler who stated that “*a security paradox is a situation in which two or more actors, seeking only to improve their own security, provoke through their words or actions an increase in mutual tension, resulting in less security all round*” [2]. John J. Mearsheimer in his article “Why the Ukraine crisis is the West’s fault?” [3] explained Russia’s aggression against Ukraine through the lens of defensive realism, emphasizing Russia’s perception of the West as hostile and dangerous for its security. As for NATO, its Treaty expressly states that the Alliance is defensive in nature, with its purpose being solely collective defence [4]. Given this, it appears that both actors pursue defensive policy lines. The purpose of this paper is to find out whether Russia’s and NATO’s defensive strategies are likely to lead to hostilities in the Black Sea.

* Student of 4th year, specialization “International Relations”
Institute of International Relations, Taras Shevchenko National University of Kyiv
Research Advisor: Olena Leonidivna Khylyko, PhD, associate professor at International Relations and Foreign Policy Department

The author deems it appropriate to start by analyzing Russia`s foreign policy in the region. The annexation of Crimea together with the vast militarization of the peninsula had serious implications for the regional security architecture, since Russia became able to project its power in a larger area of the Black Sea and beyond, particularly due to the deployment by Kremlin of S-300 and S-400 missile defence systems. The above activities can be explained by Article 70 of the Foreign Policy Concept of the Russian Federation of 2016 which reads as follows: *“The Russian Federation maintains its negative perspective towards NATO’s expansion, the Alliance’s military infrastructure approaching Russian borders, and its growing military activity in regions neighbouring Russia, viewing them as a violation of the principle of equal and indivisible security and leading to the deepening of old dividing lines in Europe and to the emergence of new ones”*[5]. Thus, even though the Russian activities in Crimea completely violate the rules of international law, they are part of its defensive strategy mentioned above. However, what is there in the Black Sea that Russia perceives hostile?

The Black Sea is home to 3 NATO members, namely Romania, Bulgaria and Turkey. There are 4 joint American-Bulgarian military bases in Bulgaria, the Naval Support Facility (NSF) in Romania and 24 NATO military bases in Turkey. The majority of them maintains missile defence systems, like the NSF Deveselu hosting the Aegis Ashore Missile Defence Facility, which Russian authorities recently demanded to destroy [6]. Security competition is further exacerbated by the fact that Russia feels vulnerable on its “northern front” with NATO, as it has to oppose considerable military installations of the Alliance in the Baltics. To confront them, it deployed S-300 and S-400 missile systems, similarly to Crimea, in Kaliningrad region [7]. Therefore, it is obvious that Russia actively responds to NATO military installations, perceiving them as threatening.

In this regard, can NATO`s strategy be considered as offensive? It certainly can be perceived as such, however, according to all its documents, it is a purely defensive alliance, hence, any allegations that it is offensive are hard to prove theoretically. Furthermore, as a “security paradox” theory suggests, the conflict may

arise with both powers aiming to defend themselves, thus, it is more relevant to try to foresee the possible scenario of how the security paradox might arise between Russia and NATO.

Booth and Wheeler emphasize the second level of security dilemma – dilemma of response, when decision-makers need to decide how to react [1]. If guided by a misplaced suspicion towards the intents of the opponent, they are highly likely to react confrontationally. In case of Russia, it deployed missile systems close to NATO members, which, in turn, arouse much suspicion and fear among them. Furthermore, Kremlin exerts a “hybrid” influence on the authorities and the population of the above states, engaging them in infrastructure projects (the TurkStream for Turkey and the TurkStream-2 to involve Bulgaria and make it a “gas hub”), conducting disinformation and manipulation campaigns targeting the population (according to RAND Corporation, the popularity among Romanians of NATO military base near Deveselu declined significantly due to Russia’s media presence there [8]), and selling its newly developed armaments to NATO allies, like it was the case with Turkey purchasing S-400 missile systems in July 2019 [9]. The abovementioned activities, although being defensive from Russian point of view, can be considered as undermining and offensive in nature by NATO. That, in turn, will create mutual tension which neither party initially wanted, hence, a security paradox will emerge, that can be eliminated only by due and efficient communication between the two.

Therefore, it can be implied that despite the defensive intents of NATO and Russia in the Black Sea, the potential escalation should not be excluded, since as a “security paradox” notion suggests, the conflict may arise between the powers, even if neither of them initially wanted or planned it. Given Russian efforts to undermine unity within the Alliance and its build-up of missile systems, effective communication between the two powers is crucial for minimizing misinterpretation and preventing the emergence of the security paradox.

References

1. Herz, J. “Idealist Internationalism and the Security Dilemma”, *World Politics* vol.2, no.2 (1950): 171-201, at p.157 (Published by Cambridge University Press)

2. Booth, Ken and Nicholas J. Wheeler (2008), *The Security Dilemma: Fear, Cooperation and Trust in World Politics* (London: Palgrave Macmillan).
3. John J. Mearsheimer, "Why the Ukraine crisis is the West's fault?", *Foreign Affairs* (September/October 2014). Retrieved from <https://www.foreignaffairs.com/articles/russia-fsu/2014-08-18/why-ukraine-crisis-west-s-fault>
4. The North Atlantic Treaty, 4 April 1949. Retrieved from https://www.nato.int/cps/en/natolive/official_texts_17120.htm
5. Foreign Policy Concept of the Russian Federation of 2016. Retrieved from http://www.mid.ru/en/foreign_policy/official_documents/-/asset_publisher/CptICkB6BZ29/content/id/2542248
6. Russia Demands US destroy defence missile systems in Romania (8 February 2019). Retrieved from <https://www.euractiv.com/section/defence-and-security/news/russia-demands-us-destroy-missile-defence-systems-in-romania/>
7. Russia's Kaliningrad Territory is Armed to Teeth. *The National Interest* (19 September 2019). Retrieved from <https://nationalinterest.org/blog/buzz/russias-kaliningrad-territory-armed-teeth-nato-wants-crush-it-war-81716>
8. Russia, NATO and Black Sea Security Strategy. *RAND Corporation workshop report* (March 2019). Retrieved from https://www.rand.org/pubs/conf_proceedings/CF405.html
9. Turkey bought Russian S-400 missiles designed to down NATO planes. *CNN website*. Retrieved from <https://edition.cnn.com/2019/07/13/europe/turkey-russia-missiles-nato-analysis-intl/index.html>

Торговельна війна між КНР та США: відлига чи невідворотна ескалація?

Актуальність питання ведення торговельних війн як комплексу економічних, фіскальних та адміністративних дій для досягнення необхідного статусу в торговельних відносинах з іншою державою або торговельним об'єднанням. Негативний вплив обопільних обмежувальних заходів на економік країн, як-то: на товарообіг, доходи від торгівлі й доходи населення.

Екскурс до історії дворічної американо-китайської торговельної війни як джерела довгострокових ризиків для глобальної економіки. Інтереси Трампа в торговельній війні з Китаєм. Наголошення на несправедливості ситуації в торгівлі між США та КНР і дисбалансу в торгових відносинах між країнами на користь Китаю. Звинувачення Пекіну в нечесному веденні торгівлі, у незаконному здобутті американських технологій та інтелектуальної власності [1]. Ініціатива з боку торговельного представництва США з розслідування діяльності Китаю в царині передачі технологій та інтелектуальної власності, тобто, у промисловому шпіонажі влітку 2017 року. Візит Трампа до КНР у листопаді 2017 року як поштовх до покращення відносин між країнами. Зміна економічного курсу американського очільника щодо Китаю у лютому 2018 року: введення мит на імпорт сонячних батарей та пральних машин, завищених тарифів на ввезення сталі та алюмінію, запровадження мит на ввезення товарів з високою доданою вартістю й заборона китайським інвесторам вкладати гроші в певні наукові галузі економіки США.

Циклічність дій ворогуючих сторін: дія однієї державу спричиняє відповідні заходи з боку іншої. Характер торговельної війни: обмін взаємними випадками. Подальша симетрична реакція Китаю на американські обмеження та податки. Вступ КНР до торговельної війни з США: оприлюднення списку

* Студентка 3 курсу

Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка
Науковий керівник - Денисенко Ксенія Юріївна. Науковий ступінь: кандидат політичних наук, асистент

тарифів на американську продукцію у відповідь на публікацію американською стороною аналогічного списку. Подальша ескалація ситуації: заборона американським компаніям працювати з провідною китайською корпорацією ZTE. Відносна відлига травня 2018: проведення широких двосторонніх перемовин щодо відновлення співробітництва з компанією ZTE й скорочення переліку товарів, що підпадали під обмеження, з боку США. Економічний наступ Китаю: запровадження тарифів, обопільне збільшення мит і розширення списків товарів, що підпадають під тарифи. Поступки Китаю у січні 2019 року: згода Китаю закупляти американські боби і відстрочення нових тарифів.

Новий виток у торговельній війні влітку 2019 року: підвищення Трампом мит на товари з Китаю, збільшення тарифів китайським урядом, відмова США від співробітництва з компанією Huawei та іншими головними ІТ-підприємствами країни. Неможливість знайти компроміс, загострення протистояння. Крок Трампа назустріч КНР – відновлення роботи Huawei, за яким, однак, послідувало подальше запровадження мит. Звинувачення США Китаю в маніпулюванні валютою, що призвело до відмови КНР закупляти американську сільськогосподарську продукцію [2]. Катастрофічна ситуація на початок жовтня 2019 року: мита накладено на товари з Китаю у США в 550 млрд доларів на рік, а на експорт американських товарів до Китаю – у 185 млрд.

Зменшення ступеню напруженості в двосторонніх відносинах [3]. Потреба Трампа стабілізувати економічну ситуацію перед президентськими виборами 2020 року задля підвищення свого рейтингу. Нова віха в торговельних перемовинах США і КНР – перемовини 10 жовтня у Вашингтоні. Прибуття китайської делегації, очолюваної віце-прем'єром КНР Лю Хе. Риторика Дональда Трампа щодо того, що торговельна угода між США і Китаєм буде підписана до 16-17 листопада, коли відбудуться зустрічі з Азійсько-тихоокеанського економічного співробітництва в Чилі. Заява міністра фінансів США Стівена Мнучина щодо відмови від збільшення мит на товари з Китаю з 15 жовтня.

Наголошення американського президента на тому, що США і Китай досягли першої фази перемир'я під час перемовин [4]. Обопільні поступки: Пекіну – у збільшенні обсягів закупівлі американських сільськогосподарських товарів, Вашингтона – у відстроченні збільшення мит на китайські товари. Потенційна можливість продовження перемовин після документального закріплення їхньої першої фази. Окреме оформлення питань, пов'язаних з Huawei, на другому етапі перемовин.

Руйнівні наслідки торговельної війни між США і КНР для світової економіки [5]. Продовження торговельної війни між країнами як глобальне протистояння, що може збільшити ризик структурних проблем у світовому господарстві і стати тригером економічної кризи. Ускладнення розвитку китайського високотехнологічного сектору через відсутність можливості виходу на ринки. Збитки американських та китайських компаній. Уповільнення розвитку економіки США та КНР. Зменшення обсягу іноземних інвестицій в інфраструктурні проекти КНР.

Песимістична риторика щодо можливості США і КНР покласти край торговельній війні. Неспроможність країн досягти консенсусу в головних питаннях, як-то: захист інтелектуальної власності та валютне регулювання. Принципова важливість лідерства США в сфері новітніх технологій й небажання поділяти титул провідної країни в технологічній галузі з іншою державою. Уповільнення розвитку Китаю, який відіграє значну роль у світовій економіці як одне з основних завдань США.

Відсутність всеохоплюючої угоди між США та КНР. Невизначеність ситуації, що спричиняє вичікувальну позицію КНР - розрахування на програш Трампа на виборах 2020 року, прихід до влади демократичних сил, що сприятимуть врегулюванню конфлікту. Потреба Трампа в розв'язанні торговельного конфлікту через необхідність покращення економічних показників для здобуття прихильності електорату. Недовготривалість торговельної угоди з Трампом через проведення президентських виборів. Злети та падіння в двосторонніх економічних відносинах як частина процесу пошуку

компромисів і взаємних поступок задля врегулювання торговельних суперечок між США і КНР.

Список використаних джерел

1. Trump to meet with China for talks aimed at ending trade war// The Guardian – Режим доступу: <https://www.theguardian.com/world/2019/oct/10/china-trump-trade-war-talks>
2. US and China hit each other with fresh sanctions as Trump’s trade war continues to escalate // The Independent – Режим доступу: <https://www.independent.co.uk/news/business/news/us-china-trade-war-trump-new-tariffs-xi-jinping-expensive-a9087391.html>
3. The US and China made ‘substantial progress’ at trade talks, Chinese vice premier says // CNBC LLC– Режим доступу: <https://www.cnbc.com/2019/10/19/us-and-china-made-substantial-progress-at-trade-talks-vice-premier-liu-he.html>
4. Trade War Update: China’s Back Is Up Against The Wall // Forbes Media LLC – Режим доступу: <https://www.forbes.com/sites/kenrapoza/2019/10/18/trade-war-update-chinas-back-is-up-against-the-wall/#4186f5d71ac1>
5. Former World Leaders: The Trade War Threatens the World’s Economy// The New York Times Company – Режим доступу: <https://www.nytimes.com/2019/10/11/opinion/china-trade.html>

Шемлій С.І.*

Причини вводу військ Туреччини у Сирію

9 жовтня Реджеп Таїп Ердоган, президент Туреччини, оголосив про початок військової операції «Джерело миру», яка передбачає військові дії на півночі Сирії з метою знищення загонів сирійських курдів. Після цієї заяви та початку облоги опорних пунктів YPG (військові загони курдів) країни Заходу висловили крайню стурбованість та засудили дії Туреччини.

* студент 2 курсу міжнародних відносин
Інститут міжнародних відносин
Денисенко Ксенія Юріївна, доцент, кандидат політичних наук

17 жовтня США та Туреччина досягли домовленості щодо п'ятиденного перемир'я. Упродовж 120 годин курди мають можливість покинути зону бойових дій. Таким чином, Туреччина буде мати можливість реалізувати свої плани без масштабних воєнних дій. Шанс для втілення своїх інтересів Туреччина отримала після виводу військ США з Сирії, що критикували багато країн. Цим США поставила під удар своїх союзників, які допомагали протистояти Ісламській державі.

Отож, існує ряд причин, як внутрішньо-, так і зовнішньополітичних, через які Туреччина ввела війська:

«курдське питання» в Туреччині. Вже давно триває боротьба з Робітничою партією Курдистану, яка вимагає автономії. Зв'язок турецьких і сирійських курдів та їхнє близьке розташування створює небезпеку для Ердогана. Тому Туреччина планує заселити 30-кілометрову територію від Євфрату до Іраку більше ніж 3,5 мільйонами сирійців, тим самим розчинити населення курдів та послабити їхній вплив.

Популярність Ердогана. Президент Туреччини вже кілька разів використовував «курдську» карту для перемоги на виборах, як парламентських, так і президентських. І зараз, коли ситуація в країні залишає бажати кращого, Реджеп Таїп Ердоган використовує цей інструмент для підняття власних рейтингів серед населення.

Ностальгія за колоніями.

Ердоган також планує відродити вплив Туреччини на Близькому Сході. Це стало можливим внаслідок вищезгаданого виводу військ США з Сирії.

Джерела

1. Erdogan says Turkey to launch military operation in northeast Syria [Електронний ресурс]/Режим доступу: <https://www.reuters.com/article/us-syria-security-turkey-usa/erdogan-says-turkey-to-launch-military-operation-in-northeast-syria-idUSKCN1WK053>

2. США і Туреччина домовились про п'ятиденне перемир'я на півночі Сирії [Електронний ресурс]/Режим доступу: <https://www.pravda.com.ua/news/2019/10/17/7229347/>
3. Операція «Джерело миру»: чого прагне Ердоган у Сирії? [Електронний ресурс]/Режим доступу: http://civildiplomat.com/publications/operaciya-dzherelo-miru-chogo-pragne-erdogan-u-sirii?fbclid=IwAR3pgGeuEt_tk9VRcDB0QRI8wr7cGNtfOJpHSq1f2aPpYuwBНct250NktoY

Путкарадзе Каха *

Міжрегіональне співробітництво Російської Федерації та Ісламської Республіки Іран

У вітчизняних та закордонних дослідженнях з актуальних проблем розвитку російсько-іранських відносин спостерігається певна тенденційність розгляду їх вже традиційних та усталених складових, зокрема, безпекового, військово-технічного та енергетичного співробітництва. В той же час різного роду аспекти відносин соціально-економічного, гуманітарного чи субнаціонального плану продовжують залишатися другорядними та недостатньою мірою висвітленими.

Розглядаючи питання міжрегіонального співробітництва у відносинах РФ з ІРІ відзначимо насамперед, що зовнішні зв'язки суб'єктів Російської Федерації на сучасному етапі пов'язані переважно з економічними аспектами співпраці (зовнішня торгівля, інвестування, створення спільних підприємств, транспортування вантажів). Провідне місце серед різних форм економічних зв'язків займають торгові відносини. З іншого боку, не меншу значимість мають і соціально-гуманітарні аспекти співробітництва, які, разом з тим, не виступатимуть предметом розгляду в даному випадку.

Оцінюючи сучасний стан відносин, відзначимо, що співробітництво РФ з ІРІ на рівні регіонів у період 2013 – 2019 років розвивалося достатньо активно.

* аспірант кафедри міжнародних відносин і зовнішньої політики Інституту міжнародних відносин КНУ імені Тараса Шевченка
Науковий керівник: проф. д.і.н. Коппель О.А.

У цей час було здійснено ряд візитів представників торгово-економічних кіл як в Росію, так і в Іран: Астраханської, Свердловської областей, республік Татарстан, Удмуртія, Башкортостан – з російської сторони, а також провінцій Західний Азербайджан, Хорасан-Резаві, Гілян, Мазендеран, Фарс – з боку іранської сторони. В ході візитів відбувалося знайомство з промисловим, економічним, інвестиційним потенціалом країн, в результаті чого була намічена реалізація спільних програм і проектів [1].

Починаючи з 2017 року активізувалася робота над детальною розробкою і подальшим підписанням конкретних угод про співпрацю між окремими суб'єктами Російської Федерації та провінціями Ірану, зокрема, з боку РФ. Це, в першу чергу, республіки Північного Кавказу і Калмикія, а також Астраханська область, Ростовська область і Ставропольський край [2].

Показовим прикладом у цьому плані є розвиток дагестансько-іранських зв'язків, що беруть початок ще з давніх віків та активно розвиваються на сучасному етапі. Республіка Дагестан займає вигідне геостратегічне положення і має прямий вихід до міжнародних морських шляхів. Зокрема, Махачкалінський морський торговельний порт є єдиним незамерзаючим портом Росії на Каспії.

Значну роль відіграє підписаний ще 13 грудня 1997 року між урядом Республіки Дагестан і Міністерством розвитку ІРІ Меморандум про торговельно-економічне, науково-технічне і культурне співробітництво.

У вересні 2004 року Махачкалу з робочим візитом відвідала делегація представників великих нафтопереробних підприємств з Ірану і Кіпру на чолі з головою іранської танкерної компанії Мохаммедом Сурі і головою правління «Green Shipping Holding» Яном Бонде Нільсоном. Члени іноземної делегації оглянули територію об'єкта Махачкалінської нафтобази і Махачкалінського міжнародного морського порту. Була досягнута домовленість про постачання російської нафти на нафтопереробні підприємства Ірану. Спільна ірано-кіпрська компанія «Caspian Maritime Ltd» виступила з ініціативою створення поблизу Махачкали спеціальної установки так званого «морського» або

«офшорного» завантаження і розвантаження нафтопродуктів без підходу транспорту безпосередньо до берегового терміналу. Це дозволяє скоротити вартість транспортування нафти з 30 до 20 доларів за тону. В рамках проекту планується будівництво великих танкерів тоннажністю не менш 63 тисяч тон, які зможуть перевозити нафтопродукти (9-12 млн тон в рік) з Махачкали у порти Ірану [3, с. 13].

За повідомленням представника Республіки Дагестан при торговельному представництві РФ в Ірані Еміна Алієва, окремі угоди і меморандуми про співпрацю опрацьовуються або вже підписані представниками регіону та іранськими провінціями. Також відкрито представництво уряду республіки Дагестан в Ірані, на території посольства Росії в Тегерані. Було підписано Меморандум про співпрацю з провінцією Гілян – північною провінцією Ірану, на території якої розташовані відразу два порти, в одному з яких, а саме Ензелі, розташована вільна економічна зона. Одночасно було заплановано підписання Меморандуму про співпрацю між керівництвом ще однієї північної провінції Ірану – Мазандарану та урядом Республіки Дагестан. На території цієї провінції є сучасні порти Амїрабат і Наушарх, з якими щільно працює Махачкалінський торговий порт [2].

Дагестан і провінції Ірану також опрацьовують можливість реалізації ряду інших проектів. Зокрема, представництво республіки при представництві РФ в Ірані має плани по організації перевезення контейнерів з Японії, Китаю, Індії, Індонезії, Південної Кореї через іранські порти Бендер-Аббас, Амїрабад до Махачкали, а з порту столиці Дагестану – в Новоросійськ і Санкт-Петербург. Домовленості про контейнерні поставки мали бути досягнуті у 2018 році.

Таким чином, окреслені нами вище напрями співробітництва двох сторін дозволяють зробити висновки про: 1) наявність на сучасному етапі достатньо динамічної взаємодії Росії з Іраном саме на регіональному рівні; 2) достатній потенціал зазначеного рівня взаємодії як можливого каталізатора для розширення і поглиблення співробітництва двох сторін в цілому як у

найближчій, так і середньостроковій перспективі розвитку двосторонніх відносин.

Список використаних джерел:

1. Хафизова Э. И. Торгово-экономическое сотрудничество Ирана и России в 2013 – 2017 гг. // Общество: политика, экономика, право. – 2017. – № 9. – С. 25 – 30.

2. Эксперты: Экономическое сотрудничество России и Ирана динамично развивается [Электронный ресурс] // ИА EADaily. – 24 октября 2017 года. – Режим доступа: <https://eadaily.com/ru/news/2017/10/24/eksperty-ekonomicheskoe-sotrudnichestvo-rossii-i-irana-dinamichno-razvivaetsya+&cd=4&hl=uk&ct=clnk&gl=ua>.

3. Галбацова Ш.С. Некоторые аспекты российско-иранского экономического сотрудничества на современном этапе // Известия Российского государственного педагогического университета им. А.И. Герцена. – 2009. – № 101. – С. 9 – 13.

ОСОБЛИВОСТІ СПІВПРАЦІ НАТО З ОБСЄ В КОНТЕКСТІ МИРНОГО ВРЕГУЛЮВАННЯ КОНФЛІКТІВ

Організація Північноатлантичного договору (НАТО) і Організація з безпеки і співробітництва в Європі (ОБСЄ) виконують взаємодоповнюючі ролі і функції в підтримці миру і стабільності в євроатлантичному регіоні, зокрема в таких сферах, як попередження конфліктів і врегулювання кризових ситуацій.

Політичні відносини між НАТО і ОБСЄ регулюються документом «Платформа спільної безпеки», оприлюдненим в 1999 році на Стамбульській зустрічі ОБСЄ на вищому рівні. У ньому міститься заклик до зміцнення співробітництва міжнародних організацій із залученням ресурсів міжнародного співтовариства в прагненні до демократії, процвітання і стабільності в Європі і за її межами. На Празькій зустрічі на вищому рівні в листопаді 2002 року керівники НАТО висловили бажання розширити співпрацю з Організацією з безпеки і співробітництва в Європі в сфері запобігання конфліктам, врегулювання кризових ситуацій та операцій з постконфліктного відновлення. Вони також наголосили на необхідності використовувати потенціал взаємодоповнюючих міжнародних зусиль, націлених на зміцнення стабільності в Середземноморському регіоні. [1]

в світлі постійних змін у середовищі безпеки НАТО і ОБСЄ розширили свій діалог, включивши в нього інші сфери, що представляють спільний інтерес, в тому числі проблематику тероризму. У грудні 2003 року на засіданні в Маастріхті (Нідерланди) Рада міністрів ОБСЄ ухвалила нову «Стратегію протидії загрозам безпеки і стабільності в XXI столітті». Цей документ нагадує, що на тлі постійно мінливої обстановки в області безпеки необхідно взаємодіяти з іншими організаціями та установами, що співпрацюють в контексті Платформи спільної безпеки, і повніше використовувати сильні сторони і потенціал кожного учасника цієї діяльності. [2, с. 187]

* Студент II курсу магістратури ОП «Дипломатія та міжнародне співробітництво»
Інститут міжнародних відносин, Київський національний університет ім. Тараса Шевченка
Науковий керівник: доц. Ковтун Олена Юрївна

Про практичне, а не тільки документальне співробітництво між НАТО і ОБСЄ, особливо у контексті підтримання міжнародного миру та вирішення конфліктів, наочно свідчать взаємодоповнюючі одна одну місії цих двох організацій на західних Балканах. У 1996 році після підписання Дейтонської мирної угоди вони розробили спільну програму дій в Боснії і Герцеговині. Створені для виконання військових аспектів мирних угод Сили втілення мирної угоди (ІФОР) і наступні сили, що по суті замінили їх, Сили стабілізації (СФОР) під керівництвом НАТО зробили найважливіший крок у контексті сприяння виконанню також і цивільних аспектів угоди. Забезпечивши безпеку співробітників ОБСЄ і гуманітарної допомоги, НАТО сприяла, зокрема, хорошій організації виборів в Боснії і Герцеговині під егідою ОБСЄ. [2, с. 187-189]

НАТО також тісно співпрацювала з Організацією з безпеки і співробітництва в Європі в колишній Югославській Республіці Македонія. У вересні 2001 року була створена тактична група НАТО для додаткового забезпечення безпеки спостерігачів з ЄС і ОБСЄ, які контролювали реалізацію рамкової мирної угоди, укладеної влітку після періоду весняних міжетнічних заворушень. [3]

Контакти між НАТО і Організацією з безпеки і співробітництва в Європі здійснюються на різних рівнях і в різних контекстах, включаючи зустрічі на високому рівні між генеральним секретарем НАТО і чинним головою ОБСЄ. Генеральний секретар НАТО періодично запрошується для виступів на Постійній раді ОБСЄ. Точно так само Північноатлантична рада може час від часу запрошувати чинного голову ОБСЄ виступити на своєму засіданні. Між офіційними особами обох організацій регулярно проводиться обмін думками з питань, що становлять спільний інтерес. [4]

Тим не менш, оцінки співробітництва НАТО та ОБСЄ у контексті підтримання міжнародного миру та розв'язання міжнародних конфліктів не тлумачиться однаково у світі.

Так, існують опозиційні за своїм характером думки про те, що відносини між НАТО і ОБСЄ протягом всього періоду існування ОБСЄ навряд чи можна

охарактеризувати як рівноправні і взаємовигідні, і тим більше як зразок для наслідування іншими міжнародними організаціями. Так, НАТО, як визнають багато західних спостерігачів, з самого початку не розглядала ОБСЄ в якості головної структури, яка повинна займатися проблемами безпеки на континенті. Згідно із позиціями деяких стратегів Альянсу, за відсутності ефективно працюючого механізму ОБСЄ НАТО було б набагато простіше реалізувати свої цілі, зокрема, по підтримці міжнародного миру, а також поширення сфер впливу. Ось чому, прагнучи відтіснити Організацію на узбіччя в рішенні проблем європейської безпеки, НАТО начебто розраховує перетворитися в монополіста в цій сфері. [4]

Дана оцінка, звісно, не позбавлена суб'єктивізму та навряд чи може трактуватись як єдиноправильна, оскільки, зважаючи на досвід співпраці, слід підсумувати, що як НАТО, так і ОБСЄ відіграють ключову та, щонайважливіше, взаємодоповнюючу роль у сфері запобігання та розв'язання міжнародних конфліктів. Так, ініціативи НАТО щодо підтримки оборонної реформи, розмінування та знищення запасів озброєнь і боєприпасів, в цілому відповідають зусиллям ОБСЄ, що спрямовані на зміцнення миру та стабільності (успішними прикладами такої співпраці є Центральна Азія, Західні Балкани і Південний Кавказ). [3, 4]

На недавніх самітах члени Альянсу ще раз наголосили на важливості ролі ОБСЄ в регіональній безпеці, зокрема, з питань контролю над озброєннями та роззброєння. [3, 4]

Таким чином, співпрацю між НАТО та ОБСЄ слід характеризувати як таку, яка має явно більше позитивних факторів, особливо у контексті запобігання та розв'язання міжнародних конфліктів.

Список використаних джерел

1. Strengthening NATO - EU - OSCE security dialogue on arms control. URL: http://www.nato.int/cps/en/natohq/news_141728.htm?selectedLocale=en
2. Change and Continuity in the North Atlantic Alliance. Speeches by the Secretary General of NATO. Manfred Werner Office of Information and Press NATO; 1110. – Brussels, 2010. – 283 p.

3. NATO and OSCE discuss modernizing tools of military transparency. URL: http://www.nato.int/cps/en/natohq/news_127481.htm?selectedLocale=en
4. Martin Michelot/ Zpracování NATO do Globální strategie Evropské vropské vropské unie : chybějící propojení? URL: <http://www.europeum.org/data/articles/michelot-eu-nato-cs.pdf>

*Новак О.Є**

АГРОПОТЕНЦІАЛ ЄС ТА РЕФОРМА CAP

Станом на 2018 рік обсяги виробництва сектору сільського господарства становили 450 млрд євро, що є лише 1,4 % ВВП ЄС і в якому працюють лише 4% населення – що в 2 рази менше ніж 20 років тому. [1] У таких країнах як Болгарія, Румунія та Греція частка агросектору все ще висока (більше 6%), однак в цілому переважає тенденція щодо зменшення частки с/г у структурі ВВП ЄС. [2]

За розподіл бюджету ЄС в агросекторі з 1957 року відповідає Спільна аграрна політика ЄС (CAP). Первісною метою CAP було прагнення до самозабезпечення продовольством та обмеження імпорту. Саме завдяки CAP починаючи з 2010 року ЄС перетворився з нетто-імпортера на другого (після США) найбільшого експортера с/г продукції в світі станом на 2018.

Станом на 2018 рік майже 38% бюджету ЄС виділяється на фінансування CAP. Слід зазначити, що 72,7% торгівлі сільськогосподарськими товарами в ЄС ведеться між членами інтеграційного угруповання. Експорт агропродукції закордон оцінюється у 138 млрд євро (7,5% товарного експорту ЄС), імпорт – у 116 млрд (6,6% товарного імпорту ЄС) що сприяє формуванню позитивного сальдо у торгівлі товарами. [3] Найбільшими агровиробниками ЄС є Франція (17% агровиробництва ЄС), Німеччина (13%), Італія (13%) and Іспанія (11%). [4]

За данами Євростату, у більшості країн-членів ЄС рівень фермерського доходу набагато нижче рівня середньої зарплати в цих країнах – для часткового або повного усунення цього розриву і застосовується механізм субсидій. Державами, які найбільше субсидують с/г сектор, є Люксембург, Ірландія, Австрія, Естонія,

* *Новак Олександра Євгенівна
студентка, 1 курс магістратури спеціальність «Міжнародні економічні відносини»
Інститут міжнародних відносин Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Пузанов Ігор Іванович, д.е.н., професор кафедри міжнародних фінансів Інституту міжнародних відносин

Словакія, Латвія, Бельгія, Швеція, Словенія та Фінляндія. Найменше субсидії впроваджують Нідерланди, Італія та Кіпр. [5]

Незважаючи на загальну позитивну оцінку, існують значні виклики для розвитку торгівлі с/г товарами у майбутньому, а саме: сплеск торговельного протекціонізму, частіші торговельні суперечки, порушення умов торгівлі через Brexit. Однак, оскільки глобальний попит на продовольство ймовірно зростатиме зі збільшенням населення, то європейський агросектор, який має репутацію виробника безпечної та якісної продукції і такої, що відповідає принципам сталого розвитку, може відчувати зростання попиту. Також укладання нових угод про ЗВТ сприятимуть нарощенню експортного потенціалу європейських агровиробників, як наприклад, попередня домовленість про ЗВТ ЄС-Меркосур, досягнута у липні 2019. [6]

ЕКОСПРЯМОВАНІСТЬ НОВОЇ САР. Протягом багатьох років САР передбачала зосередження зусиль на боротьбі з проблемами навколишнього середовища та зміною клімату. Станом на 2015 рік хоча б одне екологічне зобов'язання поширюється на 75% загальної площі сільськогосподарських земель ЄС, які обробляються. До того ж за період 1990-2014 в агросекторі ЄС викиди парникових газів зменшилися на 21%. [5]

1 червня 2018 року Європейська комісія виклала пропозиції щодо того, якою має бути САР після 2020 року: 3 з 9 «специфічних цілей» політики стосуються екологічних проблем, а саме – пом'якшення кліматичних змін та адаптація до них; сприяння сталому розвитку та ефективному управлінню природними ресурсами (вода, земля, повітря); охорона біорізноманіття, середовищ проживання та ландшафтів. Для вирішення цих (та інших) цілей САР кожна держава-член розробляє «стратегічний план САР» на основі SWOT-аналізу. Щороку буде відстежуватися хід виконання планових зобов'язань.

Ці зобов'язання або затверджені в САР (стандарти **GAEC** – з «належного сільськогосподарського та екологічного стану»), або впливають з директив та нормативних актів за межами САР (**SMRs** – «встановлені законодавством вимоги регулювання»). Всі стандарти GAEC та деякі SMRs є екологічними. Нова система ефективно об'єднає та упорядкує 2 елементи в поточній САР - відомі як «принцип

комплексного виконання усіх вимог» (**cross-compliance**) та «принцип екологічності» (**greening**) – в рамках принципу умовності (**conditionality**). [5]

В основі CAP Pillar I лежать еко-схеми – схеми виплат за турботу за довкіллям та кліматом, які фінансуватимуться прямими виплатами з бюджетів держав-членів. Держави-члени будуть зобов'язані впровадити хоча б 1 еко-схему (механізм і обсяг фінансування встановлюється самостійно, однак вони мають відповідати правилам «зеленої скриньки» COT), натомість фермери матимуть вибір приєднуватися чи ні. Основним нововведенням є можливість щорічного моніторингу зобов'язань. Хоча деякі дослідники виступають проти збереження прямих виплат, відзначаючи їх неефективність – майже 40 млрд євро (70 % бюджету CAP) виплачується фермерам лише на основі оброблюваної площі, що призводить до нерівномірного розподілу фінансування: 1,8 % реципієнтів отримують 32 % загального фінсування. [7]

Метою CAP Pillar II є підтримка розвитку сільських територій за допомогою виплат фермерським господарствам з розрахунку на 1 гектар (зрідка на 1 голову худоби). Важливою категорією є виплати за відповідність сільськогосподарським, природоохоронним та кліматичним зобов'язанням» (напр., за перехід на або ведення органічного землеробства). Ці виплати компенсують фермерам витрати від того, що вони добровільно зобов'язуються протягом декількох років виконувати встановлені державою вимоги, які сприятливі для навколишнього середовища та клімату. Інші види виплат з розрахунку на 1 га спрямовані на підтримку ведення с/г в важкодоступних районах – внаслідок природних обмежень (у гірських районах) або певних правил (якщо ця земельна ділянка входить до мережі охоронних ділянок Natura 2000). У Pillar II також пропонуються виплати для підтримки накопичення знань, інвестицій (напр., у енергоефективне обладнання), інновацій та співпраці.

В новій CAP передбачено, що мінімальні витрати на навколишнє середовище та клімат становитимуть 30% бюджету Pillar II і за необхідності держави зможуть перераховувати додаткові кошти з Pillar I на II для екологічних цілей. [5]

AKIS 2.0. Концепція сільськогосподарських знань та інноваційних систем (**AKIS**) – це опис системи інновацій з акцентом на залучені організації, зв'язки та

взаємодії між ними, інституційну інфраструктуру з її стимулами та бюджетними механізмами. Еволюція AKIS знайшла своє відображення в Європейському інноваційному партнерстві з питань продуктивності та стійкості сільського господарства (EIP-AGRI2), яке було започатковано у 2012 році. [8]

У період 2014-2020 EIP-AGRI - це основна ініціатива розроблена для пришвидшення поширення інновацій на місцях, так звана – інтерактивна модель інновацій. Ця модель сприяє цілеспрямованій співпраці між набором акторів (напр., фермерами, радниками, підприємцями, споживачами, дослідниками, кінцевими користувачами результатів проекту), з тим щоби використати їх взаємодоповнюючі знання (наукові, практичні, організаційні) в процесі вироблення проектів рішень / можливостей, які можна реалізувати на практиці.

На місцевому рівні створюються операційні групи – місцеві інтерактивні інноваційні проекти, які фінансуються в рамках CAP Pillar II, а понад 180 загальноєвропейських та міжнародних науково-дослідних та інноваційних проектів фінансуються в рамках програми ЄС з фінансування науки та інновацій «Горизонт 2020» (бюджет 80 млрд євро)

ФІНАНСУВАННЯ CAP. Нині точаться дискусії щодо можливого скорочення бюджету CAP на 5 %, що передусім пов'язано з виходом Великобританії з ЄС, що спричинить щорічний дефіцит у 12 млрд євро в бюджеті ЄС (365 мільярдів євро протягом наступної CAP 2021-2027). [9] На даний момент уряд Ірландії об'єднався з понад 20 іншими країнами-членами, які наполягають на збереженні поточного фінансування CAP – і разом з ними висловлює готовність збільшити внески до бюджету CAP після Brexit.

В обговореннях довгострокового бюджету ЄС або MFF розглядаються пропозиції залишити видатки на CAP в проміжку від 1% до 1,11% EU27 GNI. Основна складність – пошук компромісу між країнами чистими-платниками та чистими -донорами щодо внесків до бюджету ЄС. Brexit не тільки призведе до нестачі фінансування, яку решта держав-членів повинні будуть покрити, а й поставить під сумнів обґрунтування системи поступок, яка раніше існувала як спосіб забезпечення одностайності щодо MFF. З цього приводу група чистих-платників, відома як «Ощадлива четвірка» (Австрія, Данія, Нідерланди та Швеція)

відхилила проект пропозиції Єврокомісії щодо підвищення рівня асигнувань на виконання зобов'язань з 1,0% до 1,08% від GNI, і наполягали на збереженні «політичної межі» у розмірі 1,0% від GNI. [10] З приєднанням Німеччини утворилася «Ощадлива п'ятірка» і перспективи того, що буде схвалено менше фінансування CAP зросли.

ВИСНОВКИ. У підсумку, відзначаємо потужність агросектору ЄС, який маючи порівняно невисоку частку у ВВП ЄС, забезпечує статус другого (після США) найбільшого експортера сільськогосподарської продукції в світі, що однак було б неможливим за відсутності CAP. Особливістю нової CAP є акцент на екологічності та інноваціях, а також відсутність єдиної позиції країн-членів ЄС щодо її фінансування.

ДЖЕРЕЛА:

1. <https://worldview.stratfor.com/article/europes-agriculture-sector-faces-more-competition-future>
2. https://ec.europa.eu/agriculture/external-studies/2016-bilateraltrade-agreements_en
3. https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/food-farming-fisheries/farming/documents/agricultural-food-trade_en.pdf
4. https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/food-farming-fisheries/farming/documents/agricultural-farm-income_en.pdf
5. https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/food-farming-fisheries/farming/documents/green-direct-payments_en.pdf
6. <https://www.dw.com/uk/ec-i-меркосур-попередньо-домовилися-про-вільну-торгівлю/a-49407152>
7. <https://phys.org/news/2019-08-eu-agriculture-viable-future.html>
8. https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/food-farming-fisheries/key_policies/documents/building-stronger-akis_en.pdf
9. <https://www.agriland.ie/farming-news/it-is-the-biggest-land-grab-since-cromwell/>
10. <http://capreform.eu/mff-discussions-highlight-small-increase-in-cap-budget-compared-to-commission-proposal/>

МІЖНАРОДНА ДИПЛОМАТІЯ ЯК ЯКІСНА ХАРАКТЕРИСТИКА АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО УПРАВЛІННЯ В СИСТЕМІ ІНФОРМАЦІЙНОГО КАПІТАЛУ

У сучасну добу глобалізаційних змін зростають міжнародні відносини. Тому саме міжнародна дипломатія відіграє визначальну роль в контексті адміністративно-правового управління в системі інформаційного капіталу. Це особливо спостерігається в сучасних умовах економічної та геополітичної кризи, що вимагає визначення освітньо-професійного підґрунтя якісних характеристик персоналу для опрацювання адміністративно-правової політики управління людським потенціалом. При цьому повинні враховуватись тенденції в змінах, викликаних застосуванням нанотехнологій і створення конкурентоздатних трудових ресурсів в сучасних умовах впровадження інноваційних напрямків діяльності.

У свою чергу, відсутність відповідного інформаційного забезпечення у критеріальній системі ентропії на практиці адміністративно-правового управління зводяться до двох аспектів: невизначеність та інформаційна асиметрія (нерівномірне інформаційне забезпечення). Іншими словами, якість цільової і фонові інформації, а також ефективність інформаційно-аналітичного забезпечення залежить від дипломатичної співпраці.

На наш погляд, саме таку *дипломатичну співпрацю* можна вважати визначальним критерієм щодо адміністративно-правового управління в інформаційному капіталі. Це залежить від професійної майстерності зібрати, обробити та мобілізувати інформаційні ресурси так, як потрібно мобілізувати матеріальні, фінансові та людські ресурси з метою зростання ефективності на

* професор кафедри міжнародного права, міжнародних відносин та соціально-гуманітарних дисциплін,
Відкритий міжнародний університет розвитку Людини «Україна»,
доктор філософських наук, професор;

* доцент кафедри адміністративного, фінансового та банківського права,
Міжрегіональна Академія управління персоналом,
кандидат юридичних наук, доцент.

міжнародному ринку праці. Проте сьогодні ці кроки здійснюються безсистемно, без наявності чіткого, послідовного та виваженого плану дій дипломатичного співробітництва суб'єктів та об'єктів інформаційного забезпечення.

Інноваційну креативну роль у цьому процесі відіграє низка спеціалізованих інституцій, сформованих та представлених різного роду форм, які і складають інфраструктуру інформаційного забезпечення у критеріальному конструкті дипломатичної співпраці. До них, за класифікацією С. Товканець і Г. Товканець, відносяться: «інформаційні центри»; агенції загальноцивілізаційного (регіонального, національного, міжнародного, глобалізаційного) розвитку як «спеціальні геінформаційні системи» [1, с. 286].

Адже в сучасних міжнародних теоріях людського капіталу, що важливо для дипломатії, *співробітники* (їх незалежність та компетентність), на нашу думку, розглядаються як основний інформаційний капітал. Саме такий людський ресурс впливає на зростання вартості організації, якісно визначає рівень її успішності. Згідно з цими теоріями «фінансові вкладення в співробітників у вигляді в першу чергу підвищення кваліфікації є інвестиціями, які мають приносити прибуток» [3, с. 219]. Отже, всім відомо, що рентабельність як різниця між вкладеними коштами й отриманим прибутком високопрофесійної праці є нагальною потребою.

Інтелектуальний розвиток персоналу повинен базуватися на вимогах, пропонованих до особистісних характеристик фахівців залежно від стадій і циклів розвитку організаційної культури, що існує у державних структурних підрозділах, вищому навчальному закладі, на певному підприємстві, компанії, фірмі тощо. Самі співробітники, підвищуючи свою кваліфікацію, стають більш конкурентоспроможними на внутрішньому ринку праці, одержують додаткові можливості для професійного і кар'єрного зростання. Через це, можливість професійного навчання у власній організації високо цінується її співробітниками і дуже впливає на їхнє рішення працювати на підприємстві» [4, с. 332].

Інтелектуальна компетентність припускає наявність аналітичного мислення в комбінації з умінням мислити в категоріях комплексних зв'язків. У стратегічних напрямках інтелектуального розвитку дипломата-міжнародника компетентність відіграє пріоритетну роль в системі соціально-правової держави. Така

компетентність охоплює комунікаційні та інтегративні здатності керівників, що проявляються як у внутрішньо-фірмовій діяльності, так і при взаємодії з оточуючим кіберпростором.

У зв'язку з цим законодавець як дипломат-міжнародник, що здатний професійно володіти геостратегічним напрямом розвитку окремої особи, держави та суспільства, повинен прагнути до подолання «дефіциту» засобів, інструментальної незабезпеченості намічених ціннісно-смыслових орієнтирів життя. Для кожної позначеної в законі цілі повинен бути передбачений дієвий юридичний механізм реалізації.

Не менш важливою проблемою адміністративно-правового регулювання в дипломатичній системі інформаційного капіталу є сучасна проблема своєчасної ліквідації, скасування застарілих правових засобів, які перестають бути дієвими регуляторами, оскільки «перестають адекватно відображати сучасні потреби правового регулювання і тому стають перешкодами для ефективного правового впливу» на міжнародні відносини [5, с. 19].

Щодо сприяння якості і результативності механізму правового регулювання допомагає обізнана системна організація юридичного інструментарію. Правові засоби, що утворюють нормативну основу механізму правового регулювання, мають бути логічно пов'язані і взаємоузгоджені, утворюючи єдиний цілісний регулятивний «організм». У подібній системі як сукупності креативно вільних ідей не повинно бути місця колізіям, суперечностям, що призводять до своєрідного протистояння, боротьби між собою юридичних осіб, до знищення їх дієвості, до послаблення якості управління.

Удосконалюючи нормативну базу правової системи та юридичну практику, законодавцю варто мудро пам'ятати також про так звані зовнішні чинники або про середовище дії права, оскільки адміністративно-правові механізми в процесі інтелектуальної роботи тісно взаємодіють в сучасному кіберпросторі.

Список літератури:

1. Товканець С. А. Інформаційне забезпечення міжнародного бізнесу в рамках транскордонного співробітництва / С. А. Товканець,

Г. В. Товканець // Актуальні проблеми економіки. – 2010. – № 10 (112). – С. 284-286.

2. Грішнова О. А. Людський капітал : формування в системі освіти і професійної підготовки / О. А. Грішнова. – К. : Т-во «Знання», 2001. – 254 с.

3. Brooks Rachelle. Measuring University Quality / Rachelle Brooks // The Review of Higher Education. – 2013. – Vol. 33, no. 2. – P. 1–21.

4. Інвестування. Зайнятість. Освіта. Монографія / В. Г. Федоренко, М. Г. Чумаченько, Ю. М. Маршавін та ін. За наук. ред. В. Г. Федоренко. – К. : Наук. світ. 2002. – 517 с.

5. Беляев В. П. Контрольная форма деятельности как средство правой политики / В. П. Беляев // Правовая политика и правовая жизнь. – 2004. - № 4. – С. 12–23.

Ціватий В.Г.*

ДИПЛОМАТІЯ Й МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО ГРУЗІЇ ТА УКРАЇНИ В ПОЛІЦЕНТРИЧНОМУ СВІТІ СЬОГОДЕННЯ (2014-2019рр.): ІНСТИТУЦІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТ

Перспективним напрямом вирішення численних суперечностей і парадоксів може бути застосування теорії історичного інституціоналізму, що акцентує увагу на часовій послідовності трансформацій та регіонально-інституційних наслідках відповідного розходження соціально-політичних траєкторій розвитку та стратегічного позиціонування. Пострадянські переходи до демократії мають ряд специфічних особливостей та відбуваються за принципово відмінних внутрішніх і зовнішніх умов, ніж аналогічні процеси в авторитарних державах, зокрема – як на прикладі України та Грузії. Станом на сьогодні, Україна та Грузія – у ході процесу демократизації – пододала певний відрізок шляху і знаходяться в завершальній фазі перехідного етапу – інституціоналізації політичних інститутів демократії, формуванні своїх моделей стратегічного позиціонування в поліцентричному світі [1].

* Доцент кафедри нової та новітньої історії зарубіжних країн історичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка, к.і.н.

Подальшому вирішенню проблем консолідації та стабілізації демократичного політичного режиму в Україні та Грузії можуть сприяти: досягнення суспільного консенсусу відносно стратегічних пріоритетів розвитку української та грузинської держав в контексті європейської та євроатлантичної інтеграції, розбудова нормативної бази демократії, вдосконалення повсякденної демократичної практики, приєднання до «політичної» Європи, утвердження і стабільність України та Грузії як регіональних лідерів у регіоні тощо.

Інституціонально-політична еволюція пострадянських держав є однією з важливих тем сучасних історичних та політологічних досліджень. Зростаюче розмаїття моделей і форм політичних режимів пострадянського зразка стимулювало перегляд і уточнення багатьох сталих концептуальних схем і підходів до аналізу пострадянського розвитку, стратегічного позиціонування в сучасному міжнародному просторі. Спроба теоретико-методологічного синтезу структурного і процедурного підходів до демократизації не лише припустима, але й безумовно бажана, оскільки дозволила б враховувати більш широку сукупність факторів та змінних, а також побудувати більш багатовимірні моделі процесів, які досліджуються на прикладі пострадянських держав.

Для узагальненого, комплексного дослідження передумов, умов, контексту і обставин демократизації, очевидно, все ж таки є необхідним теоретико-методологічний синтез усіх підходів і рівнів аналізу. Лише за цієї умови можна розраховувати на більш або менш цілісний і систематизований опис та пояснення ключового моменту демократизації – встановлення демократичного політичного режиму і відповідних процедур. У 2014-2019 роках Україна та Грузія продовжують свій стратегічний курс на європейську та євроатлантичну інтеграцію.

Після краху біполярної системи, на початку XXI століття людство виявилось в ситуації існування різних центрів сили/центрів впливу. У повсякденне вживання увійшло поняття багатополярності (поліцентричності). Необхідно відзначити, що аналогів їй в історичному минулому не було; попередниками в XIX – початку XX ст. були різні «концерти держав», зокрема «система європейського концерту», закріплена на Віденському конгресі [2].

Поліцентричний (багатополярний) світ, що затверджується на наших очах, стає унікальним продуктом безпрецедентної стадії глобалізації, яку вона досягла до теперішнього часу. Як у цю міжнародно-політичну картину вписуються Україна та Грузія, які дотично близькі у своєму стратегічному позиціонуванні в сучасному міжнародному просторі? Адже вони встигли побувати в своїй багатій політико-дипломатичній історії в різних інституціональних і регіональних іпостасях... Історичний ретроспективний екскурс тільки підкреслює єдність системного розвитку міждержавних відносин в різні історичні періоди часу, коли і Грузія, і Україна були в центрі інституціонального формування систем міжнародних відносин у цивілізаційному вимірі [3].

Для Грузії шлях до Європи пролягає через відновлення й закріплення її чорноморської ідентичності, тобто посилення співпраці з країнами Чорноморського регіону, у тому числі – і з Україною [4, с. 469-485]. Незважаючи на відмінність потенціалів, відсутність спільного кордону та інші фактори, партнерство України та Грузії завжди було більш політичним, ніж економічно вмотивованим. Країни підштовхувались одна до одної геополітичними міркуваннями, з кінцевою метою досягти більш тісної співпраці з європейськими країнами [5, с. 26-36; 6].

Таким чином, компаративний аналіз зовнішньополітичного курсу і моделей дипломатії України та Грузії в історичній динаміці в контексті регіональних геополітичних процесів сучасного світу свідчить про пошуки Україною та Грузією нової конфігурації міжінституціональних зв'язків і міждержавних відносин у Чорноморському регіоні.

Сучасні зовнішньополітичні відомства України та Грузії, є тими інституціями, які головно забезпечують стратегічні пріоритети та механізми реалізації європейського та євроатлантичного напрямку зовнішньої політики держав, а їх дипломатичні служби організовані відповідно до потреб нового курсу держав в контексті процесу демократизації «третьої хвилі» та особливостей його розвитку в пострадянських державах.

У 2019 році, політичним керівництвом України та Грузії розглядається, на стратегічну перспективу, нова зовнішньополітична модель дипломатичного

конструктиву, відбувається процес формування нової зовнішньополітичної стратегії та вибору відповідного дипломатичного інструментарію в контексті нового світового політичного середовища, що глобалізується. У зовнішній політиці і дипломатії України та Грузії Чорноморський регіон у нових геополітичних умовах майбутнього політичного триріччя – 2020-2022 років – став сприйматися, у першу чергу, як осередок найважливіших комунікацій. У найближчій перспективі в Україні та Грузії є всі передумови, щоб зайняти пріоритетні позиції в числі лідерів Чорноморського регіону або регіонального інтеграційного процесу і завершити остаточне інституціональне оформлення свого стратегічного позиціонування в міжнародному просторі XXI століття.

Список використаних джерел

1. Офіційний сайт Державного міністерства з питань євроатлантичної інтеграції Грузії: <http://eu-integration.gov.ge> – Дата входження: 03.10.2019.
2. Рейфілд Дональд. Грузія. Перекресток імперій. Історія довгою в три тисячі лет / Дональд Рейфілд. – М.: КоЛибри, 2017. – 608с.
3. Сухіашвілі Д. Т. Зовнішня політика Грузії в контексті євроінтеграції [Текст]: автореф. дис. ... канд. політ. наук: 23.00.04 / Д. Т. Сухіашвілі; Нац.ун-т «Одес. юрид. акад.». – Одеса, 2013. – 17с.
4. Ціватий В.Г. Зовнішня політика і дипломатія Грузії в умовах глобалізації / Вячеслав Ціватий // Україна дипломатична. – К., 2012. – С. 469-485.
5. International Relations. Edited by Stephen McGlinchey. – Bristol, England, 2017. – Part I: Diplomacy. – P. 26-36.
6. Mission, Values and Principles of the Ministry of Foreign Affairs http://www.mfa.gov.ge/index.php?lang_id=ENG&sec_id=11 – Дата входження: 09.10.2019.

ВІД НЕЙТРАЛІТЕТУ ДО СИЛЬНОЇ СПІВПРАЦІ: ЯК ФІНЛЯНДІЯ ІНТЕГРУЄТЬСЯ В НАТО?

Північноатлантичний Альянс – військова організація, яка була створена за часів Холодної війни, головною метою якої була протидія військовим намірам СРСР. Попри біполярну конфронтацію XIX століття між США та Радянським Союзом, Фінляндія була однією з небагатьох європейських країн, яка дотримувалась концепції невтручання. Проте після анексії Кримського півострову вона та її сусідка Швеція поступово перехиляються [9] на терези військової мілітаризації. Чому війна на Донбасі стала відправною точкою переосмислення військової політики фінів. Чим вигідний вступ країни до НАТО? Та які основні перепони держав на шляху до інтеграції з Альянсом?

Переломний момент

Революційні події в Україні, анексія Кримського півострову та військовий конфлікт на Донбасі – ці чинники стали головною причиною переосмислення військової безпеки Європи. Розуміння зростаючої нестабільності на Сході Європи пробуджують думки світових лідерів до посилення військової могутності власних держав. Кульмінаційним моментом був Крим. Це був чіткий сигнал країнам, що Росія, нехтує міжнародним правом, і жертвами її непередбачуваної поведінки цілком можуть стати скандинавські держави. Проте в теперішній час варто зрозуміти один факт: мілітаристські рухи обов'язково призведуть до геополітичних наслідків.

І одним з таких наслідків став поштовх фінів до посилення своєї військової могутності. Хоч і фіни за своїм темпераментом є тим народом, який обов'язково стане на захист своєї держави, проте великою перешкодою таким ідеям є історичний бекграунд. Фінляндія це країна, яка залишалась осторонь всіх конфліктів протягом Холодної війни. За цей період мешканці викарбували в собі ідеологію мирного співіснування із сусідами. Варто зазначити, що протягом другої половини XIX століття, Фінляндія проводила свою політику разом із Швецією як

одне ціле. Разом вступили до Євросоюзу, разом підтримували незалежність балтійських країн та агітували їх до вступу у НАТО, проте відмовились самі інтегруватись у військову організацію. Фактично, створивши власне «військове об'єднання», Швеція та Фінляндія провели власні військові навчання [8]. Цей фактор є чітким сигналом іншим країнам – не варто зазіхати на їхній суверенітет.

Попри відсутність підпису Північноатлантичного Договору, Республіка пов'язана різними «договорами» з Альянсом.

- Учасник [7] програми «Партнерство заради миру»
- Співпраця [6] із НАТО у сфері наукових (військових) досліджень;
- Співпраця у питаннях екологічної безпеки військових випробувань;
- Співпраця вирішені екологічних катастроф;

Показовою цьому була дата 25 жовтня 2018 року. Дата наймасштабніших навчань [5] Альянсу після закінчення Холодної війни, на яких Генеральний Секретар Альянсу Єнс Столтенберг оголосив, що Фінляндія та Швеція, як країни-партнери по програмі «Партнерство заради миру», будуть приймати участь в бойових навчальних рухах.

За нейтралітетом стоїть велика кількість різних домовленостей, проте саме невідписана домовленість про військове приєднання відмежує обидві держави від фактичного членства. Навіть якщо суспільство вважає її нейтральною країною, фактично її політика змінилась після підтримки [4] операцій під проводом НАТО на Балканах і в Афганістані своїми військами і ресурсами.

Наслідки вступу до НАТО

Стрімкі кроки до інтеграції можуть призвести до незадоволення Російської сторони. Реакція російських високопосадовців, після вищезазначених навчань військового блоку, яскраво описує відношення країни до подібних рухів. Міністр оборони РФ Сергій Шойгу заявив [3] що вони "ведуть до руйнування існуючої системи безпеки в світі". Також:

- Варто зазначити, що приєднання Фінляндії до Північноатлантичного Альянсу зробить води Балтики морським плацдармом НАТО. Із стратегічного боку, Альянс отримує шалену перевагу над Російською

Федерацією, тому можна припустити, що з боку Калінінградської області будуть застосовані дії для дисбалансу ситуації

- Військова інтеграція у НАТО буде розцінена РФ як вчинок, який направлений на дестабілізацію ситуації в регіоні. Росія, в знак протесту, може накласти санкції у вигляді перекриття газу та обірвати економічні зв'язки із Фінляндією.
- На жаль, приєднання до НАТО лише розпалить ворожнечу між скандинавськими країнами та РФ. Цьому слідуватиме гонка озброєнь та порушення балансу сил.

Важливо зрозуміти, що у сучасному світі потенціал країни визначається її економічними показниками, тому погіршення економіки країни призведе до деградації державного ладу. Якщо Швеція протягом минулого століття почала проводити щільну економічну політику із Європейським Союзом, то Фінляндія лише після подій Майдану починає диверсифікувати власну економіку в західному напрямку. Наразі, експорт фінських товарів до Росії становить 5,7% [2], але частка імпорту з Росії досі велика – 13,13% [1]. Після приєднання країни до військового блоку слідуватиме економічна нестабільність у регіоні, яка може стати передвісником більшої катастрофи.

Висновки

Отже, можна сміло констатувати, що найближчим часом фіни не будуть охоче інтегруватись до Альянсу, щоб не провокувати свого «великого сусіда». Організація Північноатлантичного договору, яка несе в собі ідею мирного співіснування та стабільності у світі, із включенням обох країн до свого складу, може призвести до діаметрально протилежних наслідків свого статуту. Фінляндія, це країна, яка сильно пов'язана з НАТО і без заключного документа про вступ, тому «офіційна частина» не така й важлива. Навіть за умовної військової інтервенції в цю державу, Альянс не залишить це питання без уваги. Підтримка зі сторони військового блоку обов'язково буде надана належним чином.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Finland Imports, Tariff By Country and Region 2017 [Електронний ресурс] // World Integrated Trade Solution. – 2017. – Режим доступу до ресурсу:

- <https://wits.worldbank.org/CountryProfile/en/Country/FIN/Year/2017/TradeFlow/Import>.
2. The Most Important Export Partners Of Finland [Електронний ресурс] // Worldatlas. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.worldatlas.com/articles/the-most-important-export-partners-of-finland.html>.
 3. Росія незадоволена "втягуванням" Швеції і Фінляндії в НАТО - Шойгу [Електронний ресурс] // Європейська Правда. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2018/07/24/7084766/>.
 4. ТРИ ГОЛОВНІ СКЛАДОВІ ПОРЯДКУ ДЕННОГО [Електронний ресурс] // НАТО - OTAN. – 2004. – Режим доступу до ресурсу: https://www.nato.int/docu/rdr-gde-ist/html_ukr/ist-sum-rg-3.html.
 5. NATO Secretary General briefs on exercise Trident Juncture [Електронний ресурс] // NATO - News. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: https://www.nato.int/cps/uk/natohq/news_159663.htm?selectedLocale=en.
 6. Should Finland and Sweden join NATO? [Електронний ресурс] // Caspian Report. – 2014. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.youtube.com/watch?v=cQD8X-skLmA>.
 7. Відносини Фінляндія — НАТО [Електронний ресурс] // Wikipedia. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Відносини_Фінляндія_—_НАТО.
 8. Сухопутные силы Финляндии и Швеции проведут крупнейшие совместные учения [Електронний ресурс] // YLE. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: https://yle.fi/uutiset/osasto/novosti/sukhoputnye_sily_finlyandii_i_shvetsii_provedut_krupnyeishie_sovmestnye_ucheniya/10652927.
 9. Финская армия наращивает свою численность из-за действий РФ [Електронний ресурс] // Trust UA. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.trust.ua/news/137697-finskaa-armia-narasivaet-svou-cislennost-iz-za-dejstvuj-rf.html>.

Шлях «Із варяг у греки» як ключовий напрямок підвищення геополітичного статусу України

Протягом останніх років актуалізувалась проблема підвищення геополітичного статусу України щонайменш на регіональному рівні. Стало очевидним, що допоки наша країна цивілізаційно не ідентифікована та не спроможна забезпечити конкурентоздатні регіональні умови господарства, цікаві для іноземних інвестицій, її геополітичний статус не зміниться. Враховуючи сучасні глобальні тенденції, суб'єктність країн визначається приналежністю до певних цивілізаційних альянсів, пов'язаних економічно, політично та духовно-культурно.

Між тим, саме через Центрально-Східну Європу проходить ряд найважливіших транспортно-енергетичних маршрутів між полюсами економічного розвитку у Західній Європі та Азійсько-Тихоокеанському регіоні. А шлях «Із варяг у греки», як потенційна ланка китайського проекту «Один пояс – один шлях» («One road – one belt») - вздовж Дніпра від Чорного моря до Карпат і далі – саме через українську територію.

В аспекті цивілізаційної ідентичності в сучасному Євросоюзі загалом виокремлюють 3 регіони. Найбільш економічно розвинені: північно-західний культурно-економічний блок держав (визначальна - франко-німецька вісь) і блок південних держав (переважно держави південної Європи, економічно менш розвинені). Третій регіон - Вишеградська група, ще слабкіша за перші два регіони та дещо розбалансована у ментально-цивілізаційному аспекті, за вплив над якою відбувається перманентна боротьба між атлантиськими та континентальними силами. Хоча враховуючи історичні передумови шляху Вишеградської четвірки до НАТО та ЄС, на міжурядовому рівні їх політика досить узгоджена [1].

На противагу північно-західному культурно-економічному блоку держав, у якості ядра Вишеграду наразі формується ідеологічно і економічно стійкий Австро-Угорський союз, з одного боку. Неформальні лідери прем'єр-міністр Угорщини В.Орбан та колишній канцлер Австрії С.Курц позиціонують себе як «захисники»

* кандидат політичних наук, доцент кафедри історії та політичної теорії Національного технічного університету «Дніпровська політехніка»

економічного і культурного суверенітету своїх країн-націй, християнських цінностей та у ряді проектів відкрито співпрацюють з РФ [2].

З іншого боку, на противагу «євразійським симпатіям» Угорщини, політика Польщі тяжіє до євроатлантичного вектору. Держава прагне стати «енергетичним хабом» Вишеграду, чия правляча партія PIS підтримує популярну ідею ре-активації «Міжмор'я» – Балто-Чорноморського союзу.

«Вишеградська четвірка» під керівництвом Угорщини та Польщі, незважаючи на деякі геополітичні розбіжності, прагне забезпечення інфраструктурної внутрішньої стійкості у Центрально-Східній Європі та укріплення системи регіональної безпеки з метою перетворення на самостійну геополітичну одиницю та стабілізації власного геополітичного статусу. На нашу думку, на порядку денному для України – стати елементом даної системи безпеки, передумови для чого наразі сформовані.

Геополітичні інструменти відповідної інфраструктури – наявні енергетичні та транспортні комунікації та вихід до морського узбережжя. Крім того, система повинна стане органічною складовою китайського глобального проекту «Один пояс- один шлях», у чому Китай об'єктивно зацікавлений [3].

Відтак, наразі імперативом проектів Міжмор'я – вибудовування логістики у регіоні по вісі «Північ – Південь». І додаткові геополітичні «бонуси» - прогнозована поведінка всіх акторів, зацікавлених у безперервному функціонуванні коридорів, а також «розрив» геополітичних вісей «Берлін – Москва», «Москва – Анкара».

Можна виділити наступні напрямки:

підключення до інфраструктури поставок газу між країнами Балтії та Центрально-Східної Європи в рамках енергетичного проекту «Північно-південний газовий коридор» по вісі «Північ-Південь». 31 серпня у Варшаві було підписано трьохсторонній меморандум про енергетичну співпрацю між Україною, США та Польщею з метою постачань американського зрідженого природного газу у регіон [4]. В рамках даного проекту Україна отримує шанс створення хабу відповідної інфраструктури на Західній Україні задля отримання газу по реверсу з

країн Вишеграду, а також для зберігання газу власного видобутку у перспективі та його реалізації на ринки Центрально-Східної Європи;

забезпечення можливості отримання азербайджанського газу з Трансанатолійського газопроводу (TANAP) через Болгарію і Румунію та азербайджанської нафти нафтопроводом «Одеса –Броди» з урахуванням мита на російські енергоресурси. Далі - на Плоцьк, Гданськ, а також на чеські перегінні заводи PKN Orlen. І на Мозирський НПЗ, в Білорусь;

підключення до проекту IWW E40 (E 40 Inland Waterway) - нового торговельного маршруту між портами Балтійського і Чорного морів, який практично збігається із стародавнім варіантом шляху «З варяг у греки» [5];

реконструкція українських автомагістралей по шляху транспортного коридору Віа Карпатія (Via Carpathia) – альтернативного шляху поставок азіатських вантажів в Європу через порти Чорноморськ, Одеса, Южний;

відкриття енергосполучення «Хмельницький -Жешув», а також об'єднання електроенергетичного ринку України з європейським (енергетичний міст «Україна - ЄС») [6].

Таким чином, логістика за стародавнім маршрутом «З варяг у греки» дозволить вирішити як зовнішньополітичні, але і внутрішньополітичні завдання. Ідентифікація по вісі «Північ - Південь» усуне протистояння між сходом і заходом, мінімізується конфліктність на ґрунті світоглядів. Можна прогнозувати, що Україна поступово позбудеться статусу «геополітичної периферії» та отримає шанс на економічне зростання через залучення сторін, зацікавлених у безпеці комунікаційних коридорів, а відтак, регіональній стабільності. Припиняться утиски українських національних меншин, а фактор сепаратизму по кордонах послабшає. Залучення України до центральноєвропейської системи регіональної безпеки в рамках ініціативи Міжмор'я не лише підвищить наш геополітичний статус, а й сприятиме конструктивному діалогу по вісі «Схід-Захід».

Список використаної літератури

1. Фесенко М. Феномен Вишеградської групи в європейському політичному процесі / М.Фесенко // Міжнародні відносини. Вісник КНУ - 2017. -1/2(47/48). –

- с.13-18. [Електронний ресурс]. - Режим доступу:
<http://journals.iir.kiev.ua/index.php/knu/article/view/3577/3252>
2. Шишелина Л.Н. Преодолеваю стереотипы — к сотрудничеству /Л.Н.Шишелина // Международная жизнь.- 2013.-13 февраля. [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://interaffairs.ru/read.php?item=9151>
3. Сергей Корсунский. Элиты Германии и Франции приняли решение на сближение с Путиным // Ефір UKr life TV від 17.09.2019.
4. The US, Poland and Ukraine sign a trilateral gas agreement // Warsaw Institute. – 8 sept, 2019. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://warsawinstitute.org/us-poland-ukraine-sign-trilateral-gas-agreement/>
5. Україна і Білорусь відновлять судноплавство по Дніпру // Канал 24. - 4 жовтня 2019. [Електронний ресурс].–Режим доступу:
https://24tv.ua/ukrayina_i_bilorus_vidnovlyat_sudnoplavstvo_po_dnipru_n1214781
6. Карпенко Н. «Геополітичний дискурс» друкованих та інтернет-ЗМІ за вересень 2017 р. Частина друга /Наталія Карпенко //Детектор медіа.- 6.10.2017. [Електронний ресурс] .- Режим доступу:
<https://detector.media/infospace/article/130651/2017-10-06-geopolitichnii-diskurs-drukovanikh-ta-internet-zmi-za-veresen-2017-r-chastina-druga/>

Гоч Д.П.*

ЗАСТОСУВАННЯ 7 СТАТТІ ДОГОВОРУ ПРО ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СОЮЗ ЩОДО УГОРЩИНИ ТА ПОЛЬЩІ В КОНТЕКСТІ ПРОЦЕСУ ІНТЕГРАЦІЇ КРАЇН СХІДНОЇ ЄВРОПИ В ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СОЮЗ

Питання застосування 7 статті Договору про Європейський Союз, яка за умов виконання певних процедур обмежує права голосу певної країни-члена, ніколи гостро не поставало перед об'єднанням. Це бачимо з відсутності механізму виключення певної держави, в той час як позбавлення права голосу існує за умов виявлення однією третьою держав учасниць певного порушення чи недотримання цінностей, зазначених у статті 2 Договору про Європейський Союз. Зі цієї статті дізнаємося, що Союз заснований на цінностях поваги

* Студентка 3 курсу спеціальності «Країнознавство»

Київський національний університет ім. Т.Г. Шевченка, Інститут міжнародних відносин
Науковий керівник: Дорошко М.С., д.і.н., професор, завідувач кафедри Міжнародного регіоназнавства ІМВ КНУ

людської гідності, свободи, демократії, рівності, правової держави і дотримання прав людини, включаючи права осіб, що належать до меншин. [1]

Суперечлива судова реформа польського уряду [2] та ворожа угорська політика щодо мігрантів та ромської меншини [3] підняли питання про забезпечення дотримання основних цінностей ЄС у цих державах. Важливо враховувати й те, що процедура 7 статті для скасування права голосу є надто складною та тривалою, а можливий результат може сильно вдарити по союзу.

Будь-яка держава, яка має намір вступити до ЄС, як і Польща з Угорщиною у 2004 році, має задовольняти Копенгагенські критерії [4], серед яких стабільність інституцій, що гарантують демократію, верховенство права, права людини, повага та захист меншин та деякі економічні критерії. Європейський Союз позиціонує себе перш за все як спілка держав зі спільними цінностями та економічними пріоритетами. Саме це й стало однією з передумов початку процедури скасування прав голосу Польщі та Угорщині.

Так, Польща стала першою країною ЄС, проти якої було застосовано 7 статтю. Основною причиною цього стали нові суперечливі закони, які обмежували незалежність судової гілки країни. Загалом пакет з 13 законів став фактичною передумовою до консолідації влади в руках тогочасно правлячої право радикальної партії країни, що на той момент мала більшість у парламенті та президента-члена. [2]

З іншого боку, Угорщина - це ще одна країна, яка перебуває під загрозою припинення її прав голосу через систематичне недотримання основних цінностей ЄС. Важливо зазначити, що глава країни Віктор Орбан з перших днів президенства звинувачувався в атаках на незалежні ЗМІ, науковців, судоустрій, мігрантів та біженців та права меншин, маніпулюючи підконтрольними йому ЗМІ, переконуючи в легітимності реалізації сумнівної та суперечливої політики середньостатистичне населення. Підтвердженням цьому є нещодавно прийнятий пакет законів під назвою "Стоп Сорос", що не лише обмежили функціонування фондів з допомоги мігрантам, а й зробила будь-яку їх підтримку кримінальним злочином. [3]

Хоча Польща та Угорщина зазначають, що верховенство права – це для них основна цінність, інституції ЄС знаходять все більше доказів того, що обидві

країни постійно порушують базові принципи ЄС. Так, звіт європарламентарки Сагрентіні [5] став одним з основоположних для подальшого розслідування порушення цінностей ЄС в Угорщині. Країни, у свою чергу, все ще вимагають більше доказів порушення та відкрито ставлять під сумнів законодавство ЄС, надаючи пріоритет суверенітету своїх держав. Це можна пов'язати з історичною пам'яттю цих держав, що зазнавали тоталітарного контролю з боку СРСР, а на даний момент намагаються максимально націоналізувати власне законодавство, провадячи максимально самостійну політику.

7 стаття виявилася неефективною для застосування. Щоб визначити наявність серйозного та постійного порушення цінностей ЄС, Європейська рада повинна прийняти рішення одногосно [6]. Ця умова дозволяє державам зі спільними інтересами співпрацювати, щоб запобігти позбавлення прав голосу. Тому 7 стаття ніколи не використовувалася повноцінно, залишаючи можливість урядам приймати сумнівні закони, не відчуваючи практичних наслідків.

Ще одна проблема полягає в тому, що прийняті закони та відсутність реакції з боку ЄС провокує появу право радикальних рухів та всенародні почуття неприязні до мігрантів – наприклад у Польщі [7]. Більш того, в деяких випадках реакції ЄС недостатньо для захисту навіть конкретних меншин. Наприклад, за версією громадських організацій, міграційна політика в Угорщині вважається однією з найгірших у всьому ЄС, оскільки біженців в Угорщині певний період навіть утримували у клітках, морили голодом та відмовляли у законному представництві [8]. Такі дії та відсутність реальної реакції ЄС можуть спонукати уряди інших держав-членів наслідувати їхній приклад та зловживати владою, буквально такі дії можуть стати заразними на території всього союзу. Зараз, на думку експертів, Угорщина та Польща не мали би навіть права претендувати на вступ в ЄС через недотримання основних вимог Копенгагенських критеріїв, не кажучи вже про постійне членство.

Таким чином, ці дві держави ставлять під загрозу потенційну майбутню інтеграцію країн Східної Європи, адже очевидно, що вони, як приклади «одужання» після виходу з-під зони впливу СРСР, є своєрідними політичними маяками для країн-членів ЄС та буквально вказують їм на потенційний розвиток

стосунків вектору «ЄС-Україна» чи з будь-якою іншою державою Східної Європи. Тому, в той час, коли більшість країн Східного партнерства, особливо Україна, Молдова та Грузія, повноцінно декларують повне і впевнене бажання стати членами ЄС та проводять демократичні реформи задля задовільнення усіх критеріїв вступу, на жаль, Польща та Угорщина такими контроверсійними діями провокують недовіру та подвійні стандарти з боку ЄС.

Враховуючи вище сказане, без відповіді залишається питання пошуку нового механізму врегулювання таких зіткнень інтересів, оскільки вже в статусі-кво багато держав-членів заявили, що не готові впроваджувати економічні санкції або й зовсім не підтримують політику ізоляції країн-порушниць. Проблемою залишається питання незахищеності мігрантів та меншин у даних країнах.

Список використаних джерел:

1. Consolidated version of the Treaty on European Union [Електронний ресурс] // Official Journal of the European Union. – 2008. – Режим доступу до ресурсу: <http://bit.ly/2o08jli>.
2. Deutsche Welle. European Commission Triggers Article 7 against Poland [Електронний ресурс] / Deutsche Welle // DW.COM.. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <http://bit.ly/2oI9ohS>.
3. Hungary Passes 'Stop Soros' Law Banning Help for Migrants. [Електронний ресурс] // BBC News. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: <https://bbc.in/2o7u2rn>.
4. Lex Access to European Union Law [Електронний ресурс] // EUR-Lex – Режим доступу до ресурсу: <http://bit.ly/2neM4Ib>.
5. Nóra K. The Sargentini Report – Its Background and What It Means for Hungary and for the EU: Heinrich Böll Stiftung. [Електронний ресурс] / K. Nóra, Eva van de Rakt // Heinrich-Böll-Stiftung. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: <http://bit.ly/2o4qmXo>.
6. Rule of Law Framework [Електронний ресурс] // European Commission. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: <http://bit.ly/2ndWc3I>.
7. Remi A. Extreme Nationalism Is as Polish as Pierogi [Електронний ресурс] / Adekoaya Remi // Foreign Policy. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: <http://bit.ly/2obKIU2>.

8. Marc S. Hungary's Migrant Abuse Is 'Matter of Urgency,' European Agency Finds. [Електронний ресурс] / S. Marc, N. Benjamin // The New York Times. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: <https://nyti.ms/2mBKQGx>.

Скорик М. О.*

ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ «ФОРМУЛИ ШТАЙНМАЄРА» НА СХОДІ УКРАЇНИ: ГУМАНІТАРНИЙ АСПЕКТ

Жовтень 2019 року став ключовим місяцем можливого мирного та дипломатичного врегулювання війни на Сході України. Саме 1 жовтня цього року представник України в Трьохсторонній контактній групі Леонід Кучма підписав текст так званої «Формули Штайнмаєра» [1] як основи для завершення конфлікту в східних областях. Даний документ може розглядатися головами держав уже в листопаді 2019 року на зустрічі «Нормандської четвірки».

Дана формула передбачає проведення місцевих виборів за українським законодавством на тимчасово окупованих територіях. Однак, застосування національного законодавства має розпочатися о 20:00, коли виборчий процес уже буде закінчено [1]. Крім того, його використання спочатку буде тимчасовим, а вже після визнання даних виборів демократичними, Закон України «Про особливий порядок місцевого самоврядування в окремих районах Донецької та Луганської областей» [2] повинен застосовуватися на постійній основі.

У зв'язку з цим, нині поширюється думка про капітуляцію України у війні з Російською Федерацією в разі застосування «Формули Штайнмаєра». Проте «Формула Штайнмаєра» – не вигаданий документ. 12 лютого 2015 року главами «Нормандської четвірки» був підписаний Мінський протокол, або «Мінськ-2», згідно з яким передбачалося проведення виборів, тобто проголошення того самого особливого статусу [3].

На нашу думку, питання капітуляції потрібно пов'язувати із Законом України про особливий статус Донбасу, оскільки первинно мають бути визначені умови гуманітарного розвитку даної території, тобто – соціально-економічне підґрунтя існування місцевого населення. Згідно зі ст. 3 даного

*⁸Студент III курсу спеціальності «Країнознавство» Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка
Науковий керівник – к.політ. н., ас. кафедри міжнародного регіонаознавства Цирфа Ю.А.

документа, передбачається повна амністія усім бойовикам та посадовим особам, які протягом війни воювали проти України [2]. Ст. 5 відзначає, що повноваження щодо «укладення угоди щодо економічного, соціального та культурного розвитку окремих районів Донецької та Луганської областей належать відповідним органам місцевого самоврядування» [2]. Фактично, це свідчить про утворення «держави в державі». Відповідно до ст. 5, відносини Донбасу з Україною регулюватимуться лише низкою угод. Відтак, цим документом уряд Донбасу та Російська Федерація шантажуватимуть Україну, кожного разу зазначаючи про «відділення» Сходу від України та його залежність від зовнішньої політики РФ.

На думку автора, проблематика «Формули Штайнмаєра» полягає в практичному існуванні постійної загрози сепаратизму на Сході України. За умови виконання всіх пунктів документа, Україна може стати залежнішою від інтересів Росії, котра отримає змогу маніпулювати позиціями представників влади окремих територій усередині України, фактично ставлячи під загрозу незалежність і територіальну цілісність останньої. Однак, як заявив Міністр закордонних справ України Вадим Пристайко, «Україна вимушена йти на складні компромісні кроки заради миру на Донбасі». Тому наразі українські дипломати повинні знайти нову компромісну формулу для задоволення вимог двох сторін конфлікту.

На нашу думку, вирішення війни на Сході України можливе дипломатичним шляхом. Для цього потрібно створити компроміс для двох сторін – для України та Росії. Для реінтеграції Донбасу потрібно втілити низку комплексних дій:

- 1) розвести війська вздовж усього кордону з ОРДЛО;
- 2) спочатку частково (від 5 до 6 місяців), а потім і повністю встановити контроль над російсько-українським кордоном;
- 3) надати 5-6 місяців для виїзду бойовиків та керівників невизнаних республік на територію РФ, в іншому випадку – встановити адміністративну (якщо терорист фізично не знищував мирне населення, не займався мародерством) та кримінальну (якщо бойовик знущався над мирним населенням та

солдатами, порушуючи Загальну декларацію прав людини 1948 року) відповідальність.

Варто зазначити, що статус автономії надається лише окремим регіонам Луганської та Донецької областей, де вони повинні створити свій парламент, який підпорядковуватиметься Верховній Раді України. Донбас матиме повне право на визначення своєї мовної політики. В даному регіоні передбачається повна амністія лише тим особам, які в період 2014-2015 років зрадили Україні, але не воювали на боці невизнаних республік.

Дана формула компромісу надасть можливість не тільки реінтегрувати Донбас, а й повинна завадити розколу в українському суспільстві. Отже, гуманітарна складова впровадження «Формули Штайнмаєра», в першу чергу, залежить від самої консолідації українського суспільства. Навіть якщо даний документ імплементуватиметься вимушено, без порозуміння між українцями він діяти не почне. Для визначення таких нагальних проблем варто спочатку провести всеукраїнський референдум щодо підтримки українцями реінтеграції Донбасу на засадах «Формули Штайнмаєра», а вже потім проводити перемовини з високопосадовцями зарубіжних країн.

Список використаних джерел:

1. Формула Штайнмаєра – 1 с. - [Електронний ресурс]– Режим доступу до ресурсу: https://24tv.ua/formula_shtaynmayera_tekst_dokumenta_planu_miru_shtaynmayera_n1213269.
2. Закон України "Про особливий порядок місцевого самоврядування в окремих районах Донецької та Луганської областей" – 9 с. - [Електронний ресурс]– Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1680-18>.
3. Полный текст Минских соглашений - [Електронний ресурс] // Политические известия Украины. – 2015. – Режим доступу до ресурсу: <https://izvestia.kiev.ua/article/80550>.
4. Компроміси України у нормандському процесі не повинні бути односторонніми [Електронний ресурс] // Укрінформ. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.ukrinform.ua/rubric-politics/2798856->

ПОЛІТИКА «МІЖ ДВОХ ВОГНІВ» АБО УСПІШНІСТЬ ГНУЧКОЇ СТРАТЕГІЇ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ РЕСПУБЛІКИ КОРЕЯ

Республіка Корея, враховуючи її геополітичне положення, поділ нації, стратегічну конфронтацію та конкуренцію між наддержавами – США та КНР, змушена втілювати гнучку зовнішню політику, яка б забезпечила захист суверенітету і подальшого процвітання країни.

Така форма сучасної зовнішньополітичної стратегії Республіки Корея формувалась під впливом багатьох чинників протягом всієї історії існування держави і має досить об'єктивні причини виникнення. Ця стратегія завжди відрізнялась від, звичної нам, європейської, адже на відміну від регіону Європи, до складу якого входила велика кількість держав, найбільші з яких були більш-менш рівними за своїм економічним та військовим потенціалом, в Азії протягом останнього тисячоліття головні міжнародні гравці, на чолі з Китаєм, залишалися незмінними. Таким чином, такі складні європейські дипломатичні маневри як, наприклад, створення союзницьких коаліцій, не могли так активно використовуватися азійськими країнами.[1]

Китай через своє домінування в регіоні мав вирішальне значення у формуванні зовнішньої політики всіх азійських країн. Більшість країн, включно з Кореєю, визнавали беззаперечну його владу в регіоні й погоджувалися на всі умови співпраці з ним. З 1910 року починається 35-річне японське володарювання на корейському півострові, яке завершилося лише у 1945р.[2] Після того за договором між союзниками по антигітлерівській коаліції, Корея була поділена на радянську і американську зони відповідальності. Так країна розділилася на дві частини: Північну і Південну.

* Студентка 3 курсу спеціальності «Країнознавство»
Київський національний університет ім. Т.Г. Шевченка, Інститут міжнародних відносин
Науковий керівник: Волошенко І.О., кандидат політичних наук

З цього часу починається історія самостійної і незалежної держави – Республіки Корея, що була утворена 15 серпня 1948 року. Нова незалежна держава мала обирати власний зовнішньополітичний курс. Як ми помітили, Корея мала тісні історичні зв'язки з Китаєм та Японією, а після поділу держави після Другої світової війни пріоритетними стали відносини із США, які надавали гарантії безпеки і захисту від північного сусіда країни.[3]

Таким чином, незалежна Південна Корея мала 2 протилежних вектори у своїй політиці, які не поступалися за важливістю одна одній. На сьогодні ситуація практично не змінилась. США та КНР є головними економічними партнерами Південної Кореї. З одного боку, це 2 гіганти світової економіки і співпраця з ними має вирішальне значення для будь-якої країни світу, а з іншого – протистояння між цими гігантами завжди мають прямі наслідки для всіх і для Південної Кореї, зокрема.[4]

Саме з цієї причини країна вимушена вдаватися до зовнішньополітичних маневрів у своїй дипломатичній діяльності. Одним з найяскравіших прикладів таких маневрів за останній час є перемовини між Кореєю, США та КНР щодо розгортання американської системи протиракетної оборони THAAD у Республіці Корея.[5] Домовленості щодо цієї системи між Вашингтоном і Сеулом не влаштували Пекін, який вважав, що ця система є загрозою для безпеки Китаю. Це спричинило кризу у відносинах між Сеулом і Пекіном, яка мала негативні наслідки, в першу чергу, для Кореї.

Президента РК Мун Джеіна Адміністрація Білого Дому поставила перед фактом розгортання системи ПРО у Республіці Корея, відмова від якої погрожувала перерости у кризу у відносинах із США.[6] Президент РК, розуміючи важливість обох партнерів для економіки власної країни, почав перемовини з обома сторонами. Зокрема, він заявив Сі Цзіньпіну, що протиріччя навколо цієї системи ПРО можна буде набагато легше вирішити, якщо КНДР більше не робитиме провокацій. Тим самим він натякнув Пекіну, що в кінці кінців саме від КНР, яка чи не єдина має реальні важелі впливу на Пхеньян, залежить, чи буде вирішено протиріччя навколо цього питання. Таким чином відповідальність за розміщення американської системи ПРО перейшла до, власне, Пекіну та Пхеньяну. Як наслідок, КНР не змогла вплинути на той момент на керівництво КНДР, тому, відповідно, процес

встановлення ТНААД було продовжено. Як наслідок, вдала дипломатична умова Мун Джеіна, поставлена президенту Китаю, допомогла Республіці Корея захистити свої національні інтереси, не викликавши палкого супротиву зі сторони своїх найбільших економічних партнерів.

Іншим прикладом ситуації, коли Південна Корея опинилась між двох вогнів є сьогоднішня торгівельна війна між США і КНР, яка турбує усю світову спільноту. У червні цього року США почали вимагати від південнокорейського уряду приєднатися до їх санкцій проти китайського ІТ-концерну Huawei. Крім того, Вашингтон наполіг на тому, щоб Сеул підтримав позицію США відносно проблеми Південно-Китайського моря, де також існує конфлікт між США і КНР.[7] У свою чергу Пекін почав активно шукати союзників та підтримку, зокрема в обличчі Південної Кореї. КНР застеріг Південну Корею від неправильного вибору «друга» в торговій війні, наголосивши, що Сеул має виробити власну лінію поведінки, а не сліпо слідувати за Вашингтоном. Звісно, Сеул не міг проігнорувати дане звернення, так як Китай є головним торгівельним партнером країни і у випадку, якщо Сеул вдасться до ворожих (як може здатися Пекіну) дій по відношенню до нього, економіці РК може бути завдано дуже багато збитків. Врятувало країну лише рішення зачекати, адже через деякий час відбулась деескалація конфлікту і вже не було такої гострої необхідності обирати партнера, а Пекін і Вашингтон вирішили не загострювати ситуацію знову.

Як ми бачимо, об'єктивно, випадок Південної Кореї є досить цікавим і складним. Уряду РК необхідно стежити за кожним своїм кроком та уникати погіршення відносин одразу з двома країнами, які між собою мають не зовсім дружні стосунки. Проте, завдяки кваліфікованому керівництву та зваженим рішенням, країна продовжує поки що досить успішно втілювати свою «гнучку» політику по відношенню до цих країн, вдаючись до дипломатичних хитрощів і зовнішньополітичних маневрів.

Список використаних джерел:

1. Внешняя политика Республики Корея: цели и успехи [Електронний ресурс]. – 2012. – Режим доступу до ресурсу:
<http://russian.korea.net/NewsFocus/Policies/view?articleId=98772>.

2. Матлай Л. Ю. Прагматизм південнокорейської зовнішньої політики / Матлай Л. Ю. – Львів, 2016. – 114 с.
3. Уладиев А. С. Внешняя политика Республики Корея на современном этапе : дис. канд. політ. наук / Уладиев А. С. – Томськ, 2017. – 87 с
4. Foreign relations of South Korea [Електронний ресурс]. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: [https:// en.wikipedia.org / wiki / Foreign_relations_of_South_Korea](https://en.wikipedia.org/wiki/Foreign_relations_of_South_Korea).
5. Кирьянов О. В. Военные и политические аспекты возможного размещения американских противоракетных комплексов ТНAAD в Республике Корея / Кирьянов О. В. – Москва, 2018. – 26 с.
6. Погорелова І. С. Сучасні американсько-південнокорейські відносини: політико-військовий аспект / Погорелова І. С. – Київ, 2016. – 15 с.
7. Бовдунов О. П. «Тактика выкручивания рук»: почему Южная Корея и США не могут договориться [Електронний ресурс] / О. П. Бовдунов, Н. О. Алексеева. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: <https://russian.rt.com/world/article/574818-ssha-yuzhnaya-koreya-soglashenie-voiska>

*Запорізька І.С.**

Геоeкономічна стратегія Турецької Республіки в Африці

Туреччина, яка довгий час позиціонувала себе виключно як актор регіональної політики, протягом останніх років активізувала зусилля для розвитку своєї глобальної геоeкономічної стратегії. У цьому контексті важливе місце відводиться відносинам із африканськими країнами. Африка має важливе значення з точки зору багатих мінеральних ресурсів, ринків збуту готових споживчих товарів, енергетичного партнерства. Зважаючи на це, континент є одним із найпопулярніших напрямків для турецьких компаній; з іншого боку, країни Африки не приховують свого інтересу і зацікавлення в якісних турецьких товарах, а особливо в передачі технологій для потреб у розвитку інфраструктури.

Турецько-африканські відносини мають довгу історію. Так, частина території сучасних країн Північної Африки входила до складу вілаєтів Османської імперії.

* студентка 4 курсу спеціальності «Країнознавство»

Інститут міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка
Науковий керівник: професор, доктор політичних наук Ігнат'єв Павло Миколайович

Крім того, були налагоджені дипломатичні і торговельні зв'язки з державними утвореннями Субсахарської Африки; наприклад, було укладено безпековий союз із Імперією Канем-Борну. У 1861 р. було засновано перше дипломатичне представництво Османської імперії в Південній Африці [1].

Хоча після заснування Турецької Республіки інтерес до Африки загалом послабився зважаючи на регіональну спрямованість політики, у другій половині ХХ ст. було відновлено зусилля з налагодження партнерських відносин із країнами континенту. У часи деколонізації Туреччина визнала всі африканські країни, що здобули незалежність, встановила з ними дипломатичні відносини. Наприкінці 1990-х рр. було започатковано Політику відкритості Туреччини до Африки (Afrika'ya Açılım Politikası), у рамках якої реалізовувалася торгівельна, інвестиційна, культурна, військово-безпекова співпраця. У 1998 р. було прийнято План дій щодо Африки, а у 2010 р. – Африканську стратегію Туреччини. Пізніше в 2013 р. Політика африканського партнерства (Afrika Ortaklık Politikası) замінила Політику відкритості. 2005 р. було проголошено «Роком Африки» в Туреччині [1; 2].

Важливою поворотною точкою стало проведення 18-21 серпня 2008 р. Першого Турецько-африканського саміту в Стамбулі. На ньому було прийнято «Стамбульську декларацію з турецько-африканського співробітництва: Співробітництво та консультації для спільного майбутнього», а також документ «Рамкове співробітництво для турецько-африканського партнерства». У саміті взяли участь представники 49 країн Африки та 11 представників міжнародних і регіональних організацій, включаючи Африканський Союз. Пріоритетними сферами співробітництва було визначено: співпраця між урядами; торгівля і інвестиції; сільське господарство і торгівля сільськогосподарською продукцією; розвиток сільської місцевості; управління водними ресурсами; розвиток малого і середнього бізнесу; охорона здоров'я; інфраструктура (транспорт і телекомунікації); медіа, інформація і інформаційні технології тощо [1].

У 2014 р. в столиці Екваторіальної Гвінеї Малабо було проведено Другий Турецько-африканський саміт, на якому було схвалено План реалізації партнерства на 2015-2019 рр. [2].

10-11 жовтня 2018 р. у Стамбулі було проведено Другий Турецько-африканський економічний і бізнес-форум, метою якого було не тільки налагодження співпраці на міжурядовому рівні, але і створення платформи для взаємодії турецьких і африканських бізнес-партнерів [2].

Наприкінці XX - на початку XXI ст. регулярними стали також зустрічі на найвищому рівні. Так, нинішній президент Туреччини Реджеп Таїп Ердоган за час свого перебування на посаді здійснив офіційні візити до 21 країни Африки. Крім того, президенти ряду держав Африки відвідали церемонію інавгурації Ердогана [2]. Це можна вважати ознакою підвищення взаємного інтересу країн до розвитку партнерства на державному рівні.

З метою покращення сполучення з африканськими партнерами Туреччина заохочує збільшення числа рейсів Турецьких авіаліній до країн континенту, що забезпечує розвиток транспортних можливостей, полегшує взаємні контакти бізнесменів, робить Туреччину транзитним пунктом у співпраці африканських компаній з іншими країнами. Сьогодні Турецькі авіалінії забезпечують авіазв'язок з 53 містами у 35 країнах Африки, хоча у 2003 р. перельоти здійснювалися лише до Південної Африки [1; 3; 4].

Важливо також відзначити зусилля Туреччини в розбудові дипломатичних відносин із африканськими країнами, що є основою для подальшого просування економічних інтересів республіки в регіоні. Так, число посольств Туреччини зросло з 12 у 2009 р. до 41 посольства сьогодні, причому більшість представництв були відкриті в країнах Субсахарської Африки. З іншого боку, Туреччина заохочує відкриття посольств африканських країн на своїй території: у 2018 р. кількість представництв держав Африки досягла 34, що є значним прогресом у порівнянні з лише 10 посольствами в 2008 р. [2].

Станом на кінець 2018 р. Туреччина підписала угоди про торгово-економічну співпрацю з 46 країнами Африки, інвестиційні угоди – з 28 країнами, угоди про уникнення подвійного оподаткування – з 12 країнами континенту [2]. Тим не менше, незначним є число угод про вільну торгівлю: сьогодні вони діють лише з Єгиптом, Тунісом, Марокко та Маврикієм, хоча переговори про укладення подібних домовленостей тривають із урядами Гани, Судану, Демократичної Республіки Конго, Камеруну та Лівії [4]. Без сумніву, відсутність угод про вільну

торгівлю є перешкодою на шляху поживлення торговельних відносин, особливо з країнами Субсахарської Африки.

Товарообіг Туреччини та Африки в 2017 р. склав 20,6 млрд доларів, що є значним зростанням порівняно з 5,5 млрд доларів у 2003 р. За аналогічний період загальний експорт Туреччини до країн Африки зріс з 2,1 млрд до 11,7 млрд доларів, а імпорт – з 3,3 млрд до 8,9 млрд доларів [4]. Таким чином можемо говорити про позитивне сальдо торговельного балансу в турецько-африканській торгівлі, що є позитивною тенденцією для Туреччини.

Тим не менше, проблемою залишається незначна диверсифікація торговельних партнерів Туреччини в Африці. Так, Єгипет традиційно зберігає за собою позицію найбільшого торговельного партнера Туреччини в Африці з обсягом торгівлі 4,4 млрд доларів у 2016 р.; за ним відповідно йдуть Алжир, Марокко, Лівія, Південна Африка, Нігерія та Туніс. Загальний обсяг торгівлі Туреччини з цими країнами в 2016 р. становив 15,4 млрд доларів. Важливу роль у вирішенні такої диспропорції може відіграти активізація торгівлі з такими країнами як Ефіопія, Гана, Кенія, Кот-д'Івуар, Судан і Танзанія [5]. Проте, на жаль, за останні роки великих зрушень на цьому рівні не відбувається, що може бути зумовлено недостатньою зацікавленістю турецьких компаній у співпраці, а також слабкою підтримкою з боку держав.

Прямі інвестиції Туреччини в країни Африки також показали значне зростання за останні 15 років: у 2003 р. вони становили лише 100 млн доларів, а в 2017 р. досягли рекордної позначки 6,5 млрд доларів. Крім того, збільшується кількість проектів, що реалізуються турецькими компаніями в Африці. Так, у 2002 р. реалізовано 15 проектів на суму 769 млн доларів, а в 2017 р. загальна вартість більше ніж 1 тис. реалізованих проектів склала 64 млрд доларів [4]. Все це говорить про зростання зацікавленості турецьких інвесторів у розвитку співпраці з африканськими партнерами. Найбільш важливе значення в цьому контексті традиційно мають інфраструктурні проекти та програми розвитку.

Серед основних проблем, що перешкоджають розвитку турецько-африканських відносин, можна виділити наступні: обмеженість торговельних партнерів, а також недостатній рівень співпраці з країнами Субсахарської

Африки; відсутність механізмів подальшого розвитку торгівлі з країнами континенту; необхідність прийняття нової Африканської стратегії та перегляду цілей розвитку відносин; висока ціна транспортних перевезень, що значно обмежує торгівлю з рядом потенційних партнерів; низький рівень співпраці з регіональними економічними угрупованнями, такими як КОМЕСА, САС і САДК; обмеженість фінансових ресурсів приватного сектору для розвитку співпраці з африканськими підприємствами тощо [6].

Загалом, незважаючи на значний прогрес у розвитку турецько-африканської торгово-економічної співпраці, необхідним є збільшення частоти і охоплення зустрічей представників турецького і африканського бізнесу, чітке формування цілей розвитку стратегічного партнерства. Крім того, позитивним кроком може стати диверсифікація напрямків співпраці, зокрема розширення числа проектів у сфері зв'язку та налагодження партнерства в галузі туризму.

Список використаних джерел:

1. Mouncharou M. Tarihten Bugüne Türkiye-Afrika İlişkileri [Електронний ресурс] / Mohamed Mouncharou // Siyasal Hayvan. – 2016. – Режим доступу: <http://www.siyasalhayvan.com/tarihten-bugune-turkiye-afrika-iliskileri/>.
2. Durul T. Türkiye-Afrika ilişkileri 2018'de hız kazandı [Електронний ресурс] / Tevfik Durul // Anadolu Ajansı. – 2018. – Режим доступу: <https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/turkiye-afrika-iliskileri-2018de-hiz-kazandi/1346417>.
3. Türkiye-Afrika ilişkileri [Електронний ресурс] // Т.С. Dışişleri Bakanlığı – Режим доступу: <http://www.mfa.gov.tr/turkiye-afrika-iliskileri.tr.mfa>.
4. Türkiye-Afrika Ticari ve Ekonomik İlişkileri [Електронний ресурс] // Türkiye-Afrika Ticari ve Ekonomik İlişkileri. – 2018. – Режим доступу: <http://www.turkeyafricaforum.org/tabef/tr/bilateral-relations.html>.
5. Terebaş U. Afrika ile Ticari İlişkiler [Електронний ресурс] / Ufuk Terebaş // TASAM. – 2016. – Режим доступу: http://www.tasam.org/tr-TR/Icerik/26750/afrika_ile_ticari_iliskiler.
6. Terebaş U. Türkiye - Afrika Ekonomi ve İş Forumu [Електронний ресурс] / Ufuk Terebaş // TASAM. – 2016. – Режим доступу: <http://www.tasam.org/tr-TR/Icerik/36962/turkiye - afrika ekonomi ve is forumu>.

Океанія як новий вектор зовнішньої політики КНР

Ще донедавна Океанію називали «внутрішнім озером» США, а сам Вашингтон – «шерифом Тихого океану». Проте за останні роки відбулися значні зміни в діяльності провідних міжнародних гравців, зокрема Китаю і США. З метою розширення сфер впливу як на глобальному, так і на регіональному рівнях офіційний Пекін почав помітно зміцнювати свою присутність у Океанії, що викликає стурбованість у державах, які традиційно вважають регіон зоною свого впливу – США, Австралії й Нової Зеландії. Деякі вчені уже прозвали тихоокеанську політику КНР «китайським цунамі в Океанії» і дотримуються думки, що утвердження Піднебесної імперії у цьому регіоні перетворить її на найбільшу в світі «морську цивілізацію».

Острови Тихого океану потрапили у фокус китайської політики ще в ХІХ столітті, коли китайські мігранти почали заселяти цю частину планети. Однак активно переймати пальму першості у дружбі з країнами Океанії та утверджувати свої позиції в регіоні Китай почав тільки після глобальної фінансової кризи 2008 р., коли інтерес країн Заходу помітно спав на фоні значних внутрішніх проблем [4]. Зокрема, скоротилися потоки спонсорських надходжень із боку Австралії, США, Нової Зеландії, Великої Британії і Франції, що дозволило КНР отримати фінансові та політичні важелі впливу на острівні країни.

Сьогодні Піднебесна імперія має такі інтереси в Океанії: по-перше, зацікавленість в економічному, природно-ресурсному (деревина, мінеральні і рибні ресурси) та транспортно-логістичному потенціалі країн регіону; по-друге, зміцнення впливу в ООН та інших міжнародних організаціях і форумах за рахунок отримання політичної підтримки з боку тихоокеанських партнерів та в ослабленні впливу головного суперника – США; по-третє, визнання офіційного Пекіну усіма державами Океанії з метою ізоляції Тайваню на міжнародній арені (так, станом на 2019 рік з чотирнадцяти держав Океанії чотири визнають

* студентка 4 курсу спеціальності «Країнознавство»

Інститут міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка
Науковий керівник: доктор політичних наук, професор Ігнат'єв Павло Миколайович

Тайвань, а саме Маршалові острови, Палау, Тувалу і Науру); по-четверте, руйнування американської «стратегії острівних ланцюгів» (Island Chain Strategy) та нарощування військової могутності шляхом відкриття військових баз на острівних державах, зокрема у Вануату, Фіджі і Папуа-Новій Гвінеї [4, 9].

На користь Китаю складається міграційна картина в регіоні. В Океанії кількість китайців досягає 500 тис. чол. з близько 11 млн населення всіх тихоокеанських держав. Найзначніша китайська діаспора – близько 100 тис. чол. – оселилася в Папуа-Новій Гвінеї. Більше того, у деяких державах регіону, зокрема Папуа-Новій Гвінеї, Кірібаті та Соломонових островах, етнічні китайці проникають в органи влади, створюючи політичні партії. Так, етнічні китайці приходили до влади у Папуа-Новій Гвінеї (1968 р.), Французькій Полінезії (2006 р.), Кірібаті (2003 і 2007 рр.) і на Соломонових Островах (2006 р.) [3].

Однією з ключових стратегій Китаю в Океанії є встановлення дипломатичних зв'язків із тихоокеанськими державами. У 2006 р. прем'єр-міністр КНР Вень Цзябао став першим китайським прем'єр-міністром, який відвідав острови Тихого океану, а у 2014 р. Сі Цзіньпін здійснив візит до Фіджі, ставши першим в історії китайським лідером, який побував у державах Тихого океану [5, 7]. Станом на 2019 р. КНР встановила дипломатичні відносини з вісьмома країнами Океанії: Папуа-Нова Гвінея, Ніуе, Фіджі, Острови Кука, Самоа, Тонга, Вануату та Федеративні Штати Мікронезії. З 2006 по 2015 рр. відбулося близько 235 дипломатичних візитів між китайською стороною і тихоокеанськими партнерами [1].

Найбільш розвиненою сферою співпраці між Китаєм і країнами Океанії є економічна. Сьогодні обсяг торгівлі між КНР і тихоокеанськими острівними державами перевищує 10 млрд дол. Піднебесна є найбільшим кредитором регіону. Так, у рамках ініціативи «Один пояс – один шлях» державам Океанії було надано доступ до кредитів на суму 55 млрд дол. на пільгових умовах. Крім того, китайський дракон посідає третє місце за обсягами донорської допомоги країнам Океанії після Австралії і Нової Зеландії. Станом на 2016 р. загальна допомога КНР країнам Океанії досягла суми 1781,2 млн дол. [6]. Також за даними Інституту Лоуї в Сіднеї, протягом 2006 і 2016 рр. Пекін інвестував у регіон більше 2,3 млрд дол. [2]. Головним одержувачем китайських інвестицій

залишається Папуа-Нова Гвінея (632,46 млн. дол.), Фіджі (359,8 млн дол.), Вануату (243,48 млн дол.), Самоа (230,13 млн дол.), Тонга (172,06 млн дол.), Острови Кука (49,86 млн дол.) та ін. [6].

Позитивний імідж КНР у регіоні також забезпечується шляхом поширення ідеї співпраці по осі Південь - Південь (South - South cooperation), підтримки регіональних організацій, надання грантів і стипендій студентам на навчання в китайських університетах, фінансування заходів для ліквідації наслідків стихійних лих, а також завдяки гуманітарній медичній допомозі [10]. Так, у 2018 р. китайський військовий госпітальний корабель під назвою «Peace Ark» прибув до Вануату, Фіджі і Тонга [4]. Водночас Пекін реалізує в регіоні близько 218 економічних і гуманітарних проектів, основна частина яких зосереджена в області управління, адміністрування і розвитку громадянського суспільства, освіти і транспорту.

Суттєвими для розгляду є також зміни в географії туристичних потоків Океанії за останні десятиліття. До 1990-х рр. США і Японія зайняли лідируючі позиції в міжнародному туризмі Океанії. Проте в даний час основним туристичним лідером Океанії стає Китай. Так, майже половина туристів Палау, Папуа-Нової Гвінеї й Фіджі є вихідцями з КНР [1].

Негативним наслідком тісної співпраці між державами Океанії і КНР є так зване «боргове рабство». Так, держава Тонга зобов'язана Китаю 38% свого ВВП, Фіджі – 18%, Самоа, Папуа-Нова Гвінея і Острови Кука – по 22% бюджету [8]. Також у цих країнах зростає китайський нелегальний бізнес, головним осередком якого є Фіджі. Фінансові махінації, відмивання грошей, торгівля «живим товаром», контрабанда рідкісних тварин, незаконний обіг наркотиків, які досягли небувалого для Океанії масштабу до середини 2000-х рр., підробка дешевих іноземних та фіджійських паспортів, які забезпечують китайцям спрощений в'їзд у країни Північної Америки, Євросоюзу, а також в Австралію та Нову Зеландію, є ключовими негативними аспектами китайського впливу не тільки у Фіджі, але й у регіоні загалом [3].

Отже, сьогодні КНР як один з найважливіших гравців на політичній арені почав у повній мірі усвідомлювати всю важливість Океанії і, незважаючи на те,

що на даний час цей регіон не є основним вектором зовнішньої політики Китаю, вплив Піднебесної імперії та її інтерес буде й надалі зростати.

Список використаної літератури:

1. Китай инвестирует в Океанию [Электронный ресурс] // Международная жизнь. – 2018. – Режим доступа: <https://interaffairs.ru/news/show/19307>.
2. Мамчиц Р. Китайский дракон готовится проглотить Океанию? [Электронный ресурс] / Роман Мамчиц // Инвест-Форсайт. – 2019. – Режим доступа: <https://www.if24.ru/kitaj-proglotit-okeaniyu/>.
3. Пале С. Е. Темная сторона китайского присутствия в Океании / С. Е. Пале. // Юго-Восточная Азия: актуальные проблемы развития. – 2012. – №19. – С. 15–24.
4. Boutilier J. China's 21st Century Influence in Oceania [Электронный ресурс] / James A. Boutilier // Pacific Peoples' Partnership. – 2018. – Режим доступа: <http://pacificpeoplespartnership.org/chinas-21st-century-influence-in-oceania/>.
5. China offers aid package to Pacific Islands [Электронный ресурс] // China Daily. – 2006. – Режим доступа: http://www.chinadaily.com.cn/china/2006-04/05/content_560910.htm.
6. Chinese Aid in the Pacific [Электронный ресурс] // Lowy Institute for International Policy – Режим доступа: <https://chineseaidmap.lowyinstitute.org/>.
7. Chinese Premier Wen to visit the Pacific Islands [Электронный ресурс] // Taipei Times. – 2006. – Режим доступа: <http://www.taipetimes.com/News/taiwan/archives/2006/04/03/2003300678>.
8. Cropsey S. China wants to replace US in Pacific [Электронный ресурс] / Seth Cropsey // TheHill. – 2019. – Режим доступа: <https://thehill.com/opinion/international/432809-china-wants-to-replace-us-in-pacific>.
9. Liru C. Big Power Game/Cooperation in the Asia-Pacific / Cui Liru. // Contemporary International Relations. – 2013. – №2. – С. 91.
10. 中国特使：中国同太平洋岛国关系正处于历史最好时期 [Электронный ресурс] // 新华网. – 2019. – Режим доступа: http://www.xinhuanet.com/world/2019-08/16/c_1124886314.htm.

МІЖНАРОДНИЙ БІЗНЕС

*Паюк О.С.**

КОГНІТИВНИЙ МАРКЕТИНГ

Поняття когнітивного маркетингу, його сутність і ЗМІСТ

Когнітивний маркетинг – один з провідних напрямків інноваційного маркетингу. Його поява і розвиток зумовлені змінами в поведінці основних контрагентів сучасного ринку, розвитком інформаційних технологій, глобалізацією ринку та глобалізацією самого маркетингу. Спостерігається підвищення вимог споживачів до екологічної складової товару, зростання їх запитів на брендові товари і на нематеріальні активи фірми – імідж і ділову репутацію. Все це і зумовило формування нових технологій і стандартів споживання товарів і послуг, які найбільшою мірою відповідають інноваційними напрямками маркетингу, оскільки пов'язані з актуальним сьогодні питанням навчання споживачів і управління їх поведінкою під час придбання товарів і послуг.

Когнітивний маркетинг відповідає інноваційному характеру сучасної економіки, яка все більше "охоплює всі сфери виробничо-економічної діяльності, зокрема в галузі підприємництва, в якій відбувається активне використання останніх досягнень інформаційно-комунікаційних технологій" [1]. Когнітивний маркетинг – це міждисциплінарний напрямок сучасного інноваційного маркетингу, який знаходиться на стику маркетингу і когнітивної психології.

з цим пов'язана і актуальність його теоретичної і практичної розробки. Модернізація сучасного маркетингу можлива тільки на шляху його міждисциплінарної взаємодії з такими науками, як економічна соціологія, економічна психологія, когнітивна психологія, логістика, мікроекономіка, менеджмент. І хоча кожна конкретна наука формулює свій особливий

* Студентка 3 курсу відділення «Міжнародний бізнес»
Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка
Науковий керівник: Крикун В. А., к.е.н., доцент кафедри міжнародного бізнесу

предмет дослідження, проведення міждисциплінарних досліджень розширює проблемне поле дослідження і дозволяє більш коректно відобразити цілісні і системні зв'язки, які існують між досліджуваними об'єктами в реальності [2].

Економісти в своїх наукових дослідженнях використовують модель раціональної економічної людини, основними мотивами якої є прагнення до максимізації своєї вигоди, мінімізації втрат і найбільш вдалому їх поєднанню. Однак реально існуючий споживач діє не як егоїст, що нагадує математичний калькулятор, що позбавлений будь-яких емоцій. Його купівельні рішення обумовлені складною взаємодією його особистісних диспозицій (емоцій, потреб, інтересів, ціннісних установок, запитів, уподобань, несвідомих потягів)

з комплексом об'єктивних факторів зовнішнього середовища і ситуаційних обмежень. Саме ця взаємодія досить часто визначає несподіваний для маркетолога вибір споживачем товару або послуги.

Проведення міждисциплінарних наукових досліджень в сучасному маркетингу на стику економіки і психології є нагальною потребою. Як справедливо зазначав на початку 1940-х рр. американський психолог Дж. Катон, економіка без психології не зможе пояснити процеси, що стосуються передбачення поведінкових дій споживача і виявлення тих сил, які відповідальні за його економічні рішення і економічний вибір [2]. Спеціального дослідження сьогодні вимагають і проблеми соціологічних і психологічних підстав когнітивного маркетингу [3].

Об'єктом дослідження когнітивного маркетингу виступає внутрішній пізнавальний досвід споживачів у виборі, придбанні і споживанні товарів і послуг.

Предметом когнітивного маркетингу є створення маркетингових моделей зі стимулювання когнітивного блоку психіки споживачів в напрямку пошуку та прийняття позитивних купівельних рішень по відношенню до продукту фірми.

Отже, когнітивний маркетинг – це система реалізованих фірмою маркетингових рішень по створенню і просуванню свого продукту, заснована на дослідженні пізнавального досвіду споживачів, їх навчанні і підвищенні рівня споживчої культури.

Стратегічна мета когнітивного маркетингу – отримання прибутку на основі вибудовування довгострокових партнерських відносин зі споживачами та управління цими відносинами з метою впливу на їх пізнавальну систему і поведінкові дії щодо прийняття позитивних купівельних рішень.

Інноваційність когнітивного маркетингу полягає у можливості дати, за словами Юлдашевої, "цілісне уявлення про закономірності розвитку потенційного попиту на ринку, базуючись на вивченні когнітивних процесів, що відбуваються в свідомості споживача". При цьому когнітивний маркетинг не обмежується тільки поясненням поведінки споживачів, а активно "розробляє інструментарій впливу на ринок споживачів і управління попитом" [4].

Основні функції КОГНІТИВНОГО МАРКЕТИНГУ

Відповідно і функції когнітивного маркетингу пов'язані з реалізацією його інноваційного змісту в конкретній маркетинговій діяльності фірм, компаній і підприємств. Серед них можна виділити основні функції: інформаційно-пізнавальну, стимулюючу і управлінську.

Інформаційно-пізнавальна функція полягає в дослідженні того, як споживачі отримують інформацію про продукт фірми, яким чином обробляють її в своїй когнітивній системі і потім використовують в своїх поведінкових діях при прийнятті купівельних рішень.

Стимулююча функція найбільшою мірою реалізується у спонукальному, мотивуючому до купівлі впливі створеного фірмою комплексу маркетингових інструментів на когнітивний блок споживачів.

Управлінська функція дозволяє впливати на ринок споживачів, формувати потенційний попит на продукт фірми, управляти відтворенням

попиту шляхом цілеспрямованого навчання споживачів новим технологіям і стандартам споживання.

Список використаних джерел

- [1] Карпова С. Особливості трансформації концепції традиційного маркетингу в інтерактивну // Економіка Бізнес Банки. 2013. № 4. С. 77
- [2] Когнітивний маркетинг [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://stud.com.ua/78097/marketing/kognitivniy_marketing.
- [3] Психологія: підручник / за ред. В. Н. Дружиніна. СПб .: Пітер. 2000. С. 484.
- [4] Юлдашева О. В. Когнітивний маркетинг просування стандартів споживання. С. 63.

МІСЦЕ ІНДИВІДА У СИСТЕМІ ВРЕГУЛЮВАННЯ СПОРІВ СОТ

Зміни, які відбулися в окремих галузях міжнародного права на сучасному етапі його розвитку, сприяли актуалізації питання щодо розширення участі індивіда в Органі врегулювання спорів СОТ. Це стосується, в першу чергу, проведення аналогій зі сферою прямих іноземних інвестицій, міжнародного морського права, захисту прав людини та правом ЄС, які допускають так звані «*діагональні спори*» між державою та фізичною/юридичною особою.

Відповідно до ст.3 Домовленості про правила та процедури вирішення спорів ОВС служить для захисту прав та зобов'язань *членів СОТ* [1]. Це означає, що стороною в торговельному спорі може бути виключно держава. Незважаючи на дане положення, окремі приватні актори, зокрема, представники провідних національних бізнес-еліт, вдало відстоюють свої комерційні інтереси через посередництво держави місця знаходження. Згадати хоча б справи *Kodak/Fuji* чи «*США – Азартні ігри*». В останньому випадку Паувелін стверджує про наявність *de facto* інвестиційного спору між громадянином США, директором компанії Всесвітня біржа спорту, та самими США [2]. Дані справи дозволяють проілюструвати, щонайменше, дві проблеми:

По-перше, такі перекося не дозволяють менш впливовим акторам, зокрема, представникам малого та середнього бізнесу, мати доступ до однієї з найбільш ефективних систем захисту торговельних прав в умовах, коли великі компанії здатні пролобіювати свої інтереси через державу.

* Студентка II курсу магістратури спеціальності «Міжнародне право» Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Науковий керівник доц. Скринька Д.В.

По-друге, Орган з вирішення спорів не передбачає механізмів захисту прав неурядових акторів, коли вони порушуються їхніми власними державами.

Місце індивіда в процесі врегулювання спорів, зазвичай, обмежується наданням спеціалізованих консультацій або висновків *amicus curiae*. Перший випадок передбачений ст.13 Домовленості, яка надає групі експертів право звертатися за інформацією та технічними порадами до будь-якої особи або органу, який вона вважає за придатний [1]. На практиці індивіди виконують цю функцію і для свого уряду, допомагаючи формулювати позицію та долучаючись до складу урядової делегації. У п.5 рішення Апеляційного органу у справі «ЄС - Банани III» було визнано навіть представництво сторони спору галузевою радою, оскільки жодне положення права СОТ, так само як і міжнародного звичаєвого права не перешкоджає державі самостійно обирати того, хто буде представляти її інтереси. У п. 4.25. рішення Групи експертів у справі «Індонезія – Автомобілі» така позиція була не лише підтверджена, але й розширена, допускаючи призначення до складу національної делегації не лише органів, які діють від імені держави, але й будь-яких інших кваліфікованих осіб, зокрема адвокатів чи радників.

Що стосується другого випадку, то використання *amicus curiae* не передбачене в Домовленості. Тим не менше, Апеляційним органом було схвалено цей принцип, що дозволяє фізичній/юридичній особі надавати роз'яснення чи інформацію щодо справи. Зазвичай, такі висновки носять суто фактичний характер, а питання їх розгляду відповідно до п.33 рішення Апеляційного органу у справі «США – Креветки» залишається на розсуд групи експертів. Остання у п. 6.2-6.4 рішення у справі «ЄС – Азбест» навіть визначила критерії прийнятності *amicus curiae* – стислість тексту та чіткий виклад юридичних фактів. Однак, такі критерії були одноразовими і використовувалися лише при розгляді даної справи [3].

Серед альтернативних варіантів, які представлені в доктрині, щодо розширення участі індивіда в ОВС, - **формалізація внутрішніх механізмів**

розгляду приватних скарг та посилення на договори системи права СОТ у національних судах. Варто зазначити, що окремі держави (Канада, Японія) вже передбачили у своєму законодавстві спеціальні процедури, які дозволяють індивідам ініціювати процес подання скарги їхнім урядом до ОВС. До того ж, вони передбачили механізм розподілу отриманих в результаті вирішення спору відшкодувань між усіма зацікавленими приватними акторами.

Принцип *прямої дії* міжнародних договорів був найповніше реалізований в межах ЄС, де він став правовим інструментом впливу на внутрішнє законодавство держав-членів. Згодом подібною силою була наділена Торговельна угода про тісні економічні відносини між Австралією та Новою Зеландією та НАФТА, однак лише щодо державних закупівель і тільки в Канаді. На сьогодні у жодній з 164 держав-членів СОТ договори її системи не мають прямої дії (певним винятком є хіба що Японія, яка використовує їх для розширеного тлумачення внутрішнього права). Більше того у п.7.72 рішення по справі *«США – Секції 301-310 Закону США про торгівлю 1974 року»* група експертів стверджувала, що «ні ГАТТ, ні Маракешська угода поки що не трактуються органами СОТ як **договори прямої дії**. Відповідно, ГАТТ/СОТ не створили правопорядок, суб'єктами якого будуть не лише держави, але і їхні громадяни» [4]. Тим не менше, у той час, як США та Японія систематично виключають можливість посилення на договори права СОТ, Європейський Суд Справедливості проявляє до них більшу відкритість та сприятливість [5].

Відтак, метою діяльності СОТ є регулювання та вдосконалення торговельних відносин між державами і регіональними чи міжнародними об'єднаннями, а не захист прав приватних акторів. Як результат, лише держави мають доступ до процедур врегулювання спорів. Однак, міжнародні комерційні відносини вже давно перестали бути естатичними, а приватні суб'єкти прагнуть відігравати все більш конкретну та ефективну роль. І хоча вони не можуть подати скаргу до ОВС, такі актори беруть участь у процесі як

експерти та *amicus curiae*. При цьому сучасні тенденції розвитку права СОТ свідчать про те, що члени організації не поспішають змінювати ні власне законодавство, ні положення Домовленості, збільшуючи роль індивіда в одній із найбільш ефективних універсальних систем врегулювання спорів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Домовленість про правила та процедури вирішення спорів [Електронний ресурс]. – 1994. – Режим доступу до ресурсу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/981_019.

2. Joseph S. Blame it on the WTO?: A Human Rights Critique [Електронний ресурс] / Sarah Joseph // Oxford Scholarship Online. – 2011. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.oxfordscholarship.com/view/10.1093/acprof:oso/9780199565894.001.0001/acprof-9780199565894-chapter-3#acprof-9780199565894-note-242>

3. La participation des personnes privées au mécanisme de règlement des différends de l'OMC [Електронний ресурс]. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: <https://mastercarrieresinternationales.wordpress.com/2013/02/23/la-participation-des-personnes-privées-au-mecanisme-de-reglement-des-differends-de-lomc-2/>.

4. Côté Ch-E. 1. La participation des personnes privées au règlement des différends internationaux économiques: le cas de l'élargissement du droit de porter plainte à l'organisation mondiale du commerce [Електронний ресурс] / Charles-Emmanuel Côté // Université McGill. – 2005. – Режим доступу до ресурсу: http://digitool.library.mcgill.ca/webclient/StreamGate?folder_id=0&dvs=1570965967393~834.

5. Alemanno A. Private parties and WTO Dispute Settlement System [Електронний ресурс] / Alberto Alemanno // Cornell Law School Inter-University Graduate Student Conference Papers. – 2004. – Режим доступу до ресурсу: https://scholarship.law.cornell.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1000&context=lp_s_clasp.

ПРОБЛЕМИ РАТИФІКАЦІЇ СТАМБУЛЬСЬКОЇ КОНВЕНЦІЇ

Згідно з опитуваннями “Центра Разумкова” судовій системі довіряють тільки 14 відсотків українців [1] : суспільство очікує імплементації швидких та радикальних реформ для покращення роботи судів та правоохоронних органів. Запуск роботи Вищого антикорупційного суду, реформа Генеральної прокуратури, продовження реформи поліції чи ратифікація Римського статуту міжнародного кримінального суду ООН – дані словосполучення не сходять з порядку денного українських ЗМІ. Незважаючи на стійкий інтерес громадськості до правового порядку денного та роботу правозахисних організацій, серед резонансних судових рішень та обговорення законопроекту №1008 губиться питання ратифікації Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами, яка також відома під назвою Стамбульська конвенція.

Стамбульська конвенція (далі Конвенція) – перший міжнародний юридичний обов’язковий акт, який охоплює всі питання пов’язані з насильством щодо жінки (покарання та переслідування злочинців, захист та допомога жертвам, запобігання та протидії насильства щодо жінок як соціального явища). Створюючи відповідну законодавчу рамку, Конвенція також охоплює вимір рівноправності між жінками та чоловіками та доповнює договірну базу у галузі захисту прав людини, у першу чергу Конвенцію про захист прав людини та основоположних свобод та Європейську соціальну хартію.

Конвенція є логічним продовженням досягнень правозахисного руху: у 2002 році була прийнята Рекомендація Комітету міністрів для держав-учасниць щодо захисту жінок від насильства, у 2005 розпочалась загальноєвропейська кампанія проти насильства щодо жінок, а у 2006 було

* Студент 3 курсу спеціальності «міжнародні відносини» Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка
Науковий керівник: асистент Єделев Р.С.

створено Спеціальний міжгалузевий комітет з питань запобігання та боротьби з насильством щодо жінок та домашнім насильством, який повинен був розробити юридично обов'язковий акт щодо урегулювання даної проблеми.

Конвенція конкретизує поняття “насильство”: згідно з статтею 3 [2] розрізняються такі поняття як “домашнє насильство”, “насильство щодо жінок” та “насильство щодо жінок за гендерною ознакою”. Під домашнім насильством потрібно розуміти “усі акти фізичного, сексуального, психологічного чи економічного насильства, що виникають в родині, домашньому союзі, між минулими чи поточними членами подружжя чи партнерами», під насильством щодо жінок «порушення прав людини та форма дискримінації, спрямовані на жінок, що означає всі акти порушень за гендерною ознакою, результатом яких є або може бути завдання фізичної, сексуальної, психологічної чи економічної шкоди чи страждань жінкам, зокрема погрози таких дій, примус чи самочинне обмеження свободи», а під насильством щодо жінок за гендерною ознакою «насильство, спрямоване проти жінки через те, що вона жінка (таке як примусовий аборт, ушкодження жіночих геніталій), або яке жінки переживають частіше за чоловіків (таке сексуальне насильство, звалтування, переслідування, сексуальне домагання, домашнє насильство, примусовий шлюб, примусова стерилізація).

Україна підписала Конвенцію 19 серпня 2011 року, але ратифікація не набрала у ВРУ VI скликання достатньої кількості голосів. Головною причиною стала заява Ради церков і релігійних організацій (далі ВРЦіРО), [3] яка закликала відмовитись від ратифікації Конвенції. Незважаючи на законодавчу відокремленість церкви та релігійних інституцій від держави (35 стаття Конституції України), церковний вплив, саме церкві довіряють більшість українців згідно з опитуванням “Центру Разумкова”, [4] змусив народних обранців відхилити ратифікацію.

На думку ВРЦіРО, Стамбульська конвенція – це пропаганда нетрадиційних та непритаманних Україні цінностей, що охоплюють

одностатеві шлюби та підтримку ЛГБТ спільноти. У Декларації ВРЦіРО про негативне ставлення до явища гомосексуалізму та так званих одностатевих шлюбів зазначається, що «ми категорично проти того, щоб гомосексуальний спосіб життя й поведінка трактувалися як природні, нормальні й корисні для суспільства й особистості. Ми проти того, щоб гомосексуалізм пропагувався, як варіант норми статевого життя і щоби держава заохочувала своїх громадян до одностатевих сексуальних стосунків».

Основна претензія ВРЦіРО полягала у несприйнятті ще одного поняття Конвенції такого як «гендер». Згідно 3 статті Конвенції, поняття «гендер» слід розуміти як «Соціально конструйовані (закріплені) ролі, поведінку, діяльність/активність та атрибути (характерні ознаки), котрі дане суспільство розглядає як прийнятні і вважає належними для жінок та чоловіків». Незважаючи на те, що у тексті Конвенції немає згадок про сексуальне виховання, орієнтації чи тим паче пропаганду чи нав'язування правил ЛГБТ спільноти, викривлений підхід до розуміння поняття «гендер», на думку ВРЦіРО, «може зробити Стамбульську конвенцію інструментом для популяризації в українських школах і університетах нових «гендерних ролей» та одностатевих стосунків».

Позиція Ради Церков щодо ратифікації Стамбульської конвенції не враховує того, що поняття «гендерна ідентичність», зокрема у 2 статті Кодексу законів про працю [5], чи «гендерна рівність» зустрічаються у законодавстві, що не призвело до сценарію, висвітленому у Декларації ВРЦіРО.

Певні політичні сили після голосування закликали ратифікувати Конвенцію з застереженням щодо поняття «гендеру», посилаючись на приклад Польщі. Щоправда, польські застереження не зачіпали основних визначень без яких втрачається основний зміст Конвенції. Застереження щодо поняття «гендер» та «насильством щодо жінок за гендерною ознакою» знівельовало б самий сенс принципів та ідей викладених у документі.

5 з 6 представлених у ВРУ ІХ скликання сил у ході передвиборчих перегонів декларували власну готовність ратифікувати Стамбульську Конвенцію [6]. Після прийняття ВРУ VIII скликання законопроекту №5294 [7] про запобігання та протидію домашньому насильству, який передбачав створення Єдиного державного реєстру випадків домашнього насильства, та законопроекту №4952 [8], який передбачав внесення змін до ст. 66 ККУ [9] щодо обставин, які пом'якшують покарання, шляхом додавання ознаки систематичності жорстокого поводження з людиною, вітчизняна правова система здійснила ще один крок у розвитку захисту прав людини. Щоправда, локальних змін для подолання проблеми недостатньо, а саме рамковий підхід Стамбульської конвенції дозволить врегулювати проблему на законодавчому рівні.

Список літератури

1. Дослідження “Ставлення громадян України до судової системи” [Електронний ресурс] – 2019. – Режим доступу: <http://razumkov.org.ua/napriamky/sotsiologichni-doslidzhennia/stavlenn-ia-gromadian-ukrainy-do-sudovoi-systemy>
2. Стамбульська конвенція [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://rm.coe.int/1680093d9e>
3. Декларація ВРЦІРО про негативне ставлення до явища гомосексуалізму та так званих одностатевих шлюбів. [Електронний ресурс]. – 2007. – Режим доступу: <http://vrciro.org.ua/ua/statements/49-deklaraciya-vrciro-pro-negatyvne-stavlennya-do-yavyshcha-gomoseksualizmu-ta-tak-zvanyh-odnostatevyh-shlyubiv>
4. Дослідження “Рівень довіри до суспільних інститутів та електоральні орієнтації громадян України”. [Електронний ресурс]. – 2019. – Режим доступу: <http://razumkov.org.ua/napriamky/sotsiologichni-doslidzhennia/riven-doviry-do-suspilnykh-instytutiv-ta-elektoralni-orientatsii-gromadian-ukrainy-2>
5. Кодекс законів про працю

6. Сергій Сидоренко «Від "Слуги" до "Голосу": що хочуть змінити для ЄС та НАТО майбутні парламентські партії» [Електронний ресурс] – 2019.
– Режим доступу: <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2019/07/5/7098124/>

7. Закон про запобігання та протидію домашньому насиллю [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=60306

8. Закон про внесення змін до деяких законів України у зв'язку з ратифікацією Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=59648

9. Кримінальний кодекс України

Хмельова І. Є.*

ПОДОЛАННЯ НЕРІВНОСТІ ЯК ІНДИКАТОР ЕФЕКТИВНОСТІ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА

Проблема ефективності міжнародного права є досить актуальною. Адже посилення на його неефективність часто стає аргументом на користь тези про те, що міжнародного права не існує, або що воно не може розглядатися як оптимальний регулятор міжнародних відносин. Саме тому дослідження питання ефективності міжнародного права стає все більш актуальним.

В доктрині немає однозначного підходу до того, яке визначення можна дати поняттю «ефективність міжнародного права». Професор Жан Д'Аспремон зазначає, що концепція ефективності не є сталою. Відкидаючи ідею про ефективність як виконання державою міжнародних правил, він визначає ефективність як інтеграцію «реального світу» фактів у

*Аспірантка кафедри міжнародного права Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Науковий керівник: д.ю.н., проф., заслужений діяч науки і техніки України, зав. кафедри міжнародного права Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка Мищик Всеволод Всеволодович.

правову концепцію міжнародного права. Ефективність виступає своєрідним «містком» між світом ідей (тобто світом міжнародного права) і реальним світом [1].

Американський професор Ліам Мерфі відзначає відмінності між кількома різними ідеями щодо ефективності міжнародного права. Перша з концепцій розглядає ефективність як рівень поваги держав до міжнародно-правових норм. Підставою для такого підходу є той факт, що без дотримання державами міжнародне право начебто не має юридичної сили. Л. Мерфі визнає недолік цього підходу – нездатність з'ясувати, чому держава вважає за краще не дотримуватися норм міжнародного права. Також Л. Мерфі пропонує визначати ефективність таким чином: 1) рівень, до якого міжнародне право індукує відповідність (або іншим чином впливає на правову поведінку); або 2) рівень дотримання міжнародних норм урядовими установами і громадянським суспільством [1].

За словами професора Тімоті Меєра, ефективність міжнародного права повинна розглядатися в ширшому сенсі, наприклад, зосереджуючись на тому, як добре міжнародне право вирішує певну конкретну проблему. Оцінка рівня дотримання міжнародного права сама по собі є проблематичною, оскільки вона не враховує зовнішніх факторів, які можуть вплинути (на краще або на гірше) на певну міжнародну проблему. Наприклад, скорочення викидів парникових газів державою може мати більше зв'язку з внутрішнім економічним спадом, а не з дотриманням власних зобов'язань в рамках певної екологічної конвенції [1].

На думку автора, несправедливо говорити, що міжнародне право є неефективним в цілому. Крім того, доцільно визначити ряд критеріїв, які б могли вказувати на ефективність міжнародного права як інструменту, який не лише виступає регулятором міжнародних відносин, але і визначає вектор їхнього розвитку.

Глобальні Цілі сталого розвитку, які були затверджені у 2015 році на саміті ООН з питань сталого розвитку, включають Ціль 10: «Скорочення

нерівності всередині країн і між ними» [2]. Саме подолання нерівності як ключова проблема сучасності може вважатися одним з індикаторів ефективності міжнародно права.

Рівність отримала закріплення у міжнародно-правових документах. Наприклад, стаття 1 Загальної декларації прав людини визначає, що «всі люди народжуються вільними і рівними у своїй гідності та правах» [3]. Тобто мова йде не лише про рівноправність, а й про рівність у гідності, що є значно ширшою і більш фундаментальною гарантією. Проте з моменту ухвалення Декларації нерівність як всередині окремих держав, так і на глобальному рівні лишається значною. Наприклад, суттєва нерівність згадується у ювілейній доповіді Римського клубу [4]. Проблема нерівності стає дуже актуальною для сучасного світу: зокрема, у 2009-2016 роках відсоток статей у газеті *New York Times*, що містили слово «нерівність», зріс у десять разів – одна із сімдесяти трьох статей містила цей термін [5, с. 110]. Провідні економісти ставлять питання про те, що заважає нам побудувати більш справедливий світ. Наприклад, нобелівський лауреат Джозеф Стігліц переконує, що «ми справді могли б мати динамічнішу та ефективнішу економіку і справедливіше, ніж тепер, суспільство» [6, с. 420].

На сьогодні міжнародне право може стати інструментом подолання нерівності. Це включатиме просвітницький вплив міжнародного права, здатність міжнародного права забезпечувати універсальний захист прав людини, можливість міжнародного права стати регулятором більш справедливої та відкритої міжнародної економічної системи тощо.

Слід відзначити, що ціннісна основа сучасного міжнародного права вже мала позитивних вплив на згадану проблему. Адже нерівність вже не вважається нормою.

Міжнародно-правові інструменти мають бути спрямовані на досягнення індикаторів, які визначенні ООН у Глобальних Цілях сталого розвитку (наприклад, забезпечення рівності можливостей і зменшення нерівності результатів, зокрема шляхом скасування дискримінаційних

законів, політики і практики та сприяння прийняттю відповідного законодавства, політики та заходів у цьому напрямі; забезпечення більшої представленості і більшого права голосу країн, що розвиваються, у процесах прийняття рішень у глобальних міжнародних економічних і фінансових установах; удосконалення методів регулювання та моніторингу глобальних фінансових ринків і установ та більш послідовне застосування таких методів тощо) [2]. Міжнародне право має закласти основу для втілення цих амбітних завдань у життя.

Загалом, сучасне міжнародне право проголошує рівність всіх у правах та гідності. І від того, залишиться ця теза простою декларацією чи стане реальною гарантією, залежить і потенційна оцінка ефективності міжнародного права у XXI столітті. Тобто саме подолання нерівності можна вважати сучасним індикатором ефективності міжнародного права і його здатності вирішувати глобальні проблеми людства.

Список використаних джерел

1. Shaw J.G. The Idea of Effective International Law [Electronic resource] // American Society of International Law. – URL: <https://www.asil.org/blogs/idea-effective-international-law> (Last accessed: 23.10.19).
2. Цілі сталого розвитку 2016-2030 [Електронний ресурс] // Представництво ООН в Україні. – URL: <http://www.un.org.ua/ua/tsili-rozvytku-tysiacholittia/tsili-staloho-rozvytku> (Дата звернення: 23.10.19).
3. Загальна декларація прав людини [Електронний ресурс]. – URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015 (Дата звернення: 30.03.2019).
4. Weizsaecker E.von, Wijkman A. Come On! Capitalism, Short-termism, Population and the Destruction of the Planet [Text]. – Springer, 2018. – 220 p.
5. Пінкер Стівен. Просвітництво сьогодні. Аргументи на користь розуму, науки та прогресу [Текст]. – К.: Наш формат, 2019. – 560 с.
6. Стігліц Д. Ціна нерівності [Текст]. – К.: Темпора, 2017. – 584 с.

ПЕРСПЕКТИВИ ЗАКРІПЛЕННЯ УНІВЕРСАЛЬНОЇ ЮРИСДИКЦІЇ В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРАВІ УКРАЇНИ

Р. О'Кіф так визначає сутність універсальної юрисдикції: «це предписуюча юрисдикція над злочинами, здійсненими за кордоном особами, які під час вчинення протиправного діяння не були ні резидентами, ні громадянами запитуючої держави і діяння яких не є загрозою для фундаментальних інтересів держави, що здійснює подібний вид юрисдикції» [1,745].

Задля ефективного та безкомпромісного засудження осіб, винних у здійсненні міжнародних злочинів, зокрема воєнних, необхідно виважено та однозначно закріпити концепцію універсальної юрисдикції в українському законодавстві. Однак для цього треба зробити декілька системних кроків, наприклад, визначити спосіб її закріплення.

Згідно з Кримінальним кодексом України (стаття 8), кримінальна юрисдикція поширюється на будь-який злочин, щодо якого Україна має право чи обов'язок переслідування в судовому порядку за договором [2,32].

По-перше, злочин, вчинений особою за межами України, отримує юридичну оцінку згідно з універсальним принципом на підставі виключно положень кримінально-правових норм України, закріплених в її Кримінальному кодексі. По-друге, очевидним є те, що дискусії з приводу невідповідності існуючого терміну виникли у зв'язку з тим, що чинним законодавством України чітко не визначені межі універсальної юрисдикції України. Натомість, таке визначення не лише усунуло б питання про доречність термінології, а й значно б полегшило роботу працівників вітчизняних правоохоронних органів. Наприклад, КК ФРН у ст.ст. 5-6 передбачає перелік злочинів, за які відповідальність настає незалежно від місця вчинення діяння. Серед них такі злочини, як геноцид, торгівля людьми,

* Аспірантка 3 року навчання кафедри міжнародного права Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка
Науковий керівник: к.ю.н., доц. Кориневич А. О.

людськими органами, підготовка війни, напад на повітряне або річкове судно, незаконний збут наркотичних засобів тощо [4].

У кримінальному законодавстві практично всіх країн СНД закріплений універсальний принцип. Найбільш детальну і розгорнуту регламентацію формулювання цього принципу отримало в КК Білорусії, у ч. 3 ст. 6 якого встановлений вичерпний перелік злочинів, у разі вчинення яких КК Білорусії застосовується на підставі універсального принципу [5].

Крім того, у диспозиції ст. 8 КК України законодавець не зробив вказівки на те, що застосуванню підлягають лише ті норми міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України. Хоча ч. 1 ст. 7 КК України таку вказівку містить.

Ст. 8 КК не містить вказівки щодо неможливості застосування її положень у разі, якщо іноземець чи особа без громадянства, що постійно не проживає на території України, зазнали покарання за вчинений ними злочин проти інтересів України або прав чи свобод її громадян [2, с. 32]. Уявляється, що доповнення ст. 8 таким положенням є доцільним, оскільки воно прирівняло б правове становище громадян України, що вчинили злочини і зазнали за нього покарання за межами України, з аналогічним статусом іноземців, які вчинили те ж саме.

На цьому етапі, задля імплементації концепції універсальної юрисдикції, Кримінальний кодекс потребує внесення змін. Аналіз наявних проектів законів з даного питання показав, що зміни мають стосуватися:

- визначенні повного і виключного переліку злочинів, щодо яких Україна має універсальну юрисдикцію;
- чинності закону про кримінальну відповідальність щодо злочинів, вчинених на території України, поза межами території України, незалежно від місця їх вчинення;
- виконанні та врахуванні судових рішень, актів амністії і помилування іноземних держав та вироків міжнародних судових установ;

- видачі та передачі осіб іноземним державам та міжнародним судовим установам, перейняття кримінального провадження від іноземних держав;
- внесенні змін до розділу XX Особливої частини КК щодо гармонізації понять деяких злочинів з міжнародним правом;
- доповненні Особливої частини Кодексу розділом XXI «Злочини проти інтересів, що охороняються міжнародним правом» [3].

Отже, цей проект закріплення універсальної юрисдикції в національному законодавстві міг б значно полегшити кваліфікацію злочинів на підставі універсального та реального принципів чинності закону України про кримінальну відповідальність у просторі та забезпечили б сумлінне виконання Україною взятих на себе міжнародних зобов'язань.

Список використаних джерел

1. O'Keefe R. Universal Jurisdiction: Clarifying the Basic Concept [Електронний ресурс] // Journal of International Criminal Justice. — 2004. — № 2. — P. 735-760.
2. Науково-практичний коментар до Кримінального кодексу України : У 3-х книгах. Книга 1: Загальна частина (статті 1-108) / Ред. В.Г. Гончаренка, П.П. Андрушка. - Київ : Форум, 2005. - 324 с.
3. Проект Закону України «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо забезпечення його гармонізації з положеннями міжнародного права» [Електронний ресурс] // Центр стратегічних справ Української Гельсінської спілки з прав людини Precedent UA. - Режим доступу: <http://precedent.in.ua/wp-content/uploads/2016/07/proekt-ZU-shhodo-garmonizatsiyi-polozhen-KK-z-polozhennyamy-Rymskogo-Statutu-16.05.2016-1.doc>. - Дата доступу 05.05.2017

4.Кримінальний кодекс Німеччини (GERMAN PENAL CODE). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://wings.buffalo.edu/law/bclc/StGBframe.htm>. - Дата доступу 02.03.2015.

5.Уголовный кодекс Республики Беларусь 1999 г.– [Електронний ресурс] //Сайт Национальный правовой Интернет-портал Республики Беларусь.– Режим доступу: <http://www.pravo.by/webnpa/text.asp?RN=НК9900275#&Article=6>. - Дата доступу 02.03.2016.

Мороз І.А.*

МІЖНАРОДНО-ПРАВОВІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ СТОРОНИ ЩО ОБОРОНЯЄТЬСЯ ПІД ЧАС ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ

Сучасні тенденції збройних конфліктів демонструють, що найбільшої шкоди під час ведення військових дій зазнають цивільні особи та цивільна інфраструктура, які найчастіше стають прямими чи опосередкованими об'єктами нападу.

Особливо гостро ця проблема проявляється під час бойових дій в умовах міста, де проживає значна кількість цивільного населення, що не є безпосереднім учасником збройного конфлікту, а також розташовані цивільні об'єкти.

Тому критично важливо, щоб сторони у конфлікті дотримувалися своїх міжнародних зобов'язань щодо застосування тих чи інших методів/засобів ведення військових дій, а також притягували до відповідальності осіб винних у порушенні правил ведення війни.

Міжнародне гуманітарне право (далі – МГП) створює обов'язки не лише для сторони що атакує (нападає), але й і для сторони яка обороняється.

Природньо, що сторона яка обороняється краще обізнана у розташуванні цивільних об'єктів та перебуванні цивільного населення на території, яку вона контролює, а в певний момент збройного конфлікту – обороняє [1]. Саме тому МГП покладає на сторону що обороняється

* Аспірант, 3 курс, міжнародне право
Інститут міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка.
Гнатовський М.М. к.ю.н., доц.

відповідні обов'язки щодо захисту цивільного населення та цивільної інфраструктури.

З іншого боку, дуже часто взаємні обстріли сторонами у конфлікті густонаселених районів, які вони контролюють розмивають класичне розмежування поняття сторони що атакує та сторони що обороняється.

Чи не вперше питання обов'язків сторони що обороняється було врегульовано IV Гаазькою конвенцією 1907 року. Зокрема, стаття 27 зазначала, як спільні для сторони що атакує і сторони що обороняється зобов'язання, так і окремі обов'язки, що стосувалися виключно сторони що обороняється:

«...До обов'язків тих, хто знаходиться під облогою, належить позначення наявності таких будівель або місць відмітними та видимими знаками, які повідомляються супротивнику заздалегідь.»

Згодом, міжнародно-правові зобов'язання сторони що обороняється були закріплені у статті 58 Додаткового протоколу до Женевських конвенцій 1949 року, що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів 1977 року. Хоча дана стаття прямо не вказує на створення зобов'язань для сторони що організовує оборону, детальний аналіз положень статті дозволяє припустити, що головну роль в створенні запобіжних заходів щодо наслідків нападу має саме сторона що обороняється, зважаючи на характер обставин в яких такі обов'язки виникають.

Аналізуючи зміст та структуру статті 58, умовно можна виділити три групи зобов'язань:

- зобов'язання, пов'язані з виведенням цивільного населення та цивільних об'єктів, що перебувають під їхнім контролем, із районів, розміщених поблизу воєнних об'єктів
- зобов'язання, пов'язані з уникненням розміщення воєнних об'єктів поблизу або у густонаселених районах
- зобов'язання, пов'язані з вжиттям інших запобіжних заходів для захисту цивільного населення та цивільних об'єктів, що перебувають

під їхнім контролем, від небезпек, що виникають у результаті воєнних операцій

Зобов'язання, які виникають за статтею 58 в першу чергу стосуються заходів, які кожна сторона у конфлікті повинна запроваджувати на своїй власній території в інтересах своїх громадян або на території, яка перебуває під її контролем [2].

Окремим елементом, який є надзвичайно важливим з точки зору тлумачення і застосування статті 58 є поняття «максимально можливою мірою» (*maximum extent feasible*). Ця умова значно «звужує» спектр відповідальності сторони що обороняється щодо дотримання нею своїх обов'язків запровадження запобіжних наслідків щодо наслідків нападу.

Розуміння поняття «максимально можливою мірою» повинно також враховувати і сучасний розвиток військових технологій, засобів зв'язку та засобів ведення війни, оскільки, можливості, які існували 50 років тому будуть відрізнятися від теперішніх військових можливостей, а отже відповідні зобов'язання сторін у конфлікті набуватимуть нового змісту. Зокрема, ця думка була виражена у статті Eric Talbot Jensen «Precautions against the effects of attacks in urban areas», в якій, з одного боку, зазначається про складність вжиття запобіжних заходів в сучасних «урбанізованих» конфліктах, але, з іншого боку, підтримується позиція про розширення можливостей захисту цивільного населення від наслідків збройного конфлікту завдяки розвитку нових технологій [3].

Невиконання вимог щодо вжиття максимально можливою мірою запобіжних заходів щодо наслідків нападу може вважатися порушенням відповідної норми МГП. Зокрема, Місія ООН щодо встановлення фактів стосовно конфлікту в Газі у своєму звіті зазначила, що здійснення нападів на противника з території, яка знаходиться поряд з цивільним населенням або будівель, що знаходяться під захистом, може бути визнано порушенням звичаєвих норм щодо вжиття сторонами у конфлікті всіх можливих

запобіжних заходів для захисту цивільного населення та цивільних об'єктів, що знаходяться під їхнім контролем, від наслідків нападу [4].

Ведення воєнних дій в густонаселених районах є непростим викликом для сучасного МГП. Звертаючи увагу на ряд принципів, яким неухильно мають слідувати сторони у конфлікті, серед яких пропорційність, розрізнення, запобіжні заходи при нападі, важливе місце посідає і принцип вжиття запобіжних заходів щодо наслідків нападу. На жаль, на сьогоднішній день міжнародне співтовариство не запропонувало конкретних ідей щодо того, як саме сторона що обороняється повинна удосконалити заходи щодо захисту цивільного населення [5].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Aurel Sari Urban. Warfare: The Obligations of Defenders [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.lawfareblog.com/urban-warfare-obligations-defenders>
2. Claude Pilloud. Commentary on the Additional Protocols of 8 June 1977 to the Geneva Conventions of 12 August 1949 / C. Pilloud, J. De Preux, Y. Sandoz, et al. // Geneva. – 1987. – p.692.
3. Eric Talbot Jensen. Precautions against the effects of attacks in urban areas // International Review of the Red Cross. – 2006 – v.98 (901). – p. 151.
4. Report of the United Nations Fact-Finding Mission on the Gaza Conflict, Human Rights Council, UN Doc. A/HRC/12/48, 25 September 2009, para. 496 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www2.ohchr.org/english/bodies/hrcouncil/docs/12session/A-HRC-12-48.pdf>
5. International Humanitarian Law and the Challenges of Contemporary Armed Conflicts, Report prepared for the 28th International Conference of the Red Cross and Red Crescent, 2–6 December 2003 (2003 Challenges Report), p. 13 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.icrc.org/en/doc/assets/files/other/ihlcontemp_armedconflicts_final_ang.pdf

ПРОЯВИ АНТРОПОЦЕНТРИЗМУ В МІЖНАРОДНОМУ АВТОРСЬКОМУ ПРАВІ

Історично склалося так, що авторське право за своєю природою є антропоцентричним. Головним чином це проявляється через такі критерії охороноздатності об'єктів: 1) критерій оригінальності (в юрисдикціях держав використовуються різні терміни на позначення даного критерію, як-от: результат інтелектуальної творчості, творчий вклад, творчий внесок, оригінальність тощо); 2) вимога, що автором має бути людина.

На міжнародному рівні, а саме в Бернській конвенції про охорону літературних і художніх творів (надалі – Бернська конвенція), дані критерії є імпліцитними.

Критерій оригінальності

В Бернській конвенції прямо не встановлено вимоги, що твори, яким надається охорона, мають бути оригінальними, окрім ст. 2(5) Конвенції, відповідно до якої збірники літературних і художніх творів, наприклад енциклопедії та антології, мають бути результатом інтелектуальної творчості [1]. Причиною того, що по відношенню до збірників було безпосередньо зазначено вимогу оригінальності, є той факт, що такі твори можуть створюватися як з докладанням творчих зусиль автора, так і без них. В свою чергу інші твори, передбачені у Бернській конвенції в загальному переліку, *самі по собі* несуть в собі ознаку, що для їх створення необхідний прояв творчості [2, с. 6]. Все це закладено в сам термін «літературні і художні твори» [3, с. 10].

Більш того, відповідних висновків про те, що вимога оригінальності вже закладена в понятійному апараті Бернської конвенції, можна дійти при вивченні записів дипломатичних конференцій та засідань комітетів експертів під егідою ВОІВ. Комітет експертів ВОІВ зазначив, що термін «твір», який закріплений в ст. 2 Конвенції, є синонімічним до терміну «інтелектуальна творчість».

* Аспірантка кафедри міжнародного приватного права Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка.
Науковий керівник: д.ю.н., проф. Довгерт А.С.

Відсутність критерію оригінальності у тексті Бернської конвенції пов'язана із очевидністю останнього [4, с. 971-972].

Питання ж тлумачення критерію оригінальності, його змісту, обсягу та мінімального порогу, віднесені до національного рівня держав.

Вимога, що автором має бути людина

Як і у випадку критерію оригінальності, дана вимога теж не закріплена безпосередньо в тексті Бернської конвенції.

Бернська конвенція у статті 1 говорить, що країни, до яких застосовується дійсна Конвенція, утворюють Союз для *охорони прав* авторів на їх літературні і художні твори (виділено автором) [1]. У випадку встановлення особи автора, Бернська конвенція обмежується тим, що автором є особа, чиє ім'я зазначено на примірнику твору [1].

Таким чином, Бернська конвенція передбачає *права авторів*, однак не торкається питання *визначення* автора. Це пов'язано із різним баченням держав вирішення даного питання [5, с. 11]. На думку професора Сема Рікетсона, відсутність визначення «автора» у Конвенції пов'язана із тим, що між державами існувала певна «домовленість» із значення цього терміну [3, с. 8], тобто вважалося, що автором є людина.

Цей висновок також ґрунтується на таких положеннях Бернської конвенції: 1) строк охорони прав за Конвенцією становить *увесь час життя автора і п'ятдесят років після його смерті*, що в свою чергу є властивістю живої істоти; 2) наявність моральних прав (дане питання було предметом дискусій між державами континентальної та англо-американської правових сімей), необхідність закріплення яких обґрунтовувалася саме з посиланням на потреби автора-людини; 3) кінематографічні твори є єдиним випадком в Бернській конвенції, який допускає, що автором може бути не лише людина [3, с. 11].

Більш того, міжнародна нормотворчість на сьогоднішній день серед істот охоплює не лише людей, а й тварин. Однак, здатність до творчості, а як наслідок і право на результати творчої діяльності закріплені виключно за людиною. Відповідні норми можна знайти у Загальній декларації прав людини [6] та Міжнародному пакті про економічні, соціальні і культурні права держави [7].

Більш того, обидва критерії взаємопов'язані між собою та взаємозалежать один від одного, оскільки авторське право стоїть на позиції того, що лише людина є джерелом творчості і може створити твори, які є оригінальними в розумінні авторського права [8, с. 384].

Як і у випадку критерію оригінальності, визначення особи автора теж відбувається на рівні національних законодавств.

Підводячи підсумок, критерії охороноздатності за авторським правом, а саме вимога, що автором має бути людина, та критерій оригінальності, безпосередньо не вписані в Бернській конвенції, а впливають з неї та «проходять червоною ниткою» крізь низку її положень. Все це дозволяє дійти висновку, що біля витоків міжнародного авторського права стояла концепція антропоцентризму, яка надалі знайшла свої закріплення, тлумачення та деталізацію на рівні національних законодавств.

Протягом багатьох років не було приводу ставити від сумнів дану концепцію. Однак із появою штучного інтелекту, коли останній починає відігравати все більшу роль у створенні нових об'єктів зокрема за рахунок зменшення творчого внеску людини, в науковому середовищі збільшується кількість думок, що авторське право перестало відповідати реаліям і, як наслідок, втримувати належним чином баланс публічних і приватних інтересів, що стояв за метою появи авторського права як такого та розробки його норм.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бернська конвенція про охорону літературних і художніх творів. В редакції Паризького Акту від 24 липня 1971 року, що змінений 2 жовтня 1979 року // Законодавство України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_051 (дата звернення: 27.02.2019).
2. Margoni T. Artificial Intelligence, Machine learning and EU copyright law: Who owns AI? // CREATE / University of Glasgow. Glasgow, 2018. Working Paper 2018/12. P. 1-21.
3. Ricketson S. The 1992 Horace S. Manges Lecture – People or Machines: The Berne Convention and the Changing Concept of Authorship // Columbia-VLA Journal of Law & the Arts / Columbia Law School. New York, 1991. № 16:1. P. 1-37.

4. Gervais D.J. Feist Goes Global: a Comparative Analysis of the Notion of Originality in Copyright Law // Journal of the Copyright Society of the USA / Copyright Society of the U.S.A. New York, 2002. №49. P. 949-981.
5. Guide to the Berne Convention for the Protection of Literary and Artistic Works (Paris Act 1971) // World Intellectual Property Organization. Geneva, 1978. 229 p.
6. Загальна декларація прав людини // Законодавство України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015 (дата звернення: 07.03.2019).
7. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права // Законодавство України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_042 (дата звернення: 07.03.2019).
8. Bonadio E., Lucchi N. Non-Conventional Copyright: Do New and Atypical Works Deserve Protection? // Edward Elgar Publishing. Cheltenham, 2018. 528 p.

Пророк В. В.*

Розгляд цивільних справ в порядку спрощеного позовного провадження

З прийняттям нової редакції Цивільного процесуального кодексу України [1] (далі – ЦПК) в Україні було запроваджено численні процесуально-правові інститути, характерні, зокрема, для ряду розвинутих правових систем [2, с. 11; 3, 215].

Так, за правилами п. 2 ч. 2 ст. 19 ЦПК позовне провадження може здійснюватися у порядку:

- загального позовного провадження,
- спрощеного позовного провадження.

Спрощене позовне провадження призначене для:

I. Розгляду у суді першої інстанції (ч. 4 ст. 19, ч. 1, ч. 2 ст. 274 ЦПК):

1) малозначних справ, якими для цілей ЦПК визначені (ч. 4 ст. 19 ЦПК):

1.1) справи, у яких ціна позову не перевищує 100 розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб (далі також – ПМПО);

* * Аспірант 2-го курсу спеціальності 12.00.03 каф-ри МПрП ІМВ КНУ.
Суддя Великої Палати Верховного Суду.
науковий керівник: Муравйов В. І., д. ю. н., проф. каф-ри МПрП ІМВ КНУ.

1.2) справи незначної складності, визнані судом малозначними;
2) справ, що виникають з трудових відносин;
3) справ про надання судом дозволу на тимчасовий виїзд дитини за межі України з наведених підстав;

4) справ про стягнення грошових сум, вимоги про які можуть бути розглянуті в наказному провадженні (ч. 5 ст. 19, ст. 161, ч. 2 ст. 166, ч. 3 ст. 171 ЦПК);

5) інших справ незначної складності та справ, для яких пріоритетним є швидке вирішення справи (крім справ, які через складність або інші обставини недоцільно розглядати у спрощеному позовному провадженні).

Питання про розгляд справи в порядку спрощеного позовного провадження суд вирішує в ухвалі про відкриття провадження у справі (п. 4 ч. 2 ст. 187, ч. 3 ст. 274, ч. 1 ст. 277 ЦПК).

Не можуть бути визначні судом малозначними, а також не можуть бути розглянуті в порядку спрощеного позовного провадження справи у спорах (ч. 4 ст. 274 ЦПК):

1) що виникають з сімейних відносин, крім спорів про стягнення аліментів та поділ майна подружжя;

2) щодо спадкування;

3) щодо приватизації державного житлового фонду;

4) щодо визнання необґрунтованими активів та їх витребування відповідно до глави 12 розділу III ЦПК;

5) в яких ціна позову перевищує 500 розмірів ПМПО;

6) інші вимоги, об'єднані з вимогами у спорах, вказаних у пунктах 1-5 вище.

Суд переходить до розгляду справи за правилами загального позовного провадження:

– у випадку подання зустрічного позову у справі (ч. 4 ст. 193 ЦПК);

– якщо після прийняття судом до розгляду заяви позивача про збільшення розміру позовних вимог або зміни предмета позову відповідна справа не може

бути розглянута за правилами спрощеного позовного провадження (ч. 5 ст. 274 ЦПК).

У справах, визначених вище у п. 5 переліку (п. 4 ч. 4 ст. 19, ч. 2 ст. 274 ЦПК), суд за заявою відповідача може перейти до розгляду справи за правилами загального позовного провадження (ч. 2 – ч. 6 ст. 277 ЦПК).

II. Перегляду справ в апеляційному порядку та розгляду касаційних скарг, з відповідними особливостями (ч. 1 ст. 368, ч. 1 ст. 402 ЦПК).

III. Розгляду справ про оскарження рішень третейських судів, про оспорювання рішень міжнародного комерційного арбітражу, з відповідними особливостями (ч. 5 ст. 457 ЦПК). При цьому законодавцем помилково не визначено розгляд у спрощеному позовному провадженні схожих справ (ч. 8 ст. 19 ЦПК): про видачу виконавчих листів на примусове виконання рішень третейських судів, а також про визнання та надання дозволу на виконання рішень міжнародного комерційного арбітражу, іноземного суду.

IV. Розгляду заяв про перегляд судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами, з відповідними особливостями (ч. 2 ст. 429 ЦПК).

V. Розгляду заяв про відновлення втраченого судового провадження, з відповідними особливостями (ч. 3 ст. 493 ЦПК).

Узагальнено особливості розгляду справ у спрощеному позовному провадженні в суді першої інстанції зводяться до:

– скорочених строків розгляду справи (ст. 275 ЦПК) та подання заяв по суті справи (ст. 278 ЦПК);

– можливості розгляду справи за наявними у справі матеріалами (в порядку письмового провадження; ч. 13 ст. 7 ЦПК) без проведення судового засідання та повідомлення сторін (ч. 5 ст. 279 ЦПК);

– відсутності підготовчого засідання (ч. 3 ст. 279 ЦПК); в разі розгляду справи в письмовому провадженні процесуальні дії, строк вчинення яких судовим засіданням, можуть вчинятися протягом тридцяти днів з дня відкриття провадження у справі;

– спрощеного порядку з'ясування обставин справи та дослідження доказів: суд досліджує докази і письмові пояснення, викладені у заявах по суті справи, а

у випадку розгляду справи з повідомленням (викликом) учасників справи - заслуховує їх усні пояснення та показання свідків, судові дебати не проводяться (ч. 8 ст. 279 ЦПК).

Таким чином у спрощеному позовному провадженні розгляд справи може здійснюватися (i) в єдиному судовому засіданні з повідомленням (викликом) учасників справи або (ii) в порядку письмового провадження за наявними у справі матеріалами без проведення судового засідання та повідомлення учасників справи.

У разі розгляду справи в письмовому провадженні датою ухвалення рішення є дата складення повного судового рішення (ч. 5 ст. 268 ЦПК).

Список використаних джерел

1. Цивільний процесуальний кодекс України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15>.
2. Ізарова І. О. Науково-практичний коментар до цивільного процесуального законодавства Європейського Союзу: перші загальноєвропейські процедури розгляду і вирішення цивільних та комерційних справ транскордонного характеру — видачі Європейського судового наказу й вирішення дрібних спорів. Частина 1 / І. О. Ізарова ; пер. з англ. І. О. Ізарової, А. В. Сизової. — Київ; ВД «Дакор», 2016. — 308 с.
3. Ізарова І. О. Спрощене позовне провадження цивільного судочинства: новела українського законодавства / І. О. Ізарова // Проблеми законодавчого регулювання порядку розробки та прийняття нормативно-правових актів : тези доповідей та повідомлень учасників III Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 2-3 листопада 2017 року) / заг. ред. І. Д. Шутака. - Харків : Право, 2017. - С. 214-217.

ПОРІВНЯЛЬНЕ І ЄВРОПЕЙСЬКЕ ПРАВО

Яроцький Д.В.*

ЗАСТОСУВАННЯ ПРАКТИКИ СУДУ ЄС УКРАЇНСЬКИМИ СУДАМИ

Суд ЄС як провідна демократична судова установа за майже 70 років своєї діяльності став взірцем дотримання принципів верховенства права та справедливого і неупередженого судового розгляду. Тож правові позиції Суду ЄС необхідно враховувати та застосовувати національним судам держав, які прагнуть стати частиною європейської спільноти, особливо, якщо серед джерел права, визначених процесуальними законами, відсутні норми, які б могли забезпечити правильний, справедливий і неупереджений судовий розгляд. Серед таких держав без сумніву є Україна, яка з моменту відновлення незалежності розпочала інтеграцію у європейську спільноту.

До набрання чинності Угоди про асоціацію 1 вересня 2017 р. відносини між Україною та ЄС будувалися на основі Угоди про партнерство та співробітництво 1994 р. Хоча дана угода і не передбачала наближення українського законодавства до права ЄС, а тим більше застосування практики Суду ЄС національними судами, 2004 р. Верховною Радою було затверджено Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства ЄС. Розділ I цієї програми проголошує, що адаптація законодавства України до законодавства ЄС є пріоритетною складовою процесу інтеграції України до ЄС[1]. У розділі II адаптація законодавства визначається як процес приведення законів України та інших нормативно-правових актів у відповідність з *acquis communautaire*, серед джерел якого названо рішення Суду ЄС.

З 2019 р. у преамбулі до Конституції України закріплено «європейську ідентичність Українського народу і незворотність європейського та євроатлантичного курсу України». Варто зауважити, що ці положення не є декларативними, оскільки євроатлантична інтеграція вимагає сумлінного виконання своїх міжнародних зобов'язань, зокрема ч.2 ст. 153 Угоди про

* Студент 4 курсу спеціальності «міжнародне право»

Інститут міжнародних відносин Київського національного університету імені Т. Шевченка
Науковий керівник: Муравйов В.І., доктор юридичних наук, професор.

асоціацію, яка передбачає, що при адаптації законодавства «належна увага повинна приділятися відповідному прецедентному праву Європейського Суду»[6]. Тож попри відсутність згадки у процесуальних кодексах серед джерел права, які суди використовують для вирішення справи, рішень Суду ЄС, можливість їх врахування та застосування у судовому процесі обґрунтовується Угодою про асоціацію, яка відповідно до ст. 9 Конституції як чинний міжнародний договір є частиною національного законодавства. Водночас, при внесенні змін до Конституції щодо стратегічного курсу держави на набуття повноправного членства України в Європейському Союзі та в Організації Північноатлантичного договору законом 2680-VIII від 7 лютого 2019 р. законодавець чомусь забув про судову гілку влади. Доречно було б внести зміни і до Розділу VIII «Правосуддя», визначивши необхідність узгодження національної судової практики із правовими позиціями Суду ЄС.

За результатами аналізу судових рішень, розміщених у Єдиному державному реєстрі судових рішень, вдалося встановити позитивну тенденцію до дедалі ширшого застосування практики Суду ЄС. Разом з тим наразі кількість судових рішень, у яких є згадка про позицію Суду ЄС, є дуже невеликою та навіть не піддається порівнянню із кількістю посилань на практику ЄСПЛ. Лише новий Верховний Суд за 2 неповні роки діяльності щонайменше 963 рази у рішеннях згадував практику ЄСПЛ. Це пов'язано з тим, що її застосування прямо передбачено ст.17 Закону України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини». Через те, що більшість суддів не обізнана із правовою системою ЄС, вони нерідко плутають між собою Суд ЄС та ЄСПЛ. Також судді, які традиційно надають перевагу принципу верховенства закону, а не принципу верховенства права, очевидно побоюються посилатися на практику Суду ЄС через відсутність згадки про неї у процесуальних кодексах.

Ситуація значно покращилася після того, як Вищий адміністративний суд (далі– ВАСУ) у листі від 18.11.2014 р. [2] роз'яснив суддям адміністративних судів необхідність розмежування рішень цих двох судових установ. Також ВАСУ наголосив, що «правові позиції, сформульовані у рішеннях

Європейського суду справедливості, можуть враховуватися адміністративними судами як аргументація, міркування стосовно гармонійного тлумачення національного законодавства України згідно з усталеними стандартами правової системи Європейського Союзу, однак не як правова основа (джерело права) врегулювання відносин, стосовно яких виник спір». Ця позиція ВАСУ була підтверджена Постановою Великої Палати Верховного Суду від 12.03.2019 р. Незважаючи на це, нещодавно у Рішенні Одеського окружного адміністративного суду у справі №420/935/19 від 9 квітня 2019 р. одне із фундаментальних рішень Суду ЄС було названо рішенням ЄСПЛ. Українські суди у мотивувальній частині посилаються на 6 рішень Суду ЄС. Незважаючи на те, що згаданий лист був виданий ВАСУ і був адресований адміністративним судам, на практику суду ЄС посилаються також у господарських та цивільних справах. Наразі такі посилення відсутні лише у кримінальних справах.

Адміністративними судами використовуються рішення Суду ЄС у справах *41/74 Van Duyn v Home Office 1974 p.*, *Black Clawson Ltd. v. Papierwerke AG 1975 p.* та *679/15 Ultra-Brag AG v Hauptzollamt Lörrach 2017 p.* У перших двох йдеться про сутність принципу правової визначеності, а у третьому закріплено відповідальність роботодавця за незаконне вивезення товарів своїм працівником. З останніх прикладів застосування цієї практики можна назвати Постанову Касаційного адміністративного суду у справі № 818/399/17 від 3.04.2018 р., Постанову Шостого апеляційного адміністративного суду у справі № 823/1714/18 від 13.11.2018 р., Окрему думку судді П'ятого апеляційного адміністративного суду Шляхтицького О.І. у справі № 420/5196/18 від 30.07.2019 р.

Господарські суди окрім вже згаданого рішення *Van Duyn v Home Office* також посилаються на рішення у справах *12/12 Colloseum Holding AG v Levi Strauss & Co 2013 p.* та *353/03 Nestlé SA v Mars UK Ltd. 2005 p.*, які стосуються розрізняльної здатності торгової марки. Даною практикою Суду ЄС обґрунтоване нещодавнє рішення Господарського суду міста Києва у справі № 910/13209/18 від 13.03.2019 р., залишене без змін Постановою Північного апеляційного господарського суду від 29.05.2019 р. та Постановою Касаційного господарського суду від 20.08.2019 р. У мотивувальній частині даного рішення зазначається, що у суду є «правові

підстави застосувати до відносин використання знаків для товарів і послуг ... аналогію права Європейського Союзу, викладену у Рішенні Суду Справедливості...»[5].

Розглядаючи цивільні справи, суди посилаються на правову позицію Суду ЄС у справі 246/05 *Armin Häupl v Lidl Stiftung & Co. KG* 2007 р., у якій йдеться про поважні причини невикористання торгової марки. Прикладами застосування цього рішення є Постанова Київського апеляційного суду у справі № 760/12081/17 від 16.07.2019 р. та Рішення Апеляційного суду м. Києва у справі № 760/9576/16-ц від 14.06.2017 р.

Висновок. Національні суди останнім часом почали звертати увагу на практику Суду ЄС, яка не може бути джерелом, на основі якого суд вирішує справи, поки Україна не стала членом ЄС, однак може використатися для обґрунтування правової позиції відповідно до національного законодавства та для дотримання принципу верховенства права у судовому процесі. Наразі відомо про 6 рішень Суду ЄС, на які посилаються українські суди при розгляді адміністративних, господарських та цивільних справ. Локомотивом поглиблення даного процесу має стати новий Верховний Суд як інстанція, яка забезпечує однакове застосування норм права. Для ширшого застосування практики Суду ЄС необхідно ознайомлювати суддів усіх інстанцій із правовою системою ЄС, а також звернути увагу на необхідність внесення змін до Конституції, які б сприяли наближенню національної судової практики до правових позицій Суду ЄС.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу» від 18.03.2004 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1629-15>.

2. Інформаційний лист Вищого адміністративного суду України від 18.11.2014 р. № 1601/11/10/14-14 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.vasu.gov.ua/sudovapraktika/inf_list/il18_11_2014_1601_11_10_14-14/.

3. О.Щедров. Застосування практики Європейського Суду Справедливості для обґрунтування своєї правової позиції по справі [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kanon.ks.ua/ua/novosti/primenenie-praktiki-evropeyskogo-su.html>.

4. Постанова Великої Палати Верховного Суду у справі № 9901/636/18 від 12.03.2019 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/80783425>.

5. Рішення Господарського суду міста Києва у справі № 910/13209/18 від 13.03.2019 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/80684072>.

6. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони від 27.06.2014 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/984_011.

*Ходаківська Д. М.**

ФОРМУЛЮВАННЯ У ЄКПЛ І ТЛУМАЧЕННЯ ЄСПЛ ПРИНЦИПУ ЗАБОРОНИ РЕТРОАКТИВНОСТІ КРИМІНАЛЬНОГО ЗАКОНУ

Принцип заборони ретроактивності закону, або зворотної дії закону в часі, окрім тих випадків, коли такий закон пом'якшує чи скасовує відповідальність особи, є визнаним демократичними державами та відображений у конституціях більшості держав світу. Особливого значення цей принцип набуває в кримінальному провадженні.

Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод (далі – ЄКПЛ) наразі ратифікована 47 державами-членами Ради Європи [1]. Відповідно до ст.1 ЄКПЛ [2], держави-учасниці гарантують особам, що перебувають під їхньою юрисдикцією, права і свободи, визначені Конвенцією, а відповідно до ст. 34 ЄКПЛ, порушення викладених у Конвенції чи протоколах до неї є підставою для звернення до Європейського суду з прав людини (далі – ЄСПЛ). Отже,

* Студентка 3 курсу спеціальності «міжнародне право»

Інститут міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка Науковий керівник: к.ю.н., доц. Гончарук О.В.

вважаємо за необхідне визначити, як формулюється вищезгаданий принцип у ЄКПЛ і як він тлумачиться ЄСПЛ.

У п.1 ст.7 ЄКПЛ зазначено, що нікого не може бути визнано винним у вчиненні будь-якого кримінального правопорушення на підставі будь-якої дії чи бездіяльності, яка на час її вчинення не становила кримінального правопорушення згідно з національним законом або міжнародним правом, а також не може бути призначене суворіше покарання ніж те, що підлягало застосуванню на час вчинення кримінального правопорушення. Таким чином, ЄКПЛ абсолютно та беззастережно забороняє ретроактивне застосування кримінального закону, якщо воно здійснюватиметься на шкоду обвинуваченому, що підтверджується, зокрема, рішенням ЄСПЛ у справі «*Del Río Prada проти Іспанії*» від 21 жовтня 2013 р., п.116 [3]. Окрім того, тут же Суд зазначає, що хоча він визнає, що держави вільні визначати власну кримінально-правову політику, вони повинні дотримуватися вимог ст.7 Конвенції.

Принцип заборони ретроактивності стосується як законів, що визначають кримінальне правопорушення, так і законів, що встановлюють покарання. Так, у справі «*Vasiliauskas проти Литви*» від 20 жовтня 2015 р., п.165-166 [4], йшлося про те, що особа, яка здійснила злочин геноциду в 1953 р., була засуджена за законом, що визначив такий злочин, набувши чинності у 2004 р., а отже, положення закону не діяли в 1953 р. і застосовувалися ретроактивно, що є порушенням ст. 7 ЄКПЛ. Такий самий висновок Суд зробив у справі «*Jamil проти Франції*» від 8 червня 1995 р., п.34-36 [5], де визначив, що Франція порушила ст.7 ЄКПЛ, застосувавши закон, що передбачав строк позбавлення волі до 2 років, хоча на час вчинення заявником злочину чинним був закон, у якому максимальний строк позбавлення волі складав 4 місяці.

Практика ЄСПЛ поширила заборону п.1 ст.7 ЄКПЛ не лише на саме призначення покарання, а й на зміни, що можуть бути внесені діяльністю законодавця, адміністративних органів або судів після остаточного призначення покарання. Суд мотивував це тим, що засуджений не міг передбачити таких змін, а отже, їхнє внесення буде здійснене на його шкоду («*Del Río Prada проти Іспанії*», п.89 [3]).

Тим не менш, безумовно, не кожна конкретна справа підпадає під дію ст.7 ЄКПЛ, як наголошує Суд у справі «*Ould Dah проти Франції*» від 17 березня 2009 р., п. В [6]. Той факт, що на момент винесення вироку акти тортур і жорстокості, за якими був засуджений заявник, не становили окремих правопорушень, а були визначені як обтяжувальні обставини, не є вирішальним, адже вони передбачалися кримінальним законодавством і могли бути використані проти осіб, які скоїли правопорушення. Таким чином, порушення ст.7 не мало місця в цьому випадку.

Також за визначенням ЄСПЛ не є ретроактивним застосування кримінального закону щодо «продовжуваного правопорушення», якщо його останній епізод мав місце після набуття чинності новим кримінальним законом, а діяння було тим самим на момент чинності попереднього закону й також було караним. У цьому випадку Суд посилається на те, що заявник міг передбачити своє притягнення до відповідальності як на підставі нового кримінального закону, так і попереднього, тому за відсутності аспекту ретроактивності справа не підпадає під дію ст.7 ЄКПЛ («*Rohlena проти Чеської Республіки*» від 27 січня 2015 р., п.63-73 [7]).

Можна зробити висновок, що закріплення абсолютного принципу заборони ретроактивності кримінального закону на європейському рівні однозначно є позитивним, до того ж цей принцип розвивається завдяки практиці ЄСПЛ.

Проаналізувавши її, можемо зазначити, що слід брати до уваги не лише наявність чи відсутність певного положення на момент вчинення кримінального правопорушення, а й принцип правової визначеності. ЄСПЛ продовжує розглядати справи стосовно порушення принципу ретроактивності кримінального закону, а тому можемо очікувати на його подальше тлумачення.

Перелік використаних джерел:

1. Chart of signatures and ratifications of the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms. – [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/005/signatures?p_auth=JOvWaOKY

2. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 04.11.1950. – [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#n150

3. Del Río Prada проти Іспанії: рішення ЄСПЛ від 21 жовтня 2013 р. – [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://hudoc.echr.coe.int/fre?i=001-127697>

4. Vasiliauskas проти Литви: рішення ЄСПЛ від 20 жовтня 2015 р. – [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://hudoc.echr.coe.int/fre?i=001-158290>

5. Jamil проти Франції: рішення ЄСПЛ від 8 червня 1995 р. – [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://hudoc.echr.coe.int/fre?i=001-57929>

6. Ould Dah проти Франції: рішення ЄСПЛ від 17 березня 2009 р. – [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://hudoc.echr.coe.int/fre?i=001-113014>

7. Rohlena проти Чеської Республіки: рішення ЄСПЛ від 27 січня 2015 р. – [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-151051>

Люшин С.М.*

ОСОБЛИВОСТІ «ПОКАРАННЯ» ЮРИДИЧНИХ ОСІБ ЗА КРИМІНАЛЬНИМ ЗАКОНОДАВСТВОМ ОКРЕМИХ КРАЇН

Кримінальна відповідальність юридичних осіб, як одна з найбільш дискусійних тем ХХ століття. Зіткнення багатьох держав з проблемами відмивання грошей, незаконного продажу зброї, великою кількістю екологічних, антимонопольних, економічних, фінансових злочинів із залученням юридичних осіб. Як наслідок

– згубний вплив на навколишнє середовище, величезні втрати грошей, робочих місць. Звідси і актуальність даного питання, незважаючи на тенденцію

* Студентка 3 курсу спеціальності «Міжнародне право»

Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка
Науковий керівник – Гончарук Ольга Володимирівна. Науковий ступінь: кандидат юридичних наук. Посада: доцент

введення інституту кримінальної відповідальності юридичних осіб в законодавство багатьох розвинутих країн.

Три концепції розуміння кримінальної відповідальності юридичних осіб, виділених О. О. Михайловим: 1) повне заперечення інституту кримінальної відповідальності юридичних осіб (Болгарія, Угорщина, Білорусія); 2) повне визнання інституту кримінальної відповідальності юридичної особи (Франція, КНР, Литва, Молдова, Естонія); 3) застосування непрямой кримінальної відповідальності юридичних осіб (Німеччина, Австрія) [1, с.11].

Відсутність обов'язкової умови кримінальної відповідальності - суб'єктивної сторони діяння (психічного ставлення особи до вчиненого) як аргумент супротивників кримінальної відповідальності юридичних осіб. Відповідно, неможливість безпосереднього застосування поняття вини до юридичної особи. Думка Г. Стесенса на підтримку позиції щодо кримінальної відповідальності юридичних осіб: 1) накладення прямих каральних санкцій на корпорації як єдиний ефективний метод боротьби з корпоративною злочинністю; 2) неефективність і несправедливість притягання винятково фізичних осіб до кримінального переслідування за дії, які вони вчинили в інтересах юридичної особи і в межах своїх посадових обов'язків; 3) ненадійність процесуальних гарантій альтернативних моделей відповідальності юридичних осіб (цивільна) у порівнянні з кримінальним процесом; 4) можливість накладання на корпорацію значно більшого штрафу, ніж максимальний розмір штрафу для особи; 5) велике значення самого факту осуду корпорації (стигма) [2]. Різноманітність моделей кримінальної відповідальності кожної держави, спричинених своєрідними історичними, соціальними, економічними та політичними чинниками. Американська модель кримінальної відповідальності юридичних осіб з розгалуженою системою та великою різноманітністю кримінальних санкцій для корпорацій, як найкращий приклад для інших держав [3].

Визнання у кримінальному законодавстві Франції, як і в Англії та США, юридичної особи суб'єктом злочину, але також не виключення відповідальності конкретних громадян за винні дії. Закріплення цього ж принципу у КНР, Литви, Молдови, Естонії. Існування у Німеччині комплексної адміністративно-кримінальної відповідальності, яка відповідає цілям стримування,

передбачуваності, ясності та загальної справедливості, а також є менш затратною для реалізації.

Закріплення у Кримінальному Законі Швеції більше дев'яноста складів злочинів, які передбачають кримінальну відповідальність юридичної особи, і 25% всіх складів злочинів, які передбачають кримінальну відповідальність фізичної особи [4, с. 347]. Співіснування і доповнення відповідальності юридичних осіб з персональною відповідальністю фізичних осіб у Польщі [5, с. 113].

Надзвичайна диференційованість видів покарань, які можуть застосовуватися до юридичних осіб. Перелік видів покарань у Франції, які застосовуються до даних суб'єктів, визначених у ст. 131-139 КК Франції. Це, наприклад, штраф; ліквідація юридичної особи; заборона, остаточно або на термін не більше п'яти років, здійснювати прямо або опосередковано один або декілька видів професійної або громадської діяльності; поміщення на строк до п'яти років під судовий нагляд; конфіскація предмета, який використовувався або призначався для скоєння злочинного діяння, або предмета, що є його результатом; афішування прийнятої судової ухвали або поширення інформації про нього через пресу або через будь-які аудіовізуальні засоби поширення інформації [6]. Відповідно до КК Естонії покарання юридичних осіб здійснюються у вигляді: примусового припинення діяльності, грошового стягнення (у разі вчинення злочину), штрафу (у разі вчинення проступку). І навпаки, єдиний вид покарання для юридичних осіб згідно КК Данії - штраф [7, 186]. Підлягання кримінальній відповідальності корпорації, коли злочин вчинено особою під час виконання нею свої службових повноважень (КК Ізраїлю, ст. 23) [8].

Невирішене питання про притягнення до кримінальної відповідальності юридичних осіб публічного права. Підлягання кримінальній відповідальності у Данії публічних юридичних осіб, включаючи органи державної влади і місцевого самоврядування (ст. 26 КК Данії) [9, с.132].

Таким чином, ми розглянули підстави кримінальної відповідальності та види покарань, які можуть застосовуватися до юридичних осіб. Зробили висновок, що найбільш поширеним видом санкції є штраф і обмеження

підприємницької свободи. А також дізналися, що у розвинутих країнах розроблена та ефективно впроваджена теоретична та практична база для встановлення кримінальної відповідальності юридичних осіб. І наочно побачили, що найбільш вдале вираження кримінальна відповідальність юридичної особи як суб'єкта злочину в країнах англосаксонської правової сім'ї.

Список використаних джерел

1. Михайлов О. О. Юридична особа як суб'єкт злочину: іноземний досвід та перспективи його застосування в Україні: автореф. дис. на здобуття наук. ступ. к.ю.н.: спец. 12.00.08 «Кримінальне право та криминологія, кримінально-виконавче право» / О. О. Михайлов; Академія адвокатури України. – К., 2008. – 18.
2. Stessens G. Corporate criminal liability: a comparative perspective / G. Stessens // *The international and comparative law quarterly*. – 1994. – Vol. 43. – № 13. – P. 493–520.
3. Anca Iulia Pop. CRIMINAL LIABILITY OF CORPORATIONS—COMPARATIVE JURISPRUDENCE / Anca Iulia Pop. – Michigan State University College of Law, 2006. – 59 с.
4. Хавронюк М. І. Кримінальне законодавство України та інших держав континентальної Європи: порівняльний аналіз, проблеми гармонізації / М. І. Хавронюк. – К.: Юрисконсульт, 2006. – 1048 с.
5. Цимбалюк В. Зарубіжний досвід кримінальної відповідальності юридичних осіб та перспективи України / Цимбалюк В.. – 2014.
6. Уголовный кодекс Франции [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://law/edu.ru>.
7. Голованова Н. А., Лафитский В. И., Цирина М. А. Уголовная ответственность юридических лиц в международном и национальном праве (сравнительно-правовое исследование) / Отв. ред. В. И. Лафитский. – М.: Статут, 2013. – 312 с.
8. Абакумова Ю. В. КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЮРИДИЧНИХ ОСІБ: ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА / Абакумова Ю. В.. – 2016.

9. Голованова Н. А., Лафитский В. И., Цирина М. А. Уголовная ответственность юридических лиц в международном и национальном праве (сравнительно-правовое исследование) / Отв. ред. В. И. Лафитский. – М.: Статут, 2013. – 312 с.

Загоруй Д.-О. О.*

ADR В СИНГАПУРІ ЯК МОЖЛИВА МОДЕЛЬ ДЛЯ ЗАПОЗИЧЕННЯ

Переваги застосування методів альтернативного вирішення спорів (ADR), які включають у себе переговори, нейтральне оцінювання, медіації та арбітражі, є загальновизнаними. Це економія коштів і часу, контроль над результатом, збереження дружніх відносин між сторонами, психологічний комфорт – для осіб, розвантажені судові установи – для держави. Проте Україна і досі не запровадила в правову систему цих методів, тому нам необхідно запозичити іноземний досвід.

Економіка Сингапуру розвивається швидкими темпами завдяки *inter alia* досконалому законодавству та правовому захисту. Судова система цієї держави англо-саксонської правової сім'ї сама по собі є ефективною: спеціалізовані судові установи, різні інстанції для позовів з різною сумою (або майбутнім вироком), певні особливості (e.g. нічні суди, які після 6 години вечора розглядають справи, що не потребують присутності сторін). Але визначальним стало впровадження в систему правосуддя методів ADR в 1990х рр. для швидкого врегулювання внутрішніх і транскордонних конфліктів – саме тому іноземні інвестори та компанії без остраху й охоче заходять на сингапурський ринок [1; С.4].

Правовою основою ADR є Нью-Йоркська конвенція 1958 р. про визнання та застосування рішень іноземних арбітражів, Модельний закон UNCITRAL про міжнародний арбітраж 1985 р., Правила процедури медіації 1997 р., Акт про арбітраж 2001 р., про медіацію 2017 р., Сингапурська конвенція про медіацію 2019 р.

* Студентка 3 курсу спеціальності «міжнародне право»

Інститут Міжнародних відносин Київського національного університету ім. Т.Шевченка Смирнова Ксенія Володимирівна, д.ю.н., професор Кафедри порівняльного та європейського права

У Сингапурі сторони мають кілька варіантів врегулювання спору. *Перший* і найлегший – звичайні переговори, коли конфліктуючі особи без сторонньої допомоги обговорюють проблему та знаходять вихід.

Другий варіант передбачає використання послуги медіації: державної – у Судовому центрі медіації, який функціонує при судах першої інстанції з 1995 р, або приватної – від професійних акредитованих медіаторів Сингапурського центру медіації (SMC) чи Сингапурського міжнародного центру медіації (SIMC) – неприбуткових установ, створених у 1997 та 2014 рр. [2; С.432]. Слід зазначити, що законодавство Сингапуру не закріплює медіацію як обов'язкову навіть для сімейних спорів, проте просуває її як надзвичайно бажану за допомогою заохочувальних (окрім вищезазначених вигод, можливе звільнення від сплати гербового збору, зниження податкових ставок) і певним чином виховних заходів (e.g. сторона, яка навмисно ухилялася від медіації, понесе сплату судового збору навіть у разі свого виграшу).

Повернімося до самої процедури: позивач в електронному вигляді надсилає запит на медіацію до SMC або SIMC, який, отримавши згоду відповідача, що є обов'язковою для подальшого процесу, призначає медіатора/ів, місце та час зустрічі [3; ст.5]. Максимальний строк вирішення спору – 6 місяців, проте в більшості випадків конфлікт вдається врегулювати за 1(!) день [2; С.422]. Крім того, варто пам'ятати, що медіатор не є суддею, який вирішує, чия правда, та ухвалює власне рішення. Медіатор – це посередник, який допомагає сторонам розпочати діалог, висловити свої занепокоєння та інтереси, самостійно розробити шляхи вирішення конфлікту й закріпити це в письмовій медіаційній угоді [3; ст.ст.4, 8].

Третій варіант полягає в застосуванні такого методу як арбітраж – спрощеної моделі традиційного судового засідання. Сингапурський міжнародний арбітражний центр (SIAC), заснований у 1991 р., є головною установою в даній сфері. Його співпраця з SIMC пропонує *четвертий* варіант вирішення конфлікту – процедуру «arb-med-arb»: сторони мають повне право, розпочавши арбітражний процес, перейти до медіації, на яку виділяється 8 тижнів. Якщо медіаційна угода вироблена, вона матиме силу судового рішення

та визнаватиметься в бл. 150 країнах. Якщо ні – арбітражні засідання продовжуються з перерваного місця [1; С.7, 15].

П`ятий варіант – власне звернення до суду, але з використанням методів онлайн вирішення спору (ODR або ж eADR). Позивач заповнює анкету зі своїми вимогами на єдиному сайті судів першої інстанції; протягом трьох днів модератор сайту пересилає позов зазначеному відповідачу, який має від 1 до 4 тижнів на заперечення позовних вимог. Далі модератор вирішує подальшу долю справи: розглядатиметься вона в суді, або все ж таки буде перенаправлена на медіацію до SMC або SIMC чи арбітраж в SIAC [4; С.316]. На тому ж сайті передбачені функції онлайн-переговорів чи медіації, оплати судових послуг, прикріплення нових документів і пошук усіх матеріалів справи, отримання сповіщень та нагадувань про слухання.

Є певні складнощі в застосуванні ADR: не можна змусити сторін вдаватися до цих методів (хоча більшість осіб все ж таки надають їм перевагу), врегулювати кримінальні справи чи ті, що потребують участі суду для захисту людини. До того ж Сингапур є країною англо-саксонської правової сім'ї з прецедентним правом та своїми правовими реаліями, але система правосуддя цієї держави, основні принципи та ідеї ADR можуть стати взірцем для наслідування Україною, яка ще з 2006 р. не може прийняти Закон про медіацію.

Список використаних джерел

1. Prasad P. Arbitration in Singapore and Hong Kong/ Piyush Prasad// University of Chicago Law School. – 2017. – 15 p.
2. Tan K. The Singapore Legal System/ Kelvin Y.L. Tan// Singapore University Press. – 1999. – 531 p.
3. Mediation Procedure of the SMC
4. Abdel Wahab. Online Dispute Resolution: Theory and Practice/ Mohamed Abdel Wahab, Ethan Katsh, Daniel Rainey// Eleven International Publishing. – Hague. – 2012. – 571 p.

FRENCH MECHANISM OF OVERCOMING CORRUPTION IN PRIVATE SECTOR: EXPERIENCE FOR UKRAINE

The corruption in private sector was acknowledged among the two major obstacles in the research of the Department for International Development of the UK in April 2015 [1]. Hence, leading European countries stick to fight with the corruption not only in public but also in private sphere whereas one of the most successful and far-reaching reforms to be taken as a sample is conducted in France.

To comply with its international commitments and reinforce the economy, French government promulgated a new anti-bribery law on 9 December 2017, ‘Law on Transparency, Fighting Corruption and Modernising Economic Life’ [2]. Notably, this law presupposes an efficient mechanism for fighting corruption in private sector through obliging private legal bodies to adopt their own ‘anti-corruption compliance programs’ (Code of Conduct (Un code de conduite)) and enforce them implementing the provision of the national anti-corruption legislature there. It is to be highlighted that a vast majority of private companies with tangible influence on the country’s economic development is embraced in accordance with this rule (article 7, paragraph 3): any company employing at least 500 persons, company with consolidated or non-consolidated sales of more than 100 million Euros (with a total figure exceeding 1570 [3]). The significance of these internal Codes of Conduct can be easily understood whilst considering the issues they are tackling. Foremost, the inevitable components of such Codes under the provisions of article 7, paragraph 2 includes:

1. actions to be regarded as corruptive ones;
2. disciplinary rules (regulatory regime) aimed at preventing such actions;
3. an affixed efficient system of internal monitoring the staff behavior’s compliance with these rules including a presupposed ‘whistleblowing’ system;

* Студентка 2-ого курсу спеціальності «Міжнародне право» Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Шпакович О. М. – доктор юридичних наук, професор кафедри порівняльного та європейського права

4. so-called ‘risk-mapping’ as the process of identifying, evaluating, ranking and managing the corruption risks that are inherent to an organisation’s activities alongside with all the industrial risks that are possible to lead to corruptive actions;

6. a specifically-designed training course for all workers; a highly-elaborated system of penalties along with a developed regulatory regime allowing to implement them in practice.

7. a mechanism of internal assessment including the assessment of efficiency. Simultaneously with the new law released, there were benchmark recommendations elaborated. For instance, recently, on February 4, 2019, the French Anticorruption Agency published its Anticorruption Compliance Guides providing all-embracing guidance in the respect of creating such Codes [4].

However, neither the creation of such internal ‘anti-corruption compliance programs’ nor implementation of them will be resultative without the system of sustainable control. With a regard to these and other aims the Anti-Corruption French Agency (the AFA) was established with the legibility to monitor, control and impose sanctions in the cases needed in a private and public sector. As to the legal basis, under article 17, paragraph 3, the AFA is responsible for auditing companies’ compliance with the obligation to release and implement their own Codes of Conduct. The special report must be created by the company and, then, transmitted to the AFA. The process in this respect can be considered as truly effective. Basically, the AFA is required to evaluate each such report and, then, is to take one of the actions as follows:

1. in the case there no significant deviations from the provisions of the law and only minor amendments are preferable to be taken Agency issue a specific act containing recommendations or amendments that are considered as necessary ones by the Agency, and, consequently, have to be mandatory included in the Code of Conduct of a particular company;

2. In the case there are deviations that matter the Agency is competent to make an application to its Committee on sanctions eligible to impose sanctions on certain companies whose Code of Conduct does not follow the national anti-corruption policy (for legal entities – fines not exceeding 1 million euros).

Crucially, all these actions taken reflected in the forward-going results and benefits. To begin with, on October 10, 2017 the French Anticorruption Agency announced wide random inspections to private companies to monitor the existence of their Code of Conduct. These inspections tend to be efficient partially due to absence of criteria of choice of the companies to monitor. Simultaneously, there were more than 15 companies in a private sector prosecuted. On the contrary, there were no cases involving private legal entities at all before 2014 [4].

This innovative French experience can be of value for countries that are on their first stages in process of overcoming corruption. An exemplifying case is Ukraine envisaging anti-corruption compliance programs only in public sector. Not only the crucial necessity to fight with corruption in private sector is omitted but also ‘anti-corruption programs’ on a public level are a far cry from be developed. Notably, article 19, paragraph 1 of the Law of Ukraine on Preventing Corruption presupposes the existence of ‘anti-corruption programs’ that bodies of state power determined (the Office of the President etc.) are obliged to adopt. However, neither exact provisions to be included in it, nor the procedures of control are affixed. Wherefore, there is no productive acting of these programs. Thence, the experience of France can be used in:

1) launching the national programs aimed at fighting corruption in a private sector; 2) developing the legislative basis for ‘anti-corruption programs’ in public spheres [5]. Ultimately, France tends to be a forward-going state in its anti-corruption policy making tangible efforts to fight with corruption in a private sector. This policy follows current trends of the leaders of anti-corruption struggle and can be taken into account be plentiful states including Ukraine.

References

1. Law on Transparency, Fighting Corruption and Modernising Economic Life (December, 10, 2016). *JOURNAL OFFICIEL DE LA RÉPUBLIQUE FRANÇAISE*, 2, 146;

2. Le Frapper, Johhan (August 15, 2019). SAPIN 2 Act: a patchwork of reforms but a clear progress (Part 1) . *About Governance, Ethics and Critics*. Retrieved October 14, 2019 from <http://iohannlefrapper.com>

3. Benedicte Graulle (March 6, 2019). French Anticorruption Agency Sets the Pace: New Anticorruption Compliance Guide Just Published. *Jones day*. Retrieved October 14, 2019 from <https://www.lexology.com/library/detail.aspx?g=605ceee7-f2f2-407f-a2c9-d4238d2c8635>

4. Whistler, Brian (November 15, 2016). New French Anti-Corruption Law: France Strengthens its Legislation to Combat Bribery and Corruption and Adopts U.S.-Style Anti-Corruption System. *Global Compliance News*, p. 2; 5. Law of Ukraine on the prevention of corruption (October 14, 2014). *Verkhovna Rada (BBR) Bulletin*, 2014, No. 49, Art. 2056.

СІЛЬСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО ТА МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

ПІДСЕКЦІЯ: ЕКОНОМІКА ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

Халавка О.А.*

СВІТОВИЙ РИНОК ТВЕРДИХ ПОБУТОВИХ ВІДХОДІВ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Одним із трендів останніх років стала імплементація концепції Сталого Розвитку. Все більша увага світової спільноти привертається до проблем забруднення навколишнього середовища, раціонального поводження з відходами, екологічного транспорту, тощо. Зважаючи на обмеженість світових ресурсів, бренд-політику провідних БНП та постійний розвиток технологій, питання раціонального поводження з твердими побутовими відходами (ТПВ), зміни їх структури та подальшої технологічної та екологічної утилізації набуває особливої актуальності.

Щороку людство продукує 2,01 млрд тон ТПВ. Одна людина генерує щоденно в середньому 0,74 кг ТПВ. Високо розвинуті країни світу, становлячи лише 16% усього населення, продукують 34% усіх ТПВ. Наприклад, частка США у світі за кількістю населення складає 4%, проте за обсягом генерування ТПВ – 12%. Натомість, Індія та Китай продукують приблизно 12% та 16% ТПВ кожна, проте їх частка у світовій популяції складає 18% та 18,5% відповідно [1].

Найвищу частку в генерації ТПВ займають країни Східної Азії та Тихоокеанічного регіону (23%), а найнижчу – країни Близького Сходу та Північної Африки (6%).

До 2050 р. обсяг світових ТПВ збільшиться до 3,4 мільярдів тон, зростання на 70%, яке удвічі перевищує відсоток зростання населення (35%). Обсяг генерації відходів на душу населення зросте на 19% у високо розвинутих країнах та приблизно на 40% у країнах, що розвиваються. Відповідно, у майбутньому

* Студент 1 курсу магістратури спеціальності «Міжнародні економічні відносини» Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка.
Науковий керівник: Кандидат економічних наук, доцент кафедри Світового господарства та міжнародних економічних відносин Поліщук Л.С.

відбудеться різке перевищення обсягу генерації ТПВ у країнах, що розвиваються, у порівнянні із високо розвинутими країнами, зважаючи на демографічні проблеми останніх.

Чим вищий рівень розвитку економіки, тим більша частка ТПВ організовано збирається. Наприклад, у високо розвинутих країнах лише 4% ТПВ не отримують подальшого поводження, у той час, як у найменш розвинутих країнах лише 39% ТПВ цивілізовано збирається.

Структура ТПВ відрізняється залежно від рівня доходів населення у країнах. Чим вищий рівень доходів населення, тим меншу частку у структурі ТПВ займають харчові відходи, і збільшується частка сухих відходів, що підлягають переробці. Наприклад, у країнах із найвищим рівнем доходів населення харчові відходи становлять 32% усіх ТПВ, в той час як у найбідніших країнах – 57%. Як наслідок, частка ТПВ, які підлягають переробці у високо розвинутих країнах складає 51%, а у найменш розвинутих – лише 20%. Причина полягає у тому, що населення бідніших країн не має змоги купувати товари, виготовлені із більш дорогих матеріалів або запаковані в екологічну упаковку, а законодавчі недосконалості та корупція не дозволяють виробникам нести жодної відповідальності за не екологічність вироблених товарів [2].

31% усіх ТПВ попадають на сміттєзвалища і часто не проходять жодного етапу безпечного захоронення. 11% усіх ТПВ потрапляє на сміттєспалювальні заводи, і лише 19% ТПВ повторно використовуються або компостується. У країнах із найменшим рівнем доходів понад 90% ТПВ потрапляє на сміттєзвалища, у той час як у найбільш розвинутих країнах – лише 2%. У високо розвинутих країнах лише 39% ТПВ потрапляють на полігони, а 36% ТПВ переробляється. Проте, ці цифри можуть значно варіюватись. Наприклад, у США лише 34% ТПВ переробляється, натомість у Німеччині цей показник складає 68%. Тим не менш, рівень переробки ТПВ у високорозвинутих країнах є значно завищеним, оскільки лєвова частина відсортованих ТПВ із цих країн експортується для подальшої переробки в країни із відсталими технологіями та

низьким рівнем контролю. В результаті це лише спричиняє подальше забруднення планети [3].

Високо розвинуті країни переважно виступають чистими експортерами вторсировини, незважаючи на наявність технологій для її переробки. Наприклад, лідерами за експортом пластику у світі за 2018 р. виступають США, Японія та Німеччина (961; 891; 733 тис. тон відповідно). У той же час лідерами за імпортом виступають Малайзія, Тайланд та В'єтнам (913; 471 та 443 тис тон відповідно) [4]. У даному списку відсутній Китай, оскільки в останні роки дана країна почала поступово вводити заборони на імпорт сміття – програма «Національний Меч». Як наслідок, розвинуті країни втратили ринки збуту (падіння експорту на 49% з 2016 по 2018 рр.) й змушені вводити законодавчі заборони на використання виробів із певних видів пластику або зводити інфраструктуру для утилізації відходів. У 2021 р. Тайланд планує ввести заборону на ввезення іноземного сміття, у 2025 р. – В'єтнам, а Малайзія планує пролонгувати заборону на імпорт ТПВ. В результаті цього, основні потоки сміття будуть спрямовані в такі країни як Колумбія, Еквадор та Сальвадор, які, незважаючи на достатньо розвинуті потужності, будуть не в змозі переробити значно більше об'єми ТПВ. Існують підстави вважати, що у майбутньому великими реципієнтами сміття можуть стати країни Східної Європи, потенціал яких є недостатньо використаним: Словаччина, Румунія, Чехія [5].

Одним із шляхів вирішення проблем, пов'язаних із ТПВ, є перехід до циркулярної економіки. Провідні БНП, наприклад, Starbucks, Unilever та Evian почали впроваджувати даний підхід в бізнесі, переходячи від використання пластику до альтернативних ресурсів, наприклад, біопластику або тари, виготовленої повністю із рослинних матеріалів. У майбутньому витрати на ведення бізнесу, заснованому на лінійному підході значно виростуть, оскільки регуляторні обмеження стануть глобальними, репутаційні ризики вищими, а операційні витрати вищими.

Отже, незважаючи на те, що зменшити обсяг ТПВ у майбутньому майже неможливо, уже зараз зміна їх структури та технології і підходів до утилізації є

нагальної та поступово реалізовується. Особливо важливо, щоб реалізація політики раціонального поводження із ТПВ стала акселератором економічного зростання менш розвинутих країн та сприяла розвитку світового господарства, зменшуючи залежність економіки від невідновлюваних ресурсів.

Список використаних джерел

1. What a waste 2.0 A global snapshot of solid waste management to 2050 - [Electronic resource]– 2019. – Access mode: http://datatopics.worldbank.org/what-a-waste/trends_in_solid_waste_management.html
2. Waste Generation and Recycling Indices 2019 Overview and findings - [Electronic resource]– 2019. – Access mode: https://www.circularonline.co.uk/wp-content/uploads/2019/07/Verisk_Maplecroft_Waste_Generation_Index_Overview_2019.pdf
3. Longer Term Investments Waste management and recycling - [Electronic resource]– 2018. – Access mode: <https://www.ubs.com/content/dam/WealthManagementAmericas/documents/waste-management.pdf>
4. Mapping the Flow of the World’s Plastic Waste - [Electronic resource]– 2019. – Access mode: <https://www.visualcapitalist.com/mapping-the-flow-of-the-worlds-plastic-waste/>
5. Controlling Transboundary Trade in Plastic Waste - [Electronic resource]– 2019. – Access mode: <https://www.grida.no/publications/443>

Хаярова К. С.*

CONSEQUENCES OF LABOUR MIGRATION FOR THE NATIONAL ECONOMY

Nowadays labour migration plays enormous role in international economic relations. There are both pros and cons of the migration processes for all countries. However, it’s quite difficult to determine what’s higher, as the impact of migration on

* Студентка 3 МЕВ
КНУ ім Тараса Шевченка, Інститут міжнародних відносин
Негода Анна Вікторівна, кандидат економічних наук, доцент

development mostly depends upon the policies in place. I would like to analyze the effects on the countries that host the biggest number of migrants in 2018. They are the USA (49 mln of immigrants – 1st place), Germany (12.2 mln – 3rd place) and the UK (8.8 mln – 5th place) [1].

No doubt that migrants increase competitiveness of the domestic products at the world market as they lower the price of goods and services because of their smaller wages (mostly) that allow companies to reduce the prices of consumer goods.

For example, in the USA in 2017, the median usual weekly earnings of foreign-born, full-time wage and salary workers (\$730) were 82.5 percent of the earnings of their native-born counterparts (\$885). At the same time, among those with a bachelor's degree and higher, the earnings of foreign-born workers (\$1,340) were not much different from the earnings of native-born workers (\$1,271) [2].

It is also important to mention that migration processes improve the age dependency ratio. Nowadays there aren't as many in the working age native-born population in the USA to support them. As more immigrants enter the workforce more their taxes are paid into Social Security and Medicare.

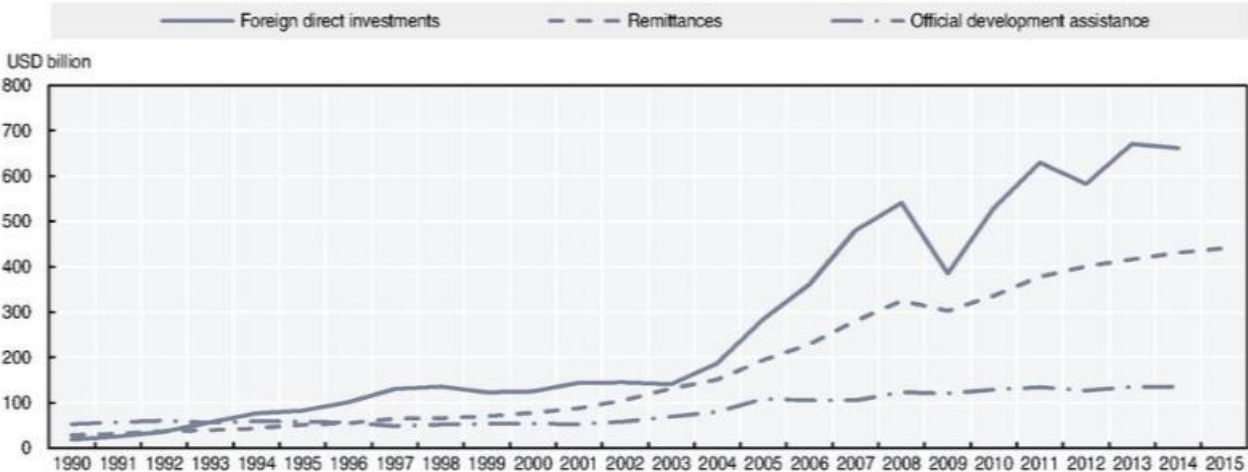
Actually this is the most controversial issues of impact of labour migration for host countries. However, according to statistics of the biggest host countries taxes exceed costs. In the UK for the tax year 2013/2014 £ 14.7 bn was paid by migrants, while they received only £ 2.6 bn as a benefit. Coming back to 1999/2000 tax year, we see that £ 31.2 bn in taxes were contributed to GDP, while used £ 28.8 bn [3]. In Germany, foreign citizens on average pay € 3,300 more in tax each year than they receive in benefits. With 6.6 mln foreign citizens living in Germany, that means they contribute € 21.78 bn each year to government coffers [4].

So, for the economy (not always for native-born labours) of host countries there are more benefits than cons. And as a result two-thirds of U.S. GDP expansion since 2011 was "directly attributable to migration", the UK economy would be 9 percent smaller today if they had decided to stop migration process in 1990. Same situation with Germany which loss would have been 6 percent, or \$180 bn [5].

Although countries with highest values of emigration are India 16.6 mln, Mexico 13 mln and Russian Federation 10.6 mln [1], this is mostly because of the size of the country and analyzing of the impacts on them won't be fully informative. So I would like to cover more states here.

The most important advantage for origin country is remittances that in 2015 reached \$ 441 bn. They represent an important and stable source of capital for developing countries by increased a country's creditworthiness and access to international capital markets, which in turn can finance locale development projects; more stable consumption and production level; reduced poverty and increased household income. In addition, remittances to developing countries far exceed official development assistance (Figure 1).

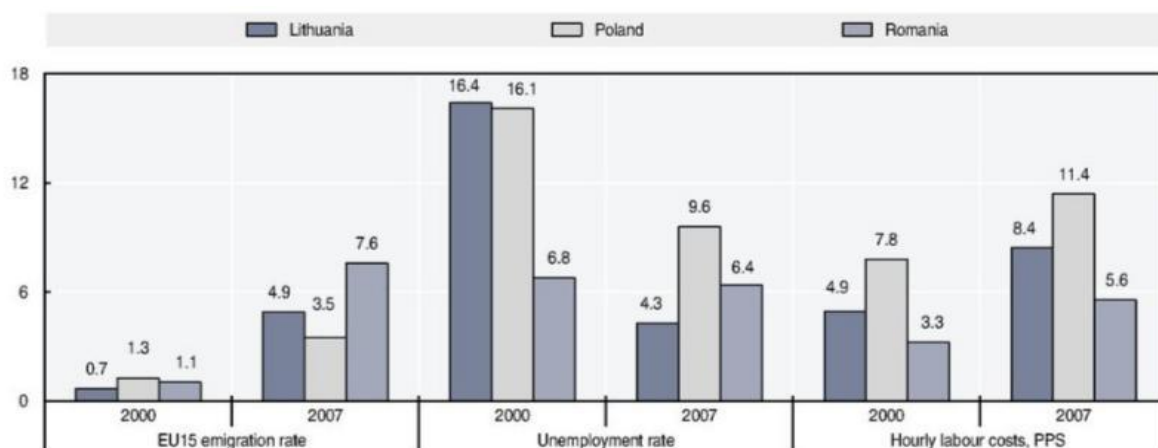
Figure 1. Comparing of the amount of FDI, Remittances and ODA in the developing countries [6]

Another benefit is that migration may take pressure off the domestic labour market. According to statistics, unemployment rate decreased and hourly labour costs increased in Lithuania, Poland and Romania after EU accession and opening border for migrants (Figure 2).

It is also important that skills and knowledge gained abroad increase the stock of human capital in countries of origin. Returned migrants usually are more likely to establish new institutions or start-ups. For example, in China more than 20 000 returnees work in over 8 000 start-ups established there [7].

Figure 2. Unemployment rates decreased and hourly labour costs increased following emigration from new EU member states [8]

However, the state will get most of these benefits and will definitely exceed cons only if it encourages returning of their emigrants. For instance, Armenia organizes job fairs in countries where it has strong ties with diaspora networks to present vacancies for various job positions in the Armenian labour market suitable for potential return migrants. Another good example is Malaysia that established in 2001 Malaysian Return Expert Programme that focuses on successful Malaysian migrants residing and employed abroad and give the winners 15% flat tax rate for 2 years, tax exemption for personal effects and for receiving permanent resident status [7]. As a result, highly-qualified migrants are more likely to return to their origin countries and contribute all knowledge and experience gained abroad.

Concluding, the migration influences both positive and negative the economies of host and sending countries. But through well-defined government policy, it's possible to increase benefits of much higher than problems it may bring.

References

1. Migration data portal. Available at: https://migrationdataportal.org/?i=stock_abs_origin&t=2017 (Accessed: 19 October 2019)
2. Bureau of Labor Statistics (2018). *Foreign-born workers: labor force characteristics – 2017*. E-book library [online]. Available at: <https://www.bls.gov/news.release/pdf/forbrn.pdf> (Accessed: 20 October 2019).

3. Danzig J. (2017), *EU migrants give more than they take*. Available at: <https://eu-rope.ideasononeurope.eu/2017/10/30/eu-migrants-give-take/> (Accessed: 20 October 2019).
4. Huggler J. (2014), *German immigrants bring in £18bn to the economy*. Available at: <https://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/europe/germany/11259083/German-immigrants-bring-in-18bn-to-the-economy.html> (Accessed: 19 October 2019).
5. Fearnow B. (2018). *Immigrants account for two-thirds of us economic growth since 2011, analysis finds*. Available at: <https://www.newsweek.com/migrants-immigration-1113006> (Accessed: 18 October 2019).
6. World Bank (2016), *Migration and Remittances Factbook 2016: third edition* and OECD (2016), *DAC International Development Statistics (database)*. Available at: <https://siteresources.worldbank.org/INTPROSPECTS/Resources/3349341199807908806/4549025-1450455807487/Factbookpart1.pdf> (Accessed: 20 October 2019).
7. OECD (2016), *Perspectives on Global Development 2017: International Migration in a Shifting World*, OECD Publishing, Paris E-book library [online]. Available at: https://read.oecd-ilibrary.org/development/perspectives-on-global-development-2017_persp_glob_dev-2017-en#page3 (Accessed: 19 October 2019).
8. Zaiceva (2014), *Post-enlargement emigration and new EU members' labour markets*. Available at: <https://wol.iza.org/articles/post-enlargement-emigration-and-new-eu-members-labor-markets/long> (Accessed: 20 October 2019).

Ковтун Є.*

СТАН І РОЗВИТОК КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ

Досить актуальним аспектом функціонування крупного бізнесу в Україні необхідно вважати особливості корпоративного управління в компаніях. Для

* Аспірант кафедри світового господарства та міжнародних економічних відносин Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка
Науковий керівник: доктор економічних наук, професор Заблоцька Р. О.

України цей аспект вкрай важливий. Це підтверджується тим, що існуюча в країні Національна Комісія з Цінних Паперів та Фондового Ринку здійснює методологічне забезпечення запровадження та розвитку принципів корпоративного управління відповідно до законодавства, проводить перевірки діяльності емітентів щодо стану корпоративного управління, узагальнює практику застосування законодавства з питань корпоративного управління та ін. Це обумовлює те, що в межах всіх сфер бізнесу, зокрема, в сфері інжинірингових послуг, корпоративне управління має стати одним з ключових елементів і передумовою успішної діяльності компаній. Мета ефективного корпоративного управління – це досягнення оптимального балансу інтересів всіх сторін: акціонерів, менеджменту, клієнтів, постачальників продукції і послуг, кредиторів, держави і суспільства. Корпоративне управління охоплює практично всі сфери діяльності – планування, внутрішній контроль, оцінку ефективності виробництва, розкриття інформації та багато іншого.

В Україні значна частина підприємств вибрала акціонерну організаційно-правову форму, тому впровадження в них кращих стандартів корпоративного управління має велике значення для інвестиційної привабливості країни. Ключовим моментом у впровадженні ефективного корпоративного управління є приведення внутрішніх документів акціонерного товариства у відповідність до норм чинного законодавства. Розвиток корпоративного управління в Україні здійснюється відповідно до Закону України «Про акціонерні товариства», а також інших нормативно-правових, методичних рекомендацій та документів в цій сфері, прийнятих Національною Комісією з Цінних Паперів та Фондового Ринку [1].

У класичній літературі, що вивчає корпоративне управління говориться про те, що інтереси акціонерів як правило ґрунтуються на короткостроковій прибутковості та довгостроковій дії підприємств. За словами Купера (1987), “інтереси зацікавлених сторін покладаються на продуктивність, зайнятість та ефективність підприємства”. Автор писав: “Критики стверджують, що величезні гроші не йдуть на продуктивні вигоди компаній, і працівникам середнього

керівництва непотрібно зазнавати труднощів втратити роботу” (Cooper, 1987:79). Автор стверджує, що “менеджери більше переймаються збільшенням короткотермінових прибутків для збільшення вартості акцій своїх компаній, а не підвищенням якості продукції” (Cooper, 1987:79) [2]. Автор визначає, що дуже часто проблема виникає у відносинах між керівництвом компанії та акціонерами.

Акціонерні товариства в Україні мають формувати систему корпоративного управління згідно загальноприйнятих у світі принципів економічного розвитку і співробітництва, та міжнародними стандартами, такими як ISO 9001:2015 «Система менеджменту якості»; ISO 50001:2011 «Система енергетичного менеджменту», та інші. Так, великі компанії повинні якісно підходити до системи корпоративного управління, чітко організовуючи підсистему звітності управлінців перед акціонерами, підсистему взаємин менеджерів і власників компанії, підсистему управління компанією, призначену для справедливого розподілу результатів діяльності, підсистему заходів і правил, які допомагають акціонерам “контролювати керівництво компанії і впливати на менеджмент”.

Згідно з думкою Бучхолза (1986:35), “корпоративне управління та менеджмент визначаються в контексті правових доктрин та регуляторної діяльності, які конкретизують права та обов'язки у двовимірних відносинах між радою директорів (виступаючи агентами акціонерів) та вищим менеджментом” (Buchholz, 1986:35) [3]. Автор припустив, що “найважливішим правом акціонерів з точки зору традиційної правової моделі є право обирати раду директорів, яка обслуговує агента акціонерів у прийнятті корпоративних рішень. У свою чергу, корпоративне управління вибирається правлінням для виконання щоденних завдань, необхідних для обслуговування інтересів акціонерів” (Buchholz, 1986: 35) [3].

Одне з основних завдань керівництва компанії – це формування корпоративних цінностей. Корпоративне управління та корпоративну культуру створюють не тільки виключно керівники, щоб добитися успіху компанії, а також і співробітники, встановлюючи взаємовідносини в межах своєї команди і

на рівні взаємодії з клієнтами. У разі відсутності належного корпоративного управління або низької корпоративної культури, при першій ж кризі компанія зазнає краху або як мінімум зазнає невдачу. Компанії, які прагнуть міцно закріпитися на ринку, стати лідерами, мати постійних клієнтів, повинні будувати ефективну корпоративну культуру.

Безперечно, високий рівень корпоративного управління та корпоративної культури – це найважливіший показник успішності та прозорості компанії на ринку. За статистикою, продуктивність щасливих співробітників більше на 30% [4]. Але якщо внутрішня мораль у колективі не налагоджена на належному рівні, це позначається на всій компанії, а також і на клієнтах і на партнерах. Задоволеність споживачів безпосередньо залежить від задоволеності персоналу.

Список використаних джерел

1. Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку відомості про комісію діяльність реєстри документи для учасників ринку [Електронний ресурс] Режим доступу: // <https://www.nssmc.gov.ua/corporate-governance/>
2. Cooper, Mary, H., (1987): Corporate Takeovers, Congressional Quarterly's Editorial Research Reports, February 20
3. Buchholz, Rogene, A., (1986): Business Environment and Public Policy, 2nd Edition, New Jersey: Prentice-Hall
4. Корпоративна культура: досвід українського бізнесу [Електронний ресурс] / Сергій Булавін, старший віце-президент AgroGeneration, віце-президент SigmaBleyzer / Режим доступу: // <https://ceoclub.com.ua/expertise/korporativnaya-kultura-opyt-ukrainskogo-biznesa>

МІЖНАРОДНІ ФІНАНСОВІ ОРГАНІЗАЦІЇ У СИСТЕМІ ГЛОБАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ

Наразі фінансово-економічне регулювання є одним із головних питань глобального управління. Концепція глобального управління (*global governance*) відносно нова у міжнародних відносинах та характеризується як процес спільного управління, об'єднуючого уряди країн, міжнародні неурядові організації та інститути громадського суспільства для досягнення спільних цілей. Узагальнення існуючих точок зору стосовно розуміння концепції глобальному управління (в економічному контексті) наведено у табл. 1.

Таблиця 1

Узагальнення поглядів учених на концепцію глобального управління

Автор	Розуміння концепції глобального управління
Х. Вейс	Симбіоз неформальних і формальних цінностей, норм, процедур і установ, які допомагають державам, міжурядовим організаціям, громадянському суспільству і транснаціональним корпораціям визначати, розуміти і вирішувати транскордонні проблеми.
Дж. Ботон	Процес спільних зусиль, що об'єднує уряди країни, багатосторонні державні структури та інститути громадянського суспільства для досягнення суспільних цілей, а також забезпечує спрямування колективних зусиль для вирішення глобальних проблем.
Харкевич М. В.	Окреслює сучасний розвиток взаємозалежності та глобалізації світу, що за відсутності глобального уряду надає можливість глобального управління на основі різних форм та моделей
Д. Окампо	Глобальне партнерство та зусилля для стійкого розвитку різних компонентів системи глобального управління з наявними ресурсами, можливостями та знаннями реалізувати узгоджені цілі
Д. Хелд	Перерозподіл завдань та відповідальності у межах міжнародної системи між країнами з дотриманням узгоджених зобов'язань та зусиль

Джерело: побудовано автором на основі [1, с. 32; 2, с. 11; 3, с. 133; 4; 5].

Як схематично зображено у табл. 2, що показує взаємозалежність між різними компонентами системи глобального управління в економічному аспекті, наразі система глобального економічного управління включає МФО, СОТ, неформальні інститути та організації, а також транснаціональні фінансові інституції [6, с. 4; 5, с. 144-147].

* аспірант кафедри міжнародних економічних відносин і бізнесу Національного авіаційного університету
Науковий керівник: д.е.н., проф. Сіденко С.В.

Система глобального управління: основні елементи

ООН	Групи провідних країн, в рамках яких здійснюється вироблення засад глобального управління	Інші організації з функціями глобального управління	Неурядові міжнародні організації (інститути громадянського суспільства), які впливають на глобальне управління в окремих секторах
<i>Організації прямого підпорядкування:</i> ЮНКТАД ЮНЕСКО ЮНІДО ЮНСІТРАЛ	Група 20 (провідна роль з 2008 року) Група 7 (відіграла основну роль у 1990-х – початку 2000-х років – до початку Світової фінансової кризи 2008 року)	СОТ ОЕСР Банк міжнародних розрахунків (БМР) Рада з фінансової стабільності при БМР	Всесвітній економічний форум (Давос) Римський клуб «Лікарі без кордонів» «Міжнародна амністія» «Грінпіс» «Трансперенсі інтернешнл» та ін.
<i>Незалежні спеціалізовані установи системи ООН:</i> МВФ Світовий банк МОП		Міжнародна торговельна палата	
Багатосторонні угоди, які виробляються			
універсальними міжнародними організаціями	в рамках груп країн світу		в рамках регіональних інтеграційних об'єднань, які мають функцію вироблення спільної зовнішньоекономічної політики (митні, економічні, валютні союзи/зони)
	в рамках регіональних банків розвитку (є складовою частиною глобальної системи МФО)	в рамках міжнародних торговельних угод по окремих товарах	

Джерело: побудовано автором.

Саме поява нових центрів сили та швидкий соціально-економічний розвиток країн, що розвиваються поряд з традиційними центрами сили видозмінює світову архітектуру в напрямку багатополюсного світу [7]. Світова фінансова криза 2008 р. остаточно підтвердила неефективності світової фінансової архітектури та глобального управління та закріпила провідну позицію G-20 у світовій економіці.

На думку українського вченого Сіденка В.Р., відчутна структурна трансформація у світовому господарстві потребує системних змін у глобальному

управлінні. З початку ХХ ст. поступово сформувалося нове бачення критеріїв ефективності такого управління, орієнтованих на: сприяння глобальному партнерству на основі посилення багатосторонніх підходів до вирішення проблем; забезпечення соціально-економічного зростання, стійкий та рівноправний доступ в інтересах усіх сторін (особливо найбільш уразливих); підтримку країн, що розвиваються та країн з формуючими ринками; забезпечення глобальної продовольчої та енергетичної безпеки тощо [8].

На сьогодні перед даною системою стоять багато важливих проблем, що часто піднімаються науковцями, зокрема проблеми легітимності, впливу на прийняття рішень, ефективності та повноважень. З діяльністю даних інституцій та інститутів також пов'язані проблеми соціального захисту населення, перерозподілу ресурсів та капіталу на користь країн, що розвиваються та найбільш вразливих країн, а також екологічні проблеми людства. Зокрема, Гж. Колодко взагалі вважає доречним констатувати крах внаслідок кризи неоліберальної моделі, що відкидала регулятивну практику держави та заперечувала інституційний інтервенціонізм [9, с. 9]. О'Салліван вважає, що трансформація світової фінансової архітектури буде відбуватися поза межами глобалізації, на зміну якій прийде багатополарність, що буде відбуватися по різному та за зовсім новими правилами, що будуть, що будуть зумовлені головними регіональними лідерами, зокрема США, Європейський Союзом та Китаєм. Це зумовить зовсім новим розвиток МФО, зокрема інституцій, що утворені після Другої світової війни, які втратять свою актуальність [7].

Однак, МФО залишаються важливою складовою сучасної світової фінансової архітектури. Створення цих організацій припадає на післявоєнний період, а їхнє функціонування та розвиток є одночасно важливою передумовою та елементом механізму поглиблення світогосподарських відносин.

Список використаних джерел

1. Weiss T. G., *Global Governance: Why? What? Whither?* Cambridge: Policy Press, 2013. 180 p.

2. Ботон Дж., Брэтфорд К. Глобальное управление: новые участники, новые правила. *Финансы и развитие*. Вашингтон: МВФ, 2014. № 44(4) С.10-14.
3. Харкевич М. В. К вопросу о формах глобального управления в современной мировой политике. *Вестник МГИМО-Университета*. 2014. № 39(6). С. 133-137.
4. Alonso J. A., Ocampo J. A. *Global Governance and Rules for the Post-2015 Era: Addressing Emerging Issues in the Global Environment*. New York: Bloomsbury, 2015. 320 p.
5. Hale T., Held D., Young K. *Gridlock: Why Global Cooperation Is Failing When We Need It Most*. Cambridge: Policy Press, 2013. 377 p.
6. Alonso J. A., Ocampo J. A. *Global Governance and Rules for the Post-2015 Era: Addressing Emerging Issues in the Global Environment*. New York: Bloomsbury, 2015. 320 p.
7. O’Sullivan M. *The Levelling: What’s Next After Globalization*. New York: Public Affairs, 2019. 368 p.
8. Сіденко В. Р. Глобальні структурні трансформації та тренди економіки України. *Економіка і прогнозування*. 2018. № 2. С. 7-28.
9. Колодко Гж. Від ідеології неолібералізму до нового прагматизму. *Економіка України*. 2010. №9. С. 4-11.

Основні логістичні центри Європи

Макроекономічні фактори, інвестиції в інфраструктуру, зміни структури світових ланцюгів поставок, активізації електронної торгівлі призводять до нових тенденцій на ринку логістичних послуг, зокрема до появи, процвітання, зміцнення, занепаду логістичних центрів. Логістичні центри – це логістичні системи макрорівня, що дозволяють користуватися спектром послуг для здійснення перевезень дорожнім транспортом, залізницею, повітряним та морським транспортом. Це пункти перетину маршрутів перевезень як на довгі так і на короткі дистанції, що дозволяє оптимізувати логістичні операції та розвантажити великі міста. Логістичний центр - спеціалізоване підприємство, основними функціями якого є обробка та зберігання вантажів, митне оформлення, інформаційні послуги; транспортно-логістичні центри надають вільні площі для експедиторських і транспортних компаній, мають стоянку для вантажних автомобілів. Секрет успіху найбільших логістичних центрів полягає у створення інтермодальних терміналів, що мають значну площу. Варто відзначити, що логістичні центри сьогодні виконують ряд додаткових функцій. Суто логістичні функції таких центрів полягають у транспортуванні, зберіганні на складах, управлінні запасами та замовленнями, перевантаженні, упаковці та комплектації. Додаткові функції можуть включати допомогу з проходження митних процедур, страхування, інформаційні послуги, послуги оренди засобів для транспортування, технічне обслуговування транспорту, заправку паливом, ремонт необхідних елементів для зберігання товарів під час перевезення, банківські послуги, тощо.

На Європейському ринку логістичних послуг нині можна спостерігати активне зростання, а тому саме дослідження особливостей функціонування

* Студент 1 курсу магістратури

Інститут міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка Науковий керівник Негода Анна Вікторівна, кандидат економічних наук, доцент

логістичних центрів Європи може слугувати яскравим прикладом для вивчення їх ролі для ринку логістичних послуг у цілому. За індексом логістичних послуг Світового банку (LPI), що є агрегатним показником, який дозволяє оцінити якість та легкість отримання логістичних послуг, складність митних процедур, розвиненість інфраструктури, якість систем відслідковування перевезень та інше, у двадцятку країн-лідерів у 2018 році входять дванадцять європейських країн: Німеччина, Швеція, Бельгія, Австрія, Нідерланди, Данія, Великобританія, Фінляндія, Швейцарія, Франція, Іспанія, Італія.

Німеччина – країна-лідер через, яку транспортується найбільша кількість товарів у Європейському Союзі, вона вже не вперше займає перше місце. Морські порти Німеччини слугують важливою ланкою для торгівлі з Великобританією, Скандинавськими країнами та країнами Балтики. Залізничне сполучення активно використовується для ведення економічної діяльності з Францією, Бельгією, Нідерландами та Люксембургом. Пряме сполучення як залізницею, так і морським транспортом відіграє важливу роль у відносинах з Швейцарією, Австрією та країнами Балканського півострову. Географічне розташування, значний за обсягами ринок трудових ресурсів, розвиненість інфраструктури, стабільне політичне та економічне середовищу Німеччини робить її центром логістики в Європі. Серед німецьких міст, що є важливими для надання логістичних послуг, можна назвати Гамбург, Франкфурт, Дюсельдорф, Штутгарт, Цюрих, Лейпциг, ГанOVER. Ринок логістичних послуг Німеччини можна охарактеризувати синергією всіх видів транспорту. Ще у 80-тих роках минулого століття урядом були запроваджені програми з розбудови логістичних центрів. У Німеччині існує більше 30 логістичних центрів, так званих «Güterverkehrszentrum». Метою їх роботи є створення мультимодальних зв'язків між різними центрами, гармонізація стандартів надання послуг, розробка ефективних моделей логістичних центрів. Близько 1500 компаній беруть участь у процесах у різних логістичних центрах по всій країні. У середньому німецький логістичний центр за площею займає близько 2.1 мільйони квадратних метрів. Найбільший логістичний центр функціонує у Лейпцигу. У Німеччині в 1993 р.

було створено товариство розвитку і експлуатації логістичних центрів — Deutsche GVZ Gesellschaft mbH (DGG), за допомогою якого потім був реалізований план побудови 39 логістичних центрів. Термінали німецьких логістичних центрів загалом мають більшу місткість (TEU), ніж їх аналоги у країнах-сусідах.

У Данії логістичні центри мають назву транспортних центрів і їх активний розвиток також розпочався у 80-ті. Найвідоміший з них Венло, що знаходиться у південно-східній частині країни. Його площа близько 8 мільйонів квадратних метрів. Цей центр має прямий вихід до 6 основних Північних портів (Гавр, Зебрюгге, Антверпен, Роттердам, Бремен та Гамбург). Ще однією перевагою цього центру є сполучення з міжнародними аеропортами: Амстердама, Маастрихта, Дюсельдорфа та Антверпена.

Італійська модель логістичних центрів також має назву «Interporto». У середньому їх площа складає приблизно 1,1 мільйонів квадратних метрів. Існує 24 логістичні центри, що входять до Союзу інтерпортів. У 1990 році логістичні центри було поєднано з інтермодальними терміналами. В Італії створено регіональну логістичну платформу в області Фріулі-Венеція-Джулія, яка є системою взаємодії всіх регіональних мультимодальних транспортних вузлів, представлених транспортними структурами, в результаті взаємодії яких функціонує єдиний взаємопов'язаний і взаємодоповнюючий регіональний транспортний комплекс, який сприяє зростанню як вантажопотоків, так і пасажиропотоків. Однак, останнім часом італійські логістичні центри переживають складний період і можливою причиною цього їх структура та обмежена мережа шляхів. Найвідоміші логістичні центри Італії знаходяться в Больньї, Падуї, Вероні, Новара, Тренто та Вадо Лігуре. Через такі центри щорічно проходить близько 6 мільйонів тон вантажів.

Загалом логістичні центри дозволяють ефективно поєднувати різні види перевезення та забезпечувати спектр послуг для оптимізації логістичних операцій. У більшості країн Європи, що є лідерами на ринку логістичних послуг модель логістичних центрів використовується більше 20-30 років. Уряди таких

країн активно використовують переваги географічного розміщення, потужності своїх інфраструктурних об'єктів для розвитку сфери логістики з появою нових визначних кон'юнктурних факторів.

Джерела

1. D'INCECCO, Freight villages: an analysis of some European models, in [Електронний ресурс]/ Housing Policies and Urban Economics, 2015. – Режим доступу: <http://www.officeprime.eu/2017/02/18/freight-villages/>
2. Positioning and Establishment of the Freight Villages (FV) in Europe [Електронний ресурс]/ German Freight Village Association, 2015. – Режим доступу: <https://www.gvz-org.de/en/consultancy-services/freight-village-ranking/>
3. Effects of freight villages[Електронний ресурс]/ German Freight Village Association. – Режим доступу: <https://www.gvz-org.de/en/freight-villages/effects/>
4. 25 Years Freight Villages:Experiences in Germany and Europe [Електронний ресурс]/ German Freight Village Association, 2017. – Режим доступу: http://www.europlatforms.eu/wp-content/uploads/2017/05/DGG_25_Years_Europlatforms.pdf
5. Italian Freight Villages Trends and Challenges[Електронний ресурс]/ Francesco Filippi Research Centre for Transport and Logistics University of Rome La Sapienza. – Режим доступу: http://www.dogaka.gov.tr/Haber/Dosya/www.dogaka.gov.tr_1100_HX9O25RS_Roma.Sapienza_University_Rome-Francesco_Filippi_Sunumu.pdf
6. Global Rankings 2018 [Електронний ресурс]/ The World Bank, 2018. – Режим доступу: <https://lpi.worldbank.org/international/global/2018>
7. Connecting to Compete 2018 Trade Logistics in the Global Economy [Електронний ресурс]/The World Bank, 2018. – Режим доступу: <https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/29971/LPI2018.pdf>

**ТЕОРІЯ ФАКТОРІВ «ПРИТЯГАННЯ-ВИШТОВХУВАННЯ» У
МІЖНАРОДНІЙ МІГРАЦІЇ В СУЧАСНОМУ ЕКОНОМІЧНОМУ
ПРОСТОРИ**

Міжнародна міграція стала однією з найбільш дискусійних тем у багатьох розвинених країнах та країнах, що розвиваються. Приймаючі країни стурбовані соціально-економічними наслідками міжнародної міграції, в той час як країни-донори з точки зору країн, що розвивається, стурбовані відтоком і втратою висококваліфікованих працівників. Ще наприкінці ХХ ст. в усьому світі різко зросла кількість мігрантів. Не останню роль у цьому процесі зіграла відкритість розвинутих суспільств та лояльна міграційна політика держав-центрів імміграції. «Відтік мізків» визначається як міграція висококваліфікованих працівників в пошуках кращого рівня життя, доступу до передових технологій, стабільніших економічних та політичних умов.

Інтелектуальна міграція - явище людського суспільства, яке знаходить своє виправдання в постійній зміні інтелектуальних центрів. Вона ґрунтується на таких особистих мотивах інтелектуала, як його прагнення до наукових досягнень, його вподобання та адаптація до іншої культури та способу життя, приналежність до певних етнічних груп та соціальних класів. Також мігрантом можуть керувати політичні та соціальні умови, такі як рівень лібералізму та умови праці в його країні та країні перебування. Вперше поняття "відтік мозку" з'явилося в 1962 році в тексті доповіді Британського королівського товариства. Воно було використано для опису еміграції наукових працівників, інженерів та технічного персоналу з Великобританії до США [1, с. 37].

* Аспірантка кафедри світового господарства і міжнародних економічних відносин Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка
Науковий керівник Стаканов Р.Д.

Розглядаючи чинники, що стимулюють еміграцію, більшість дослідників покладаються на теорію «притягування - виштовхування», розроблену англійським вченим Ернестом Равенштайном, який одним із перших почав досліджувати міграційні процеси [2, с. 79-83]. На основі даних перепису населення в Англії та Уельсі він сформулював у 1889 р. «Закони міграції населення». Равенштайн дійшов висновку, що міграцію населення можна пояснити дією чинників «притягування- виштовхування»: несприятливі умови на одній території (жорстке законодавство, надмірні податки і т.д.) «виштовхують» людей з їх місця проживання, а сприятливі умови, створені на інших територіях, «притягують» їх. Відповідно, всі чинники, які обумовлюють міграцію, він поділив на внутрішні (чинники виштовхування) та зовнішні (чинники притягання). Наприклад, для мігрантів з країн, що розвиваються, провідним фактором «виштовхування» інтелектуальної сфери є елементарний брак реальної сфери інтелектуальної праці, ізоляція деяких вчених, неможливість нормального розвитку як науковця. Наприклад, Союз Радянських Соціалістичних Республік володів 25% наукового потенціалу світу. Це значною мірою забезпечило йому статус "наддержави". На початку 1990-х років у державах колишнього Радянського Союзу через руйнування колись єдиної системи розвитку науково-дослідних установ у кожній країні стався надзвичайно складний кризовий колапс інтелектуальної спільноти, що дало можливість обмінятися досвідом та знаннями.

Подальшого розвитку розроблена Равенштайном теорія міграції набула у роботах Е. Лі (1966), який вважав, що найбільший вплив на міграцію населення здійснюють саме внутрішні фактори або фактори виштовхування. Крім того, Лі встановив, що такі чинники, як відстань, наявність фізичних та політичних бар'єрів можуть не лише стримувати, а навіть запобігати міграції [3, с. 117]. Всі фактори «притягування та виштовхування» умовно можна поділити на 5 груп, а саме: соціальні, політичні, економічні, екологічні та культурні (Таблиця 1¹⁸).

Фактори впливу на міжнародну міграцію

Фактори «виштовхування»	Фактори «притягування»
Соціальні	
Низька якість освіти Погані умови праці Низький рівень охорони здоров'я Відсутність можливості Самореалізації	Висока якість освіти Хороші умови праці Доступний та високий рівень охорони здоров'я Можливість самореалізації
Політичні	
Наявність корупції Політична нестабільність	Відсутність корупції Стабільна політична система
Економічні	
Низький рівень заробітної плати Низька якість життя Високий рівень безробіття Економічна нестабільність	Високий рівень заробітної плати Висока якість життя Низький рівень безробіття Стабільна економіка
Екологічні	
Забруднене навколишнє середовище Низька якість питної води та їжі	Чистіше навколишнє середовище Якісна питна вода та екологічно безпечна їжа
Культурні	
Релігійні переслідування Расова дискримінація	Свобода віросповідання Відсутність расової дискримінації

Ресурс: [3, с. 118].

В Україні міграційні процеси характеризуються динамізмом, різноманітними та складними причинами не лише внутрішньо науковими, але й соціальними та економічними. В останні десятиліття дослідники, які не змогли адаптуватися до нових соціально-економічних умов пострадянської України та не змогли «залишитися в науці», перейшли в інші сфери людської діяльності, такі як, наприклад, бізнес. Це, в свою чергу, призвело до дисбалансу в науковій та освітянській сферах, і породило нові виклики та загрози для національних освітніх та наукових галузей, які впливають на рівень технічного та технологічного розвитку України.

Список літератури:

- 1 Parhomenko N. Problems of intellectual migration of ukraine. Ukrainian studies. 2014. №17. URL: <http://ukrbulletin.univ.kiev.ua/Visnyk-17-en/Parkhomenko.pdf> (дата звернення: 19.10.2019).
- 2 Романюк М.Д. Міграції населення України за умов перехідної економіки: Методологія і практика регулювання. – Львів: Світ, 1999. – 292 с.
- 3 Ковалик І.І. Фактори впливу на міжнародну міграцію робочої сили. Інститут економіки та менеджменту Національного авіаційного університету, кафедра міжнародної економіки. Київ, 2012. №1. URL: <http://jrn1.nau.edu.ua/index.php/SR/article/view/4717> (дата звернення: 19.10.2019).

*Будовіч Л.**

ВПЛИВ ПОЛІТИКИ ПРЕЗИДЕНТА США Д. ТРАМПА НА СВІТОВУ ЕКОНОМІЧНУ КОН'ЮНКТУРУ

Обрання у 2016 році 45-м президентом першої економіки світу республіканця Дональда Д. Трампа ознаменувало початок перехідного періоду у США і відповідно у всьому світі, адже будь-які зміни економічного, політичного та навіть соціального характеру у середині такої потужної країни безперечно матимуть світові масштаби.

Передвиборча компанія Д. Трампа базувалась на його обіцянці «зробити Америку знов великою» наступним чином:

- створення нових робочих місць.

Цей крок передбачав зменшення в країні кількості нелегальних мігрантів, зокрема, з Мексики, та переорієнтації інвестиційної політики американських корпорацій із зовнішніх ринків на ринок США (багато американських компаній зменшують свою присутність на ринку Китаю через ескалацію торгової війни).

* студентки 4-го курсу спеціальності «Міжнародні економічні відносини», Інститут міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка.
Науковий керівник: доцент кафедри світового господарства та міжнародних економічних відносин Негода А.В.

Також, слідуючи даній меті, Д. Трамп ініціював нові перемовини у рамках інтеграційного об'єднання НАФТА (North America Free Trade Agreement), до якого входять США, Канада та Мексика. Нова угода між цими країнами (USMCA), яка поки що не ратифікована, зменшує стимули для американських автомобільних компаній розміщувати їхні виробничі потужності за океаном, адже відтепер імпортом митом не обкладаються лише ті автомобілі, 70% компонентів яких вироблено на території дії Угоди, з яких 40-45% - робочими, які отримують щонайменше 16 дол. за годину [1]. Очевидно, що такі умови збільшують собівартість американських автомобілів, адже тепер для виробників немає сенсу розміщувати свої потужності за кордоном, де оплата праці дешевша, ніж у США.

- підвищення конкурентоздатності американських компаній.

У рамках цієї стратегії передбачається проведення масштабної податкової реформи (підписаний Трампом у 2017 році Закон про зниження податків та створення робочих місць дозволить знизити податки на 1,5 трлн. дол., зокрема, зменшення ставки корпоративного податку з 35% до 21% [2]) та зменшення регуляторного навантаження на бізнес, особливо у сфері енергетики (вихід США з Паризької кліматичної угоди [3] та максимальне використання енергетичних ресурсів країни з метою забезпечення американських виробників дешевою енергією).

Намагання Д. Трампа відновити енергетичний потенціал, надаючи можливість видобутку з нових шельфових нафтогазових родовищ, які були законсервовані, та пришвидшуючи отримання ліцензії на видобуток з державних родовищ призвело до того, що відтепер США мають прямий вплив на ринок енергоносіїв, адже за теперішньої адміністрації експорт вугілля зріс більш, ніж на 90% у порівнянні з 2016 роком, а експорт зрідженого природного газу у 2018 році зріс на 53% [4]. Таке масштабне розширення ринку енергоносіїв за рахунок різкого зростання поставок з США утримує світові ціни на вугілля та зріджений

природний раз на досить низькому рівні. Однак, у цьому контексті не можна не враховувати негативний вплив зазначеного кроку на навколишнє середовище.

- протекціонізм у зовнішній торгівлі («політика економічної незалежності»).

У ході передвиборчої компанії Трамп постійно наголошував на тому, що Сполучені Штати мають від'ємне сальдо торгового балансу зі своїми основними торговельними партнерами. Більшою мірою ці заяви стосувалися саме Китаю, у торгівлі з яким дефіцит у 2017 році складав близько 400 млрд. дол. [5]. З цієї причини у березні 2018 за результатами відповідного розслідування та рекомендацій Мінторгу США Д. Трамп своїм указом оголосив про запровадження 25% мита на імпорту продукції зі сталі та 10% мита на імпорту продукції з алюмінію, тим самим розпочавши торгову війну з Китаєм. Оскільки автомобільна промисловість США покладається на імпортований китайський алюміній та сталь, зросла собівартість американських автомобілів, що зменшило їхню конкурентоспроможність. Постійні перепалки між США та Китаєм у формі взаємного збільшення мит на імпортовану продукцію, ефект яких підсилюється дописами Трампа у соціальній мережі Twitter, негативно відображається на стабільності фондових індексів. Наприклад, активізація торговельної війни наприкінці серпня 2019 року призвела до значного падіння індексів на 2,5% [6]. Варто зазначити, що Китай реагує на підвищення мит з боку США шляхом аналогічного збільшення мит на імпорту американських товарів, що негативно відображається на американських фермерах, попит на продукцію яких значно зменшився [7], та шляхом девальвації юаню (улітку 2019 року валюта Китаю опустилася нижче свого психологічного рівня – 7 юань за долар). Останнє зменшує ефективність введених мит на китайську продукцію (якщо юань впаде по відношенню до долара на 10%, то тарифи втратять свій ефект на 15%). Проте, девальвація юаню, незважаючи на підвищення конкуренції китайських товарів на світовому ринку, зменшує купівельну спроможність китайських споживачів, а Китай – третій у світі споживач після США та Європи. Таким чином,

зменшення у Китаї попиту на імпорتنу продукцію зменшить обсяги світової торгівлі.

Торгові претензії Трампа зачепили не тільки Китай. Після рішення Світової організації торгівлі, яке встановило факт незаконного субсидування компанії Airbus у Європі – однієї з найбільших авіабудівних компаній у світі, прямого конкурента американського Boeing – з 18 жовтня США ввели 10% мито на імпорт продукції Airbus. Цей крок негативно відобразиться на доходах зазначеної компанії, яка має широку мережу ланцюгу виробництва у Німеччині, Іспанії, Франції та Великобританії, а також ряду американських компаній, що закуповують продукцію Airbus, наприклад, основним замовником літаків цього бренду є компанія Delta Airlines. Крім цього, США ввели 25% мито на імпорт французького вина, італійського сиру та шотландського віскі. Під дію тарифів також потрапили текстильні вироби, печиво та йогурти, запчастини для фотоапаратів та інша продукція [8]. Якщо ЄС введе відповідні заходи, то вірогідність світової рецесії зросте ще більше. Єдиною можливістю нівелювати загрозу початку нової світової кризи є досягнення торговельних домовленостей між США та ЄС.

Отже, відповідно до вищенаведених тез можна зробити висновок, що радикальні зміни зовнішньоекономічних орієнтирів, ініційовані політикою нинішнього Президента провідної економіки у світі - Д. Трампа - негативно відображається на кон'юктурі світового ринку. Реалізуюючи мету відродження американського промислового сектору, Д. Трамп не враховує майбутні умови, у яких компанії, що зараз нарощують свою конкурентоспроможність за рахунок зменшення податкового навантаження та скорочення конкуренції з боку іноземних товарів, будуть вимушені функціонувати, а саме в умовах колапсу світової економіки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. USMCA - United States-Mexico-Canada Agreement [Електронний ресурс]. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: <https://usmca.com>.
2. Tax Cuts & Jobs Act Overview [Електронний ресурс] // Smith & Howard. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.smith-howard.com/2018-tax-cuts-jobs-act-overview/>.
3. Milman O. Paris deal: a year after Trump announced US exit, a coalition fights to fill the gap [Електронний ресурс] / Oliver Milman // The Guardian. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.theguardian.com/us-news/2018/may/31/paris-climate-deal-trump-exit-resistance>.
4. U.S. Energy After 2020: Between Fossil Fuels And Climate Change [Електронний ресурс] // Forbes. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.forbes.com/sites/arielcohen/2019/03/29/u-s-energy-after-2020-between-fossil-fuels-and-climate-change/#613f1820762a>.
5. The People's Republic of China [Електронний ресурс] // Office of the United States Trade Representative. – Режим доступу до ресурсу: <https://ustr.gov/countries-regions/china-mongolia-taiwan/peoples-republic-china>.
6. Jones T. U.S.-China Trade War Sinks Major Stock Indexes, But These Three U.S. Names Avoid The Damage [Електронний ресурс] / Terry Jones // Investor's Business Daily. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.investors.com/market-trend/stock-market-today/us-china-trade-war-sinks-major-stock-indexes-three-us-names-avoid-damage/>.
7. Krugman P. Why Was Trumponomics a Flop? [Електронний ресурс] / Paul Krugman // The New York Times. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.nytimes.com/2019/08/01/opinion/trump-economy.html>.
8. US imposes record \$7.5 billion tariffs on European goods [Електронний ресурс] // DW. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.dw.com/en/us-imposes-record-75-billion-tariffs-on-european-goods/a-50880622>.

ЗРОСТАЮЧИЙ ВПЛИВ КИТАЮ НА ЕКОНОМІКУ АФРИКАНСЬКОГО РЕГІОНУ

Китай та Африка почали суттєво розширювати свої партнерські зв'язки протягом останніх 7 років. З приходом до влади Сі Цзіньпіня у 2012 році було затверджено глобальну політичну стратегію під назвою «китайська мрія», що полягає у зрівнянні КНР на світовій арені з такими економіками, як США та держави Європи. Для африканського регіону це означає, що Китай відходить від попередньої політики, що стосувалася здебільшого вивезення природних ресурсів з регіону, і будує новий тип економічних відносин з африканськими країнами. Зокрема це передбачає активну підтримку нових підприємств у галузі будівництва, енергетики, комунального господарства. У 2018 р. делегати з обох регіонів зустрілись на Форумі співпраці Китай-Африка, де було оголошено прийняття рішення про надання Китаєм 60 млрд. доларів для фінансового розвитку африканського регіону, з яких 20 млрд. спрямовано на кредити, 15 – на гранти та безвідсоткові позики, 15 – фінансування інвестицій [1].

Завдяки спільним зусиллям Африка наразі є одним з ключових елементів стратегії уряду КНР. На сьогодні Китай фінансово підтримує і розвиває близько 2500 проектів в галузі інфраструктури та енергетики і посилює свою присутність у всіх 54 країнах континенту згідно з глобальним проектом уряду КНР «Один пояс, один шлях» [2]. Було досліджено динаміку обсягу ПІІ з Китаю до Африки в порівнянні з ПІІ з США на основі даних ЮНКТАД [3]. У 2008 році вперше обсяг ПІІ з Китаю перевищив обсяг ПІІ з США і наразі відслідковується така ж тенденція. Але рівень ПІІ з Китаю до Африки залишається порівняно невисоким (5% загального обсягу ПІІ в регіоні). Тоді як двостороння торгівля зросла у 40 разів за останні 20 років та наразі перевищує 200 млрд. дол. [4]. До

* студентка 4-го курсу спеціальності «Міжнародні економічні відносини», Інститут міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка.
Науковий керівник : к.е.н., доцент кафедри світового господарства та міжнародних економічних відносин Негода А.В.

причин розширення такого співробітництва з боку Китаю можна віднести багатий сировинний потенціал Африки, що може забезпечити стабільний розвиток китайської економіки, бажання посилити політичний вплив КНР у світі та високий потенціал африканських економік з ринками, що формуються [5].

Першочерговою причиною зацікавленості Китаю в африканському регіоні залишається потужна сировинна база, зокрема поклади пального. У Африці зосереджено 90% світового запасу платини та кобальту, близько 50% золота у світі, 2/3 всього світового урану. До того ж Африка має значні поклади (близько 75% світового запасу) колтану – мінералу, необхідного для створення електронних пристроїв. КНР, зважаючи на постійно зростаючий ріст економіки та попиту всередині країни, визнає потребу у нових ресурсах з-за кордону для підтримання стабільного темпу зростання. Хоча у структурі інвестицій переважає видобувна промисловість (1/3 всіх ПІІ Китаю в Африку), значна частка інвестицій також спрямована у інфраструктуру та с/г [1]. Китай інвестує у побудову залізничних доріг у Нігерії, Кенії, Ефіопії та Замбії. Ексім банк Китаю надав 85% фінансування побудови наземного метро у Аддис-Абебі. Інвестиції в енергетику (здебільшого у видобуток нафти та газу) також включають вкладення у відновлювану енергетику.

У структурі країн, до яких надходять китайські інвестиції, переважають економіки з високими темпами зростання. Чверть всіх китайських інвестицій надходить до Нігерії та Анголи [1]. Нігерія є одним з найбільших партнерів Китаю на континенті, 5 з 60 млрд. дол., затверджених на Форумі співпраці Китай-Африка, були направлені до Нігерії. Китай інвестує у 2 великі залізнично-дорожні проекти в Нігерії для розбудови інфраструктури до регіону, де зосереджені поклади нафти.

Ще однією причиною розширення китайсько-африканської співпраці є бажання посилення геополітичного впливу. Африканські країни, які лише починають формувати свої ринки, мають потенціал для насадження КНР свого режиму та посилення глобального політичного впливу. Стратегічні інвестиції в

інфраструктуру, телекомунікації та енергетику відображають характер такого впливу і створюють передумови для збільшення кількості політичних союзників Китаю на континенті. Китай до того ж розширює свою військову присутність у регіоні та стає прямим конкурентом США.

Для країн Африки таке розширення економічних відносин дає багато можливостей. Країни регіону мають перспективи у просуванні своїх національних інтересів завдяки підвищеному рівню фінансування не лише з США та Європи, а й з Китаю. До того ж притік інвестицій сприяє розвитку національних економік та поступовій індустріалізації. Але існують і ризики, пов'язані зі зростаючою заборгованістю перед Китаєм. У період 2000 - 2014 рр. Пекін надав африканським урядам та державним компаніям позик на суму 86 млрд. дол. [6]. За даними останнього звіту Брукінгського інституту «Африка: прогнози», Китай є одним з найбільших кредиторів континенту (14% загальної заборгованості). Зокрема країни Південної Африки мають зовнішню заборгованість, яка становить від 50 до 200% ВВП, причому до 50% боргу вони повинні сплатити Китаю [4].

Ключова проблема китайських інвестицій полягає в тому, що більшість інвестицій спрямована на фінансування проектів, що створює потоки заборгованості. До того ж китайські інвестиції є обмеженими за галузями та не створюють достатню кількість робочих місць, що могло би сприяти якісному економічному розвитку регіону. Задля обмеження негативних наслідків такої співпраці Китаю слід розглянути можливість переходу до змішаної моделі фінансування, що поєднує західні та китайські джерела фінансування, для підтримки необхідних інфраструктурних проектів Африки. Крім того, необхідно розширювати співпрацю у галузі виробництва, що може сприяти як створенню робочих місць, так і перейняттю досвіду Китаю на новостворених підприємствах.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Figures of the week: Chinese investment in Africa, The Brookings Institution (2018) [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

<https://www.brookings.edu/blog/africa-in-focus/2018/09/06/figures-of-the-week-chinese-investment-in-africa/>

2. China Belt and Road Initiative: Measuring the impact of improving transportation connectivity on trade in the region, Charlene Rohr, Anna Knack (2018) [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

https://www.rand.org/pubs/research_reports/RR2625.html

3. Data: Chinese investment in Africa, China and Africa Research Initiative (2019) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.sais-cari.org/chinese-investment-in-africa>

4. Competing in Africa: China, the European Union, and the United States, The Brookings Institution (2018) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.brookings.edu/blog/africa-in-focus/2018/04/16/competing-in-africa-china-the-european-union-and-the-united-states/>

5. The 3 Reasons Why Chinese Invest in Africa, J. B. Maverick (2018) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.investopedia.com/articles/active-trading/081315/3-reasons-why-chinese-invest-africa.asp>

6. Chinese investment in Africa, M. McMillan, International Growth Centre (2017) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.theigc.org/blog/chinese-investment-africa/>

*Гордійко К.С.**

ДОСЛІДЖЕННЯ ВПЛИВУ ВИСОКОТЕХНОЛОГІЧНОГО ЕКСПОРТУ НА ЕКОНОМІЧНЕ ЗРОСТАННЯ КНР

Як відомо, стратегії розвитку, спрямовані на експорт, мають позитивний вплив на економічне зростання, оскільки вони підвищують ефективність і

* Студентка 3 курсу спеціальності «Міжнародні економічні відносини»

Інституту міжнародних відносин КНУ імені Т. Шевченка

Науковий керівник Резнікова Наталія Володимирівна, доктор економічних наук, професор

продуктивність в розподілі ресурсів, збільшують розмір ринку і прямі іноземні інвестиції. У цьому сенсі важливо збільшувати експорт у країнах, що розвиваються, якщо вони хочуть наздогнати промислово розвинуті країни. Якщо експорт впливає на канал зростання, то найбільш ефективними, з цієї точки зору, будуть виробництво і маркетинг високотехнологічної продукції. Вкрай важливо також, щоб такі країни експортували високі технології і концентрували свої інвестиції в цих областях [1].

Експорт високотехнологічної продукції передбачає експорт товарів з високою НДДКР-інтенсивністю, тобто витрати на НДДКР в яких становлять значну частку в обсягах продажу даної продукції. Такими товарами є різні ракетно-космічні апарати, комп'ютери, фармацевтика, наукові інструменти та обладнання, що працює на електриці, тощо.

В сучасній глобальній економіці, де глобалізація пришвидшується, а конкуренція інтенсивна, країни можуть експортувати тільки в тому випадку, якщо вони можуть виробляти продукцію належної якості [1]. З огляду на те, що найбільша частка в структурі міжнародної торгівлі за останні два десятиліття припадає на високотехнологічну продукцію, виробництво цієї продукції має життєво важливе значення для підтримки глобальної конкуренції. Тому досягнення в експорті високих технологій часто розглядаються як показник конкурентоспроможності галузей в країні. Досліджено високотехнологічний експорт КНР та його вплив на економічне зростання країни, яке прискорюється протягом останніх п'ятдесяти років. Вагомим підтвердженням цього факту є провідні позиції КНР у світових рейтингах [2], ґрунтовані на постійному збільшенні витрат на фундаментальні наукові дослідження та інновації (штучний інтелект, робототехніка, розумні заводи тощо), збільшенні кількості випускників університетів, науковців та інженерів, а також зростанні обсягів ВВП та ВВП на душу населення, що сприяє збільшенню економічного, наукового та виробничого потенціалу КНР. Так, у 2018 р. за Глобальним інноваційним індексом країна посіла 17 місце [3], та 28 місце за Глобальним

індексом конкурентоспроможності [4]. За оцінкою Глобального інноваційного індексу, найефективнішими факторами реалізації інноваційної політики КНР є розвиток інституцій, знань і технологій, ринків і бізнесу [5]. На рис.1, 2 [6] наведені графіки високотехнологічного експорту КНР протягом 1992–2017 рр. у відсотках від всього експорту товарів (рис.1) та у доларах США (рис.2), відповідно, а також відповідні графіки для США як одного з мега-трейдерів.

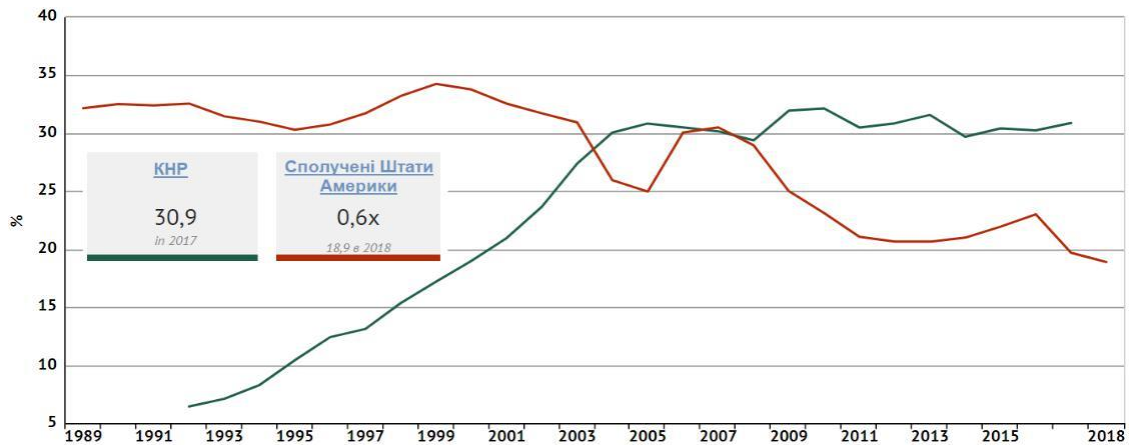

Рис.1 Експорт високотехнологічних товарів у % від експорту товарів

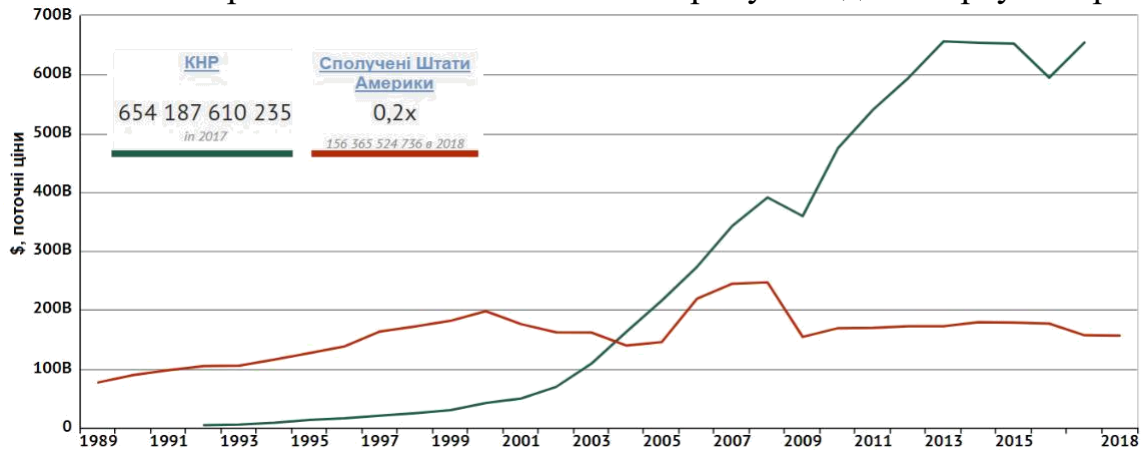

Рис.2 Експорт високотехнологічних товарів, \$

Як свідчить проведений автором аналіз, починаючи з 1992 р. (6.4%), досліджуваний відсотковий показник стрімко зростає і у 2005 р. становив 30.5% від всього експорту промислових товарів, але, далі почав періодами у 2–3 роки хвилеподібно спадати-зростати із тенденцією до загального спаду і, починаючи з 2015 р. (25.6%), спадає аж до 23.8% у 2017 р. (рис.1), що було спричинено переорієнтацією країни на внутрішні ринки та задоволенням, передусім, внутрішнього попиту з метою збалансованого економічного зростання [5].

Подібна тенденція наявна і для США (13.8), і для всього світу в цілому (16.6%) (рис.3) [7]. Але, як бачимо, темпи виявленого спаду для КНР є значно нижчими, ніж відповідні значення для США, ЄС та світові.

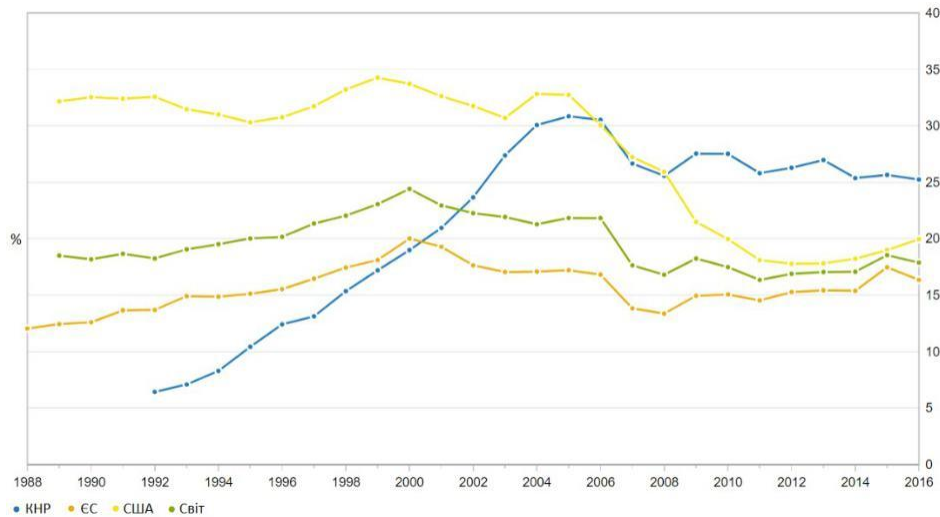

Рис. 3 Експорт високотехнологічних товарів КНР, США, ЄС та у світі у % від експорту товарів

Крім того, як бачимо з рис.2, фактично у грошовому вираженні, за виключенням двох періодів зменшення (2008–2009 рр. та 2013–2016 рр.), відповідні фактичні значення даного показника збільшувались з 4.3 млрд.\$ у 1992 р. аж до 504.3 млрд.\$ у 2017 р. Зокрема, це майже у 5 разів більше за значення аналогічного показника для США (110.1 млрд.\$).

Загалом, на думку автора, незважаючи на відсоткове зменшення обсягу високотехнологічного експорту від всього експорту держави, саме його фактичне збільшення в рамках ефективної політики всебічного освітнього, наукового, інноваційного та технологічного розвитку, що проводиться урядом країни, і спричинило стрімке економічне зростання КНР.

Список використаних джерел

1. Kabaklarli E. High-technology exports and economic growth: panel data analysis for selected OECD countries [Electronic resource] / E. Kabaklarli, M. S. Duran, Y. T. Üçler // Forum Scientiae Oeconomia, 2018. – Vol.6. – №2. – Mode of access: <http://www.wsb.edu.pl/container/WYDANICTWO/FSO%20NO%202%202018/4.pdf>.
2. World and regional statistics, national data, maps, rankings [Електронний ресурс] 2019/ World Data Atlas. – Режим доступу: <https://knoema.com/atlas/ranks>.

3. Global innovation index 2018 [Electronic resource] 2018/ Mode of access: <https://www.globalinnovationindex.org/gii-2018-report>.
4. The Global Competitiveness Report 2018 [Electronic resource] 2019/ Mode of access: <http://reports.weforum.org/global-competitiveness-report-2018>.
5. Стратегічні напрями забезпечення конкурентного лідерства Китаю [Електронний ресурс] 2017/ Режим доступу: <http://sinologist.com.ua/strategichni-napryami-zabezpechennya-konkurentnogo-liderstva-kitayu/>.
6. China [Electronic resource] 2019/ World Data Atlas. – Mode of access: <https://knoema.com/atlas/China>.
7. High-technology exports (% of manufactured exports) [Electronic resource] 2019/ Mode of access: <https://datamarket.com/data/set/1641/high-technology-exports-of-manufactured-exports#!ds=1641!i57=z.5e.i.5g&display=line>

Нещерет А.С.*

Аналіз туристичного ринку України та перспективи його розвитку

Важливою рисою туристичного ринку є його яскраво виражена гнучкість, оскільки йому притаманна швидка реакція як на зміни в попиті та пропозиції туристичних послуг, так і на зміни зовнішнього середовища (політичні, економічні, соціальні фактори). Така сфера економіки, як туризм, забезпечує не лише надходження до бюджетів, але й створює нові робочі місця, розвиває позитивний імідж держави, дає змогу підвищити конкурентоспроможність національних туристичних продуктів.

Розглядаючи світові тенденції розвитку туризму, можна дійти висновку про зростання його ролі як на локальних рівнях, так і світовому загалом. Міжнародні туристичні потоки протягом 1996-2017 років характеризувалися позитивними зрушеннями за винятком 2003 і 2009 років (рис. 1).

* Студентка, 3 курс, відділення МЕВ
КНУ, ІМВ
Науковий керівник: доц. Негода А.В., к.е.н.

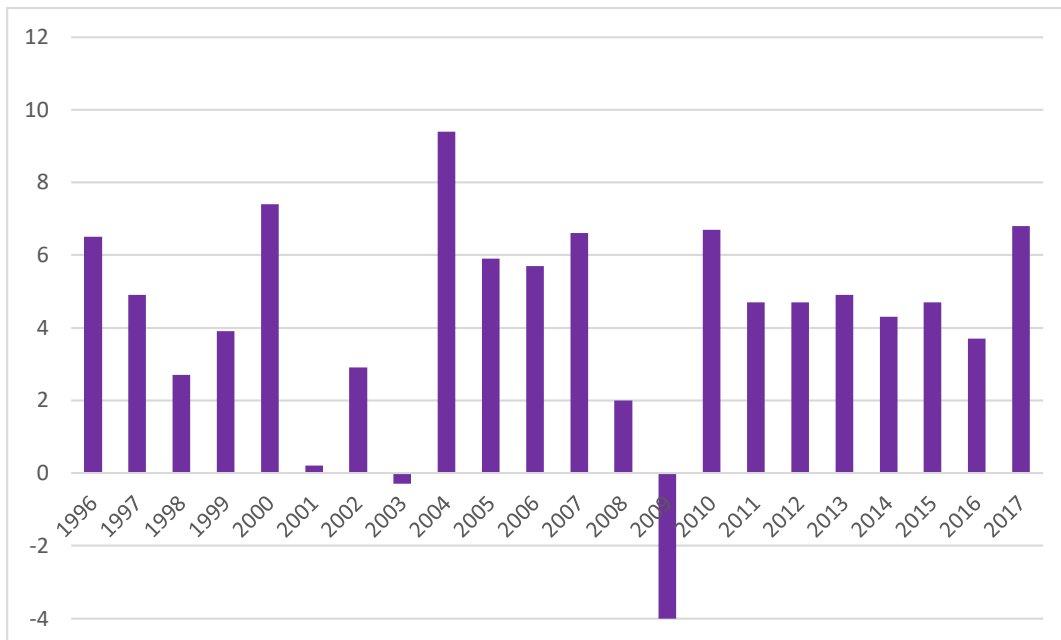

Рис. 1. Динаміка зміни міжнародних туристичних потоків, %

Джерело: побудовано на основі даних [1]

За даними Всесвітньої туристичної організації UNWTO, частка України в туристичних потоках Європи становить близько 4% та близько 1% – в загальноєвропейських надходженнях від туристичної діяльності [1].

Оцінимо динаміку туристичних потоків України (рис. 2).

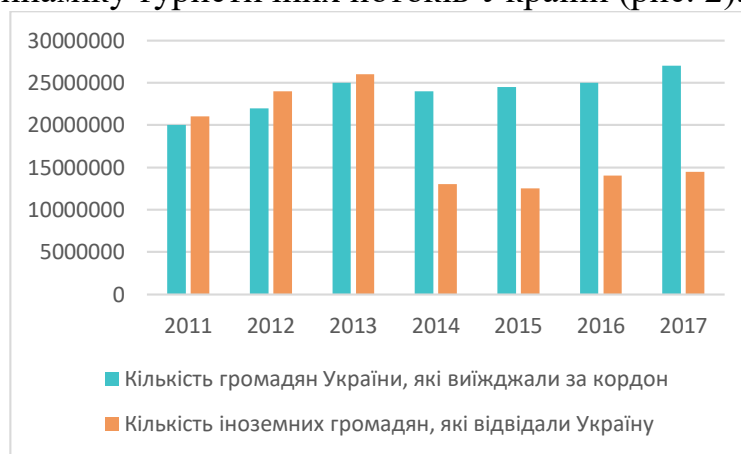

Рис.2 Динаміка туристичних потоків України, осіб

Джерело: побудовано на основі даних [2]

Згідно з отриманими даними можна зробити висновок, що протягом досліджуваного періоду (2011-2017 роки) динаміка кількості іноземних громадян, які відвідали Україну та зміна чисельності громадян України, що виїжджали за кордон мали схожі тенденції. Обидва потоки досягли піку у 2013 році, проте у 2014 році відбувся спад за вказаними категоріями і потік іноземних туристів скоротився удвічі. Починаючи з 2015 року кількість бажаючих відвідати

Україну відображає позитивні зрушення, відповідний потік збільшується в середньому на 10% щороку. Але оцінюючи динаміку іноземних туристичних потоків, можна дійти висновку, що кількість іноземних громадян, які відвідали Україну у 2017 р. у порівнянні з 2011 р. скоротилася більше ніж на 65%. Узагальнюючи динаміку туристичних потоків внутрішніх туристів у обраному періоді, можна сказати, що по відношенню до 2011 року кількість громадян, які виїжджали за кордон зросла на 33,7%, що свідчить про постійне збільшення попиту на туристичні послуги, незважаючи на економічну ситуацію в Україні.

Відповідно до даних Управління туризму та промоції КМДА [3], 2018 рік став найефективнішим у контексті реалізації цільової програми та спільних проектів з представниками бізнесу в сфері міжнародних відносин – було проведено понад 50 різних заходів для формування туристичної привабливості Києва, та збільшення туристичного потоку. Однак попри розвиток туризму у певних містах, туристична сфера, на жаль, у порівнянні зі світовими тенденціями, не досягає бажаного рівня. Нерівномірність знаходження місць атракцій, нерозвиненість інфраструктури, відсутність матеріально-технічного забезпечення, і відносно невисока якість обслуговування не допомагають у розвитку туризму в Україні. Низький рівень використання потужності туристичного потенціалу України підтверджується також і незначним внеском туристичної сфери в ВВП (рис.3).

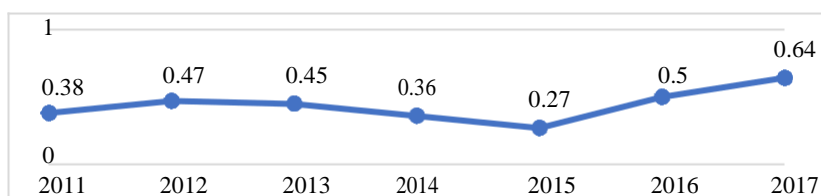

Рис.3. Зміна частки доходів від надання туристичних послуг у складі ВВП України

Джерело: розраховано автором на основі даних [3]

Якщо порівняти частку туризму у ВВП України у 2017 році, то вона становитиме 0,64%, у той час, коли світова практика показує 6-10%. Це свідчить про те, що рівень розвитку туризму в Україні знаходиться на дуже низькому рівні.

Висновки. Проаналізувавши динаміку розвитку ринку туристичних послуг України протягом 2011-2017 років ми прийшли до наступних висновків. Володіючи значними природними ресурсами, вдалим географічним розташуванням країни, великою кількістю туристичних атракцій туризм може розвиватися за оптимістичним сценарієм розвитку, тим самим покращуючи не лише свою ефективність, але й результативність суміжних з ним сфер. Однак занедбаність об'єктів туристичної спадщини, нераціональність у використанні наявних природних ресурсів, відсутність інвестицій у розвиток не лише інфраструктури, але й туризму в цілому, відтік персоналу за кордон можуть стати ключовими факторами вибору песимістичного шляху розвитку. Тому оцінюючи реальну ситуацію на ринку туристичних послуг України слід відзначити, що туризм тільки почав відновлюватися за економічними показниками, але попереду ще багато роботи - без державної підтримки даної сфери економіки туризм не зможе розвиватися за оптимістичним сценарієм.

Список використаних джерел

1. UNWTO [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www2.unwto.org/>
2. The official site of State Border Guard Service of Ukraine (2019). Available at: <https://dpsu.gov.ua/> (accessed 18 October 2019).
3. The official site of State Administration of Kyiv (2019). Available at: <https://kyivcity.gov.ua/> (accessed 18 October 2019).

Демиденко Є. В.*

ПОЗИТИВНІ ТА НЕГАТИВНІ НАСЛІДКИ ТОРГОВЕЛЬНОЇ УГОДИ USMCA

У травні 2017 року адміністрація Трампа розпочала процес переговорів щодо перезаключення Північноамериканської угоди про вільну торгівлю (NAFTA), котру президент США вважав «найгіршою угодою усіх часів». Після більш ніж року переговорів, лідери трьох країн підписали нову Угоду США - Мексика - Канада (USMCA) 30 листопада 2018 року [1]. Деякі умови угоди залишилися

* Студентка 3 курсу, спеціальність міжнародні економічні відносини
Київський національний університет ім. Т. Шевченка, Інститут міжнародних відносин
Науковий керівник: Батрименко Валерій Васильович, к. е. н., доцент

незмінними, але навколо деяких нововведень щодо багатьох галузей, зокрема сільськогосподарської, промислової продукції, умов праці, точилися гострі суперечки. Деякі з найбільш важливих аспектів угоди включають надання американським молочним фермерам більш широкого доступу до канадського ринку, керівні вказівки по збільшенню частки автомобілів, вироблених серед трьох країн, а не імпортованих з інших, і збереження системи вирішення спорів, аналогічної тій, що включені в НАФТА. Новий договір складається з 34 глав та 12 доповнень і регулює обіг товару вартістю понад \$ 1 трлн між трьома країнами [2].

У таблиці 1 наведені основні переваги та недоліки для членів угоди USMCA:

Таблиця 1

Переваги та недоліки для країн-членів USMCA

Країна	Переваги	Недоліки
Мексика	<ul style="list-style-type: none"> -введення положень про боротьбу з контрафакцією і піратством, захист комерційної таємниці -введення нової глави, яка допоможе знизити і запобігти нетарифні бар'єри за рахунок прозорості та підвищення внутрішньодержавного внутрішнього контролю 	<ul style="list-style-type: none"> -небезпека з боку великих енергетичних компаній, адже уряд Мексики прагне реформувати енергетичну політику
США	<ul style="list-style-type: none"> -заохочення виробництва в автомобільному секторі в США -розширений ринок збуту для американських сирів, маркованих певними назвами на ринки Мексики -спрощення митних процедур і процедур торгівлі, оскільки Канада і Мексика домовилися підвищити свої мінімальні рівні вартості доставки для податків і мит при перевезеннях з більш низькою вартістю, дозволяючи цим перевезень проходити з мінімальними офіційними процедурами в'їзду 	<ul style="list-style-type: none"> -зниження конкурентоспроможності американських товарів перед канадськими, оскільки різні організації регулюватимуть доступ до закупівель між США і Мексикою та США і Канадою.
Канада	<ul style="list-style-type: none"> -стимулювання інвестицій в прибуткові бізнес проекти та новаторські ідеї, зважаючи на захист зі сторони США 	<ul style="list-style-type: none"> -менша вигода від нових правил щодо інтелектуальної власності, ніж у США через відмінності у розмірах цього сектору

Складено автором на основі [2; 3]

Також до переваг USMCA варто віднести наступне: доступ американських виробників до 3,59 відсотків канадського ринку молочних продуктів, скасування Канадою схеми ціноутворення на деякі типи молока; посилення модернізації митних процедур за рахунок використання інформаційних технологій, необхідність модернізації торгівлі в Північній Америці, заборона локалізації даних; тарифи на сировину, рафіновану нафту та газові продукти підніматися не будуть; USMCA збільшить ВВП США на 68,2 млрд дол. (0,35%), а внутрішню зайнятість - на 176 000 робочих місць (0,12%) [4]. Серед недоліків варто виділити: збільшення вимог до "правил походження" з 62,5% до 75% для автомобілів; вимога, що 70% сталі та алюмінію, які використовуються у виробництві, повинні поставлятися з Північної Америки; державні закупівлі між США та Канадою регулюватимуться Угодою про державні закупівлі COT (GPA), між Канадою та Мексикою - угодою про Транс-Тихоокеанське партнерство. Мексика відмовилася від обов'язковості виконання 19 статті договору про судовий порядок вирішення торгових спорів між сторонами [5].

Отже, нова угода має вигоди та недоліки для всіх країн-учасниць. USMCA стала більш направленою на забезпечення розвитку власних економік, а не тільки для забезпечення вільної торгівлі між країнами Північної Америки.

ВИКОРИСТАНІ ДЖЕРЕЛА

1. USMCA trade deal: Who gets what from 'new Nafta'? BBC official website [Електронний ресурс] / Режим доступу: <https://www.bbc.com/news/world-us-canada-45674261>
2. The report, entitled The United States-Mexico-Canada Agreement: Likely Impact on the U.S. Economy and Specific Industry Sectors is available on the USITC's [Електронний ресурс] / Режим доступу: <https://www.usitc.gov/publications/332/pub4889.pdf>
3. An Analysis of the United States–Mexico–Canada Agreement [Електронний ресурс] / Режим доступу: <https://www.heritage.org/trade/report/analysis-the-united-states-mexico-canada-agreement>
4. Kubursi A. The winners and losers in the new NAFTA. The Conversation.

[Електронний ресурс] / Режим доступу: <https://theconversation.com/the-winners-and-losers-in-the-new-nafta-104215>

5. USMCA, Trump's new NAFTA deal, explained in 500 words. Vox [Електронний ресурс] / Режим доступу: <https://www.vox.com/2018/10/3/17930092/usmca-mexico-nafta-trump-trade-dealexplained>

Чередниченко В.В.

ВПЛИВ ЗМІ НА ФІНАНСОВІ РИНКИ

Найсильніше впливають неочікувані новини. Несподівано хороші або погані новини рухають вартість компаній найсильніше - головне, щоб новина помітно відрізнялася від очікувань інвесторів. Ці очікування непублічні, тому стежити за ними складно. Наприклад, бговорення Держдумі РФ проекту рішення щодо обмежень участі іноземних інвесторів у медійних ресурсах суттєво позначилося на вартості акцій провідних російських інформаційних ресурсів. 11 жовтня на Московській біржі акції "Яндекса" впали на 18%. Одночасно на Лондонській біржі знизилася вартість акцій Mail.ru Group на 3%.

Коли хороші новини сприймаються як погані і навпаки. Зазвичай, коли новини виявляються кращими за очікувані, фондові ринки йдуть вгору. Однак це не завжди так. Іноді хороші новини сприймаються як погані. Як правило, це відбувається, коли ринки ведуть торгівлю, не реагуючи на фундаментальні показники, а чекаючи нових заходів для підтримки ринку з боку уряду і центральних банків. Якщо реальна економіка перевершує очікування, шанси на більше число стимулюючих заходів знижуються. У свою чергу, погані новини часом можуть привести до зростання цін на акції. Причина криється, наприклад, в тому, що коли здається, що економіка зазнає труднощів, центральні банки починають надавати підтримку ринкам за допомогою кількісного пом'якшення, низьких процентних ставок або інших заходів, щоб сприяти отриманню кредитів і збільшити обсяги витрат.

Передбачувані новини не впливають. Якщо новини про компанію збігаються з очікуваннями ринку, то її вартість не змінюється. Іноді компанія

батьоро доповідає про зростання на 30%, а ціна стоїть на місці - від неї чекали саме такого зростання. А якби компанія виросла не на 30%, а на 20% - її вартість, швидше за все, впала б. Очікування ринку формують аналітики, які досліджують звітність компаній, стежать за новинами, а їх звіти продаються.

Погані новини пливають швидше, ніж хороші. Ринок нервово реагує на погані новини. Власники можуть продавати акції під впливом чуток, щоб не втратити гроші. Хороші новини доходять до ринку повільніше і вимагають перевірки. Швидкість впливу новин на ринок досягає 30 секунд і менше.

Ринок боїться фальшивих новин. У 2016 акції французької будівельної компанії Vinci SA, одного з найбільших інфраструктурних концесіонерів в світі, впали на 20% за кілька хвилин після того, як відразу кілька фінансових ЗМІ опублікували неправдиву новину про звільнення фінансового директора фірми.

Ринок боїться судових розслідувань. Коли на початку 2018 року стало відомо про найбільший в історії Facebook витік особистих даних користувачів, компанія була змушена сплатити штраф у розмірі 5 млрд дол, а акції компанії обвалились на 24% за декілька хвилин.

Ринок може «закипати». Якщо позитивні або негативні новини йдуть одна за одною, ринок входить в нестабільний стан і може вистрілити вгору або вниз в будь-який момент. Такий стан також можуть створювати штучно. Яскравий приклад - американський фондовий ринок перед голосуванням за податкову реформу Дональда Трампа. Як переконував Трамп, податкова реформа допоможе компаніям в США заробити більше, тому акції росли кожен раз перед голосуванням в надії інвесторів на прийняття закону. Але кілька разів поспіль реформу не приймали - і все відкочувалося назад.

Надмірна реакція інвесторів на новини. Надмірна реакція - це ринкова гіпотеза, яка стверджує, що інвестори і трейдери непропорційно реагують на нову інформацію про певні цінні папери або на економічні цифри. Згідно ефективності ринку, нова інформація повинна більш-менш швидко відобразитися в цінах на цінні папери. Наприклад, хороші новини повинні призводити до зростання цін на акції, а збільшення цін не повинно знижуватися,

якщо нової інформації більше не надходить. Реальність, проте, часто суперечить цій теорії. Найчастіше учасники ринку передбачувано надмірно реагують на нову інформацію, провокуючи більш серйозний вплив на ціни на цінні папери, ніж варто було б. Це призводить до значних змін цін, а тому повністю не відображає справжньої вартості цінних паперів безпосередньо після події.

Висновок: Новини безпосередньо впливають на ринок. Зв'язок між новинами і ринком може бути вкрай непередбачуваним. Іноді навіть один заголовок в ЗМІ може змінити напрямок руху цін на акції. В цілому, хороші новини повинні позитивно впливати на ціни на акції, в той час як погані новини - негативно. Однак це не завжди так. Іноді погані новини сприймаються як хороші і навпаки.

Ціни на акції на негативні новини зазвичай реагують швидше, ніж на позитивні. Крім того, вплив нової інформації на фондовий ринок залежить від того, наскільки несподіваними є новини. Настрій ринку також є важливим фактором, оскільки новини в значній мірі залежать від нього.

Проте, настрої ринку не завжди заснований на фундаментальних показниках. Найчастіше учасники ринку надмірно реагують на нову інформацію, провокуючи більш серйозний вплив на ціни на цінні папери, ніж варто було б. Як правило, коливання цін через надмірну реакцію є нетривалим і ціни на акції з часом повертаються до своєї нормального рівня.

Джерела:

1. Carlo Raimondo. THE MEDIA AND THE FINANCIAL MARKETS: A REVIEW / Carlo Raimondo. – 2019.
2. The Impact of the Media on Financial Markets [Електронний ресурс]. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.bbs.unibo.eu/hp/the-impact-of-the-media-on-financial-markets/>.
3. JOSEPH ENGELBERG. The Causal Impact of Media in Financial Markets / JOSEPH ENGELBERG, CHRISTOPHER A. PARSONS. – 2018.

4. Как новости влияют на фондовые рынки? [Электронный ресурс] – Режим доступа до ресурсу: <https://www.seb.lv/ru/info/investirovanie/kak-novosti-vliyayut-na-fondovye-rynki>.

М'якота О.А. *

СУЧАСНА САНКЦІЙНА ПОЛІТИКА США В КОНТЕКСТІ ЇХ ВІДНОСИН З ЄВРОПЕЙСЬКИМ СОЮЗОМ

Уряд і міжнаціональні органи вводять економічні санкції, намагаючись змінити стратегічні рішення держави і недержавних суб'єктів, які загрожують їхнім інтересам або порушують міжнародні норми поведінки.

Економічні санкції визначаються як припинення звичайних торгових і фінансових відносин для цілей зовнішньої політики і політичної безпеки. Санкції можуть бути всеосяжними, які забороняють комерційну діяльність щодо всієї країни, наприклад давнє ембарго США на Кубі, або вони можуть бути цільовими, блокуючи транзакції з боку певних компаній, груп або окремих осіб. Сполучені Штати застосовують економічні і санкції більше, ніж будь-яка інша країна [1].

Зі зближенням поглядів представників США та КНР на світовий перебіг торгівлі та перегляді ними позицій по величині та обсягу санкцій, загострюються їх відносин з Європейським Союзом.

18 жовтня Торговельне представництво США ввело нові мита на ряд європейських товарів на загальну вартість в 7,5 млрд доларів. Мита на 25% узгодила СОТ, яка розглянула претензії Вашингтона до Брюсселю. Також вводяться мита на ввезені з Євросоюзу повітряні судна в розмірі 10%.

Рішення СОТ прийнято було після того, як Брюссель субсидував європейський авіабудівний концерн Airbus. Як запевнив американський торговий представник Роберт Лайтхайзер, мита не поширяться на деталі до літаків. Він додав, що основна частина мит застосовуватиметься до імпорту з

* Студентка 3 курсу відділення «Міжнародні економічні відносини»

Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка
Науковий керівник: Шворак Л.О., к.е.н., асистент кафедри світового господарства і міжнародних економічних відносин

Франції, Німеччини, Іспанії та Великобританії – чотирьох країн, які він назвав "відповідальними за незаконні субсидії" [2]. Запропоновані в США тарифи будуть впливати тільки на авіалайнери, зібрані в Тулузі (Франція) або Гамбурзі (Німеччина), а не на субпідрядників.

Вартість літаків Airbus, які повинні бути доставлені в Північну Америку, перевищує 120 мільярдів доларів за каталожною ціною 2018 року. Кількість літаків Boeing, які будуть поставлені в Європу, приблизно рівноцінно.

Наслідки для Німеччини: автомобільна промисловість уникне цього раунду американських санкцій. Однак це може вплинути на деякі машини і сільськогосподарські продукти німецького виробництва.

США є провідним експортним ринком для машин. Частка ринку країни в 2018 році склала 19,25 млрд. євро, що на 1,5% більше, ніж в попередньому році. Для німецької промисловості цей сектор є найбільшим роботодавцем. За даними Асоціації машинобудування, в ній зайнято 1,35 мільйона чоловік.

Для *Італії* очікується, що експорт продовольства в США вартістю 500 млн. євро буде залежати від запропонованих тарифів, що складає суму понад 4 мільярди євро. Оподатковуються такі сири, як пармезан і пекоріно, деякі продукти зі свинини (ковбаси і т. д.), лікери, фруктові соки і морепродукти.

З іншого боку, вина (чий експорт в США склав 1,5 мільярда євро в минулому році), оливкова олія (436 мільйонів євро на експорт), макаронні вироби (305 мільйонів євро) і консервовані помідори виключаються.

Близько половини експорту сільськогосподарської продукції *Іспанії* в США на суму близько 2 мільярдів доларів в 2018 році буде обкладатися податком. Експорт оливкової олії в США в 2018 році склав 405 мільйонів євро. В цьому секторі зайнято 400 000 фермерів, а також тисячі чоловік в переробній промисловості. Вартість експорту самих оливок становила 179 мільйонів євро.

Продажі іспанського вина в США в минулому році склали 293 млн. євро, але ігристі вина будуть звільнені від санкцій, тому тарифи знизять обсяг продажів відповідних вин до 240 млн. євро.

В свою чергу «Франція більше піклується про авіаційну промисловість, ніж про вина та сири», - заявив АРР Жан-Батист Лемуан, державний секретар у закордонних справах.

У минулому році французькі вина і спиртні напої знову знайшли свою першу торгову точку в Сполучених Штатах: 18,29 мільйона ящиків були продані за 1,6 мільярда євро. У 2018 році Франція експортувала 25 000 тонн сиру в Сполучені Штати за 176 мільйонів євро.

Для *Великобританії* постраждає експорт текстилю, такого як кашемір, бавовняні светри, чоловічі костюми та ін. Щодо односолодового віскі, становить більше половини вартості британських продуктів в списку уряду, також вводяться санкції, що є серйозною проблемою для *Шотландії*.

Певні категорії продуктів призначені для всіх країн ЄС. Список, опублікований Торговельним представником США, включає в себе деякі фрукти, сири та молочні продукти, м'ясні продукти зі свинини і молюски [3].

Євросоюз до останнього намагався врегулювати спір. Тепер Брюссель загрожує США відповідними заходами, бо арбітраж СОТ встав на сторону ЄС в аналогічному конфлікті навколо американських субсидій для концерну Boeing.

Оскільки офіційна постанова СОТ щодо цього спору очікується в 2020 році, то Брюссель може вже в майбутньому році ввести штрафні мита в аналогічному обсязі на американські товари.

У 2018 році обсяг торгівлі між США і ЄС, за даними США, склав близько 1,3 трлн доларів. Для США країни ЄС в цілому є найважливішим ринком збуту. Торговельні відносини між сторонами можуть ще більше загостритися вже в середині листопада, оскільки адміністрація США в цей час збирається прийняти рішення про введення штрафних санкцій на автомобілі з ЄС [4].

Отже, введення країнами відповідних санкцій матиме значний вплив як для США, так і для ЄС. Зазначені санкції обмежують обсяг торгівлі значною кількістю товарів, які є ключовим для країн ЄС та складають значну частину їх експорту. Для виробників даної продукції, зокрема французьких, німецьких, іспанських та британських, втрата частки ринку США потребуватиме довгого

відновлення та пошуку нових ринків збуту. Але при введення санкцій найбільше постраждають споживачі, які змушені будуть або значно переплачувати за товар, або повністю від нього відмовитися.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. What Are Economic Sanctions? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.cfr.org/backgrounder/what-are-economic-sanctions>
2. Пошлины вступят в силу 18 октября [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.rbc.ua/rus/news/ssha-vvodyat-novye-poshliny-tovary-evropy-1570082263.html>
3. The impact of US sanctions on European goods: a closer look [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.euractiv.com/section/economy-jobs/news/the-impact-of-us-sanctions-on-european-goods-a-closer-look/>
4. Сегодня вступили в силу штрафные пошлины США на товары из Евросоюза [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.unian.net/economics/other/10723413-segodnya-vstupili-v-silu-shtrafnye-poshliny-ssha-na-tovary-iz-evrosoyuza.html>

Термін «інновації» вперше ввів австрійський економіст Й.Шумпетер в 30-их роках ХХ ст. у своїй «Теорії економічного розвитку», який розглядав інновації як основну функцію виробництва [1]. Нині загальнодоступність інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) розглядається Європейським Союзом як одне із стратегічних завдань його політики. Ініціатива створення Єдиного Цифрового Ринку в ЄС (ЄЦР) – є однією з проявів посилення інтеграційних процесів в організації. Географічне розташування та політична ситуація зумовлює потенціал України стати цифровим логістичним центром між ЄС та східними країнами. Цифрова економіка має значний невикористаний потенціал для соціального та економічного розвитку, створення робочих місць як для ЄС, так і України та інших країн Східного партнерства.

Стратегію ЄЦР ЄС ухвалено у 2015 році. Вона побудована на трьох основоположних завданнях [2]:

- 1) Покращення доступу для споживачів та підприємств до товарів та послуг через Інтернет в Європі. Це вимагає, зокрема, усунення ключових відмінностей між онлайн- та офлайн-послугами та подолання бар'єрів для транскордонної онлайн-комерційної діяльності.
- 2) Створення належних умов для розвитку цифрових мереж та послуг. Для цього потрібно підтримувати високошвидкісну, надійну інфраструктуру та контент-послуги.
- 3) Максимізація потенціалу зростання європейської цифрової економіки. Це вимагає інвестицій в інфраструктуру ІКТ та нові технології, такі як хмарні обчислення чи великі дані, належної цифрової інклюзивності та навичок, а також досліджень та інновацій, спрямованих на підвищення індустріальної конкуренції, покращення послуг для громадян.

В межах ухваленої Європейською Радою у 2010 році стратегії «Європа 2020» прийнято одну з семи ініціатив — «Цифровий порядок денний для Європи», що є

* Студентка 3 курсу відділення «Міжнародні комунікації»
Інституту міжнародних відносин КНУ імені Т.Шевченка.
Науковий керівник: д-р.політ.н, проф. Рижков М.М.

головним чинним документом з політики розвитку інформаційної сфери Євросоюзу [3]. Зважаючи на Угоду про Асоціацію з ЄС, розвиток інформаційного суспільства в Україні має бути гармонізованим з цією ініціативою. Серед країн ЄС реалізовувалися різні успішні моделі розвитку інформаційної сфери. Однак як такого єдиного «європейського підходу» до розвитку цієї галузі не існує, а отже, Україні необхідно віднайти власний шлях цифрового розвитку, орієнтуючись при цьому на стандарти й цілі ЄС. Формальним підтвердженням старту формування політики в цифровій сфері стало прийняття на початку 2018 року Концепції розвитку цифрової економіки і суспільства України на 2018-2020 роки [4].

В результаті інтеграції України до ЄЦР громадяни можуть отримати доступ до широкого спектру е-послуг ЄС, а бізнес - нові можливості е-торгівлі (спрощені процедури контрактів, нові ринки е-продажів, спрощене оподаткування). Запровадження європейських стандартів покращить умови ведення бізнесу та торгівлі, інвестицій в розвиток цифрової інфраструктури, забезпечить баланс між конкурентоспроможністю та захистом споживачів, створить передумови розвитку конкурентоздатної економіки [5].

В цифрову епоху успішність країн залежить багато в чому від прогресу в побудові суспільства знань, а цифровий розвиток відіграє ключову роль у прискоренні економічного і соціального розвитку країни в цілому. Актуальними завданнями для України в цій сфері є, з одного боку, реалізація власного цифрового порядку денного, з іншого — імплементація профільних документів і проектів ЄС в національне законодавство. До того ж, важливо розвивати сфери науки та освіти, без яких неможливо розраховувати на поступ у розбудові інформаційного суспільства та економіки знань.

Список використаних джерел:

1. Шумпетер Й. Теория экономического развития / Й. Шумпетер. – Москва, 1982. – 354 с.
2. Стратегія Європейського Союзу «Europe - 2020» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://ec.europa.eu/eu2020/pdf/COMPLET%20EN%20BARROSO%20%20%20007%20-%20Europe%202020%20-%20EN%20version.pdf>

3. Концепція розвитку цифрової економіки і суспільства України на 2018-2020 роки [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-%D1%80>
4. A Digital Single Market Strategy for Europe [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52015DC0192&from=EN>
5. Shaping Europe’s Digital Europe – Factsheet [Електронний ресурс] – Режим доступу:

Сябро А.І.*

СУЧАСНІ ПРІОРИТЕТИ СТРАТЕГІЇ КІБЕРБЕЗПЕКИ ЯПОНІЇ

Високий рівень інформатизації суспільства та проникнення технологій у всі сфери життєдіяльності обумовили зростання проблеми інформаційної безпеки. Бурхливий інформаційно-технологічний розвиток призвів до появи не тільки нових можливостей, а й нових викликів та загроз. Японія вступила у процес інформаційного розвитку достатньо давно і за цей час встигла усвідомити колосальний потенціал ІКТ та НДДКР. Таким чином, держава не тільки прагне забезпечити собі статус технологічного та інноваційного лідера, але й використати наявні переваги в економічній, політичній та безпековій сферах.

Темпи інформаційного і технологічного розвитку Японії сьогодні є надзвичайно високими. Нині держава демонструє високу ефективність поєднання системи державного управління, інвестицій у НДДКР та сприяння поширенню технологій серед масового споживача. Саме тому у глобальному рейтингу держава увійшла у десятку країн з найбільш високими показниками розвитку ІКТ. Вже у 2015 році послугами мобільної телефонії користувалося понад 96% домогосподарств. Японія також є лідером у сфері високошвидкісного мобільного зв'язку. Так, у 2008 р. 100 % населення було охоплено можливістю користуватися 3G зв'язком нового покоління (у 2012 р. Японія одна з перших відмовилась від використання 2G-мереж), а на 2020 р. заплановано повномасштабне розгортання мереж 5G-зв'язку. В країні швидкими темпами

* Аспірантка 2 року навчання кафедри міжнародної інформації
Інститут міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка
Науковий керівник – М.М.Рижков, доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри міжнародної
інформації Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка

впроваджується фіксований широкосмуговий зв'язок, і вже у 2015 р. послугами швидкісного широкосмугового зв'язку було охоплено 99,98 % японських домогосподарств. Японія перетворилася й на центральний вузол міжрегіональних та регіональних підводних систем, маючи 17 станцій виходу підводних кабелів на берег. По всій країні розташовано 16 пунктів обміну трафіків інтернету (IXP), а Японський пункт доступу до мережі (JPNAP) є найбільшим IXP в АТР. Таким чином Японія виступає глобальним лідером не тільки у галузі розробки та експериментального впровадження новітніх технологій, а й у сфері їх застосування [1]. Згідно з аналітичними дослідженнями міжнародних організацій, держава увійшла до десятки країн-лідерів розбудови електронного уряду та електронної й мобільної комерції. Японія у 2018 р. продемонструвала високі темпи розвитку технологічної інфраструктури та онлайн-обслуговування, незважаючи на відносно низький індекс людського капіталу у порівнянні з іншими країнами-лідерами [2; 3].

Такі переваги дають Японії можливості подальшої модернізації економічної, політичної та безпекової сфер, але при цьому суттєво зростає й кількість викликів та загроз, що базуються на досягненнях інформаційно-комунікаційних технологій та наукового прогресу. Тому, для нейтралізації таких загроз, Японія змушена постійно вивчати їх еволюцію та оновлювати стратегію кібербезпеки, враховуючи нові реалії та вимоги. З часу публікації «Першої національної стратегії інформаційної безпеки» (2006 р.) до неї кілька разів вносилися зміни та доповнення. Так, у 2009 р. в Японії було представлено «Другу національну стратегію інформаційної безпеки», а в 2013 р. Рада з питань політики у сфері інформаційної безпеки (нині – Стратегічний штаб з питань забезпечення кібербезпеки) видала першу національну «Стратегію кібербезпеки». У 2015 р. Японський кабінет міністрів ухвалив другу «Стратегію кібербезпеки», що базувалася на положеннях «Основного закону про кібербезпеку» (2014 р.), і передбачала реалізацію чотирьох базових принципів – вільне переміщення інформації, повага до прав людини, дотримання інтересів усіх зацікавлених сторін, а також сприяння співробітництву у сфері кібербезпеки, як на національному, так й на міжнародному рівнях [4]. Слід

зазначити, що в документі чітко демонструється прагнення Японії зробити кібербезпеку ключовим політичним питанням, від вирішення якого залежить не тільки економічне зростання, але й поступальний розвиток японського суспільства в цілому. Тому забезпечення такої безпеки можливо лише за умови врахування інтересів усіх зацікавлених сторін.

Нова «Стратегія кібербезпеки» (2018 р.) спрямована, передусім, на розширення заходів у сфері кібербезпеки [5]. Як зазначають експерти, перед Японією все ще стоїть ціла низка актуальних проблем, зокрема, збільшення масштабів кібератак та збитків, що ними завдаються, неспроможність зайняти активну позицію щодо індивідуальної або колективної самооборони та залучити збройні сили як засіб протидії інформаційному нападу з боку інших держав, складність визначення кібератак, які слід розглядати як збройний напад, відсутність правових механізмів втручання та подальшого блокування комунікаційних каналів, навіть якщо вони містять шкідливе програмне забезпечення, нестача людських та технічних ресурсів для відбиття кібератак і залежність в цьому питанні від інших держав, недосконала система комунікації між спеціально утвореними структурами та підрозділами у питаннях забезпечення кібербезпеки, недостатній рівень усвідомлення проблеми самим населенням Японії. Тому ухвалення нової стратегії стало об'єктивною потребою для формування більш стійкого та безпечного кіберпростору. У документі, зокрема, зазначалося, що уряд Японії має створити до 2021 р. високонадійну інформаційну систему для забезпечення безпеки нових технологій, у тому числі, технологій, що відносяться до криптовалютних обладунків та самокерованих транспортних засобів. Уряд також запланував створити п'ятирівневу систему оцінки інтернет-загроз, засновану на аналізі потенційних наслідків кібератак, багаторівневу систему сповіщення населення про можливі злочини у кіберпросторі, створити механізми державно-приватного партнерства з метою формування вільного та стійкого кіберпростору, розвивати безпечну кібернетичну екосистему, забезпечити інвестиції в розвиток технологій кібербезпеки тощо. Особливої актуальності проблема набуває у контексті майбутніх Олімпійських ігор 2020 у Токіо, гарантія безпеки проведення яких

потребуватиме додаткових зусиль й у сфері кібербезпеки, оскільки уряд очікує суттєве підвищення масштабів кібератак, спрямованих на сайти урядових інституцій та приватних компаній Японії.

Список використаних джерел:

1. Международный Союз Электросвязи, *Измерение информационного общества*, 2018. – [online]. Доступно: <https://www.itu.int/en/ITU-D/Statistics/Documents/publications/misr2018/MISR_Vol_2_R.pdf> [Дата звернення 20 Жовтень 2019]
2. ООН, *Электронное правительство 2018. Применение электронного правительства для формирования устойчивого и гибкого общества*, 2018. [online]. Доступно: <<https://publicadministration.un.org/publications/content/PDFs/UN%20E-Government%20Survey%202018%20Russian.pdf>> [Дата звернення 20 Жовтень 2019]
3. UNCTAD, *B2C E-COMMERCE INDEX 2018. FOCUS ON AFRICA*, 2018. [online]. Доступно: <https://unctad.org/en/PublicationsLibrary/tn_unctad_ict4d12_en.pdf> [Дата звернення 20 Жовтень 2019]
4. Хатауэй, М., Демчак, К., Кербен, Д., МакАрдл, Д., Спидальери, Ф. *Киберготовность Японии: Краткий обзор*, 2016. [online]. Доступно: <<https://digital.report/kibergotovnost-yaponii-2-0-natsionalnaya-strategiya/>> [Дата звернення 20 Жовтень 2019]
5. *Cybersecurity Strategy*, 2018 [online]. Доступно: <<https://www.nisc.go.jp/eng/pdf/cs-senryaku2018-en.pdf>> [Дата звернення 20 Жовтень 2019]

МІЖНАРОДНІ МЕДІАКОМУНІКАЦІЇ ТА КОМУНІКАТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ

Юхно М.О.*

Вплив соціальних мереж і ЗМІ на виборчі процеси

Актуальність дослідження зумовлюється тим, що сьогодні ЗМІ й соціальні мережі володіють значним маніпулятивним ресурсом, який дозволяє їм задовольняти політичну кон'юнктуру, конструюючи, розповсюджуючи та закріплюючи в суспільній свідомості вигідні певним політичним силам стереотипи думок, суджень, оцінок, що здійснює вплив на формування політичного вибору. А з наближенням людства до інформаційного суспільства, ефект впливу на вибори відчуваються усе більше.

Метою дослідження є аналіз можливостей й інструментарії впливу ЗМІ і соціальних мереж на виборчі процеси.

Важливо зрозуміти, що інформація, яку транслюють засоби масової інформації, здійснює вплив насамперед на потреби та інтереси людей, формуючи мотивацію до конкретної політичної поведінки, яка не сприймається як нав'язана. Якщо психологічний вплив на населення взяти за 100 %, то вплив ЗМІ на свідомість буде становити 20 %, а на підсвідомість – 80 % [1].

П. Лазарсфельд і Р. Мертон не заперечують, що засоби масової інформації підвищують рівень поінформованості широких мас населення. Але зростаючий потік повідомлень масової комунікації може ненавмисно перетворити енергію людей з активної участі на пасивне знання [2]. Тобто вже готова інформація «складається» в голові й не потребує глибокого осмислення, на відміну від такого отримання інформації, коли вона є лише стимулюючим чинником для подальшого самостійного пошуку. Люди схильні нерозривно поєднувати власні сприйняття і сприйняття "очима ЗМІ", ніби це їхні власні думки чи враження.

Щодо зручності ЗМІ як універсального маніпулятора, П.-І. Шерель зазначає, що така зручність проявляється також у можливості максимального

* Студентка 3 курсу спеціальності «Міжнародні комунікації»
Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Інститут міжнародних відносин Запорожець О.Ю.
доктор політичних наук, доцент

приховування ними маніпулятивного впливу. При цьому науковець виділяє "чотири ілюзії", які підтримуються мас-медіа [3]:

- ілюзія розповсюдження нібито майже альтруїстично, оскільки вартість підтримки газети чи абонементу на телеканал, як правило, не дуже висока;

- ілюзія участі посередника - перетворювача інформації, в основі якої лежить переконання споживача про те, що мас-медіа відображають реальну дійсність, тоді як посередник (слово, фотографія, теле- чи кінокартинка тощо) пропонує лише уявлення про дійсність з усіма викривленнями та хибами, притаманними будь-якому посереднику;

- ілюзія "айсбергу", завдяки якій одержувач інформації переконаний, що всі можливі дані про об'єкт чи явище йому передано, хоча насправді він отримує лише малу - "надводну" - їх частину, а набагато більша їх частина - "підводна" - уміло прихована від нього;

- ілюзія "бінокулярного бачення", сутність якої полягає в баченні лише одного образу, хоча насправді їх існує два, і вони суміщаються. Іншими словами, передаючи інформацію, ЗМІ передають не точний звіт про діяльність, а судження про неї розповсюджувача інформації.

Відомо, що ЗМІ, особливо це стосується телеканалів, спонсоруються і розміщують певний контент тільки за гроші. Тому деякі європейські країни взагалі забороняють платну передвиборну агітацію на телебаченні. Це такі країни, як Франція, Данія, Бельгія, Великобританія, Німеччина, Швеція, Швейцарія тощо. Насамперед така заборона була викликана порушенням принципу рівності кандидатів, тобто більш заможні мали більше можливостей для поширення реклами, і виборча кампанія перетворювалась на «гонку фінансових озброєнь». Окрім того, реклама значно знижувала інтелектуальний рівень дискусії і була спрямована на висвітлення кандидата у більш вигідному світлі або була спрямована на знищення опонента.

У сучасному інформаційному світі соціальні мережі стали осередком громадянського суспільства, де формується громадська думка. Виборчі кампанії в Європі та США останніх років демонструють, що соціальні мережі широко

використовуються для онлайн-агітації: взаємодія з електоратом, збір коштів на кампанію, формування політичного іміджу, розміщення політичної реклами. Серед основних переваг роботи із соціальними мережами під час виборчої кампанії є: швидкість публікації інформації; сегментованість цільової аудиторії й легкість проведення соціологічного аналізу за допомогою даних користувача.

Наприклад, громадянська мережа ОПОРА спільно з NDI та ISFED розробила унікальну методологію моніторингу соціальної мережі Facebook – «Fact-a-lauzer», що попередньо була апробована громадською організацією ISFED на президентських виборах Грузії у 2018 році. Інструмент дозволяє збирати публічні повідомлення на Facebook, групувати їх під різними категоріями, автоматично аналізувати та візуалізувати отриману інформацію, що значно полегшує проведення виборчої кампанії [4].

Але ці переваги легко стають недоліками. Як зазначає Г. Почепцов прискорене будівництво світу Фейсбуку демонструє безліч неврахованих конструктивних помилок. Технологічно і бізнесово ідеальна модель в той же час увійшла в невластиву їй функцію медіа [5].

Розповсюдження фейків за допомогою троллів і ботів стає усе більш популярним. Грінспен нагадує відомий факт фінансового присутності Росії в Фейсбуці в обсязі 200 мільйонів доларів [6]. У 2017 році проект дослідницької журналістики розкрив, що реально це гроші російського державного банку ВТБ, який влада використовує для політичних угод. Камілла Франсуаза, яка працювала в Гугл, а зараз в «Графіку», аналізуючи роботу троллів, підкреслює, що вони не тільки з Росії, але і з Індії, Еквадору, Мексики [5].

Висновки: функції ЗМІ можуть використовуватися як з позитивною конотацією, так і для маніпулювання масовою свідомістю. Останнє використовується певними владними структурами або окремими політиками тощо. Соціальні мережі перебрали на себе частину функцій медіа і все більше використовуються під час виборчих кампаній. Але через легкість поширення фейків/ботів в інтернеті перед людством постали проблеми розробки таких механізмів регулювання, які б запобігли втручання сторонніх структур у вибори. .

Список використаних джерел:

1. Бойчук І. В. Вплив засобів масової інформації (ЗМІ) на участь громадян України у виборчих кампаніях / І. В. Бойчук // Держава і право. Юридичні і політичні науки. – 2013. – Вип. 59. – С. 546-553.
2. Лазарсфельд П., Мертон Р. Массовая коммуникация, массовые вкусы и организованное социальное действие // М. М. Макаров, Р. Мертон // Массовая коммуникация в современном мире. – М: Аспект-пресс, 2000. – С. 144-145.
3. Шерель П. И. Строить демократію: свобода формирования ивыгражения мнений / П. И. Шерель // Политические исследования. - 1993. - № 6. - С. 93-104.
4. Константи́нівська А. Роль соціальних мереж (Facebook) у виборчих кампаніях – 2019. - Електронний ресурс. Режим доступу:
<https://www.oporaua.org/article/vybory/vybory-prezydenta/vybory-prezydenta-2019/17987-rol-sotsialnikh-merezh-facebook-u-viborchikh-kampaniiakh>
5. Почепцов Г. Пропаганда и фейки в систематике операций влияния – 2019. - [Електронний ресурс]. Режим доступу:
https://ms.detector.media/trends/1411978127/propaganda_i_feyki_v_sistematike_operatsiy_vliyaniya/
6. Злобін А. Наш ответ «райскому досье»: как российские миллиардеры отреагировали на разоблачения – 2017.- [Електронний ресурс]. Режим доступу:
<https://www.forbes.ru/milliardery/352451-nash-otvet-rayskomu-dose-kak-rossiyskie-milliardery-otreagirovali-na>
7. Fazzini K. This former Google exec talked to the social media trolls the Russians paid to influence elections — here’s what she learned – 2019. – Електронний ресурс. Режим доступу:
<https://www.cnbc.com/2019/01/27/ex-googleexeccamillefrancoisrussian trolls.html?fbclid=IwAR1nHd02jSDGgPbcYmHYgGbN69rFpgOX-vddeSx8ww688hr74ROGc0lfqgk>

Роль засобів масової інформації у боротьбі з міжнародним тероризмом

На сьогоднішній день проблема тероризму є ключовою у порядку денному провідних країн світу. Трагічні події 9 вересня 2001 року в США продемонстрували, що навіть найбільш розвинені країни можуть стати мішенню терористів. Зважаючи на те, що засоби масової інформації є одним з основних каналів збору, обробки, передачі і широкого поширення різного роду інформації, незаперечним є їх вагомий вплив на сферу тероризму. ЗМІ можуть бути як потужним інструментом боротьби з тероризмом, так і майданчиком для представлення ідеології тероризму. Вони несуть безпосередню відповідальність у протистоянні тероризму, адже відіграють важливу і впливову роль в створенні громадської думки.

Метою даної роботи є визначення ролі засобів масової інформації у боротьбі з міжнародним тероризмом, що допоможе ширше зрозуміти наявні потенційні загрози та допоможе у подальшій розробці методів протистояння даній проблемі.

Інколи, засоби масової інформації поширюють і просувають терористичні ідеології навіть не усвідомлюючи це. Тривалий показ певних кровопролитних кадрів та залякування суспільства може зіграти на руку терористам. Особливо часто це може відбуватись на тлі конкуренції серед ЗМІ у швидкому висвітленні подій, пов'язаних з тероризмом, та їх прагненні опинитися першими і привернути до себе більшу частину аудиторії. Тому, особливу увагу слід приділити протистоянню тероризму з боку ЗМІ. Антитерористична діяльність ЗМІ має бути спрямована, перш за все, на проведення просвітницької політики. В разі активізації тероризму ЗМІ мають спрямовувати свою роботу на формування антитерористичної свідомості у населення та орієнтуватися на розвінчання помилкових ідей і концепцій, які можуть сприяти формуванню несприятливого іміджу держави в боротьбі з тероризмом. Слід зазначити, що

*аспірант

Кафедра міжнародних медіакомунікацій та комунікативних технологій Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Науковий керівник: Даниленко С.І., доктор політичних наук, завідувач кафедри міжнародних медіакомунікацій та комунікативних технологій

створення негативного образу держави є поширеним методом терористів в дискредитації політики органів влади, то ж його недооцінка може паралізувати нормальне функціонування держави і залучити на бік терористів нових прихильників [1].

Особливу увагу слід приділити Інтернет-ЗМІ та соціальним мережам. Згідно з дослідженням Г. Вайнманна, професора Хайфського університету, майже 90% організованої терористичної діяльності в Інтернеті здійснюється через соціальні медіа. За словами вченого, терористичні групи використовують платформи соціальних медіа, такі як Twitter, Facebook, YouTube та Інтернет-форуми для розповсюдження повідомлень, рекрутингу, та збору інформації [2]. Зважаючи на вагомий вплив соціальних мереж на тероризм, американський уряд свого часу ініціював доволі радикальні методи зниження терористичних загроз у мережі Інтернет. Наприклад, політик Д. Ліберман вимагав аби соціальні мережі заборонили терористичним групам використовувати їх інструменти. Зокрема, YouTube мав видалити відео, створені ісламістськими терористичними організаціями або їх прихильниками [3]. Тому, надзвичайно важливою та необхідною є співпраця засобів масової інформації з органами державної влади задля досягнення спільної мети – боротьби з терористичними загрозами. Також варто не допускати поширення відомостей про деталі проведення контртерористичних операцій та враховувати, що терористи активно задіюють інформаційне поле у власних інтересах. Безперечно, варто сприяти поширенню відомостей, які розкривають злочинну сутність терористичних і екстремістських організацій.

Особлива увага з боку ЗМІ в рамках боротьби з тероризмом має приділятися боротьбі з дезінформацією, яка може бути використана терористами для привернення уваги, переслідування та залякування людей, витрачення ресурсів громадської безпеки та підбурювання інших до насильства. Наприклад, у грудні 2017 терористичним угрупованням був опублікований скріншот з відео, де зображувався снайпер на даху будівлі в Колорадо, штат Денвер. Метою даного зображення було навіювання страху у населення та надихання

прихильників до подібних дій. Втім, пізніше стало відомо, що для створення скріншоту використовувалося програмне забезпечення [4].

Інтернет-ЗМІ та соціальні мережі також можуть бути рушійною силою у боротьбі з наслідками тероризму. Наприклад, через 10 хвилин після терористичних актів під час Бостонського марафону в 2013 році, де загинуло троє людей, Бостонський відділ поліції почав використовувати соціальні мережі, зокрема Twitter та Facebook, з метою інформування населення про те що сталося та подолання поширення неправдивої інформації. Як результат, практично відразу населенню та ЗМІ стало зрозуміло, що найбільш точну інформацію можна отримати з офіційного облікового запису Twitter відділу поліції Бостона [5].

Отже, можна зробити висновок що вплив ЗМІ на громадську думку в сучасному світі є надзвичайно вагомим, і терористичні угруповання намагаються цим активно користуватися, здійснюючи свою злочинну діяльність. Використання інформаційного впливу як важливого елемента маніпуляції свідомістю і поведінкою людей є ключовою особливістю сучасного тероризму. З огляду на це, важливою є взаємодія зі ЗМІ в роботі по дискредитації в суспільстві терористичних і екстремістських організацій, створення атмосфери нетерпимості до будь-яких проявів тероризму, політичного і релігійного екстремізму, діям, спрямованим на підрив цілісності держави і розпалення міжнародної ворожнечі.

Список використаних джерел:

1. Сидорова С. Место и роль средств массовой информации в антитеррористическом образовании молодежи [Електронний ресурс] / С. Сидорова – Режим доступу до ресурсу:
http://chsu.kubsu.ru/arhiv/2009_4/2009_4_Sidorova.pdf.
2. Terrorist groups recruiting through social media [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.cbc.ca/news/technology/terrorist-groups-recruiting-through-social-media-1.1131053>.
3. Joe Lieberman, Would-Be Censor [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу:
https://www.nytimes.com/2008/05/25/opinion/25sun1.html?_r=2.

4. First Responders Tool Box [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу:
https://www.dni.gov/files/NCTC/documents/jcat/firstresponderstoolbox/NCTC_DHS_FBI_First_Responders_Toolbox_-_Terrorist_Disinformation.pdf.
5. Researching the Role of Social Media in Promoting and Countering Terrorism [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу:
<https://www.findaphd.com/phds/project/researching-the-role-of-social-media-in-promoting-and-countering-terrorism/?p83181>.

Щербатюк О.*

ВПЛИВ БРЕНДУ UKRAINE NOW НА ІНВЕСТИЦІЙНИЙ ІМІДЖ УКРАЇНИ

На сьогодні Україна економічно відстає від розвинутих країн і, на жаль, не є конкурентноспроможною на міжнародній арені. В 2018 році Україна втратила дві позиції в Індексі глобальної конкурентоспроможності (Global Competitiveness Index, GCI) Світового економічного форуму (ВЕФ) і опустилася на 83-є місце серед 140 країн [1]. Тому економіка держави потребує подальшого реформування, що вимагає значних фінансових капіталовкладень, стовідсоткове надходження яких з бюджету країни – практично нездійсненне. Логічною і економічно обґрунтованою є думка фахівців щодо необхідності позиціювання України як держави привабливої і відкритої для міжнародних інвесторів, а завданням її уряду є покращення інвестиційного клімату в країні та створення сприятливих умов для інвесторів [2, с. 14].

В цьому контексті вагому роль має відігравати бренд держави Ukraine Now. На наше переконання існує тісний взаємозв'язок між брендом та формуванням привабливого інвестиційного іміджу України. Відомо, що країни з позитивним національним брендом докладають набагато менше зусиль для захисту національних інтересів і залучення іноземних інвестицій, аніж ті, що його не мають. Бренд Ukraine Now створений, щоб покращити сприйняття України як об'єкта у тому числі й для іноземних інвестицій.

Однак на даний час, Україна розглядається як досить корумпована

* Студентка 3 курсу спеціальності «міжнародні комунікації»
Інститут міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка
Науковий керівник: д. політ.н., доц. Даниленко С. І.

держава. Незважаючи на те, що вона **дещо покращила свої показники в 2018 році: здобула два бали і піднялася на десять місць, її результат – лише 32 бали у рейтингу сприйняття корупції та 120 місце серед 180 країн (для порівняння: у 2017 році – 30 балів і 130 місце)** [3]. Водночас вважається, що багатьом іноземним компаніям не вдалося вийти на ринок України саме через корупцію. Як приклад, відкриття в Україні далеко не з першої спроби магазину шведської транснаціональної компанії ІКЕА. Так, епопея з відкриттям в Україні першого магазину шведської компанії тривала 13 років: невдалі спроби проломити стіну української корупції ІКЕА марно здійснювала у 2005, 2007, і 2016 роках [4].

Ще однією вагомою перешкодою для надходження інвестицій до держави є бюрократія, хоча можемо констатувати факт, що на сьогодні її в Україні вже значно менше. Про це зазначалося у липні 2019 року під час зустрічі представника Офісу Президента з представниками японського бізнесу, які підкреслили, що ведення бізнесу в країні ускладнюється взаємодією з податковою і міграційною службами [5]. Незважаючи на це, японська сторона зацікавлена в розвитку цифрової економіки в Україні.

Бренд Ukraine Now має на меті показати, що Україна є сучасною державою, у якій активно розвиваються новітні технології. Це шлях до покращення інвестиційного клімату, а наявність інвесторів – індикатор довіри до країни. Україна вже робить певні кроки у цьому руслі. В результаті їй вдалося дещо покращити показники в таких сферах, як фінансові системи (в Індексі глобальної конкурентоспроможності вона піднялась зі 120-го на 117-е місце), інституційний розвиток (зі 118-го на 110-е), інфраструктура (з 78-го на 57-е місце), інновації (з 61-го на 58-е). Зросли також позиції країни за критеріями «ринок товарів»: в тому ж Індексі держава зі 101-ї позиції перейшла на 73-ю; «рівень розвитку бізнесу»: з 90-ї – на 86-у позицію; «ринок праці»: з 86-ї на 66-у [1].

Бренд Ukraine Now втілює собою нові підходи та структурні реформи в усіх сферах суспільного та економічного життя України. Про це йшлося на конференції «Україна зараз: виклики та можливості» (Ukraine Now: Challenges and Opportunities), що відбулась восени 2018 року в Нью-Йорку. Безумовно це

допомагає розвитку позитивного інвестиційного іміджу України. Цьому ж сприяв і навчальний семінар «2018 Seminar on Construction of Communication Networks in Rural Areas for Developing Countries», що пройшов в Уханському науково-дослідницькому інституті пошти і телекомунікацій (м. Ухань, КНР), де його учасники мали нагоду дізнатись про стан економічної ситуації в Україні, а також про її культуру і видатних постатей сучасності та історії [6].

У липні 2019 року під час представлення бренду Ukraine Now на третій Конференції з питань реформ в Україні, яка пройшла в Торонто, учасники заходу – високопосадовці топ-рівня та провідні міжнародні експерти більше дізнавались про ділові та інвестиційні можливості в Україні, знайомилися із продуктами українських креативних індустрій [7]. В рамках бренду Ukraine Now восени 2018 року був розроблений Експортний бренд України. За словами експертів, експортний бренд формує 50 % міжнародного іміджу України, допомагає експортерам збільшувати обсяги продажів. У листопаді 2018 року у Китаї на міжнародній експортній виставці світу China International Import EXPO 2018 українські експортери, об'єднані експортним брендом, представили досягнення та експортні можливості України [8].

Без сумніву, що такі заходи сприяють активізації інвестиційної діяльності в Україні, мають підкріплюватись діями уряду та законотворчою діяльністю депутатів Верховної Ради України

Так, з метою інформаційної підтримки іноземних інвесторів, залучення інвестицій, а також забезпечення співпраці органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, спрямованої на створення сприятливого інвестиційного клімату, вдосконалення інвестиційного іміджу та підтримку інвестиційного розвитку України, узгодження дій іноземних інвесторів з органами виконавчої влади, підвищення ефективності діяльності центральних і місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, державних установ та організацій щодо їх взаємодії з інвесторами у 2018 р. створено державну установу «Офіс із залучення та підтримки інвестицій» (розпорядження Кабінету Міністрів України від 21.03.2018 № 174-р), що належить до сфери управління Господарсько-фінансового департаменту

Секретаріату Кабінету Міністрів України.

Проте, для подальшого покращення інвестиційного клімату України актуальним на сьогодні залишаються питання удосконалення правової та організаційної бази для підвищення дієздатності механізмів забезпечення сприятливого інвестиційного клімату й формування основи збереження та підвищення конкурентоспроможності вітчизняної економіки.

Отже, бренд Ukraine Now сприяє активізації інвестиційної діяльності в Україні, формуванню позитивного інвестиційного іміджу України. Однак відбуватись це має водночас із стабільним розвитком економіки держави та виваженими кроками на рівні уряду та законодавчої діяльності в державі.

Список використаних джерел:

1. Україна в щорічному рейтингу конкурентоспроможності WEF опустилася на 83-є місце [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ua.interfax.com.ua/news/economic/538426.html/> – Назва з екрана.

2. Бондар А.Г. Інвестиційний імідж України у контексті формування її національного бренду // А.Г. Бондар // Вісник Дніпропетровського університету. – 2013. – Т. 20. – Вип. 23 (3): політологія. – С. 14–19.

3. Індекс сприйняття корупції-2018 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ti-ukraine.org/research/indeks-spryjnyattya-koruptsiyi-2018/>. – Назва з екрана.

4. ІКЕА: спроба № 5. Чому за перемогою видно зраду? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://glavcom.ua/publications/ikea-sproba-5-chomu-za-peremogoyu-vidno-zradu-527232.html>. – Назва з екрана.

5. Японія зацікавлена у розвитку цифрової економіки в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.ukrinform.ua/rubric-technology/2742432-aponia-zacikavlena-u-rozvitku-cifrovoi-ekonomiki-v-ukraini.html>. – Назва з екрана.

6. Успішна кампанія Ukraine Now [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/2768427-uspisna-kampania-ukraine-now.html>. – Назва з екрана.

7. Міжнародна конференція з питань реформ в Україні, Торонто,

липень 2019 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: /ua/diyalnist/reformi/mizhnarodni-konferenciya-z-pitan-reform-v-ukrayini/mizhnarodna-konferenciya-z-pitan-reform-v-ukrayini-toronto-lipen-2019. – Назва з екрана.

8. Презентовано Експортний бренд України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://epo.org.ua/export-brand-presented/>. – Назва з екрану.

Гальона О.Я.*

УКРАЇНСЬКО-КИРГИЗЬКА СПІВПРАЦЯ В РАКУРСІ ЦЕНТРАЛЬНОАЗІЙСЬКОГО НАПРЯМУ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

Актуальність теми зумовлена важливим місцем Киргизстану на центральноазійському напрямі зовнішньої політики України та визначається науковою і політичною доцільністю з'ясування перспективних можливостей забезпечення національних інтересів нашої держави в контексті українсько-киргизьких відносин. Прагнення розвивати всебічні відносини з Киргизькою Республікою зумовило активність процесів формування та реалізації української зовнішньої політики щодо цієї країни.

Україна та Киргизстан встановили між собою дипломатичні відносини 19 вересня 1992 року, а перший візит колишнього прем'єр-міністра України Л. Кучми до Бішкеку був здійснений 23-24 лютого 1993 року. Під час цього візиту та засідання Ради Глав держав СНД у Мінську в травні 1995 року було підписано низку двосторонніх документів, які заклали правову основу відносин між обома країнами [1, с. 117].

МЗС України відзначає, що на даний час між Україною та Киргизстаном підписано 80 документів, з яких 48 діючих, а політичний діалог між двома країнами здійснюється на всіх рівнях взаємодії [2].

Про активні українсько-киргизькі контакти свідчить цілий ряд проведених зустрічей високого рівня, зокрема за участі Президентів України та

* Аспірант 2 курсу, наукова спеціальність - Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії. Інститут міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Науковий керівник: Даниленко С. І., доктор політичних наук, завідувач кафедри міжнародних медіакommunікацій та комунікативних технологій.

Киргизстану, голів вищих законодавчих органів та керівників Урядів України та Киргизстану, очільників зовнішньополітичних відомств двох країн тощо.

Говорячи про економічні аспекти зовнішньої політики України в рамках відносин з Киргизькою Республікою, необхідно акцентувати на незначних обсягах двосторонньої торгівлі за останні роки. В період з початку 2000-х років до сьогодні піковим був 2013 рік, коли сумарний обсяг експортно-імпортних товарних операцій між Україною та Киргизстаном сягнув 134,7 млн. дол. США, після чого спостерігалася тенденція зниження даного показника, який в 2017 року дорівнював 37,3 млн. дол. США [3]. Український експорт товарів до Киргизької Республіки у 2017 році складався переважно з фармацевтичної продукції, електричних машин, цукру і кондитерських виробів з нього, ядерних реакторів, котлів, машин, какао та продуктів з нього, готових продуктів з зерна, м'яса та їстівних субпродуктів

[4]. Розглядаючи гуманітарну сферу українсько-киргизької взаємодії, зокрема освіту, слід підкреслити існування практики надання з боку України квоти на прийняття громадян Киргизстану до вищих навчальних закладів України за рахунок Державного бюджету України [5]. Поступово активізувалася співпраця в культурній сфері. Значні перспективи розвитку відносин між Україною та Киргизстаном є і в області туристичних обмінів [6, с. 131].

Необхідно констатувати, що 19 липня 2018 року під час прийняття Президентом України П. Порошенком вірчих грамот Посла Киргизької Республіки в Україні Ж. Шаріпова підкреслено незмінність позицій України та Киргизької Республіки у прагненні зміцнювати та розвивати двосторонню взаємодію. Глава держави висловився за поживлення динаміки українсько-киргизького діалогу в різних сферах. Наголошено на важливості інтенсифікації торгово-економічної співпраці із задіянням потенціалу вже існуючих механізмів взаємовигідного партнерства, а також ефективної взаємодії сторін у рамках міжнародних організацій з питань, що становлять взаємний інтерес [7].

На нашу думку, актуальним постає завдання щодо пошуку та здійснення нових підходів в рамках відносин України та Киргизької Республіки, які б спиралися на загальне бачення геополітичної ситуації в Центральній Азії з

урахуванням гео економічних аспектів, інтересів й відповідних дій провідних світових акторів.

Список використаних джерел:

1. Парахонський Б.О., Павленко Ю.В., Гончарук А.З., Маляров В.О., Жангожа Р.Н., Сенченко О.А., Кузнєцов В.Л. Центральна Азія: геостратегічний аналіз та перспективні можливості для України: Монографія / За ред. Б.О. Парахонського. - К. : НІСД, 2001. - 216 с.
2. Відносини України з країнами Азійсько-Тихоокеанського регіону [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mfa.gov.ua/ua/about-ukraine/bilateral-cooperation/asia-and-oceania>
3. Зовнішня торгівля України товарами / Інформація Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
4. Посольство України в Киргизькій Республіці [Електронний ресурс]. – Режим доступу <https://kyrgyzstan.mfa.gov.ua/ua>
5. Украинские перспективы в Центральной Азии. Аналитический доклад ЦИПГО [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.centrasia.ru/newsA.php?st=1214479140>
6. Микитчук Н. М. Співробітництво України з країнами Центральної Азії у сфері культури: особливості та перспективи. Філософія і політологія в контексті сучасної культури. – 2013. — Вип. 6 (4) - С. 129-132. <https://fip.dp.ua/index.php/FIP/article/download/297/295>
7. Президент України прийняв вірчі грамоти Послів Люксембургу, Киргизстану та Марокко, 19 липня 2018 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/news/prezident-ukrayini-prijnyav-virchi-gramoti-posliv-lyuksembur-48814>

ФЕНОМЕН ГОНЗО-ЖУРНАЛІСТИКИ У СУЧАСНОМУ МЕДІЙНОМУ ПРОСТОРИ

Журналістика зазнала значних змін від часів її зародження. Сучасні тренди змінили свої вектори розвитку і способи подачі інформації відповідно до нових і незвичних форм її вираження, які мають більш значний вплив на аудиторію. Поняття «нової журналістики» з'явилося в інформаційному просторі не так давно, проте вже зацікавило багатьох дослідників своїм нестандартним баченням.

Новий журналізм виник в Америці у 60-70-х роках ХХ ст. і відтоді стрімко розвивався. Багато таких вчених, як Р. Крісгоу, Дж. Сак, М. Геррю Н. Мейлер та ін, працювали над створенням нових форм та стилів журналістики, одним з яких і стала гонзо-журналістика. Її творцем вважають відомого письменника Гантера Стоктона Томпсона, який відмовлявся приймати типову класичну журналістику з її об'єктивізмом та поступовістю. Г. С. Томпсон вважав, що «не події створюють репортера, а репортер – події» [1]. Саме тому його жанр є повною протилежністю канонам журналістської справи: він руйнує стереотипне бачення і формує нові цінності. Взагалі багато вчених вважають, що слово «гонзо» походить від американського сленгу та означає «божевільний», «з'їхати з глузду», «здуріти». Інші підтримують думку, що слово «gonzagas» з іспанської мови перекладається як «безглуздя», що і передає суть цього неформального жанру.

Перша стаття, написана у такому стилі, датована 1970 р., автором якої і був сам Г. С. Томпсон. Він продовжував розвивати гонзо-журналістику й надалі. Згодом світ побачили книги, які з часом були екранізовані – «Страх і огида в Лас-Вегасі: Дика подорож у Серце Американської Мрії», «Ромовий щоденник», «Янголи пекла», «Велике полювання на акул» та ін. [2].

Варто сказати, що феномен гонзо-журналістики поширився не лише у газетах та журналах, а й знайшов своє місце й у фільмах, коміксах, відеоіграх.

* студентка 3 курсу спеціальності «Міжнародні комунікації»
Інститут міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка
Даниленко С. І., доктор політичних наук, кандидат філологічних наук

Г. Томпсон навіть створив символ для цієї культури – шестипальцевий кулак, який тримає квітку пейота та переходить у меч. Кулак символізує символ єдності шести складових даного стилю – свободи, самовладдя, справедливості, супротиву, радикалізму, несприйняттю дійсності. Квітка пейоти демонструє руйнування меж уяви та відкриття нових поглядів на ситуацію. Силу та однозначність журналістської думки символізує меч [3]. Тож, цей знак поєднує основні особливості даного жанру:

- суб'єктивність думки, інформація подається через призму авторського бачення;
- надмірна експресивність та емоційність, головне місце займає не подія, а емоції, які вона створює;
- правдивість та відкритість, інколи навіть закривають очі на цензуру та на використання неформальної лексики;
- значне використання різноманітних художніх засобів та гумору – цитат, сарказму, гіперболізації;
- найпоширеніший стиль – репортаж;
- парадоксальність, неадекватність, каламбурність;
- гостра соціальна актуальність теми;
- неоднорідність та нелінійність подачі інформації;
- діалогізм – існування двох суб'єктів («я» і внутрішнього світу «я»), автор є головним героєм репортажу;
- відсутність сюжетності.

Описаний феномен поширився й за межами США, зокрема на українському просторі також. Його розповсюдження в Україні припало на події 2013-2014 рр. – Революцію Гідності. Саме тоді почали поширюватися репортажі соціальних користувачів та блогерів. З відомих українських гонзо-журналістів можна назвати О. Ковальчука, Б. Кутєпова та ін. Вони називають себе «дзеркалами», хроністами сучасності, а «об'єктивну журналістику вважають фейком» [4].

Гонзо-журналістика виникла не так давно, проте вона вже знайшла своїх прихильників. Її головне завдання – це кинути виклик сучасним проблемам та

розкрити їх реальну сутність. Цей феномен є контроверсійним до традиційної журналістики та створює дещо нове, що не має меж та правил, і саме цим знаходить свою аудиторію. Хоча у США гонзо-журналістика більш поширена, але зараз вона все помітніше проникає і на вітчизняний простір, де також набуває популярності.

Список використаних джерел:

1. Уканакова Н. Когнитивный механизм выражения авторского «Я» в процессе формирования текстовой проекции (на материале вторичных авторски-сфокусированных текстов) / Н. Уканакова. // Вестник Челябинского государственного университета. – 2016. – №4. – С. 191–201.
2. Носков О. Место гонзо-журналистики в системе современных СМИ / О. Носков, О. Игошина. // Теория и практика современной журналистики. – 2014. – №5. – С. 19–27.
3. Томпсон Х. С. Ангелы Ада / Х. С. Томпсон. – М: АСТ, 2011. – 416 с.
4. Вишнюк Н. Гонзо: право знати все [Електронний ресурс] / Н. Вишнюк // Detector.Media. – 2015. – Режим доступу до ресурсу: https://ms.detector.media/ethics/standards/gonzo_pravo_znati_vse/.

Родіна І. О.*

Політичний популізм як чинник кризи свободи слова

У 2017 «популізм» став словом року за версією Кембриджського словника. Тоді світ накрила популістична хвиля: до влади приходили лідери, які обіцяли легко розв'язати складні проблеми. У своїй політичній риториці вони протиставляли прагнення влади і народу, розділяли їх, обіцяючи людям задоволення їхніх простих потреб. На думку Ф. Фукуями, популізм є відповіддю на популярні вимоги. Він покликаний задовольняти загальні людські потреби протягом нетривалого часу, але є контрпродуктивним у далекоглядній перспективі. Для популізму характерне конспірологічне бачення світобудови, в якій політикою керують еліти, які лише прикидаються, що служать народу, а

* студентка 1 курсу магістратури, спеціальність «Міжнародна журналістика». Інститут міжнародних відносин КНУ імені Тараса Шевченка. Науковий керівник – Даниленко С. І., доктор політичних наук, кандидат філологічних наук, доцент

насправді провадять тіньову політику поза увагою медіа. Це призводить до вимоги від населення змінити еліту на інших політичних акторів [1].

Ю. Шемчушенко визначає популізм як різновид політичної діяльності, прямо чи опосередковано орієнтованої на завоювання популярності серед населення переважно за допомогою проголошення гучних гасел, демагогічних цілей і завдань, нічим не підкріплених обіцянок тощо [2].

з приходом до влади у 2017 році Дональда Трампа Сполучені Штати переживають кризу свободи слова. Американський президент відомий своїми нападами на представників різних ЗМІ: він агресивно висловлюється про журналістів під час прес-конференцій, говорить про них під час першої і другої передвиборної кампаній, інспірує проти них агресивне ставлення суспільства. Водночас, послуговуючись девізом *Make America Great Again*, Дональд Трамп виступає своєрідним захисником США від мігрантів та терористів, борцем за американську економіку, яка для нього є більш значущою, ніж кліматична ситуація у світі, та лідером, який не хоче, щоб армія США брала участь у військових конфліктах, зокрема на Близькому Сході.

Найбільше критики від Дональда Трампа зазнали медіа, які відомі як такі, що підтримують Демократичну партію, – CNN, MSNBC, *The New York Times*, *The Washington Post* та інші. За даними організації «Репортери без кордонів», США знаходяться на 48 місці за рівнем свободи преси станом на 2019 рік. Коли до влади прийшов Дональд Трамп, вони були на 43-ій позиції [3].

2010 року Віктор Орбан вдруге став прем'єр-міністром Угорщини. У липні 2014 року в одній із своїх промов він назвав модель влади у країні «неліберальною демократією» [4]. Уперше цей термін 1997 року використав Фарід Закарія у журналі *Foreign Affairs*. «Неліберальною демократією» він назвав політичний режим, у якому влада поступово обмежує права громадян, які обирали її шляхом демократичних виборів. Унаслідок цього утисків зазнає свобода слова, знецінюється значення народовладдя, влада починає втручатися в діяльність судів, щоб будь-якою ціною зберегти за собою крісло [5].

Таким шляхом пішов і Віктор Орбан: партія «Фідес», маючи 2/3 місць у Національних зборах, почала змінювати законодавство і наприкінці 2010 року

ухвалила закон про ЗМІ. Він передбачав створення спеціальної комісії, яка мала наглядати за медіа та могла їх штрафувати. На закон із обуренням відреагували і Єврокомісія, і ОБСЄ, тому зрештою Будапешт змушений був доповнити його формальними поправками [6]. До того часу прибічники Віктора Орбана вже мали ідею створення об'єднаного суспільного мовлення. Зрештою всі державні ЗМІ інтегрував фонд MTVA, до якого увійшли телеканали, радіо, онлайн-медіа та головна інформаційна агенція країни. Створення цього консорціуму угорська влада називала «питанням національного інтересу». Тим часом соратники Орбана почали скуповувати приватні ЗМІ. Наприклад, від початку його правління медіамагнатом став його студентський друг Лайош Шімічка, а також Лорінц Мейсарош – голова села Фелчут, у якому виріс Віктор Орбан [7]. Угорські ЗМІ із watchdogs перебирають на себе роль захисників режиму владної партії. Опозиційні ж медіа закривають, пояснюючи це нестачею коштів. За даними організації «Репортери без кордонів», станом на 2019 рік Угорщина знаходиться на 87 місці в рейтингу рівня свободи преси. Порівняно з 2018 роком, країна втратила 18 позицій [8].

Схоже на уряд Орбана діяла і владна партія Польщі «Право і справедливість». 2015 року вона взяла під свій контроль державний мовник TVP, який тепер критикують за пропаганду позиції керівної партії. У червні цього року «ПіС» заявила, що поставить собі за мету «полонізацію» польських медіа, якщо переможе на парламентських виборах. За підсумками парламентських виборів 2019 року, «Право і справедливість» залишається при владі. Підтримку виборців вона зберігає через такі аспекти своєї політики:

- запровадження програми «Сім'я 500+», яка передбачає соціальні виплати на другу та наступних дітей; допомога дорівнює 40% мінімальної заробітної плати, тому ця програма є дуже популярною;
- скасування для молоді віком до 26 років податку на прибуток для фізичних осіб;
- захист церкви та традиційних сімейних цінностей; антимигрантська політика.

Враховуючи вдалу соціальну реформу, тиск на медіа жодним чином не позначився на популярності «Права і справедливості» серед громадян. У

випадку перемоги на виборах ще в червні цього року «ПіС» обіцяла вдатися до так званої «реполонізації» медіа, тобто обмежити частку іноземного капіталу в польських медіакомпаніях [9]. Цю новину з занепокоєнням сприйняли «Репортери без кордонів». 2019 року Польщі присудили 59 місце в рейтингу свободи преси. Країна активно втрачає позиції в цьому переліку з 2016 року [10].

Отже, оскільки популізм передбачає задоволення потреб простого населення, він відвертає увагу від проблем, які не відіграють першочергової ролі у спектрі їхніх інтересів. Таким чином, задоволені соціальними реформами та націоналістичною політикою, люди не послаблюють свою підтримку партій, які сповідують популістичну риторику і здійснюють тиск на ЗМІ. Таким чином, популізм стає одним із чинників кризи свободи слова.

Список використаних джерел

1. Fukuyama F. What is populism / F. Fukuyama // [Електронний ресурс] — Режим доступу: <https://medium.com/stanfordcddr/what-is-populism-eb9fcf443c88>
2. Юридична енциклопедія: В 6 т. / Редкол.: Ю. С. Шемшученко (голова редкол.) та ін. — К.: «Укр. енцикл.», 1998 — [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://leksika.com.ua/13410927/legal/populizm>
3. Reporters Without Borders: 2019 World Press Freedom Index — [Електронний ресурс] — Режим доступу: <https://rsf.org/en/united-states>
4. Prime Minister Viktor Orbán's Speech at the 25th Bálványos Summer Free University and Student Camp — [Електронний ресурс] — Режим доступу: <https://www.kormany.hu/en/the-prime-minister/the-prime-minister-s-speeches/prime-minister-viktor-orban-s-speech-at-the-25th-balvanyos-summer-free-university-and-student-camp>
5. Farid Zakaria. The Rise of Illiberal Democracy / F. Zakaria // Foreign Affairs. — 1997. — Vol. 76, No. 6. — P. 22 — 43
6. Miklós Haraszti. Hungary's Media Law Package — [Електронний ресурс] — Режим доступу: <https://www.iwm.at/transit-online/hungarys-media-law-package/>
7. Тужанський Д. Вартові режиму Віктора Орбана / Д. Тужанський // 2018 — [Електронний ресурс] — Режим доступу: <https://medialab.online/news/magyarorszag/>

fbclid=IwAR3pTygpgmvDEGIaJwb2eeKGORtU6CGcs-

AiTVQBwM72yo0UWY8C86dIJ0

8. Reporters Without Borders: 2019 World Press Freedom Index – [Електронний ресурс] — Режим доступу: <https://rsf.org/en/hungary>

9. Poland’s plan to “repolonize” foreign-owned media – [Електронний ресурс] — Режим доступу: <https://rsf.org/en/news/polands-plan-repolonize-foreign-owned-media>

10. Reporters Without Borders: 2019 World Press Freedom Index – [Електронний ресурс] — Режим доступу: <https://rsf.org/en/poland>

Голумбйовська А. М.*

SmartCity як концепція розвитку сучасного міста

Сучасні комунікації на місцевому рівні є надзвичайно важливими для суспільства, де немає ні часу для черг, ні місця для безлічі зайвих папірців та корупції. Те, на що раніше витрачалися години, сьогодні вирішується в один клік за допомогою системи SmartCity. Сьогодні цей термін набув ширшого значення, і тому його використовують для позначення не лише концепції, а й самих міст, де поєднано сучасне з майбутнім, де технології інтегровані в усі сфери людської діяльності, а на найвищому рівні знаходиться комунікація між жителями та владою.

Розробки, що належать концепції SmartCity можуть використовуватись у різних секторах місцевого управління: транспорті, так званому “електронному уряді”, енергетиці, охороні здоров’я, будівництві, суспільному житті.

Спеціалісти у сфері архітектури Mark Deakin та Husam Al Waer у книзі «From Intelligent to Smart Cities» виділили такі ознаки технології, яку можна віднести до системи Розумного міста:

- *це має бути прикладна електронна або цифрова технологія, яка працює на міську громаду або місто;*

* Студентка II курсу Міжнародних комунікацій Інституту міжнародних відносин Андреева Ольга Миколаївна, д-р політ наук, професор

- розробка може використовувати інформаційно-цифрові технології для трансформації житлових та робочих умов у регіоні;
- технологія може бути інтегрованою для покращення роботи місцевої влади;
- громада та міські спеціалісти можуть використовувати ці технології за територіальною ознакою для здобуття нових знань та початку інноваційного руху [1].

Експерт у сфері урбаністики Білл Хатчінсон запропонував зрозумілу класифікацію розумних міст: версії 1.0, 2.0 і 3.0.

- В «розумному місті» 1.0 немає загальної стратегії, автоматизація торкнулася окремих, не пов'язаних між собою компонентів.
- У версії 2.0 ведеться об'єднання і взаємозв'язок раніше незалежних ініціатив та максимально великого числа різних джерел інформації.
- Версія 3.0 передбачає, що об'єднання всіх компонентів завершено, а вся інфраструктура буквально просякнута інтелектуальними технологіями [2].

Дослідживши розвиток технологій в Україні, можемо стверджувати, що стан системи SmartCity у нашій країні знаходиться на перехідному етапі між версією 1.0 та 2.0. Але в деяких містах, зокрема Києві, відбувається перехід від версії 2.0 до 3.0.

Місце та користь системи Розумного міста можна простежити на прикладі Естонії з її найвищим рівнем розвитку електронного уряду та взаємодії з громадянами: «Тут можна онлайн проголосувати на виборах, зареєструвати народження дитини, замовити паспорт та виконати ще десятки бюрократичних процедур за спрощеною системою, яка забирає години, а іноді й хвилини, замість тижнів та місяців» [1].

21 листопада 2017 року Київрада ухвалила концепцію «КИЇВ СМАРТ СІТІ», а ще раніше було утворено ініціативну групу **Kyiv Smart City**. Нещодавно вони провели черговий щорічний форум для напрацювання головних напрямків діяльності. Командою було запущено проект «Відкритий бюджет Києва», також було впроваджено систему електронних закупівель «ProZorro».

Серед цифрових сервісів на базі Розумного міста існують такі: Портал відкритих даних, Єдиний веб-портал, Бюджет участі, Онлайн-петиції, Відкритий бюджет Києва, Електронні закупівлі, Контактний центр міста Києва, Інформаційно-аналітична система “Майно”, GPS-ТРЕКЕРИ, Запис у дитячий садок, Запис на прийом до лікаря, Єдиний обліковий запис киянина, Система інформування киян, Реєстр домашніх тварин [3].

Таким чином, основними векторами розвитку для команди Kyiv SmartCity є наступні:

- Інтелектуальні системи управління дорожнім рухом (відеонагляд на автошляхах, що дозволяє контролювати порушення правил дорожнього руху, інформація про стан доріг, завантаженість парковок у місті);
- Залучення жителів міста до управління (зв'язок з керівництвом муніципалітетів за допомогою електронних звернень);
- Впровадження міської мережі Wi-Fi (бездротовий доступ до інтернету будь-якому куточку міста);
- Розумний громадський транспорт (контроль за усім, що відбувається в салоні та зовні протягом руху);
- Сповіщення про надзвичайні ситуації (персональна мережа оповіщення, що відправляє звичайні SMS-повідомлення про НС);
- Кнопки екстреного реагування (у ситуаціях, що вимагають швидкого реагування органами поліції);
- Використання сонячних батарей;
- Безготівкові платежі (можливість оплати за допомогою телефону) [4].

Серед численних здобутків системи Розумного міста можна помітити деякі прорахунки. Успішність впровадження електронного врядування напряму залежить від роботи виконавчої влади уряду. Якщо влада не виконує свої функції належним чином, це гальмуватиме процеси утвердження та роботи цифрових проєктів, тому стрімкий розвиток технологій вимагає розумного, готового до змін державного апарату.

Список використаних джерел

1. <https://hmarochos.kiev.ua/2015/07/22/shho-take-smart-city-v-sviti-ta-v-kiyevi/>
2. <https://www.hutchison-management.com/?cat=4&paged=2>
3. <https://www.kyivsmartcity.com/projects/>
4. <http://thefuture.news/smart-city/>

Гмирянська К.О. *

Концепт «Русській мір» як чинник дестабілізації україно-російських відносин

У контексті визначення чинників і умов, які дестабілізуюче впливають на безпекову ситуацію в Україні, важливим було б, на наш погляд, виявити місце і роль концепції «Русского міра», військової доктрини РФ, етнокультурної експансії та інших чинників. Адже саме вони мають враховуватися при визначенні власних, українських орієнтирів у внутрішньої та зовнішньополітичній діяльності, розробці стратегії і тактики взаємодії з іншими державами та Росією зокрема. Сукупність джерел, разом із властивими їм видами дестабілізуючих чинників, формують цілий спектр загроз, що впливають на стан особистості, суспільства і держави.

Одним із критично важливих чинників суспільно-політичної дестабілізації України з боку Російської Федерації є концепт «русского міра». Він за своєю сутністю є неоімперською геополітичною ідеологічною доктриною, яка має на меті обґрунтувати теоретично та допомогти практично реінкарнувати Росію як імперську наддержаву у кордонах 1914 року.

На початку свого розвитку «русській мір» був ідеологічним підґрунтям до геополітичного утворення «Євразійського Союзу», тобто реставрації колишнього СРСР у нових умовах, найважливішою складовою якого мала бути лояльна проросійська Україна. Однак згодом концепт перетворився у

* Аспірантка кафедри міжнародних медіакомунікацій і комунікативних технологій Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка, науковий керівник Даниленко С. І., доктор політичних наук, кандидат філологічних наук

виправдання прямої воєнної агресії проти України: «для захисту російського і російськомовного населення» [1].

Можна небезпідставно вважати, що концепція «русского міра» є насправді осучасненим варіантом традиційної російської великоімперської ідеї. А ця ідея, у свою чергу, не може бути реалізована без України. Тому «Русській мір» у будь-якому з його варіантів явно або приховано є ворожим до української національної ідеї, до української державності.

Сучасна Російська Федерація, попри псевдодемократичний і псевдоліберальний формат державного правління, за своєю сутністю є неоімперським державним утворенням на чолі з автократичним режимом, очолюваним В. Путіним. Наприкінці ХХ ст., за президентства Б. Єльцина, РФ мала реальну можливість позбутися імперської спадщини і перетворитися на справжню, рівноправну і демократичну федерацію численних етнічних спільнот та націй, які на добровільних засадах об'єдналися, а деякі найважливіші повноваження делегували центру. Ті етноси, які не захотіли об'єднуватися, мали б повне право вийти зі складу РФ й започаткувати власні національні держави [2].

Формально (де-юре) Росія є федерацією багатьох народів, до її складу входять такі етноси та національності, як: росіяни, татари, башкири, калмики, буряти, чеченці, інгуші, чуваші, якути, чукчі, адиги, осетини, українці, євреї, удмурти, тувинці, хакаси, ненці, ханти-мансійці та інші етнонаціональні спільноти, які «добровільно» об'єдналися для співжиття у РФ. Реально ж (де-факто) Росія є державою тоталітарного типу, що всіляко намагається зберегти статус-кво імперії після розвалу СРСР, знищуючи всі національно-визвольні рухи (дві російсько-чеченські війни – яскравий приклад придушення національно-визвольних рухів та державного етноциду). З цією ж метою РФ намагається повернути свій втрачений вплив на весь колишній пострадянський простір (російсько-грузинська війна 2008 р., україно-російська, що розпочалася 2014-го, тощо). Саме тому засадничим пріоритетом для внутрішньої й зовнішньої політики Кремля є не братерська співдружність народів, а російський імперський реваншизм і шовінізм.

Ось що з цього приводу сказав один із провідних ідеологів неоімперіалізму та «Русского міра», помічник Президента РФ В. Сурков: «Є найромантичніша з важливих причин збереження національного суверенітету: росіяни, вже 500 років, з часу Івана III, є державотворчим народом. Ми – нація, яка звикла до державності. І на відміну від наших багатьох друзів по Радянському Союзу, і багатьох інших країн ми завжди були носіями національної ідеї. Ясно, що деякі країни, які оголошують своєю національною ідеєю вступ до Євросоюзу, дуже щасливі країни: їм багато думати не треба. У них все дуже просто. Москалі погані, вони в усьому винні, ми зараз побіжимо в Брюссель, і там все буде добре. Треба пам'ятати, що всі ці нації жодного дня у своїй історії не були суверенними, вони не мають досвіду державного існування. Тому цілком зрозуміло, що, коли в Москві не склалося або склалося не так, як хотілося, вони одразу ж, не замислюючись, біжать до іншого хазяїна. Це нормально. Були провінцією однієї країни, стануть провінцією іншої» [3].

Зрозуміло, що імперський ідеолог і практик має на увазі перш за все Україну, без якої цей російський імперський проект ніколи не буде реалізований. Оскільки лише завдячуючи приєднанню козацької держави Гетьманщини Московське царство стало Російською імперією. Завдяки людському ресурсу й інтелектуальному потенціалу, у тому числі й УРСР, СРСР переміг у Другій світовій війні і згодом став наддержавою й суперником США. Без України Російська Федерація вже 25 років перебуває у статусі регіонального лідера і ніяк, попри всі «титанічні зусилля» Кремля, не може вийти на вищий рівень. Зрештою, це і стало однією з причин сучасної україно-російської війни, а саме – прагнення повернути Київ в геополітичну орбіту Москви, остаточне знищення української державності, цілковита асиміляція українців. Одним із дієвих елементів реалізації цього геополітичного задуму і мав стати так званий «Русській мір» як концепція-обґрунтування та виправдання неоімперської політики Москви [4].

Ситуація в Україні стала поштовхом не лише для українського суспільства, а й для світової спільноти формувати певні моделі захисту, протидії можливим інформаційним загрозам від держав-опонентів. Інформаційно-психологічні операції або точніше сказати дезінформаційно-психологічні операції

залишаються ефективним інструментом провокацій та перманентної підтримки локальних конфліктів, які формують зону напружених та хаосу на зацікавленій агресором території.

Список використаних джерел

1. Що таке «русский мир»? / Електронне видання «Український простір» // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://spa.ukma.edu.ua/що-таке-русский-мир/>
2. «Русский мир» як ідеологія і глобальний проект. Ризики для України / Електронне видання «Релігія в Україні» // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.religion.in.ua/zmi/ukrainian_zmi/35367-russkij-mir-yak-ideologiya-i-globalnij-proekt-riziki-dlya-ukrayini.html
3. Григорій Перепелиця: Ідеологія «русского міра» як загроза безпеці світу та Україні / Офіційний сайт «Центр дослідження Росії» // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://r-studies.org/news_details.php?news_id=81655&lang=eng&interface_lang=ukr
4. «Русский мир» – ідеологічна та економічна зброя Росії – експерти Електронне видання «Радіо Свобода» // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.radiosvoboda.org/a/29656407.html>

*Єрошин А. Г.**

Загальні риси стратегічних комунікацій та політики НАТО під час криз на Близькому сході

Близькосхідний регіон має пріоритетне значення для міжнародної спільноти з огляду на концентрацію світових запасів вуглеводнів, що робить Близький Схід критично важливим регіоном, від розвитку економіки, політичної і соціальної стабільності якого залежать економічна і політична стабільність практично всієї світової спільноти, особливо в умовах зростаючої глобалізації. Сутність геостратегічного феномену регіону Близького Сходу полягає в його геополітичному та геоekonomічному значенні, через що він традиційно знаходиться в центрі уваги США, залишається зоною життєво важливих

* Здобувач кафедри міжнародних медіа комунікацій та комунікативних технологій
Інститут міжнародних відносин
науковий керівник Даниленко С.І., д. політ. наук, завідувач кафедри міжнародних медіакомунікацій та комунікативних технологій

стратегічних інтересів та забезпечення економічної та енергетичної безпеки американської держави.

Початку другого десятиріччя XXI століття характерна низка політичних і військових конфліктів в країнах Близького Сходу і Північної Африки. Ці події, які отримали умовну назву «арабської весни», сколихнули не тільки арабський світ, а й мали значний вплив на трансформацію політичної організації світу в цілому [1].

Одним з ключових зовнішніх учасників подій «арабської весни», що займає особливе місце в системі сучасної світової політики, являється НАТО.

Провідні держави-члени НАТО (США, Німеччина, Франція, Великобританія, Італія) слідує широкого спектру економічних і геополітичних інтересів в Північній Африці і на Близькому Сході, пов'язаних насамперед з досягненням домінування в регіоні і енергетичним забезпеченням європейських держав-учасниць альянсу.

Новим елементом, що визначає підхід НАТО до реалізації своєї стратегії, стала концепція гуманітарного втручання, необхідність захисту прав людини в розумінні Альянсу. У цьому плані найбільш показовою виглядає ситуація в таких арабських державах, як Лівія і Сирія.

Розвиток конфліктів в Лівії та Сирії проходив в умовах наростаючого впливу іноземних держав. США та інші країни НАТО, які розглядають регіон як сфери своїх економічних і геополітичних інтересів, встали на шлях втручання у внутрішньополітичні процеси. Тим самим конфліктам «арабської весни» був наданий новий зовнішньополітичний характер, а характер і ступінь втручання дозволив їх розглядати в якості складової стратегії по створенню нового миро пристрою, який стверджує допустимість односторонніх дій з боку західної спільноти, його провідних держав і НАТО.

У стратегічних підходах Північноатлантичного альянсу до участі у внутрішньополітичному конфлікті в Сирії ключову роль зіграли геополітичні та гео економічні інтереси.

На відміну від лівійської кризи НАТО спочатку уникала відкритого військового втручання в сирійський конфлікт. Проте, стратегія блоку була

спрямована на те, щоб сприяти встановленню в цій країні сприятливого політичного режиму для НАТО. Провідною технологією досягнення поставленої мети послужила підтримка сирійської опозиції, забезпечення її консолідації, підготовка і розгортання військової інфраструктури блоку в безпосередній близькості від кордонів Сирії [2].

Починаючи з 2011 року, події, що відбувалися в Сирії, перетворилися в один з епіцентрів світової політики. Характер цього конфлікту з часом трансформувався з протестного руху в громадянську війну, в яку виявились залучені найрізноманітніші зовнішні сили.

Сирійська держава, яка зберігає свою суверенність, є однією з перешкод остаточної «демократизації» «Великого Близького Сходу» за моделлю, запропонованої США і їх союзниками по НАТО.

Маючи динамічний характер, втягуючи в себе все більшу кількість учасників, сирійська криза виросла до глобальної проблеми, яка відбилася в значному і постійно зростаючому розриві між внутрішньою динамікою кризи і зовнішніми зусиллями з вирішення конфлікту [3].

Найбільш активну участь в сирійських подіях проявили США і провідні європейські країни - члени НАТО, і перш за все Великобританія, Франція, Німеччина. Протягом конфлікту в Сирії блок НАТО взяв курс на послідовну підтримку сирійської опозиції. Велике значення у виборі позиції НАТО в сирійській кризі зіграло ставлення Росії до сирійських подій.

В результаті подій «арабської весни» на міжнародній арені з новою силою розгорається протиборство між шіїтськими і сунітськими державами, що руйнує єдність арабської нації і загрожує невирішенням конфліктів в майбутньому.

Названі фактори сприяють формуванню небезпечної «африканській зони нестабільності». Негативним наслідком «арабської весни» стало посилення радикального ісламізму в країнах регіону, що не тільки сприяло зростанню напруженості і нестабільності в регіоні, а й стало головною причиною зростання загрози міжнародного тероризму. Політичні кризи «арабської весни» з'явилися також причиною виникнення і загострення політичної нестабільності в сусідніх державах.

Дослідження трансформації політичної і військової стратегії НАТО дозволяє обґрунтовано говорити про те, що стратегічна мета Альянсу на сучасному етапі його розвитку полягає не тільки у вирішенні питань військової безпеки держав-членів, але і в залученні до сфери впливу Заходу все нових держав, забезпеченні їх військово-політичної взаємодії у вирішенні військово-політичних криз [4].

Ще одним новим елементом, визначальним військово і політичну стратегію Альянсу, стала концепція гуманітарного втручання, яка впливає із зовнішньої необхідності захисту прав людини, незважаючи на суверенні прерогативи держави, в тому числі шляхом збройного втручання. Ідея гуманітарного втручання виявилася затребуваною для виправдання дій НАТО в період «арабської весни».

Принципово важливою складовою новітніх комунікаційних стратегій НАТО в сфері безпеки та оборони є посилення інформаційного чинника. Інформаційні операції Альянсу включають, зокрема, такі компоненти, як психологічні операції, поширення дезінформації, комп'ютерні операції та електронні військові дії, що передбачають використання "кіберзброї" для знищення або нейтралізації інформаційних систем супротивника.

Список використаних джерел:

1. Ожеван М. А. Глобальна війна стратегічних наративів: виклики та ризики для України Стратегічні пріоритети. Науково-аналітичний щоквартальний збірник Серія «Політика» No 4 (41) • 2016.-с. 30 -40
2. Тихомирова Є.Б. Стратегічні комунікації як один з пріоритетів глобальної стратегії зовнішньої політики і безпеки //Міжнародні відносини. Серія «Політичні науки», No 14(2017)[Електронний ресурс]. – Режим доступуhttp://journals.iir.kiev.ua/index.php/pol_n/issue/view/175
3. NATO Strategic Communications Policy [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://info.publicintelligence.net/NATO-STRATCOM-Policy.pdf>
4. Nothhaft H.. A Framework for Strategic Communication Research: A Call for Synthesis and Consilience // International Journal of Strategic Communication. – 2016. – Vol. 10, Is. 2. – P. 69–86.

**Пошук ефективних зовнішньополітичних інструментів у формуванні
іміджу Китаю у Центральній та Східній Європі
(Польща, Україна, Білорусь)**

У переліку сучасних комунікаційних технологій важливу роль відіграють медіакомунікативні технології в Китаї, США, країнах ЄС, а також інших державах, зокрема в Україні. Це впливає на формування міжнародної політики й ухвалення керівних рішень. Міжнародні медіакомунікації використовуються у інструмент у зовнішній політиці держав для формування позитивного іміджу країни на міжнародній арені.

Сучасний Китай впроваджує проактивну глобальну політику. Стратегія «м'якої сили», культура дружби і щедрості, як конфуціанські істини, визначили засадничі цінності модернізації сучасного Китаю. Китайський теоретик В. Ханчжоу наголошує, що наразі Китай знаходиться на етапі 3 будівництва нового національного образу [2]. Цей образ включає політичну символічну систему, однаково враховує універсалізм та унікальність китайської культури [2, с. 65]. Національний образ в ідеалі повинен транслювати ідентичність сучасного китайського суспільства, бути правдивим та досконалим [2, с. 66]. Багато сучасних експертів одним із найбільш ефективних зовнішньополітичних інструментів формування державного іміджу визначають публічну дипломатію [9; 11].

Китайський дослідник С. Менг висловлює дуже цікаву точку зору, характеризуючи все більш систематичними та зрілими зв'язки з громадськістю Китаю як країни. Вчений наголошує, що Китай наразі вступає в епоху PR стратегії нації, що передбачає «перевідкриття» Китаю для інших націй [4, с. 33]. І це стається завдяки вагомій ролі масмедіа та зростання спроможності крос-культурної комунікації.

Наголосимо, що останні дослідження китайських вчених дають підстави стверджувати, що механізми впливу іміджу країни на торговельний «образ» «Зроблено в Китаї» останнім часом все більш позитивно відображаються на цінностях та свідомості громадян інших країн [3].

Віртуальне середовище стає активним гравцем на міжнародній політичній арені, про що свідчать постійні кіберзмагання у сфері застосування політичних технологій. В Китаї існують обмеження на доступ до ряду опозиційних або закордонних Інтернет-ресурсів, які коментують дії влади країни у небажаному для неї світлі. Відтак, влада ефективно пригнічує опозиційні настрої, що виникають у мережах. Ще одним із засобів контролю над перебігом подій у соціальних мережах є створення локальних мереж в Китаї [7].

КНР за останні шість років, від часу створення формату взаємодії «16+1», приділяє значну увагу регіону Центральної та Східної Європи (ЦСЄ), перетворюючись на геополітично важливого актора для нього. Китай розраховує на поліпшення свого іміджу в Європі для подальшої економічної присутності зважаючи на торговельну війну зі США. Принциповим є те, що жодна країна ЦСЄ не є винятково важливою для китайської сторони. Проте Китай позиціонує себе як країну, що забезпечує розвиток екологічних проєктів, транспортної мережі та інфраструктури, передових технологій. Стратегічною метою КНР у ЦСЄ є закріплення позиції Китаю в регіоні та Європі загалом.

У листопаді 2014 р. голова КНР Сі Цзіньпін дав нове визначення зовнішньої політики Китаю – «прагнути до досягнень» (奋发有为, fèn fā yǒu wéi) [5]. Тобто сьогодні Китай намагається зміцнити свою присутність та вплив у світі, що проявляється у різного роду ініціативах щодо встановлення нового світового порядку [6].

Поряд з активізацією зовнішньо-політичної діяльності КНР на глобальному рівні простежується інтенсифікація її участі у різноманітних регіональних форумах. На разі Китай із двостороннього рівня взаємодії активно переходить до багатостороннього та існуючих механізмів взаємодії регіональної та глобальної спрямованості (ШОС, БРІКС, Форум «КНР-ЄС», співробітництво КНР з країнами Центральної і Східної Європи у форматі «16+1», очікуваний формат взаємодії «Китай плюс країни Північної Європи» («5+1»), між-регіональний форум «Зустрічі Європа-Азія» (АСЕМ) тощо). Це є характерною рисою китайської дипломатії у різних регіонах світу і має на меті забезпечити Китаю фактичне лідерство в глобальних масштабах [8].

Таким чином, формування зовнішньополітичного іміджу Китаю у країнах ЦСЄ відбувається на основі проактивної глобальної політики формування нового національного образу, стратегії «м'якої сили», з використанням інструментів публічної дипломатії, систематичних зв'язків з громадськістю, масмедіа та кроскультурних комунікацій. Дієвими інструментами у формуванні іміджу є віртуальне середовище, Інтернет-ресурси, розроблені економічні ініціативи підтримки інфраструктури країн ЦСЄ, участь у регіональних форумах задля здійснення неформальних комунікацій.

Список використаних джерел

1. Barton Benjamin The EU-China Strategic Partnership: Counter-Piracy Cooperation GameChanger? E-International Relations. 2013. June 3. URL: <http://www.e-ir.info/2013/06/03/the-eu-china-strategicpartnership-counter-piracy-cooperationgame-changer>
2. Haizhou W. Theoretical Framework and Chinese Approach of National Image Strategy: A Study Based on Symbolic Politics / W. Haizhou // The Journal of Shanghai Administration Institute. 2018, Vol. 19 (4), С. 59-66.
3. He J. The Effectiveness of National Image Strategy: A Research on How National Image Influences the Attitude towards “Made in China” from the Perspective of British and American Consumers / J. He, L. Zhu, H. Huang // Journal of East China Normal University. 2017, Vol. 49(6), P. 124-135.
4. Meng X. Study on the Vital Role of the Mass Media in the Age of PR Strategy of Nation from The National Image Film of China / X. Meng // Journal of Kaifeng University. 2011, Vol. 25 (2), P. 31-33.
5. Yan Xuetong. From Keeping a Low Profile to Striving for Achievement. The Chinese Journal of International Politics. 2014. 7(2): 153–184.
6. Геоeкономiчне зростання Китаю у сучасному свiтi (стенограма наукової доповідi на засiданнi Президiї НАН України 22 лютого 2017 р.) / В.О. Кiктенко // Вiсник Нацiональної академiї наук України. 2017. Вип. 4, С. 42-60.

7. Даниленко С.І., Прокопенко Я.В. Інтернет технології як інструмент досягнення зовнішньополітичних цілей. Актуальні проблеми міжнародних відносин. 2011, Вип. 102 (Частина І), С. 96-102
8. Дем'янчук, О. В. Вікно в Європу: формат 16+1 та перспектива для України. Прикарпатський вісник НТШ. Думка. 2018, 6 (50), С. 49-56.
9. Полішко Г. Національний брендинг у глобальній економічній системі : дис. канд. екон. н. : 08.00.02. Дніпропетровськ, 2016. – 238 с.
10. Полоус О.В. Проблеми економічної взаємодії ЄС – США та ЄС – КНР. Проблеми системного підходу в економіці: збірник наукових праць. 2018, Вип. 6(68), С. 27-33.
11. Терещук В. Публічна дипломатія України: інституційні та програмні аспекти. Науковий журнал «Політикус», 2016. – Вип. 2, С. 168–17

*Шустенко С.**

Реакція країн Європи щодо повернення Росії до складу ПАРЄ

Парламентська асамблея Ради Європи є одним з двох головних статутних органів Ради Європи і представляє інтереси основних політичних партій, існуючих в державах-членах Організації. В рамках Асамблеї здійснюють співробітництво представники парламентських структур 47 демократичних держав європейського континенту, що входять до складу Ради Європи.

Асамблея розглядає актуальні і перспективні питання, які торкаються проблем сучасного суспільства і різних аспектів міжнародної політики.

Результати роботи Асамблеї відіграють важливу роль у визначенні напрямків діяльності Комітету Міністрів, а також міжурядового співробітництва в рамках Ради Європи. Крім того, члени Асамблеї доводять їх до відома своїх національних парламентів і тим самим здійснюють вплив на свої уряди.

З 1989 року Асамблея сприяє врегулюванню кризових ситуацій в Європі. Політичні дебати, які проходять в рамках її діяльності, як правило, базуються на результатах відряджень, місій до регіонів, де відбуваються конфлікти, а також

* Аспірантка кафедри міжнародних медіакомунікацій та комунікативних технологій Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка
Науковий керівник: д.політ.н., доц. Даниленко С.І.

діалогу з країнами, де виникають ці конфлікти. Таким чином, вищезгадана діяльність Асамблеї веде до укріплення політичної ролі Ради Європи [1].

З початку вступу до Ради Європи, Україна мала з організацією перспективне та результативне співтовариство. Однак, вектор напрямку відносин змінюється, коли Парламентська асамблея Ради Європи на своєму засіданні 25 червня 2019 підтримала резолюцію, яка змінює правила ПАРЄ і ускладнює процедуру застосування санкцій щодо Росії та робить можливим її повернення до складу організації. За таке рішення проголосували 118 членів ПАРЄ, проти були 62, утрималися 10.

Проект цієї резолюції регламентний комітет ПАРЄ ухвалив 3 червня. Наполегливо проти резолюції виступили країни Балтії. Так, президентка Естонії Керсті Кальюлайд розкритикувала ПАРЄ за прийняття вигідної для Росії резолюції. Вона нагадала, що Москва не виконала жодної умови для повернення до роботи в Асамблеї. Аналогічно міністр закордонних справ Латвії Едгар Рінкевич заявив, що прийнята резолюція ПАРЄ розчаровує. Він зауважив, що Латвія виступила проти цього рішення, оскільки воно підриває повагу до ключових цінностей: демократії, верховенства права і прав людини.

МЗС Литви також висловило невдоволення резолюцією ПАРЄ зауваживши, що рішення про створення виняткових умов для Росії, яка продовжує порушувати міжнародне право і не змінює своїх агресивних дій щодо інших держав-членів Ради Європи, підриває фундаментальні цінності та авторитет організації. У дипломатичному відомстві республіки заявили, що Росія нічого не зробила для реалізації резолюцій, які засуджують анексію Криму та порушення суверенітету та територіальної цілісності України.

Польські делегати не дали жодного голосу за резолюцію, за виключенням одного депутата, який назвав свій голос "технічною помилкою" і яка буде виправлена. У МЗС Польщі вважають, якщо рішення про повернення Росії до ПАРЄ нічого не змінить у діях Москви, потрібно буде подумати про призупинення участі країни у ПАРЄ.

Грузія оскаржила повноваження російської делегації в Парламентській асамблеї Ради Європи: процедуру оскарження за змістовними підставами провели з ініціативи члена грузинської делегації Ніно Гогадзе.

У Молдові, яка підтримала резолюцію, спробували пояснити свою позицію. Міністр внутрішніх справ Молдови Андрій Нестасе заявив, що проголосувати за повернення російської делегації було нелегко, але "ПАРЄ може позитивно вплинути на всі держави".

Відверто радіють перспективі повернення росіян до європейських інституцій у Німеччині. Міністр закордонних справ ФРН Гайко Маас привітав рішення про повернення делегації РФ до Парламентської асамблеї Ради Європи.

Прем'єр-міністр Великої Британії Тереза Мей також підтримала повернення права голосу російській делегації у ПАРЄ. Вона заявила, що вони не визнають і ніколи не визнавали незаконну анексію Криму Росією, але додала, що членство РФ в Раді Європи необхідно зберегти.

Делегації Франції, Італії, Іспанії, Португалії, Норвегії, Австрії, Словаччини, Туреччини, Ісландії, Кіпру та Азербайджану в повному складі підтримали повернення російській делегації.

Майже повністю рішення підтримали Німеччина, Нідерланди, Чехія, Вірменія та Молдова. Проти повернення Росії у повному складі проголосували лише Україна та Грузія. Здебільшого проти також були Швеція, Велика Британія, Польща, Литва, Латвія та Естонія [2].

Як наслідок українська делегація призупинила свою роботу в ПАРЄ на період цієї сесії і буде приймати участь виключно у процесах по оскарженню повноважень російською делегацією і накладення на неї санкцій. У європейських ЗМІ вже почалася кампанія по обструкції депутатів ПАРЄ, які проголосували за повернення до асамблеї російської делегації. Україна буде і далі взаємодіяти з ПАРЄ, як з органом, в якому приймаються важливі резолюції [3].

У жовтні 2019 Україна увійшла до складу постійної групи «Балтік+» у Парламентській асамблеї Ради Європи (ПАРЄ). Угоду підписала Україна спільно із Латвією, Литвою, Естонією та Грузією. Група «Балтік+» ставить перед собою

завдання продовжувати політику невизнання анексії Криму, засудження окупації Росією Криму, частини східної України, Грузії і Молдови [4].

Україна рішуче налаштована у своїх діях, а також має немало країн союзників з даного питання. Подальший розвиток подій залежить від політики, яка проводиться нашою державою, а також від рішень Парламентської Асамблеї Ради Європи та її сумлінного дотримання своїх принципів.

Список використаних джерел

1. Постійне представництво України при Раді Європи [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://coe.mfa.gov.ua/ua/ukrainecoe/>
2. Повернення Росії до ПАРЄ: навіщо Європа ухвалила таке рішення і що про це кажуть західні експерти [Електронний ресурс]. – 30 червня, 2019.- Режим доступу: <https://tsn.ua/svit/povernennya-rosiyi-do-parye-navischo-yevropa-uhvalila-take-rishennya-i-scho-pro-ce-kazhut-zahidni-eksperti-1370580.html>
3. Україна не вийшла з ПАРЄ: Береза розвінчав фейки щодо української делегації в асамблеї [Електронний ресурс]. – 26 Червня 2019. - Режим доступу: <https://prm.ua/ukrayina-ne-viyshla-z-parye-bereza-rozvinchav-feyki-shhodo-ukrayinskoyi-delegatsiyi-v-asambleyi/>
4. Україна в ПАРЄ увійшла до складу групи «Балтік+» [Електронний ресурс]. – 1 жовтня 2019.- Режим доступу: <https://www.slovoidilo.ua/2019/10/01/novyna/polityka/ukrayina-parye-uvijshla-skladu-hrupy-baltik>

*Копійка М. **

БЕЗПЕКОВІ ЧИННИКИ СТРАТЕГІЧНОГО ПОЗИЦІОНУВАННЯ УКРАЇНИ В МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИНАХ

Комунікативна складова безпекових стратегій, на погляд фахівців з міжнародних відносин, зумовлюється широким впровадженням інноваційних технологій у всі сфери життєдіяльності суб'єктів міжнародних відносин. У науковому дискурсі такі підходи аргументуються тим, що активна зовнішньополітична і безпекова діяльність міжнародних акторів має базуватися на таких компонентах, як моделювання сприятливої політичної реальності,

фундаментальне наукове обґрунтування і здійснення прикладних досліджень щодо комунікативного забезпечення міжнародної взаємодії. Наразі комунікативний інструментарій пов'язується із зовнішньою й безпековою політикою держав, відтворює зміну політичних процесів у міждержавних відносинах, впливає на систему міжнародних відносин в цілому, трансформуючи механізми забезпечення національних інтересів [1].

Потенціал стратегічного позиціонування України в безпековій сфері представлено у Доктрині інформаційної безпеки України (2017), в якій розглядається типологія комунікативного інструментарію інформаційної безпеки України, призначена для формування позитивного іміджу та захисту репутації держави та протидії деструктивним впливам. Йдеться насамперед про стратегічні комунікації як скоординоване і належне використання комунікативних можливостей держави - публічної дипломатії, зв'язків із громадськістю, військових зв'язків, інформаційних та психологічних операцій, заходів, спрямованих на просування цілей держави; про урядові комунікації як комплекс заходів, що передбачають діалог уповноважених представників Кабінету Міністрів України з цільовою аудиторією з метою роз'яснення урядової позиції та політики з проблемних питань національного розвитку; про кризові комунікації як комплекс заходів, що реалізуються державними органами України у кризовій ситуації і передбачають діалог із суспільством з питань, що стосуються кризової ситуації; про іміджеві комунікації як програми і заходи з формування позитивного іміджу України у світі, донесення позиції України до керівництва іноземних держав, парламентів та урядів, зовнішньополітичних відомств, представників бізнесу та експертних кіл, широкої громадськості; про деструктивні комунікації як захист українського суспільства від агресивного впливу маніпулятивної інформації, спрямованої на розпалювання національної і релігійної ворожнечі, порушення суверенітету і територіальної цілісності держави, або пропаганди, спрямованої на дискредитацію України на міжнародному рівні [2].

Експерти наголошують, що на репутацію України в міжнародному середовищі впливає поширення фейкових повідомлень, тролінгу, ботів, які

спричинюють необ'єктивне сприйняття подій в державі і навколо неї. Так, упродовж 2014 - 2018 рр. влада і медіа Росії заявляли про нелегітимні вибори в Україні після Революції гідності, не визнавали участі збройних сил РФ в окупації Криму і Сходу України, поширювали звинувачення щодо причетності української держави до авіакатастрофи малайзійського літака МН 117, щодо деградації російської мови в Україні тощо. Фахівці вбачають порушення симетрії інформаційного взаємовпливу у розмежуванні офіційних і неофіційних каналів комунікації, оскільки в мережах подаються як офіційні, так і конспірологічні версії поточних ситуацій [3].

До безпекових чинників стратегічного позиціонування України в міжнародних відносинах відносять також протидію використанню «мови ворожнечі», враховуючи, що РФ здійснює всеосяжну програму дезінформації та антиукраїнської пропаганди, щоб вплинути на етнічних росіян в Україні, на вільні, незалежні медіа, ставить під сумнів дотримання загальних демократичних цінностей, зокрема в інформаційній сфері. Водночас російська мілітаризація окупованої території, зокрема освітнього, суспільного та інформаційного простору, вважається грубим порушенням міжнародного права, тобто фактично воєнним злочином. Дослідження Кримської правозахисної групи та Інформаційного центру з прав людини «Мова ворожнечі в Криму служить зброєю для Російської Федерації проти українців» доводить, що в окупованому Криму навмисно створюється агресивна атмосфера, «спрямована насамперед проти українців загалом - як людей, так і політичної спільноти, проти кримських татар, мусульман, мігрантів, а також активістів Євромайдану». Доповідачі вважають, що інформацію, про поширення мови ворожнечі можна використати в якості доказів у Міжнародному суді ООН для підтвердження етнічної дискримінації на півострові, щоб винних у розпалюванні ненависті, дискримінації, пропаганди насильства з використанням російських медійних ресурсів було притягнуто до кримінальної відповідальності [4].

Ще одним механізмом забезпечення позитивної репутації держави, за Доктриною інформаційної безпеки України, визначено «грунтовне реформування системи представлення інформації про Україну на міжнародній

арені, реформування системи взаємовідносин з українською діаспорою шляхом забезпечення більш тісної співпраці та проведення ефективних заходів, що свідчить про необхідність змін у діяльності інститутів, що відповідають за позиціонування України на міжнародній арені, зокрема за допомогою державної установи «Український інститут», до компетенції якої належить представництво української культури в світі та формування позитивного іміджу України за кордоном. Місія Українського інституту полягає у формуванні кращого розуміння і гідного ставлення до України в зарубіжних країнах та створення можливостей для взаємодії українців зі світом через поширення знання про Україну, забезпечення участі України у проектах співпраці в галузі креативних індустрій, культури, освіти, науки, економіки та інших сферах, популяризацію української мови та культури за кордоном[2].

З'ясування ролі безпекових чинників стратегічного позиціонування України в міжнародних відносинах уможливило виокремлення комунікативного інструментарію, що використовується національними інституціями для просування пріоритетних інтересів України на міжнародній арені і для переконання світової громадськості й внутрішньої спільноти в об'єктивності рішень щодо захисту базових пріоритетів держави. Тим самим підтверджується необхідність розширення української інформаційно-комунікативної присутності у міжнародному середовищі та у свідомості світового співтовариства, що уможливить взаєморозуміння з міжнародними акторами і національними спільнотами.

Список використаних джерел:

1. Комунікативні тренди міжнародних відносин. Монографія //Макаренко Є.А., Рижков М.М., Піпченко Н.О. та ін. – К.: Центр вільної преси, 2016. – 614 с.
2. Указ президента України №47/2017 Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 29 грудня 2016 року «Про Доктрину інформаційної безпеки України» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.president.gov.ua/documents/472017-21374>

3.Ільницька У. Інформаційна безпека України: сучасні виклики, загрози та механізми протидії негативним інформаційно-психологічним впливам [Електронний ресурс]- Режим доступу:<http://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2017/jun/4352/ilnicka0.pdf>

4.Shun'ko Т. How do Ukrainians handle Russian hate speech against Ukraine? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.quora.com/How-do-Ukrainians-handle-Russian-hate-speech-against-Ukraine>

Монастирук А.С.

Соціальні медіа: ключові виклики інформаційній безпеці ЄС

Більшість інформаційних кампаній проводяться спецслужбами проти держав Євросоюзу шляхом масованих кібератак на об'єкти критичної інфраструктури, впливу на політичні дебати, створення конфліктних контентів з метою розпалювання релігійної та іншої ворожнечі в суспільстві.

Сьогодні ж стратегічним завданням ЄС у частині протидії дезінформації є запобігання антидемократичній пропаганді та “фейкам”. Ця діяльність є частиною безпекової стратегії ЄС, оскільки непоодинокими стають випадки стороннього впливу на політику, вибори в окремих державах ЄС шляхом застосування різного роду маніпуляцій та спотворення правдивої інформації. Для цього застосовуються значні ресурси, які є більшими за ресурси, що виділяються для захисту у відповідних інституціях країн ЄС. Це зумовлює потребу у розробці національних стратегій на рівні кожної з 27 держав-членів ЄС, зміст яких має охоплювати інструменти протидії деструктивній пропаганді та дезінформації.

Аналіз останніх подій свідчить про послідовну політику ЄС у напрямку запобігання дезінформації та деструктивній пропаганді. А головну увагу було зосереджено на зовнішніх аспектах плану дій проти дезінформації, ідентифікації її джерел, посиленні відповідних ресурсів ЄС шляхом обміну досвідом між країнами- членами ЄС та його інституціями, вироблення інструментів спільної протидії дезінформаційній кампанії [1].

Відповідно до цього Єврокомісія збільшила бюджет групи зовнішньополітичної служби ЄС із стратегічних комунікацій, яка була створена для боротьби з дезінформацією, насамперед з боку РФ. Для забезпечення діяльності цієї групи у 2019 році планується виділити 5 млн. Євро, тоді як в 2018 році її бюджет складав лише 1,9 млн. Євро. Крім того, план боротьби із дезінформацією та пропагандою передбачає створення в установах держав-членів ЄС спеціальної системи швидкого оповіщення, що працюватиме для спрощення обміну даними та оцінками кампаній дезінформації, а також повідомлятиме про загрози дезінформації в режимі реального часу. В Єврокомісії також розглядають питання вжиття додаткових превентивних заходів з метою забезпечення повної прозорості електоральних процесів та їх кінцевих результатів для держав-членів ЄС.

З огляду на це, Європейський Союз закликає світові он-лайн-платформи, такі як Facebook, Twitter, Google посилити боротьбу з дезінформацією напередодні європейських виборів. Вони будуть зобов'язані забезпечити прозорість політичної реклами, активізацію зусиль щодо закриття фейкових аккаунтів, маркувати повідомлення, які автоматично розповсюджуються ботами, та співпрацювати з академічними дослідницькими установами, які займаються перевіркою фактів виявлення дезінформації. Із січня по травень поточного року он-лайн-платформи повинні будуть щомісячно звітувати перед Єврокомісією, яка у свою чергу, готуватиме звіти для оприлюднення в ЄС [2].

29 січня 2019 р. Єврокомісар з цифрової економіки і суспільства М. Габріель під час презентації першого звіту щодо усунення політичної дезінформації напередодні виборів повідомила, що боротьба з дезінформацією і пропагандою у співпраці ЄС з Facebook, Google чи Twitter має низку недоліків. Серед недоліків було виявлено те, що:

- дезінформація не знає кордонів, тому потрібен загальноєвропейський підхід, згідно з яким співпрацювати в цій сфері повинні всі країни ЄС;
- має місце зволікання з реакцією, спрямованою на запобігання дезінформації, тобто важливо, щоб плани були реалізовані досить оперативно;

- потрібно розширити “поле дій” у сфері прозорості в мережі Інтернет з метою виявлення реклами, яка переслідує приховані політичні цілі [3].

Оприлюднений план боротьби із дезінформацією та пропагандою мотивує соцмережі до розробки нових правил, відповідно до яких під час європейських виборів політична реклама повинна бути схвалена соцмережею, а також містити чіткий банер з назвою її замовника. Тобто нові механізми мають поширюватися не тільки на рекламу для кандидатів або політичних партій, а й на заполітизовані питання в суспільстві, наприклад, такі як, імміграція. Згадані інструменти передбачають попередню спеціальну авторизацію для рекламодавців, а також створення архіву реклами, де можна буде отримати інформацію про тих користувачів, які її переглядали, зокрема їхній вік, стать і місце розташування, а також дані про витрати на рекламу [4].

Разом з цим, доцільним вбачається активізація зусиль держави за такими напрямками: вжиття заходів з виявлення, запобігання та припинення спроб представників громадсько-політичних і релігійних об'єднань (насамперед, проросійських) політизувати та радикалізувати свою діяльність за підтримки закордонних центрів, інспірувати сепаратистські настрої та прояви релігійної ворожнечі серед етнічних громад, у тому числі й з використанням соціальних мереж, що може спричинити дестабілізацію суспільно- політичної обстановки, особливо у регіонах; вжиття профілактичних заходів, спрямованих на виявлення і недопущення використання закордонними недержавними організаціями та їх функціонерами можливостей вітчизняних ЗМІ, ресурсів мережі Інтернет, представників мас-медійних громадських організацій та інших фахових об'єднань для створення механізмів впливу, у т.ч. фінансових, на вітчизняну інформаційну сферу, суспільно- політичні процеси, здійснення дискредитації діяльності органів державної влади, а також проведення антиукраїнських інформаційних акцій.

Одним з можливих чинників, що мінімізує негативні прояви пропаганди й дезінформації, є формування медійної освіти населення та розвиток якісної журналістики. Саме популяризація високоякісної незалежної журналістики дозволить зміцнити медійний простір, посилити співпрацю з державними ЗМІ.

Журналісти і ЗМІ мають бути залучені до процесу ухвалення рішень, покликаних боротися з пропагандою та “фейками”.

Список використаних джерел:

1. ПАРЄ прийняла резолюцію про протидію російській пропаганді. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2018/04/25/7080993>
2. ЄС чекає від міністрів порад, як запобігати дезінформації перед виборами до Європарламенту. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-mogherini-propaganda-fake-news/29721836.html>
3. В ЄС назвали п'ять недоліків своєї боротьби з фейками і пропагандою. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-eu-borotba-fake/29739793.html>
4. Facebook зберігатиме на серверах політрекламу і дані про замовника сім років. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://www.ukrinform.ua/rubric-technology/2628698-facebook-zberigatime-na-serverah-politreklamu-i-dani-pro-zamovnika-sim-rokiv.html>

Лозінська Х. В. *

Комунікативні технології у просуванні українських соціальних проектів

Актуальність дослідження обумовлена тим, що 71% піар-фахівців вважають соціальну місію однією з топ-3 тенденцій майбутнього – свідчать дослідження The Holmes Report [1]. При цьому важливо розуміти різницю між класичним та соціальним PR. У соціальному найчастіше ціна вимірюється не грошима, а тим, чим ми готові пожертвувати заради зміни поведінки.

Бренди відчують запит людей на соціальні цінності і з задоволенням беруться за проекти, які не тільки рекламують їхній продукт, а ще й несуть цінність для суспільства. Саме тому ми переходимо з комунікацій для

* Студентка 2 МК, науковий керівник: Даниленко С. І., завідувач кафедри міжнародних медіакомунікацій та комунікативних технологій, доктор політичних наук, доцент

просування в комунікації, які допомагають вирішувати соціальні проблеми. Іншими словами, від комунікацій для просування – до комунікацій для змін.

Чому кампанії соціальних змін в Україні є часто невдалими:

- Не вдається «достукатися» до серцевини цільової аудиторії, які «нічого не хочуть знати»;
- Апатія аудиторії (зміні поведінки має передувати зацікавленість);
- Аудиторії не вірять, що переваги зміни поведінки є більшими за «ціну» зміни;
- Вибірковість (цільова аудиторія уникає інформації, що суперечить її поведінці чи увіруванням);
- Вибірковість (цільова аудиторія інтерпретує інформацію, виходячи з власної – неефективний вибір каналів комунікації);
- Поведінка, щодо якої очікується зміна, є глибоко закоріненою у культуру, релігію, етнічність чи інші традиції.

Саме тому варто використовувати ці чотири поради, щоб зробити соціальну кампанію ефектною та ефективною:

1. Найкращі ідеї будуються на інсайтах. Інсайт – це або статистичний факт, або неочевидна очевидність – щось, що ми не помічали до того [2]. Один із найбільш відомих прикладів у світовій практиці – учасниця паризького марафону, яка пройшла з каністрою на голові, привернувши увагу до проблеми відсутності питної води в Африці. Це інсайт, завдяки якому вдалося зібрати гроші на проведення водяних ліній у декілька сіл Африки.

2. Якісний процес комунікації неможливий без емоційного контакту та емпатії. Що дають емоції та мистецтво в комунікаціях соціальних тем? Необмежене поле для креативу у виборі форматів, зацікавленість журналістів та розголос у медіа, інтерес з боку широких верств населення та відгуки у соцмережах.

3. Візуальні комунікації – це важливо. Майже 90% інформації, яку обробляє мозок, – візуальна. Наприклад, очі та руки навіть на фото викликають у нас сильні емоції, бо це те, чим ми пізнаємо світ при народженні. Візуальний образ, що комунікує та передає цінності бренду, створює довіру. А довіра – це валюта планетарного масштабу.

4. Комунікації – не про красиві слова, це про глибину та сенси. Люди вже не хочуть просто читати, вони бажають бути всередині проекту та стати його частиною, тому потрібно показувати, а не говорити. Люди стають прихильниками бренду, якщо переживають з ним власний досвід [3].

Перед тим, як ви готуєте будь-яку комунікаційну кампанію, задавайте собі 5 запитань:

1. Для чого ви це робите? Проведення дослідження і відслідковування результатів. 70% планування будь-якої кампанії, направленої на соціальні зміни, має бути спрямована на проведення досліджень, розуміння потреб аудиторії, пілотування. Тільки 30% — на реалізацію.

2. Що? Фокус на одному повідомленні.

3. Хто? Залучення партнерів. Зараз популярно запрошувати лідерів думок. Але треба розуміти, чи ця людина щиро практикує ту поведінку, яку ми хочемо транслювати. Це базове питання.

4. Як? Креативно, щоб зачепило увагу.

5. Скільки? Довго. Усвідомлена зміна поведінки – це багаторічний процес.

Отже, соціальні комунікації – це марафон із короткими дистанціями. Але це марафон. Адже виклики, які стоять перед Україною, досить унікальні, вони не є широко поширеними у світі. Саме тому багато наших кейсів в соціальній тематиці отримують міжнародні премії та викликають щире захоплення у населення.

Список використаних джерел:

1. Cannes: How Can PR Break Down Stereotypes & Change Behaviour? [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.holmesreport.com/latest/article/cannes-how-can-pr-break-down-stereotypes-change-behaviour>
2. Усі кажуть, а розуміють не всі: що таке інсайт? [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.the-village.com.ua/village/business/new-words/283829-business-words-insight>

3. Нова емоція благодійності, або Як правильно рекламувати добро [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://mmr.ua/show/nova-emotsiya-blagodijnosti-abo-yak-pravilno-reklamuvati-dobro>

Слободяник О.Г.

СТРАТЕГІЧНІ РИЗИКИ ІR-ПОЗИЦІОНУВАННЯ УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИНАХ

Зростання політичної ролі комунікативних технологій, зокрема чинників позиціонування України в міжнародних відносинах, зумовлює їх включення в концептуальну парадигму національної стратегії перспективного розвитку, оскільки вони визнаються не лише інструментом міжнародних впливів, а й складовою зовнішньополітичної діяльності держави. Наразі у сучасних дослідженнях виокремлюються: міжнародно-політичні чинники позиціонування, які впливають на міжнародну взаємодію (зовнішня політика країни, співробітництво на рівні інтеграційних об'єднань, участь у міжнародних форумах, просування національних інтересів на міжнародному рівні); економічні чинники, які впливають на фінансові та економічні відносини (економічна політика, формування інвестиційних портфелів, «економічна парасолька»); комунікативні чинники, які впливають на громадську думку і суспільні відносини (використання технологій позиціонування урядовими структурами по вертикалі і горизонталі); соціальні чинники, які впливають на внутрішню політику (пропаганда політичних й економічних чинників позиціонування у суспільстві).

Водночас провідний міжнародний фахівець, розробник теорії позиціонування С.Анхольт вважав одним із вагомих чинників позиціонування як інструменту забезпечення національних інтересів у міжнародній взаємодії інвестиційну перспективність країни, що поєднує в собі показники стану економічної і соціальної ситуації в країні, привабливості країни для трудових ресурсів, визнання бренду вищої освіти і якості експортованих товарів, що зумовлюються рівнем розвитку науки і високих технологій у державі та її економічною потугою [1]. Дослідники Ю.Джаффе та І.Небенцаль

підкреслювали, що репутація країни значною мірою залежить від її геополітичного становища, економічної потужності, прозорості її політичних інститутів та функціонування громадянського суспільства, а також від репутаційно-іміджевої стратегії, спрямованої на позитивне позиціонування держави в світі. IR- позиціонування також ставить завданням проведення публічних презентаційних, інформаційних й аналітичних заходів, спрямованих на встановлення ефективних зв'язків з акціонерами, інвесторами, фінансовими аналітиками, інвестиційними банками, владними структурами, кредиторами [2]. Для позитивного позиціонування інструменти IR (investor relations) охоплюють безпосередньо сферу зв'язків з інвесторами і стосуються позиціонування інвестиційного клімату, інвестиційної привабливості та залучення інвестицій, тобто, розглядаються як діяльність, що знаходиться на перетині зовнішньої та фінансової політики, комунікативної політики, маркетингу та права для побудови максимально ефективної двосторонньої комунікації між компанією, інвестиційним співтовариством та іншими групами інтересів, що впливають або потенційно здатні впливати на оцінку інвестиційної привабливості міжнародних акторів. Інвестиційна привабливість країни визначається й інвестиційним потенціалом та інтегральним інвестиційним ризиком, при цьому інтегральний інвестиційний потенціал враховує готовність країни до прийому інвестицій з відповідними гарантіями збереження капіталу та отримання прибутку інвесторами і включає такі складові: інноваційний потенціал (рівень розвитку фундаментальної, вузівської та прикладної науки, рівень інформатизації країни); виробничий потенціал, тісно пов'язаний з інноваційним (ВВП, промисловість і їх структура); інституціональний потенціал (здатність держави виконувати свої функції, ступінь розвитку інститутів ринкової економіки); інтелектуальний потенціал (рівень і якість людського капіталу); фінансовий потенціал (стійкість фінансової системи, золотовалютні резерви, збалансованість бюджетів, обсяг податкової бази, прибутковість галузей економіки); споживчий потенціал (сукупна купівельна спроможність населення); інфраструктурний (економіко-географічне положення країни та її інфраструктурна забезпеченість); трудовий потенціал, пов'язаний з

національним людським капіталом, визначається трудовими ресурсами та їх освітнім рівнем; ресурсно-сировинний потенціал (забезпеченість економіки природними ресурсами) тощо [3].

Важливим чинником для ІR-позиціонування є індекси та рейтинги, завдяки яким інвестиційне співтовариство отримує інформацію щодо ефективності політики інвестиційного позиціонування держав та можливих ризиків співпраці з тим чи іншим міжнародним актором. Так, показник індексу інвестиційної привабливості України, за даними Європейської Бізнес-Асоціації, знизився за першу половину 2019 р. до 2,85 бала рівня з 5-ти можливих та опинився у негативній площині, при тому, що показник попереднього періоду становив 3,07 бала, що демонстрував нейтральне ставлення інвесторів до бізнес-клімату української держави. Крім того, якщо у другій половині 2018 р. кількість незадоволених інвестиційним кліматом становила 40%, то у 2019 р. їхня кількість зросла до 57%., лише 19% топ-менеджерів вважають бізнес-середовище України сприятливим, хоча наприкінці 2018 р. таких було 25%, що наразі спричинює істотні стратегічні ризики для залучення інвестицій. Серед топ-проблем інвестори вже традиційно зазначили високий рівень корупції (83% респондентів критично не задоволені станом справ), недовіру до судової системи -77%, а відсутність земельної реформи та тіньову економіку - по 66%. Для якісного зрушення на краще, зазначається в експертному середовищі, інвестори чекають політичної стабільності та реального прогресу в боротьбі з корупцією, ефективної боротьби з контрабандою та тіньовою економікою, судової та земельної реформ, вдосконалення інфраструктури, зниження адміністративного тиску на бізнес, створення умов для підвищення заробітної плати, прозорого податкового законодавства, своєчасного відшкодування ПДВ, поліпшення бізнес-іміджу України за кордоном. [4]. Зростання політичного значення світового інвестиційного процесу, його впливу на модернізацію міжнародної взаємодії дозволяє прогнозувати вагу політики інвестиційного позиціонування як чинника розвитку міжнародної діяльності, так й інструментарію забезпечення зовнішньополітичних інтересів України.

Список використаних джерел:

1. Anholt S. Places: Identity, Image and Reputation Palgrave Macmillan; (January 18, 2016).-178 p.
2. Jaffe E.-D., Nebenzahl I.-D. National Image and Competitive Advantage: The Theory and Practice of Country-Of-Origin Effect / E.-D. Jaffe, I.-D. Nebenzahl. – Copenhagen: Business School Press, 2001. – 186 p.
3. Інвестиційне позиціонування в міжнародних відносинах// Макаренко Є.А., Рижков М.М., Піпченко Н.О.- К.: «Центр вільної преси», 2015р. – 278 с.
4. Критично знизився показник індексу інвестиційної привабливості України [Електронний ресурс].- Режим доступу: <https://agropolit.com/news/12720-kritichno-znizivsya-pokaznik-indeksu-investitsiynoyi-privablivosti-ukrayini>

Іванов В. П.*

Віртуальність як складова інформаційного впливу на прикладі інформаційних операцій РФ в Україні

Варто зазначити, що статус інформації в майбутньому тільки посилиться. Господарями планети будуть ті, хто володіє інформацією. В руках тих, хто буде її контролювати, буде контроль за життям на планеті. Інформація – найважливіший актив на світі [1]. Народна мудрість «у кожного своя правда» стала базовою зброєю всіх протистоянь.

Сучасна війна ведеться з метою змінити реальність у трьох просторах: фізичному (земля, вода, небо), когнітивному (уявлення людини про себе, інших, та й світ загалом) та віртуальному. Особливість віртуального простору в тому, що він надає можливості впливу як у фізичному, так і в когнітивному просторах [2].

Фільми і телесеріали захоплюють наш мозок в повсякденному житті, політтехнологи роблять це ж під час виборів, а проведення інформаційних і психологічних інтервенцій забезпечує результат війни у фізичному просторі. На сьогодні, ціллю фізичної війни є захоплення територій. Інформаційна війна міняє

*студент

Кафедра міжнародних медіакомунікацій та комунікативних технологій Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка
Науковий керівник: Даниленко С.І., доктор політичних наук, завідувач кафедри міжнародних медіакомунікацій та комунікативних технологій\

наше розуміння фактів фізичного світу. Віртуальна війна захоплює модель світу в наших головах, будуючи свою власну реальність.

На рівні інформаційного простору Росії довелося оперувати в новинах ціннісними концептами, відбулося звернення до сакрального рівня, що мало пояснити тектонічний зсув у відносинах між двома країнами. Особливо яскраво це проявилось у випадку Криму, який породив не тільки «вежливих людей» з автоматами, але й активізував поняття «русского Крыма» за допомогою багатьох ток-шоу, книг та фільмів [3].

Ціль російської пропаганди – весь час відволікати людей. Якщо ти починаєш на неї реагувати – все. Вони тебе відволікли. Навпаки, потрібно бити в іншу сторону. А це завдання для дипломатів, політиків, шпигунів [4].

Фактично, ми живемо у час війни за реальність – комунікативної війни, що ведеться шляхом формування цінностей, переконань та емоцій людей і здійснення впливу на них. Діючи в соцмережах, Росія не просуває свій порядок денний, а порушує чужий. Вона крає суспільство на дедалі тонші скибки, щоб у нього не залишилося нічого спільного – стратегія «*devide et impera*» (розділяй і володарюй) ніколи не виходила з моди.

Немає проблеми в тому, що кожен вірить у щось своє та існує у своїй реальності. Проблема виникає тоді, коли хтось намагається нав'язати іншому свою реальність силою м'язів, політики, зброї чи грошей. Інструментами медіа Росія доводить свободу до абсурду. В отриманому хаосі вона здобуває шанс змінювати реальність під себе.

Катастрофи, аварії, теракти і будь-які інші ситуації, що несуть серйозну загрозу для людей і змушують їх панікувати, майже завжди супроводжуються «дефіцитом інформації». Відчуваючи небезпеку, будь-яка людина починає шукати додаткові відомості про навколишню ситуацію. Споживання інформації заспокоює і дає ілюзорне відчуття контролю [5].

За допомогою комунікацій наше життя розігнали до шаленої швидкості. Ми ледь встигаємо ковтати терабайти інформації. Вони безперервно бомбардують нас звідусіль, а ми розганяємо їх далі. Тому ми ще раз переконуємося, що величезний масив, що постає перед читачем, є не чистою

інформацією, а відображенням сил, які протистоять одна одній. Війна – надзвичайно жорстокий спосіб змінити реальність. І ця війна іде за тих, хто продасть світові правдивішу і переконливішу історію [6].

Отже, варто розуміти, що слова, картинки, відео – саме з них складається калейдоскоп нашої реальності. І яку саме мозаїку ми зафіксуємо перед очима, залежить лише від нас самих.

Список використаних джерел

1. Ювал Н. Х. 21 урок для 21 століття / Ной Харарі Ювал. – Київ: Book Chef, 2018. – 416 с.
2. Кулеба Д. І. Війна за реальність: як перемагати у світі фейків, правд і спільнот / Д. І. Кулеба. – Київ: Книголав, 2019. – 384 с.
3. Почепцов Г. Г. Пропаганда 2.0 / Г. Г. Почепцов. – Харків: Фоліо, 2018. – 796 с.
4. Пітер Померанцев: Мета російської пропаганди - щоб ніхто нікому не довіряв [Електронний ресурс] // Українська правда. – 2015. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.pravda.com.ua/articles/2015/03/31/7063251/>
5. Золотухін Д. Ю. Біла книга спеціальних інформаційних операцій проти України 2014-2018 / Д. Ю. Золотухін. – Київ: ТОВ Мега-прес груп, 2018. – 383 с. – (Міністерство інформаційної політики).
6. Оксана Забужко. Цитати довкола України [Електронний ресурс] // Zmina. – 2015. – Режим доступу до ресурсу: https://zmina.info/articles/oksana_zabuzhko_citati_dovkola_ukrajini-2/

ДИПЛОМАТІЯ ТА МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО

(доповнення)

Новак О. Є.*

ДАРФУРСЬКИЙ КОНФЛІКТ: ЕНЕРГЕТИЧНІ НАСЛІДКИ

Релігійні, етнічні, політичні протиріччя розривали Судан з середини ХХ століття після отримання незалежності від Великобританії. Перша громадянська війна між Північчю і Півднем тривала з 1956 по 1972. Вдруге військові дії розпочалися у 1983 і де-юре завершилися підписанням у 2005 році Comprehensive Peace Agreement (CPA), за яким Південь отримав право провести референдум про незалежність. У січні 2011 року відбулося голосування і в липні Південний Судан став п'ятдесят четвертою африканською державою. Однак Дарфурський конфлікт, що мав би стати останньою віхою другої громадянської війни, де-факто не припинив свого існування і військові сутички на спірних територіях ведуться між державами і станом на теперішній час (в регіоні Абіей та штатах Дарфур, Південний Кордофан і Голубий Ніл) [1].

ДАРФУРСЬКИЙ КОНФЛІКТ. За президенства Омара-Аль-Башіра у лютому 2003 року розпочався Дарфурський конфлікт між урядом та об'єднаними SLM/A та Justice and Equality Movement (JEM). Уряд озброював та підтримував переважно арабські угруповання, які «зачищали» цивільне населення з районів, які підтримували повстання; аналогічна стратегія, що була використана для витіснення місцевих з територій нафтових родовищ у 1980-х. Незважаючи на спроби міжнародного посередництва, Дарфур залишається одним з найбільш небезпечних і неспокійних місць у світі. Лише за період 2003-2005 жертвами військових дій стали за різними оцінками понад 400 тис. осіб, а 2 мільйони стали вимушеними переселенцями. [2] У 2007 було розгорнута Спільну миротворчу операцію ООН та АС під назвою UNAMID – в рамках якої було розміщено 20 тисяч миротворців. UNAMID триває і нині: станом на 2018 понад 5600 «голубих жилетів» перебувають у Дарфурі. У вересні 2019 Судан звернувся до ООН з вимогою вивести миротворчий контингент до кінця 2020 року. [3]

* Новак Олександра Євгенівна
студентка, 1 курс магістратури (заочна форма), спеціальність «Зовнішня політика»
Інститут міжнародних відносин Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Сапсай Артем Петрович, к.е.н., доцент кафедри міжнародних організацій і дипломатичної служби ІМВ

У CPA 2005 року, як і в укладених пізніше Darfur Peace Agreement та Doha Document for Peace in Darfur (2011) держави намагалися вирішити такі важливі питання як: припинення вогню, визначення кордонів, видобуток і транспорт нафти, розподіл прибутків від торгівлі нафтою, а також подальша співпраця з розвитку інфраструктури та енергетики [4].

НАФТОВИЙ ЧИННИК. Питання нафти постає найбільш критично. Після втрати контролю над покладами нафти Південного Судану, видобуток нафти у Судані скоротився на 75% [5]. Водночас у Південного Судану виникла проблема з відсутністю нафтопереробних заводів та засобів транспортування нафти, які опинилися на Півночі. Наріжним каменем у стосунках двох держав була і залишається енергетична проблема. Її подальша ескалація все більш промовисто вказує на ознаки «ресурсного прокляття» економік цих держав та неспроможність цих держав (failed-states) її розв'язати мирним шляхом.

Не дивлячись на той факт, що першою компанією, яка знайшла нафту в Судані була американська компанія Chevron, з 1997 року США дотримуються торговельного ембарго з Суданом (частково санкції були зняті за адміністрації Обами і Трампа у 2017), санкцій від 2006 року після розгортання подій у Дарфурі і донині включають державу до списку країн-постачальників міжнародного тероризму. Тому очевидно, що нішу американських компаній зайняли азійські країни, такі як – Китай, Індія, Малайзія, країни Перської затоки – ОАЄ, Саудівська Аравія, Кувейт.

Вперше Судан почав постачання нафти на світовий ринок у 1999 після будівництва китайською компанією CNPC нафтопроводу протяжністю 1600 км [6]. Суданська нафта на ринку представлена 2 еталонними сортами Nile Blend і Dar Blend, однак і Судан і Південний Судан не входять до ОПЕК. Доходи від продажу нафти в Судані становлять 15% експорту країни (який залишається на 90% сировинним), і 99,2% експорту в Південному Судані [7]. Станом на 2013 рік 86% суданської нафти купує КНР, яка водночас виступає і найбільшим іноземним інвестором. [8] У серпні 2018 року CNPC підписала угоду з Південним Суданом про проведення геологічної розвідки вуглеводнів, випередивши конкурентів з Франції та Кувейту. Експерти відмічають, що під

контролем Китаю опинився третій за величиною запас нафти на африканському континенті, який є ядром стратегії Belt and Road Initiative. Цілі КНР за BRI полягають у придбанні природних ресурсів, отриманні доступу до регіональних ринків, а також в конкуренції зі США та Японію в Африці [9].

У липні 2019 року в Судані розпочалася державна інвентаризація активів, майна та обладнання 3 іноземних нафтових компаній – китайської CNPC, малайзійської Petronas та індійської Oil and Natural Gas Corporation, що працюють під егідою потужної суданської компанії – GNPOC. 20-річний контракт з іноземними компаніями закінчується у 2020 році і оскільки вони не виконали умови уряду щодо нового партнерства, було прийнято рішення про придбання урядом їх акцій. Цей крок є частиною нової стратегії Судану щодо відновлення контролю над нафтою та нарощення її видобутку [10].

Питання диверсифікації energy mix або енергопостачання в обох країнах поставало не раз – в результаті проекти з використання альтернативних джерел - wind, waves, solar, and geothermal – починають реалізовуватися у Судані (6% від загального energy mix) [11]. Однак ефективному розвитку цієї сфери, як і демілітаризації регіонів видобутку нафти знов таки заважає військовий конфлікт.

РЕСУРСНА ВІЙНА. Окрім нафти є ще 4 природні ресурси, за які ведеться боротьба – це запаси газу, води Нілу, тверда деревина і земля [12]. Особливу увагу привертає земельна лихоманка в Судані, до якої першою долучилася Йорданія у 1999, а згодом – Пакистан, Сирія, ОАЄ, Ліван, Ємен, Саудівська Аравія, Бахрейн, КНР, Катар [13].

ВИСНОВКИ. У квітні 2019 року з усуненням від влади в результаті військового перевороту Президента Судану Аль-Башіра, який очолював державу майже 30 років і є винуватцем Дарфурського геноциду, в арабському світі скінчилася ціла епоха. В результаті до влади прийшли колишні соратники Аль-Башіра, які відмовилися передавати його в руки міжнародного правосуддя. Враховуючи вищезазначене робимо висновок про те, що усі спроби мирного врегулювання військового конфлікту між Суданом і Південним Суданом залежать від розподілу ресурсів, якими володіють обидві країни, і не в останню чергу стосуються нафти: починаючи з розмежування кордону між Північчю та

Півднем, який проходить через основні нафтові родовища, до демілітаризації нафтових районів і розподілу нафтових доходів. Драматичне соціальне та екологічне становище місцевих мешканців тим не менш не заважає азійським країнам та країнам Перської затоки задовольняти свої економічні і політичні інтереси у співпраці з цими державами, що тим самим лише підживлює існуючий конфлікт. Серед інших чинників, що не сприяють залагодженню конфлікту, слід зазначити торгівлю зброєю, яка ведеться на нелегальних засадах (враховуючи ембарго ЄС, США і ООН на торгівлю зброєю) та інфраструктуру обох країн (в яких майже відсутні дороги і залізниці є одноколійними).

ДЖЕРЕЛА

1. <https://www.britannica.com/place/Sudan/Conflict-in-Darfur>
2. <http://sudanreeves.org/2010/08/07/quantifying-genocide-darfur-mortality-update-august-6-2010>
3. <https://www.aljazeera.com/news/2019/08/sudan-urges-withdraw-peacekeepers-june-2020-190827044620475.html>
4. <https://www.dabangasudan.org/en/all-news/article/op-ed-the-constitutional-charter-and-the-future-of-sudan>
5. <https://www.ceicdata.com/en/indicator/sudan/crude-oil-exports>
6. <http://theconversation.com/oil-fuels-the-conflict-between-sudan-and-south-sudan-and-it-keeps-getting-hotter-6622>
7. <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/su.html>
8. <https://www.statista.com/statistics/201076/oil-exports-from-sudan/>
9. <https://thediplomat.com/2019/02/how-china-came-to-dominate-south-sudans-oil/>
10. <https://aawsat.com/english/home/article/1813571/sudan-acquires-foreign-partners-shares-oil-sector>
11. <https://www.imf.org/en/News/Articles/2019/03/18/pr1979-south-sudan-imf-staff-completes-visit-to-south-sudan>
12. https://postconflict.unep.ch/publications/sudan/04_conflict.pdf
13. <https://www.bloomberg.com/features/2019-sudan-nile-land-farming/>

Вплив російської пропаганди на українське суспільство

Актуальність даної теми полягає у загостренні ситуації, пов'язаної з російською пропагандою на території країни та світу протягом останнього часу. Багато аналітиків схиляються до думки, що усі події, що трапились на початку 2014 року, є наслідками маніпулювання інформацією та поширення фейків. Якщо раніше війни вигравали за допомогою зброї, то тепер інформація є основним стратегічним ресурсом.

Мета роботи – довести факт існування російського впливу на українське суспільство та дослідити засоби впливу.

Пропаганда — це поширення політичних, релігійних, філософських або інших поглядів шляхом донесення до народних мас різних аргументів, правдивих чи напівправдивих фактів, чуток або відвертої брехні з метою маніпуляції громадською свідомістю.[1]

Існує чотири рівні контексту, розраховані на різні соціальні групи, території та емоційно-інтелектуальне сприйняття:

1) Інтенсивно-емоційний (страх, тривога, шок)

Необхідний для будь-якого інформаційного впливу. Тому вбивства, шок і страхи — головні акценти російських телевізійних і медійних сюжетів про ситуацію в Україні. Важливо тримати якнайбільшу частину населення на цьому рівні, на якому мінімальним є критичне мислення.

На сайті "Навігатор" 26 травня 2019р. з'явилася новина про те, що в Донецьку розширюється район бойових дій, люди залишають свої будинки, спалено автомобілі та зростає кількість поранених. Новина супроводжувалася фотографією пожеж поблизу Путилівського мосту. Насправді вибухи і дим на фото Донецька з'явилися завдяки фотошопу.

2) Раціональний (аргументація, картина)

* студентка 2-го курсу «Міжнародних комунікацій»

Для тих, хто намагається раціонально мислити в “картинці світу” російської пропаганди є своя аргументація кожної події. На цьому рівні навіть родичі можуть не зрозуміти один одного, якщо один є споживачем російської пропаганди, а інший — ні. У недільному випуску 25 травня 2019р. в день президентських виборів в Україні - російський Перший канал дав в ефір нібито скріншот сайту Центральної виборчої комісії, де лідер Правого сектора Дмитро Ярош перемагав з результатом в 37,13% голосів.

3) Семантичний (нові стереотипи, маніпуляція історією)

Третій рівень для тих, кому недостатньо простих пояснень, вони читають книги і здатні самотійно аналізувати й робити висновки. Для цієї цільової аудиторії й переписується історія Росії від епохи Петра Першого до сьогоднішніх “нових історій Криму” і “російського народу Донбасу”.

4) Архетипний (групові інстинкти, культури)[2]

На четвертому рівні — конкуренція культур або війна ідентичності “Україна-Росія”, “Росія-Захід”. Це рівень архетипів і культурної боротьби. Якщо проаналізувати напад на Україну, то до цього можна помітити широкомасштабні кампанії з розігрування фашизму на території України, провокації, газову війну. Образ українця перетворювали на “бездумного націоналіста”, “фашиста”, “вбивцю”. “русифоба”. У ході самої воєнної кампанії в медіа неодноразово траплялись заголовки на кшталт:

- “Тисячі українців радіють аварії літака з росіянами в Єгипті”;
- “Голова СБУ особисто керував звільненням можливого організатора теракту в Туреччині”.[3]

Створивши негативний образ мішені, дуже легко виправдати агресію до неї. Адже в самому суспільстві виникає запит на покарання винних та встановлення справедливості.

Окрім військового та політичного натиску на Україну, російські сили дуже активно використовують інформаційну дестабілізацію, залучаючи всі види комунікації. Дуже жваво використовувалися такі медіаманіпуляції:

- Підміна фактів;

На YouTube з'явилося відео, на якому нібито українські солдати 3 травня під Краматорськом грубо скидають з бойової машини трупи. Насправді відео опубліковано ще в листопаді 2012 року. Місце дії - Дагестан. Оригінальна назва відео "Публічні звірства окупантів над тілами шахідів".[4]

- Виставлення невідомого інформаційного ресурсу як джерела інформації; 27 травня журналістка російського каналу LifeNews Ерміна Котанджян розмістила на своїй сторінці в Twitter фотографію восьмирічного хлопчика, який нібито був поранений в аеропорту Донецька після обстрілу, посилаючись на невідомий ресурс. Насправді фото зроблено в квітні 2013 року в сирійському місті Алеппо після його обстрілу урядовими силами. Тоді загинули дев'ять дітей.[5]
- Цитування не існуючих або маловідомих спікерів або експертів; 2 березня російський Перший канал показав сюжет про посилення потоку мігрантів з України до Росії, проілюструвавши це повідомлення відео черг авто на кордоні з Польщею. При цьому журналісти каналу стверджували, що за оцінкою експертів, тікаючи від заворушень, з України до Росії виїхало 140 тис. осіб.
- Використання фейків Одним з грубих фейків був білоруський студент, який під видом киянина розповідав про голод на Майдані, і про відсутність газу. Сюжет був знятий до річниці Євромайдану, і увесь сюжет мав нахил "Україна — ЄС". Ілюстрацією того, що українці після Майдану отримали тільки бідність, корупцію і холод став білоруський студент. Виявили, що знімали все це не в Києві, а в Мінську, і хлопець потім перепросив.[6]

Виходячи з усього сказаного вище, можна зробити висновок, що пропаганда, поширення фейків та дезінформації в медіа є потужною і добре відпрацьованою зброєю в руках Російської Федерації.

Список використаних джерел:

1. Литвиненко О. В. Спеціальні інформаційні операції та пропагандистські

- кампанії: монографія / Литвиненко О. В. – К., Сатсанга, 2000. – 222 с.
2. Малишевський Н. Н. Технологія й організація виборів: навчальний посібник / Малишевський Н. Н. – М., Хар- вест, 2003. – 221с.
 3. Грабовський С. Російська телепропаганда як знаряддя формування “міфу ХХІ століття” / Сергій Грабовський. Ніжин. Видавець ПП Лисенко М. М. 2016. –167с.
 4. ГО «Телекритика» презентувала дослідження «Російська пропаганда- 2014: тенденції, підсумки, вплив на українське суспільство» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://ru.telekritika.ua/kontekst/2014-12-24/101919>
 5. Феномен пропаганди та антипропаганди у сучасному світі: історико-політологічний дискурс / Монографія. Запоріжжя. Інтер-М. 2018–68с.
 6. Почепцов, Г. Г. Інформаційні війни: тенденції та шляхи розвитку [Електронний ресурс] / Г. Почепцов. – Режим доступу: <http://osvita.mediasapiens.ua/material/9161>.

*Лежаніна Л. О.**

ПРОБЛЕМИ МІГРАЦІЇ В НІМЕЧЧИНІ

Федеративна Республіка Німеччина – країна з найбільшою кількістю іммігрантів в Європі. Наразі в Німеччині проживають 12 мільйонів мігрантів[1], що складають приблизно 14% населення країни. За 2018 рік їх кількість виросла ще на 400 тисяч людей[2].

У Німеччині інтенсивний приплив іммігрантів почався в 2015, після проголошення канцлера Ангели Меркель, так названої, політики «Wilkommenskultur» або «бажаної культури». Просування цієї ідеї було пов’язане з «дефіцитом робочих рук». На той час, за оцінками міністра економіки та енергетики Петера Альтмайєра, приплив робітників з третіх країн дозволив підвищити показники економічного зростання на 0,5-1%. [3] Іммігранти, приїжджаючи, займали робочі місця з маленькими зарплатами, на яких не бажали працювати корінні німці. Тоді населення підтримало політику Ангели під гаслом «Ми це зробимо». Але на разі, коли кількість іммігрантів біженців з Ірану, Сирії

та Афганістану досягла позначки 1,4 мільйона від усієї їх кількості, ситуація перетворилася на загрозу для національної безпеки.

Не заважаючи на те, що третина з тих біженців, що прибули до держави у 2015 році вже до осені 2018 працевлаштувалися, а рівень податкових надходжень збільшився, ситуацію з біженцями можна назвати катастрофічною. Відсутність стандартизованої системи притулку означає, що біженці стикаються з дуже різними правилами та процедурами, залежно від регіону у якому вони знаходяться. Відбулося помітне зростання злочинності як мігрантів, так і спрямованих на них, особливо кількості злочинів на ґрунті ненависті. [4].

У суспільстві продовжується зростання напруженості між корінним населенням та біженцями в наслідок відсутності ефективної системи інтеграції осіб, які шукають притулку.

Досі не вирішена проблема мовної інтеграції. За статистикою 2019 року, 45% біженців, які відвідували безкоштовні курси, провалили екзамен на володіння німецькою мовою. [5] ЗМІ одразу ж почали розглядати тему з різних сторін, підбурюючи кожен з сторін до неприязності по відношенню до іншої. Зі сторони німців - відображаючи біженців, як ледачих безробітних, які не використовують можливість безкоштовних курсів оплачених з німецьких податків. Зі сторони біженців - відображаючи надання неякісних послуг інтеграції, спонукаючи їх до насильницьких дій.

Більш гостро, у суспільстві спостерігається проблема забезпечення біженців житлом на території держави. Табори для мігрантів переповнені, люди у очікуванні розгляду їх заявки на міграцію можуть проживати там більше року. У таборах люди не мають можливості вільного перебування, належного медичного догляду, можливості вивчити мову чи піти на роботу. [6] Ситуація с жінками в таборах ще гірша – часто зустрічаються випадки зґвалтувань та побоїв жінок. Але у таборах ніхто на це не звертає уваги, а жінки бояться повідомити про це державні органи, бо бояться, що це знизить їх шанси на отримання прихистку в Німеччині. Через ганебні умови проживання психічне здоров'я біженців погіршується, у таборах вже неодноразово були зафіксовані спроби суїциду та втечі. Але, навіть якщо вдалося втекти, біженець не знає мови, не має

документів і єдине, що йому залишається – красти та вдаватися до насильства. У той самий час, через втечу, біженця оголошують у розшук та в решті решт ловлять його. Подібні ситуації лише погіршують ставлення обох сторін один до одного. Розчаровані біженці, яким не можуть надати належної допомоги, та корінне населення, яке може постраждати від підвищення кримінального фактору в державі.

Іншою суттєвою проблемою залишається інтеграція жінок у суспільство та зміна їх світобачення про стиль життя жінки, с традиційного арабського на сучасний німецький. Жінкам важче інтегруватися й зі сторони знання мови через те що більшість із них не відвідують мовних курсів. За мусульманськими традиціями жінка повинна знаходитися вдома та доглядати дітей та майно. З цього також витікає більш складна інтеграція дітей у німецьке суспільство через можливість мовної інтеграції лише у школі. Жінкам складніше змінити уявлення про їх місце у суспільстві та перестати слідувати традиціям, навіть коли це відбувається, жінка може зіштовхнутися з супротивом чоловіка.

Наразі в Німеччині продовжує зростати популярність партії Альтернатива для Німеччини, яка виступає проти іммігрантів. Це пов'язано з гучними злочинами біженців, які суттєво впливають на громадську думку, зокрема масове сексуальне насильство у Кельні у 2015-16 роках. Минулого літа у місті Хемніц спалахнули вуличні протести після того, як місцевий чоловік був зарізаний мігрантами. Ця подія підштовхнула правлячу Християнсько-демократичну партію Меркель змінити політику щодо іммігрантів на жорсткішу. (7)

З 2020 року в Німеччині почне діяти закон щодо мігрантів, які змінює таргетингову аудиторію мігрантів з звичайних людей на професійних працівників. У Німеччині все ще спостерігається нестача медсестер, вихователів та кваліфікованих робітників, таких як електрики чи столяри. У новому законі також зазначається депортація мігранта у разі, коли він не знаходить роботу протягом 6 місяців після міграції.

Таким чином, можна сказати що зараз Німеччина перенавантажена іммігрантами з одного боку, а з іншого, все ще має нестачу кваліфікованих працівників. Протягом 2016-2019 громадська думка щодо мігрантів погіршилася,

як і рейтинги Християнського-демократичної партії та канцлера Ангели Меркель. Напруження продовжує зростати, зміна політики щодо мігрантів може викликати протести біженців. Задля врівноваження конфлікту потрібно продовжувати розробляти більш якісну систему інтеграції біженців.

Джерела:

1. International migrant stock as a percentage of the total population, 2017. – (United Nations, Department of Economic and Social Affairs. Population Division).
2. Zuwanderung 2018: Deutschlandwächstum 400 000 Menschen [Електронний ресурс] // Nr. 271. – 16. – Режим доступу до ресурсу: https://www.destatis.de/DE/Presse/Pressemitteilungen/2019/07/PD19_271_12411.html.
3. Танасійчук О. «Новий Міграційний закон»: Німеччина відкриває двері для робочих мігрантів [Електронний ресурс] / Ольга Танасійчук // УКРІНФОРМ. – 2012. – Режим доступу до ресурсу: <https://p.dw.com/p/1AqxA>.
4. Knight B. Germanypassesrefugeemigration 'stresstest': expertreport [Електронний ресурс] / BenKnight // DeutscheWelle. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: <https://p.dw.com/p/3I5Kz>.
5. Goebel N. MigrantsfailGermantestsinincreasingnumbers [Електронний ресурс] / NicoleGoebel // DeutscheWelle. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: <https://p.dw.com/p/3FTIO>.
6. Knight B. Asylum-seekers left in 'inhumane' conditions in German refugee center [Електронний ресурс] / Ben Knight // DeutscheWelle. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: <https://p.dw.com/p/3HtBA>.
7. Schmidt N. Germany rolls up refugee welcome mat to face off right-wing threat [Електронний ресурс] / Nadine Schmidt // CNN. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: <https://edition.cnn.com/2019/01/26/europe/germany-refugee-deportations-intl/index.html>.

Зміст

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ	2
<u>МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ ТА ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА</u>	4
Зам'ятін А. ГЕОПОЛІТИЧНЕ ТА ГЕОСТРАТЕГІЧНЕ ЗНАЧЕННЯ ДЕРЖАВ ПІВДЕННОГО КАВКАЗУ В КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОЕКТУ «ОДИН ПОЯС, ОДИН ШЛЯХ».....	4
Рубан А. ПРОЦЕДУРА ІМПІЧМЕНТУ У СПОЛУЧЕНИХ ШТАТАХ АМЕРИКИ: АНАЛІЗ РОЗВИТКУ ПРОЦЕСУ ІМПІЧМЕНТУ ПРОТИ 45-ГО ПРЕЗИДЕНТА США ДОНАЛЬДА ТРАМПА.....	6
Проданюк Т.Б ПАРЛАМЕНТСЬКІ ВИБОРИ В КАНАДІ: ЧИ ЧЕКАТИ УКРАЇНІ ЗМІН У ДВОСТОРОННІХ ВІДНОСИНАХ	9
Алєко К.В. Проблеми та перспективи «Великої Сімки»	11
Vozovych A.I. Reconfiguration of Europe after Brexit	14
Гармаш А. А. Криза регіональної безпеки в Східній Азії.....	17
Юрченко О.В. Міжнародно-політичні наслідки територіальної суперечки між Словенією та Хорватією за затоку Піран (Савудрія)	21
Parkhomenko Y.O. SECURITY PARADOX IN THE BLACK SEA: NATO AND RUSSIA	25
Сабурова В.Р.* Торговельна війна між КНР та США: відлига чи невідворотна ескалація?	29
Шемлій С.І. Причини вводу військ Туреччини у Сирію	32
Путкарадзе Каха Міжрегіональне співробітництво Російської Федерації та Ісламської Республіки Іран	34
<u>ДИПЛОМАТІЯ ТА МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО</u>	38
Солодчук О.В. ОСОБЛИВОСТІ СПІВПРАЦІ НАТО З ОБСЄ В КОНТЕКСТІ МИРНОГО ВРЕГУЛЮВАННЯ КОНФЛІКТІВ	38
Новак О.Є. АГРОПОТЕНЦІАЛ ЄС ТА РЕФОРМА CAP	41
Лісовський П.М., Лісовська Ю.П. МІЖНАРОДНА ДИПЛОМАТІЯ ЯК ЯКІСНА ХАРАКТЕРИСТИКА АДМІНІСТРАТИВНО- ПРАВОВОГО УПРАВЛІННЯ В СИСТЕМІ ІНФОРМАЦІЙНОГО КАПІТАЛУ	46

Ціватий В.Г. ДИПЛОМАТІЯ Й МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО ГРУЗІЇ ТА УКРАЇНИ В ПОЛІЦЕНТРИЧНОМУ СВІТІ СЬОГОДЕННЯ (2014-2019pp.): ІНСТИТУЦІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТ.....	51
<u>МІЖНАРОДНЕ РЕГІОНОЗНАВСТВО</u>	53
Сторожинецький Т.О. ВІД НЕЙТРАЛІТЕТУ ДО СИЛЬНОЇ СПІВПРАЦІ: ЯК ФІНЛЯНДІЯ ІНТЕГРУЄТЬСЯ В НАТО?.....	53
Карпенко Н.В. Шлях «Із варяг у греки» як ключовий напрямок підвищення геополітичного статусу України.....	57
Гоч Д.П. ЗАСТОСУВАННЯ 7 СТАТТІ ДОГОВОРУ ПРО ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СОЮЗ ЩОДО УГОРЩИНИ ТА ПОЛЬЩІ В КОНТЕКСТІ ПРОЦЕСУ ІНТЕГРАЦІЇ КРАЇН СХІДНОЇ ЄВРОПИ В ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СОЮЗ.....	60
Скорик М. О. ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ «ФОРМУЛИ ШТАЙНМАЄРА» НА СХОДІ УКРАЇНИ: ГУМАНІТАРНИЙ АСПЕКТ.....	64
Куца А.П. ПОЛІТИКА «МІЖ ДВОХ ВОГНІВ» АБО УСПІШНІСТЬ ГНУЧКОЇ СТРАТЕГІЇ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ РЕСПУБЛІКИ КОРЕЯ	67
Запорізька І.С. Гео економічна стратегія Турецької Республіки в Африці	70
Кикина А.Б. Океанія як новий вектор зовнішньої політики КНР	75
<u>МІЖНАРОДНИЙ БІЗНЕС</u>	79
Паюк О.С. КОГНІТИВНИЙ МАРКЕТИНГ	79
<u>МІЖНАРОДНЕ ПУБЛІЧНЕ ПРАВО</u>	83
Рашевська К. МІСЦЕ ІНДИВІДА У СИСТЕМІ ВРЕГУЛЮВАННЯ СПОРІВ СОТ	83
Карвацький В. ПРОБЛЕМИ РАТИФІКАЦІЇ СТАМБУЛЬСЬКОЇ КОНВЕНЦІЇ.....	87
Хмельова І. Є. ПОДОЛАННЯ НЕРІВНОСТІ ЯК ІНДИКАТОР ЕФЕКТИВНОСТІ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА	91
Чубінідзе О. О. ПЕРСПЕКТИВИ ЗАКРІПЛЕННЯ УНІВЕРСАЛЬНОЇ ЮРИСДИКЦІЇ В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРАВІ УКРАЇНИ.....	95
Мороз І.А. МІЖНАРОДНО-ПРАВОВІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ СТОРОНИ ЩО ОБОРОНЯЄТЬСЯ ПІД ЧАС ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ	98
<u>МІЖНАРОДНЕ ПРИВАТНЕ ПРАВО</u>	102

Міліцина К. ПРОЯВИ АНТРОПОЦЕНТРИЗМУ В МІЖНАРОДНОМУ АВТОРСЬКОМУ ПРАВІ.....	102
Пророк В. В. Розгляд цивільних справ в порядку спрощеного позовного провадження	105
<u>ПОРІВНЯЛЬНЕ І ЄВРОПЕЙСЬКЕ ПРАВО</u>	109
Яроцький Д.В. ЗАСТОСУВАННЯ ПРАКТИКИ СУДУ ЄС УКРАЇНСЬКИМИ СУДАМИ	109
Ходаківська Д. М. ФОРМУЛЮВАННЯ У ЄКПІ І ТЛУМАЧЕННЯ ЄСПЛ ПРИНЦИПУ ЗАБОРОНИ РЕТРОАКТИВНОСТІ КРИМІНАЛЬНОГО ЗАКОНУ	113
Люшин С.М. ОСОБЛИВОСТІ «ПОКАРАННЯ» ЮРИДИЧНИХ ОСІБ ЗА КРИМІНАЛЬНИМ ЗАКОНОДАВСТВОМ ОКРЕМИХ КРАЇН	117
Загоруй Д.-О. О. ADR В СИНГАПУРІ ЯК МОЖЛИВА МОДЕЛЬ ДЛЯ ЗАПОЗИЧЕННЯ	120
Пеньковська С. М. FRENCH MECHANISM OF OVERCOMING CORRUPTION IN PRIVATE SECTOR: EXPERIENCE FOR UKRAINE	123
<u>СІЛЬСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО ТА МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ</u>	127
<i>ПІДСЕКЦІЯ: ЕКОНОМІКА ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ</i>	127
Халавка О.А. СВІТОВИЙ РИНОК ТВЕРДИХ ПОБУТОВИХ ВІДХОДІВ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ	127
Хаярова К. С. CONSEQUENCES OF LABOUR MIGRATION FOR THE NATIONAL ECONOMY	130
Ковтун Є. СТАН І РОЗВИТОК КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ	134
Кульбіда М. МІЖНАРОДНІ ФІНАНСОВІ ОРГАНІЗАЦІЇ У СИСТЕМІ ГЛОБАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ ...	138
<i>ПІДСЕКЦІЯ: МІЖНАРОДНА КОМЕРЦІЯ</i>	142
Муравей О. Основні логістичні центри Європи	142
<i>ПІДСЕКЦІЯ: СВІТОВА ЕКОНОМІЧНА КОН'ЮКТУРА</i>	146
Ухова А.В. ТЕОРІЯ ФАКТОРІВ «ПРИТЯГАННЯ-ВИШТОВХУВАННЯ» У МІЖНАРОДНІЙ МІГРАЦІЇ В СУЧАСНОМУ ЕКОНОМІЧНОМУ ПРОСТОРІ.....	146
Будовіч Л. ВПЛИВ ПОЛІТИКИ ПРЕЗИДЕНТА США Д. ТРАМПА НА СВІТОВУ ЕКОНОМІЧНУ КОН'ЮНКТУРУ	149
Лопата М. ЗРОСТАЮЧИЙ ВПЛИВ КИТАЮ НА ЕКОНОМІКУ АФРИКАНСЬКОГО РЕГІОНУ	154
Гордійко К.С. ДОСЛІДЖЕННЯ ВПЛИВУ ВИСОКОТЕХНОЛОГІЧНОГО ЕКСПОРТУ НА	

ЕКОНОМІЧНЕ ЗРОСТАННЯ КНР	157
Нещерет А.С. Аналіз туристичного ринку України та перспективи його розвитку	162
Демиденко Є. В. ПОЗИТИВНІ ТА НЕГАТИВНІ НАСЛІДКИ ТОРГОВЕЛЬНОЇ УГОДИ USMCA	165
Чередниченко В.В. ВПЛИВ ЗМІ НА ФІНАНСОВІ РИНКИ.....	168
М'якота О.А. СУЧАСНА САНКЦІЙНА ПОЛІТИКА США В КОНТЕКСТІ ЇХ ВІДНОСИН З ЄВРОПЕЙСЬКИМ СОЮЗОМ	171
<u>МІЖНАРОДНА ІНФОРМАЦІЯ ТА КОМУНІКАТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ</u>	175
Омельяненко В.С.	175
Сябро А.І. СУЧАСНІ ПРІОРИТЕТИ СТРАТЕГІЇ КІБЕРБЕЗПЕКИ ЯПОНІЇ	178
<u>МІЖНАРОДНІ МЕДІАКОМУНКАЦІЇ ТА КОМУНІКАТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ</u>	181
Юхно М.О. Вплив соціальних мереж і ЗМІ на виборчі процеси	181
Гринчук М.С. Роль засобів масової інформації у боротьбі з міжнародним тероризмом	185
Щербатюк О.* ВПЛИВ БРЕНДУ UKRAINE NOW НА ІНВЕСТИЦІЙНИЙ ІМІДЖ УКРАЇНИ	188
Гальона О.Я. УКРАЇНСЬКО-КИРГИЗЬКА СПІВПРАЦЯ В РАКУРСІ ЦЕНТРАЛЬНОАЗІЙСЬКОГО НАПРЯМУ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ	192
Чередник Д. О. ФЕНОМЕН ГОНЗО-ЖУРНАЛІСТИКИ У СУЧАСНОМУ МЕДІЙНОМУ ПРОСТОРИ	195
Родіна І. О. Політичний популізм як чинник кризи свободи слова	197
Голумбйовська А. М. * SmartCity як концепція розвитку сучасного міста	201
Гмирянська К.О Концепт «Русскій мір» як чинник дестабілізації україно-російських відносин	204
Єрошин А.Г Загальні риси стратегічних комунікацій та політики НАТО під час криз на Близькому сході.....	207
Бай Лу Пошук ефективних зовнішньополітичних інструментів у формуванні іміджу Китаю у Центральній та Східній Європі (Польща, Україна, Білорусь).....	211
Шустенко С. Реакція країн Європи щодо повернення Росії до складу ПАРЄ	214
Копійка М. БЕЗПЕКОВІ ЧИННИКИ СТРАТЕГІЧНОГО ПОЗИЦІОНУВАННЯ УКРАЇНИ В МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИНАХ	217

Монастирук А.С. Соціальні медіа: ключові виклики інформаційній безпеці ЄС	221
Лозінська Х.В. Комунікативні технології у просуванні українських соціальних проєктів	224
Слободяник О.Г СТРАТЕГІЧНІ РИЗИКИ ІR-ПОЗИЦІОНУВАННЯ УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИНАХ	227
Іванов В. П. Віртуальність як складова інформаційного впливу на прикладі інформаційних операцій РФ в Україні	230
<u>ДИПЛОМАТІЯ ТА МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО (додатки)</u>	233
Новак О. Є. ДАРФУРСЬКИЙ КОНФЛІКТ: ЕНЕРГЕТИЧНІ НАСЛІДКИ	233
<u>МІЖНАРОДНА ІНФОРМАЦІЯ ТА КОМУНІКАТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ (додатки)</u>	237
Пахаєва А. А. Вплив російської пропаганди на українське суспільство	237
Лежаніна Л. О. ПРОБЛЕМИ МІГРАЦІЇ В НІМЕЧЧИНІ	240